

**ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE
PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA**

Katedra statistiky

**ANALÝZA VÝVOJOVÝCH TENDENCÍ TRHU PRÁCE
V JIHOČESKÉM KRAJI**

Analysis of development tendencies of labour market in South Bohemia

disertační práce

Autor: Ing. Petr Řehoř
Školitel: prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

České Budějovice 2008

Souhrn

Předkládaná disertační práce se zabývá analýzou vývojových tendencí trhu práce v Jihočeském kraji. Hlavním cílem je zhodnotit trh práce v daném kraji z hlediska zaměstnanosti a nezaměstnanosti s důrazem na vývoj zejména v posledních 10 letech. Dále vystihnout celkový trend trhu práce, analyzovat časové řady vybraných ukazatelů a vymezit oblasti, na které je třeba brát zřetel, a které mohou představovat prostor pro účelné vynaložení finančních prostředků. Je rovněž vyslovena určitá prognóza týkající se vývoje situace na trhu práce v kraji v nejbližším období.

Autor se v první řadě zaměřil na podrobnou charakteristiku kraje a jeho okresů z hlediska geografických, demografických a ekonomických faktorů. V páté kapitole je analyzována nezaměstnanost (vývoj míry nezaměstnanosti, počtu nezaměstnaných na jedno volné pracovní místo, zhodnocení vývoje struktury nezaměstnaných uchazečů a rizikových skupin v kraji a možnosti řešení jejich lepšího uplatnění na trhu práce), zaměstnanost (vývoj struktury zaměstnaných a mezd v krajích ČR a odvětvích) a aktivní politika zaměstnanosti (použití jednotlivých nástrojů APZ, projekty, které uplatňují úřady práce pro snížení nezaměstnanosti). V šesté kapitole je provedena analýza časových řad a je určen možný vývoj míry nezaměstnanosti, počtu uchazečů o zaměstnání a sektorové zaměstnanosti v dalším období. Pomocí shlukové analýzy a analýzy hlavních komponent jsou stanoveny hlavní ukazatele trhu práce a jejich váhy, které jsou využity pro posouzení pozice okresů v rámci kraje a zjištění problémových území. V sedmé kapitole je uvedena SWOT analýza kraje s důrazem na problematiku nezaměstnanosti a s návrhy pro zlepšení současného stavu v oblasti trhu práce.

Klíčová slova

Trh práce, nezaměstnanost, uchazeči o zaměstnání, mzdy, rizikové skupiny, aktivní politika zaměstnanosti, SWOT analýza, analýza časových řad, shluková analýza, analýza hlavních komponent, Jihočeský kraj

Summary

Submitted dissertation thesis deals with analysis of development tendencies of labour market in South Bohemia. Main aim is evaluate labour market in a given region from standpoint employment and unemployment with emphasis on development especially in last 10 years. Next to describe total labour market's trend, analyse time series of choice indicators and define problem areas that may have constitute opportunity for efficient exercise of financial resource. It's also pronounced the exact forecast relevant to development in regional labour market in nearest period.

Author primarily targeted the detailed characteristics of region and his districts from standpoint of geographical, demographic and economic factors. In fifth chapter is analysed unemployment (development of unemployment rate, of the number of unemployed on one vacancy, evaluation of development unemployed expectants and risk groups in region and possibilities of solving their better exercise in the labour market), employment (development of employable and wages in Czech regions and branches) and active labour-market policy (using particular tools, projects which assert employment office for decrease unemployment). In sixth chapter is performed time series analysis and is specified possible of development unemployment rate, of the number of expectants and sector employment rate in next period. By the help of cluster analysis and principal components analysis are defined main indicators of labour market and their weights, which are used for appreciation of districts position in terms of region and findings troubled territory. In seventh chapter is mentioned SWOT analysis of region with emphasis on problems of unemployment and with suggestions for improvement the contemporary position in the labour market.

Key word

Labour market, unemployment, expectants, wages, risk groups, active labour-market policy, SWOT analysis, time series analysis, cluster analysis, principal components analysis, South Bohemia

OBSAH

1 ÚVOD.....	6
2 LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	8
2.1 Vymezení základních pojmů.....	8
2.1.1 Práce.....	8
2.1.2 Trh práce.....	8
2.1.3 Trh práce v České republice.....	10
2.2 Nezaměstnanost.....	11
2.2.1 Příčiny nezaměstnanosti.....	12
2.2.2 Důsledky nezaměstnanosti.....	13
2.2.3 Měření nezaměstnanosti.....	14
2.2.4 Regionální nerovnosti.....	15
2.3 Problémové skupiny obyvatelstva na trhu práce.....	16
2.3.1 Osoby se ZPS.....	16
2.3.2 Absolventi.....	17
2.3.3 Ženy pečující o malé děti – zejména po mateřské dovolené.....	18
2.3.4 Uchazeči předdůchodového věku.....	18
2.3.5 Dlouhodobě nezaměstnaní.....	19
2.3.6 Etnické obyvatelstvo.....	20
2.4 Politika zaměstnanosti ČR.....	21
2.4.1 Pasivní politika zaměstnanosti.....	23
2.4.2 Aktivní politika zaměstnanosti.....	24
2.4.2.1 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti.....	25
2.4.2.2 Cílené programy k řešení zaměstnanosti.....	27
2.5 Politika zaměstnanosti v EU.....	28
2.5.1 Evropská strategie zaměstnanosti.....	28
2.5.2 Lisabonská strategie.....	29
2.5.2.1 Revize Lisabonské strategie.....	31
2.5.3 Evropský sociální fond.....	32
3 CÍLE PRÁCE A METODIKA.....	33
3.1 Cíle práce.....	33
3.2 Metodika.....	33
3.2.1 Metody práce.....	34
3.2.2 Zdroje dat.....	38
3.2.2.1 Data z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a úřadů práce.....	39
3.2.2.2 Data z Českého statistického úřadu.....	39
4 CHARAKTERISTIKA JIHOČESKÉHO KRAJE.....	42
4.1 Faktory geografické.....	42
4.2 Faktory demografické.....	43
4.3 Faktory ekonomické.....	47
5 VÝVOJOVÉ TENDENCE UKAZATELŮ TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI.....	50
5.1 Nezaměstnanost v Jihočeském kraji.....	50
5.1.1 Vývoj nezaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 1989 - 2007.....	50
5.1.1.1 Situace před rokem 1989.....	50
5.1.1.2 Vývoj v 90. letech.....	51
5.1.1.3 Vývoj po roce 2000.....	53
5.1.1.4 Vývoj v roce 2007.....	54
5.1.1.5 Regionální aspekty nezaměstnanosti.....	56
5.1.1.6 Vývoj počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo.....	57
5.1.2 Vývoj struktury nezaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	60

5.1.2.1	Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání.....	60
5.1.2.2	Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle délky evidence	62
5.1.2.3	Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání	64
5.1.2.4	Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle věku.....	65
5.1.2.5	Srovnání struktury nezaměstnaných podle okresů Jihočeského kraje (stav k 31.12.2007).....	67
5.1.3	Rizikové skupiny na trhu práce v Jihočeském kraji	72
5.1.3.1	Absolventi škol a mladiství	72
5.1.3.2	Starší uchazeči o zaměstnání nad 55 let	74
5.1.3.3	Uchazeči se zdravotním postižením (ZP).....	75
5.1.3.4	Dlouhodobě nezaměstnaní uchazeči	76
5.1.3.5	Ženy.....	76
5.1.3.6	Podpora rizikovým skupinám na trhu práce	77
5.2	Zaměstnanost v Jihočeském kraji.....	79
5.2.1	Vývoj struktury zaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 – 2007 (podle VŠPS)	79
5.2.1.1	Ekonomická aktivita obyvatel	80
5.2.1.2	Věková struktura obyvatelstva podle ekonomického postavení.....	82
5.2.1.3	Struktura obyvatelstva podle vzdělání	83
5.2.1.4	Zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti.....	84
5.2.1.5	Index lokalizace	87
5.2.1.6	Zaměstnaní v národním hospodářství podle KZAM.....	88
5.2.1.7	Porovnání vybraných údajů za Jihočeský kraj s Českou republikou	90
5.2.2	Vývoj mezd v Jihočeském kraji v letech 1998 až 2007	91
5.2.2.2	Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle odvětví.....	94
5.2.2.3	Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle zaměstnání (KZAM)	96
5.2.2.4	Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle pohlaví.....	96
5.3	Vývoj aktivní politiky zaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007.....	97
5.3.1	Vynaložené finanční prostředky na politiku zaměstnanosti.....	97
5.3.2	Výdaje APZ na jednotlivé nástroje.....	100
5.3.2.1	Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ.....	101
5.3.2.2	Rekvalifikace	102
5.3.3	Plnění cílů APZ v Jihočeském kraji v roce 2007.....	103
5.3.4	Projekty úřadů práce v Jihočeském kraji v roce 2007	104
5.3.4.1	Národní projekty	104
5.3.4.2	Regionální grantové projekty	105
6	STATISTICKÉ PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ POTENCIÁLU TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI	106
6.1	Analýza časových řad	106
6.1.1	Statistická analýza vývoje míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice.....	107
6.1.1.1	Popisné charakteristiky.....	107
6.1.1.2	Analýza růstových charakteristik.....	108
6.1.1.3	Charakteristiky sezónního kolísání	109
6.1.1.4	Sezónní dekompozice řad.....	110
6.1.1.5	Modely časových řad	110
6.1.2	Statistická analýza vývoje počtu uchazečů o zaměstnání v Jihočeském kraji a České republice.....	113
6.1.2.1	Popisné charakteristiky.....	113

6.1.2.2	Analýza růstových charakteristik.....	114
6.1.2.3	Modely časových řad	115
6.1.3	Statistická analýza vývoje sektorové struktury zaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice	117
6.1.3.1	Popisné charakteristiky.....	118
6.1.3.2	Analýza růstových charakteristik.....	118
6.1.3.3	Modely časových řad	119
6.2	Hodnocení potenciálu trhu práce v okresech Jihočeského kraje s využitím statistických metod.....	122
6.2.1	Volba ukazatelů vhodných k popisu trhu práce okresů	122
6.2.2	Využití metod vícerozměrné statistické analýzy	123
6.2.2.1	Shluková analýza	124
6.2.2.2	Analýza hlavních komponent	127
6.2.3	Postavení okresů Jihočeského kraje v oblasti trhu práce	132
6.2.3.1	Postavení okresů Jihočeského kraje v roce 2007	133
6.2.3.2	Postavení okresů – vývoj v letech 2000 - 2007	135
6.2.3.3	Problémová území v Jihočeském kraji z hlediska situace na trhu práce.....	137
7	SWOT ANALÝZA TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI A NAVRŽENÍ MOŽNÝCH STRATEGIÍ PRO JEHO ROZVOJ	139
7.1	SWOT analýza	139
7.2	Navržené strategie pro rozvoj trhu práce v Jihočeském kraji	143
7.2.1	Rozvoj malých a středních podniků (MSP)	144
7.2.2	Rozvoj vzdělání (zejména celoživotního)	144
7.2.3	Pobídky pro investory	146
7.2.4	Zlepšení postavení rizikových skupin na trhu práce.....	147
7.3	Další možnosti zvýšení zaměstnanosti v Jihočeském kraji.....	148
7.4	Stanovení rezerv a zdrojů pro rozvoj kraje z hlediska trhu práce	150
8	ZÁVĚR	153
10	PŘÍLOHY	164

1 ÚVOD

Do roku 1989 byl trh práce ovládán státem, nabídka a poptávka po práci byla v rovnováze. Ke změnám došlo po změně politických poměrů daného roku. Na trh práce měla vliv především transformace hospodářství od centrálně řízeného k tržnímu. Došlo k volnému pohybu pracujících, k volné konfrontaci nabídky a poptávky a k zásadním strukturálním změnám. Zvýšil se počet obyvatelstva v produktivním věku, snížila se zaměstnanost a naopak se zvýšila nezaměstnanost, míra ekonomické aktivity žen poklesla, stejně jako i aktivita obyvatelstva v poproduktivním věku. Trh začal působit na potřebu pracovních sil i na úroveň vynakládaných mezd. Mezi současné trendy trhu práce patří útlum výroby v průmyslu a snižující se zaměstnanost v primárním sektoru, kde výrazně poklesla zaměstnanost v zemědělství v důsledku transformace a privatizace, ale i díky omezování zemědělské produkce. Naopak terciární sektor zaznamenal růst.

Se vstupem do Evropské unie (dále jen EU) je Česká republika (dále jen ČR) nucena akceptovat principy jednotlivých politik zakotvených ve Smlouvě o Evropském společenství a dalších předpisech EU. Principy politiky zaměstnanosti EU kladou důraz na nasměrování sociálních transferů ve prospěch opatření vedoucích ke zvýšení zaměstnanosti včetně provázaných daňových, vzdělávacích a dalších opatření. Tato opatření jsou zaměřena na omezení stávající demotivace nezaměstnaných k jejich motivování, k přijetí zaměstnání či k přípravě na jeho přijetí. Cílem těchto opatření je zabránit vylučování ohrožených skupin z trhu práce, což je v současné době jeden z problémů, který vyžaduje řešení i při rozvoji trhu práce v ČR.

Lidský faktor se stává zcela jasně klíčovým předpokladem rozvoje firmy a tedy i jeho nedílnou a velmi důležitou součástí, investice do něj pak patří mezi jedny z nejdůležitějších. Požadavky a nároky zaměstnavatelů na kvalitu a dovednosti pracovníků rostou nejen s technickým vývojem, ale odráží i potřebu tržního prostředí, kde lidský kapitál a jeho kvalita je nepostradatelnou složkou vlastnictví všech ekonomických subjektů. Nemůže být ale pochyb o tom, že kvalitní vzdělání a příprava na budoucí povolání pomáhají v boji proti nezaměstnanosti. Dnes se klade důraz především na celoživotní vzdělávání a odbornou výuku.

Vývoj ekonomiky ovlivňuje trh práce významně také alokací výroby a služeb. Vytváří regionální rozdíly v poptávce po pracovních silách, které jsou významné a ovlivňují regionální trhy práce. Také kvalita nabídky práce je ovlivněna regionálními možnostmi obyvatelstva získat kvalifikaci na vzdělání. Problémy obecního, okresního, krajského

a celostátního charakteru v oblasti trhu práce mohou být řešeny prostřednictvím cílených programů, včetně mezinárodních programů s mezinárodní účastí a programů financovaných v rámci Strukturálních fondů EU. Cílené programy celostátního charakteru schvaluje vláda ČR a programy obecního, okresního a krajského charakteru ministerstvo.

V současné době je zapotřebí zaměřit pozornost a následně i toky finančních prostředků od pouhého zabezpečení člověka v nezaměstnanosti, které udržuje nezaměstnaného v pasivním setrvání v této situaci a nemotivuje ho ke změně, k vytváření nových pracovních příležitostí, podpoře zaměstnatelnosti, adaptability, flexibility a zvýšení kvalifikace pracovní síly. Na území ČR jsou v podstatě dvě možnosti podpory zaměstnanosti, buď přímo prostřednictvím Aktivní politiky zaměstnanosti, nebo nepřímo v rámci podpory podnikání. Podporovat podnikání je obecně účinnější neboť podnikání je záležitostí trhu výrobků a služeb, což je primární trh ovlivňovaný nabídkou a poptávkou. Zatímco trh výrobních faktorů (jako je práce) je ovlivňován právě trhem výrobků a služeb.

K hodnocení trhu práce je zapotřebí vyjít z ukazatelů, jejichž prostřednictvím lze porovnávat mezi územími stav na trhu práce. Ukazatele jsou harmonizovány s normami EU a tvoří základ pro nárokování prostředků podporující rozvoj trhu práce. Současně se jedná o ukazatele, které jsou v ČR podloženy informačním systémem a jsou tedy plně kvantifikovatelné. Na trhu práce v jednotlivých regionech ČR došlo po vstoupení do EU ke značným změnám a posunu k novému pojetí řešení problémů trhu práce. Význam analýz vývojových trendů trhu práce se stal nepostradatelným, a tato práce se jimi zabývá. Velmi důležitou částí analýzy je výběr vhodného modelu časové řady, který nejlépe zachytí její chování a umožní rozpoznat problémy, které bude nutné posléze řešit.

Cílem disertační práce je analyzovat vývojové tendence trhu práce v Jihočeském kraji z hlediska zaměstnanosti a nezaměstnanosti s důrazem na vývoj zejména v posledních 10 letech (více o cílech práce – viz. kapitola 3.1).

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole najdeme vymezení dvou základních pojmů: práce a trhu práce. Seznámíme se s několika různými definicemi a možnými úhly pohledu na uvedené dva termíny.

2.1.1 Práce

Práce je vedle půdy a kapitálu jedním ze základních výrobních faktorů [42] používaných k produkci výrobků a služeb [121]. Jde, tak jako v případě půdy, o primární výrobní faktor, neboť si jej člověk přivlastňuje z okolní přírody (neprošly zatím procesem výroby) [63; 68] a je předmětem koupě a prodeje [42]. Dle Kotýnkové a Němce (2003) je práce specifickým výrobním faktorem, neboť nemá stejnou povahu jako ostatní zboží. Vyplývá to z toho, že schopnosti pracovat, tedy pracovní síla jako souhrn fyzických a duševních sil, je neoddělitelná od člověka, i když se s ním zcela neztotožňuje [60].

Práce je účelná a cílevědomá lidská činnost, v jejímž průběhu dochází k přetváření surovin a jiných přírodních látek (přírody), resp. výsledků předchozí pracovní činnosti ku prospěchu lidí (vytváří hmotné a duchovní statky) [34]. Práce je veškerou činností, kterou jedna osoba zvyšuje užitek druhé (třetí, čtvrté...) osoby [132]. Wildmannová (2005) charakterizuje práci jako funkci pracovní síly a je tudíž úzce svázána s osobností člověka [130].

Člověk pracuje převážně ze dvou důvodů. Jednak proto, aby uživil sebe a svou rodinu, a dále proto, aby se zdokonalil, sebevzdělal, seberealizoval [25]. Práce byla a je rozsáhlou a důležitou kategorií lidského chování [54], zařazuje lidi do sociální sítě, čímž je překonáno vylučování ze společnosti [129]. Práce by měla být uspokojující (poskytnout příslušnou úroveň příjmu) a slučitelná s pracovníkovými schopnostmi [15].

Ze všech uvedených definic lze pojem práce charakterizovat takto: práce je vedle půdy (přírodních zdrojů) a kapitálu jedním ze tří výrobních faktorů potřebných k výrobě statků (zboží a služeb). Jde o fyzickou nebo duševní cílevědomou činnost, jejímž nositelem je člověk.

2.1.2 Trh práce

Trh práce dnes představuje velmi komplikovaný systém, jenž je součástí tržního hospodářství [54]. Je trhem primárního výrobního faktoru [8; 9]. Odlišuje se od ostatních trhů, a to tím, že se na něm nabízí a poptává práce, jejímž nositelem je člověk [25]. Schopnost pracovat je exkluzivně vázána na člověka. A lidé jsou jedineční, každý má jiné schopnosti, nadání, talent,

každý má jiné životní a pracovní zkušenosti. Každý má jinou představu a požadavky na práci, kterou chce vykonávat [9].

Trh práce je místo, kde se střetává nabídka práce (tzn. kde lidé nabízejí svou práci, ucházejí se o práci) a poptávka po práci (tzn. kde firmy, vláda, domácnosti nabízejí zaměstnání) [43], přičemž nabídka práce je ovlivněna mzdami, platy a pracovními podmínkami [62; 63]. Je to místo, ve kterém se pracovníci ucházejí o práci a zaměstnavatelé se ucházejí o pracovníky [52]. Pracovní trh je na jedné straně ekonomickou institucí, tedy systémem ekonomických vztahů směny práce za mzdu založené na racionální volbě účastníků směny, je ale současně i sociální institucí, jež zahrnuje podmínky a normy sociálního jednání ovlivňující koupi, prodej, i cenu pracovních služeb: jde o veškeré procedury, neformální normy a zvyky regulující vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli [113]. Pracovní trhy jsou regulované státem a dalšími činiteli na základě různorodých zákonných a mimoprávních regulačních technik [36].

Trh práce je místo, kde je práce vyměňována za mzdu. Tato místa jsou identifikovaná a definovaná kombinací následujících faktorů: (1) geografie (např. místní, oblastní, národní, mezinárodní), (2) průmysl, (3) vzdělání, zkušenosti a (4) povolání nebo zaměstnání [52]. Pracovní trhy by měly nabízet rovné příležitosti pro muže a ženy vzhledem k ekvivalentním pracím a v rámci délky povolání. Se všemi pracovníky by se mělo zacházet bez diskriminace [15].

Holman (2002) charakterizuje trh práce tržní poptávkou po práci a tržní nabídkou práce. Na trhu práce existuje konkurence na straně poptávky i na straně nabídky. To znamená, že práci poptává mnoho firem a nabízí ji mnoho lidí [32]. Trh práce je specifickým trhem, na němž je tržní mechanismus zeslaben. Důvodem je například značná segmentovanost trhu, vliv kolektivního vyjednávání na mzdy, státní politika zaměstnanosti apod. [130].

Trh práce je tedy možné definovat jako místo střetu nabídky a poptávky po práci. Zaměstnavatel se na něm setkává s potencionálním zaměstnancem a dohadují se společně na výši mzdy, pracovní době, pracovních podmínkách apod.

Trh práce v zemi a jeho charakteristiky – dominantní sféra, velikost, dynamika a další vlastnosti – jsou ovlivňovány mnoha různými faktory. Kromě např. geografického a hospodářského profilu země a ekonomické politiky státu je hlavní determinantou potenciální pracovní síla, která je v ekonomické sféře k dispozici, a její skladba. Počet obyvatel i struktura podle pohlaví a věku jsou dány tím, jak se lidé rodí, umírají a také jak se stěhují. Stupeň a obor vzdělání má pro využití pracovní síly na trhu práce vedle věku nejdůležitější vliv [70].

2.1.3 Trh práce v České republice

Celkově na trhu práce v ČR trvale převládá počet lidí hledajících zaměstnání nad počtem volných pracovních míst. V určitých profesích, v některých místech republiky, případně v některých ročních obdobích, nebývá sice přesah poptávky po zaměstnání vysloveně kritický, nicméně je jasné, že občan zpravidla bývá při hledání zaměstnání v méně výhodné pozici než zaměstnavatel hledající zaměstnance [46].

Trh práce v ČR je charakteristický poměrně malou mobilitou a flexibilitou pracovní síly. Přetrvává řada strukturálních problémů, jež se projevují v růstu míry nezaměstnanosti, a to především její dlouhodobé složky. Dalším důsledkem jsou výrazné regionální rozdíly a vysoká míra nezaměstnanosti rizikových skupin, zejména mladých a věkově starších občanů [76].

Mezi klíčové strukturální problémy trhu práce patří nízká regionální a profesní mobilita zaměstnanců, nepřehledný systém sociálních dávek s nízkou frekvencí posuzování sociální situace žadatelů, vysoké daňové zatížení práce, zejména nízkopříjmových skupin, potřeba nezbytné reformy systému důchodového zabezpečení, neexistence komplexního systému celoživotního učení [74], nedostatečná pružnost na trhu práce, malá ochota stěhovat se nebo dojíždět za prací a v některých oblastech výrazný místní nesoulad mezi poptávkou a nabídkou práce, vyplývající především z nedostatečné nebo nevhodné kvalifikace uchazečů o práci. Velkým nedostatkem a zároveň i šancí do budoucna pak zůstává nízký podíl částečných úvazků na zaměstnanosti [123].

Vývoj trhu práce v posledních letech je charakterizován snižující se zaměstnaností a zvyšující se nezaměstnaností především v důsledku těchto faktorů:

- Ø vliv demografického vývoje,
- Ø restrukturalizace ekonomiky na makro a mikro úrovni,
- Ø privatizace podniků,
- Ø zapojení národní ekonomiky do světového trhu,
- Ø nízká cena práce,
- Ø demotivující nastavení systému sociálních dávek,
- Ø vysoká daňová zátěž práce,
- Ø nedostačující poptávka po pracovní síle nepokrývá nabídku, která se přelévá zejména do nezaměstnanosti a předčasných důchodů [46].

Trh práce se musí připravit na restrukturalizaci a tak umožnit lepší rekvalifikace. Kvůli restrukturalizaci se musí zvýšit úroveň vzdělání a produktivita práce se musí zvýšit tak, aby

firmy byly konkurenceschopné na trhu [64]. Klíčovým pojmem je zaměstnatelnost, schopnost změnit během života místo. O odpovědnost za takovou přípravu se musejí podělit podniky i pracující [19]. Zaměstnavatelé by měli být motivováni - například pomocí daňových pobídek - aby školili a vzdělávali své zaměstnance. Úřady práce by se měly především zaměřit na kvalitativní spojování nabídky a poptávky po práci. Pracovníci se musejí naučit také reagovat na změny a systematicky si zvyšovat kvalifikaci [84].

2.2 Nezaměstnanost

V této kapitole si vymežíme pojem nezaměstnanost, který je významně spjatý s trhem práce. Seznámíme se i s jednotlivými příčinami a způsoby měření nezaměstnanosti.

Při vymezení pojmů zaměstnanost a nezaměstnanost je třeba vycházet z pojmu obyvatelstvo a jeho rozdělení na obyvatelstvo ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní. Pod pojmem obyvatelstvo rozumíme podle Nového (2006) souhrn osob žijících na určitém teritoriu, který se vnitřně člení do řady vrstev vydělujících se na základě kritérií sociálně demografické a profesně kvalifikační povahy [82].

Helísek (2002) obyvatelstvo od určité věkové hranice (např. 15 let) rozděluje do tří skupin:

- 1) zaměstnaní, tj. obyvatelstvo, které má placené zaměstnání nebo sebezaměstnání (včetně osob dočasně v práci nepřítomných, ale s formální vazbou k zaměstnání, jako např. osoby ve stavu nemocných nebo na mateřské dovolené),
- 2) nezaměstnaní: v zásadě ti, kteří nemají placené zaměstnání ani sebezaměstnání, přitom práci aktivně hledají a jsou ochotní během určité doby (např. 14 dní) nastoupit. Jde tedy o osoby schopné a ochotné pracovat, jejichž práce je potenciálním výrobním faktorem, zdrojem tvorby produktu,
- 3) ostatní: studenti, penzisté, invalidé, ženy v domácnosti atd., pokud nesplňují podmínky předchozích dvou skupin (nazývání též jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo) [28].

Ekonomicky aktivními obyvateli jsou dle Nového (2006) ti, kteří prostřednictvím svého zapojení do pracovního procesu získávají prostředky pro zajištění své vlastní existence. Patří sem ti, kteří práci mají, tak i ti, kteří ji krátkodobě, resp. i po delší časové období (a to ne z vlastní viny) nemají [82]. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo (tedy pracovní sílu) tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní dohromady.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo představuje všechny osoby, patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území [11], které nebyly zaměstnány během referenčního období

a nejsou v současnosti ekonomicky aktivní [25]. Ekonomicky neaktivní obyvatelé pracovní činnosti nerealizují, nejsou do pracovního procesu zapojeni. Je tomu tak buď z důvodu, že v důsledku svých demografických či zdravotních determinant a problémů pracovat nemohou, nebo proto, že by sice pracovat mohli, ale pracovat nechtějí [82].

Definice mezinárodního standardu nezaměstnanosti dle ILO (Mezinárodní organizace práce) z roku 1982 je založena na třech kritériích. Mezi nezaměstnané patří všechny osoby od stanoveného věku (u nás 15-tiletí a starší), které ve sledovaném období:

1. byly bez práce, tzn., nebyly v placeném zaměstnání ani nebyly sebezaměstnané,
2. hledaly aktivně práci, to znamená, že v minulém období podnikaly určité kroky za účelem získání placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání [75]. Formou aktivního hledání práce se rozumí registrace u úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelny práce, dále hledání práce přímo v podnicích, využívání inzerce, podnikání kroků k založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení nebo licence nebo hledání zaměstnání jiným způsobem [11; 61; 70; 121].
3. byly připraveny k nástupu do práce, tj. během sledovaného období byly schopny okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů nastoupit do placeného zaměstnání nebo do vlastního podniku [61; 70; 75].

Strmý růst nezaměstnanosti je jednak odrazem ekonomického útlumu, ale současně je urychlován i restrukturalizací některých českých podniků [51]. Nezaměstnanost postihuje ve větší míře méně kvalifikované pracovníky, zatímco nejnižší míra je u pracovníků s vysokoškolským vzděláním [8]. Nezaměstnanost má tendenci "usadit se" dlouhodobě v útlumových regionech a u pracovníků, kteří se nesnadno přizpůsobují [93]. Dnes nezaměstnanost vyhání lidi na okraj společnosti. Nejen proto, že nemají požadovanou znalost, ale že jsou příliš staří nebo naopak mladí, že mají děti, že mají sklon k nemocem [41].

O druzích nezaměstnanosti více v: [25; 28; 32; 33; 35; 42; 61; 62; 112; 121; 133].

2.2.1 Příčiny nezaměstnanosti

Nezaměstnanost představuje z hlediska rozsahu, skladby a dynamiky složitý sociální jev a proces, který má řadu příčin [35]. Výši nezaměstnanosti ovlivňují čtyři hlavní faktory: vzdělání pracovní síly, její flexibilita, tempo a fáze restrukturalizace ekonomiky a pohyby agregátní poptávky spojené s hospodářským cyklem [124].

Nejčastěji uváděné příčiny nezaměstnanosti jsou:

- Ø technický rozvoj, automatizace a robotizace, které ve svých důsledcích snižují spotřebu živé práce, proto je nutné zároveň vyvíjet aktivní vědecko-technickou politiku (v jejímž důsledku vzniknou nová pracovní místa) a aktivní politiku zaměstnanosti,
- Ø prodlužování pracovního dne a zvyšování přesčasové práce, což snižuje počet existujících pracovních míst,
- Ø vysoká zadluženost, úpadky drobných podnikatelů, kdy mizí řada pracovních míst,
- Ø nízká úroveň akumulace kapitálu a v důsledku toho i nízká míra investic do rozšiřování výroby,
- Ø dosažený stupeň ekonomické prosperity a materiálního bohatství země, který se projevuje např. v tom, že ve vyspělých zemích je vyšší míra nezaměstnanosti žen (dají přednost práci v domácnosti) a vyšších věkových kategorií (dosažený důchod jim stačí k životu), dále preferování volného času před prací apod. [35].

2.2.2 Důsledky nezaměstnanosti

Ztráta zaměstnání je pro většinu lidí nepříjemnou událostí: znamená totiž pokles životní úrovně a ekonomickou nejistotu do budoucnosti. Znamená ztrátu vztahů a kontaktů. Pro některé je práce nejen zdrojem osobního důchodu, nýbrž i smysluplnou činností naplňující část jejich životního času. Vyřazení z pracovního procesu vnímají někteří i jako zpochybnění svých vlastních schopností uplatnit se ve složitých společenských vztazích, a být tak plnohodnotným členem společnosti [8]. Důsledky nezaměstnanosti mohou mít negativní i pozitivní charakter. Negativní důsledky mohou být:

1. ekonomické povahy, kdy není využita část pracovních zdrojů a tím je podvázána možnost ekonomického růstu, resp. dochází ke stagnaci nebo dokonce poklesu celkové ekonomické situace (HDP) [35]. Vysoká nezaměstnanost naznačuje nízký skutečný hrubý domácí produkt, lidské zdroje nejsou využívány jako úplně možné a je tak plýtváno příležitostmi produkovat statky a služby [95]. Vysoká míra nezaměstnanosti nakonec vede k dalšímu ekonomickému oslabení země, lidé neutrácejí, klesá domácí poptávka a s ní i hospodářský růst [44]. Ekonomické důsledky jsou představovány ztrátou produkce, neboli nevytvořením části produktu v podobě rozdílu mezi skutečným a potenciálním produktem. Ekonomickým dopadem je také snížení případně ztráta kvalifikace pracovníků, neboť jde o jeden ze zdrojů ekonomického růstu [28; 121]. Neméně závažným problémem je rovněž vysoká míra zatížení státního rozpočtu v důsledku výdajů na státní politiku zaměstnanosti, zejména pak v důsledku vyplácení podpory

v nezaměstnanosti, což se týká především problému dlouhodobé nezaměstnanosti [121]. Zvyšování počtu lidí bez práce v ekonomice znamená nejen nižší kupní sílu těch, kteří o práci přišli, ale také nižší ochotu utrácet ze strany těch, jimž riziko ztráty zaměstnání hrozí. Nižší soukromá spotřeba vede k omezení výkonu ekonomiky. Veřejné finance jsou postiženy hned dvakrát. Jednou nutností vyšších výdajů na sociální dávky, podruhé nižší dynamikou daňových příjmů [116].

2. sociální povahy, kdy se prohlubují sociální diference, zvětšují se rozdíly v životní úrovni různých skupin obyvatel a kvalita života společenských skupin a vrstev je nesouměřitelná [35]. Mezi sociální dopady nezaměstnanosti patří například psychické zatížení vyvolané nezaměstnaností a s ním související růst nemocnosti, rozpady rodin apod. Dalším sociálním dopadem nezaměstnanosti je destrukce etických hodnot a s ní spojené patologické jevy jako kriminalita, alkoholismus, narkomanie, prostituce apod. [28; 121]. Podle Kolibové a Kubicové (2005) jsou nejvýznamnějšími sociálními vlivy: vliv na životní úroveň, na rodinu, vnímání času a na fyzické i psychické zdraví [54]. Linn (2002) uvádí, že vysoká nezaměstnanost a částečná zaměstnanost může mít za následek chudobu, zvláště za nepřítomnosti adekvátních sociálních ochranných sítí [65].

Ekonomické a sociální náklady na nezaměstnanost jsou nesmírné. Zahrnují nejen přímé výdaje spojené se zajišťováním podpor, které nezaměstnaným plynou ze sociálního zabezpečení, ale i ztrátu na výnosu daní z příjmu [55].

Základní možnosti působení proti nezaměstnanosti:

1. stimulace poptávky po práci ze strany státu. Jde o vytváření pracovních míst státní sférou, daňové úlevy podnikatelům zajišťujícím vysokou úroveň zaměstnanosti, stimulace podnikatelských aktivit atd.,
2. regulace nabídky práce. Jde o omezování vstupu zahraničních pracovníků na domácí trh práce, zajišťování rekvalifikací, zprostředkování informací o volných pracovních místech úřady práce apod. [61].

2.2.3 Měření nezaměstnanosti

Nezaměstnanost je obvykle vyjadřována buď počtem nezaměstnaných nebo mírou nezaměstnanosti. Dle Brožové (2006) můžeme počet osob bez práce vyjádřit absolutním číslem [9]. Měří se jako podíl lidí marně hledajících zaměstnání [41]. K měření nezaměstnanosti se standardně užívá ukazatele míry nezaměstnanosti, který poměruje počet nezaměstnaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. Vyjadřuje se v % a vyčísluje se podle

vzorce: $u = (U / L + U) * 100$, kde u je míra nezaměstnanosti (vyjádřená v %), U je počet nezaměstnaných a L je počet zaměstnaných [9].

2.2.4 Regionální nerovnosti

Díky zděděným geografickým rozdílům v ekonomických aktivitách a strukturálním změnám vedoucím k vysoké regionální nerovnosti na trhu práce se v ČR zvyšují rozdíly v mírách nezaměstnanosti a zvětšuje se nerovnováha mezi strukturou nezaměstnaných a volnými pracovními místy v regionech [51].

Každý region v České republice má svá specifika týkající se jak polohy uvnitř státu, tak historického vývoje daného území i počtu obyvatel a jeho struktury a složitý komplex všech těchto na sebe vzájemně působících podmínek má zásadní vliv na utváření konkrétní situace na trhu práce [1].

Velké rozdíly existují mezi jednotlivými okresy v důsledku nerovnoměrného rozvojového potenciálu jednotlivých území, kumulace neefektivních výrobních kapacit a jejich útlumu v určitých lokalitách [60]. Narostly regionální rozdíly mezi pracovními trhy, jež se projevují zejména v úrovni míry nezaměstnanosti, v podílu dlouhodobé nezaměstnanosti či v nabídce pracovních míst. Významně se tak projevil regionální aspekt segmentace pracovních trhů. Přispělo k tomu více okolností: dřívější monopolní odvětvová výrobní struktura byla často spojena s určitými lokalitami, což je zvláště významné pro hornické oblasti a oblasti těžkého průmyslu či pro menší města s jedním dominujícím výrobcem [114].

Nezaměstnanost se koncentruje především v regionech s vysokým podílem restrukturalizovaných odvětví. Zároveň se i v těchto regionech nedostává kvalifikovaná pracovní síla [74]. Zvláště regiony, které se soustředily v minulosti na hornictví, ocelářství a textilní průmysl, jsou více ovlivněné nezaměstnaností než jiné [126]. Tyto regiony je třeba dle Kotýnkové a Němce (2003) podpořit, aby se jejich obyvatelé dokázali vyrovnat se ztrátou své původní profese a připravit na nové uplatnění. Navíc v těchto regionech je nutno zvýšit obecně úroveň vzdělání a flexibilitu pracovní síly, aby se stala atraktivní pro významné investory, zavádějící moderní technologie a vytvářející nová pracovní místa, a tím i sociální stabilitu regionu [60].

Nezaměstnanost má sklon být nejnižší ve velkoměstech s vyvinutými službami, v regionech s diversifikovanou průmyslovou strukturou, a v regionech s nabídkou dobré příležitosti k turistice a volnu [126]. Regionální mobilita pracovní síly hraje významnou roli ve snižování zmíněných nerovností na trhu práce – nezaměstnaní z postižených regionů mohou najít pracovní uplatnění v oblastech s lepší ekonomickou strukturou odpovídající jejich znalostem

a kvalifikaci [51]. V rámci realizované regionální politiky jsou zpracovávány v některých krizových územích projekty územního oživení. Tyto projekty řeší rozvoj území jako celku a řešení trhu práce je jejich nedílnou součástí [122].

2.3 Problémové skupiny obyvatelstva na trhu práce

V této kapitole se budeme zabývat otázkami jednotlivých handicapů, které vytvářejí jednak problémy z hlediska hledání zaměstnání a jednak bariéry při uplatňování rizikových skupin na trhu práce. Seznámíme se s jednotlivými činiteli, jež snižují šance uspět těmto skupinám na trhu práce.

Zákon o zaměstnanosti definuje osoby dlouhodobě nezaměstnané, osoby mladší 25 let, starší pracovníky (nad 50 let věku) a zdravotně postižené osoby jako hlavní prioritní skupiny, které čelí největšímu riziku vyloučení z pracovního trhu [50]. Halásková (2001) sem zařazuje i ženy a osoby pečující o dítě do 15 let věku nebo o dlouhodobě těžce postiženého člena rodiny, příslušníky etnických minorit, zejména osoby Rómské národnosti [25] a Vyhlídal s Marešem (2006) také osoby s nízkým vzděláním (bez vyučení) a osoby vstupující poprvé na trh práce (absolventi) [128]. U žen, které nejsou vymezeny do zvláštní kategorie, se předpokládá, že se jejich situace řeší v rámci ustanovení zajišťujících rovné příležitosti [50].

Pro uvedené skupiny uchazečů o zaměstnání se v současné době jen velice obtížně hledá pracovní uplatnění. Částečně mohou vypomoci jednotlivé nástroje aktivní politiky zaměstnanosti uplatňované úřady práce a realizované v praxi za přispění jednotlivých zaměstnavatelských subjektů [1].

2.3.1 Osoby se ZPS

Velice početnou a bohužel dlouhodobě takřka neumístitelnou skupinou uchazečů o zaměstnání jsou občané se zdravotním postižením, tj. občané se změněnou pracovní schopností (ZPS) a občané se změněnou pracovní schopností s těžším zdravotním postižením (ZPS s TZP) [1].

Za zdravotně znevýhodněnou osobu se považuje fyzická osoba, která má zachovanou schopnost vykonávat soustavné zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost, ale její schopnosti být nebo zůstat pracovním začleněna, vykonávat dosavadní povolání nebo využít dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat jsou podstatně omezeny z důvodu jejího dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, který podle poznatků lékařské vědy má trvat déle než jeden

rok a podstatně omezuje psychické, fyzické nebo smyslové schopnosti, a tím i schopnost pracovního uplatnění [5].

Mezi hlavní omezující faktory této rizikové skupiny patří kromě limitujícího nepříznivého zdravotního stavu také nízká kvalifikační struktura, nízká adaptabilita na pracovní podmínky, obtížné dojíždění do zaměstnání apod. [47].

Osobám se zdravotním postižením je poskytována zvýšená ochrana na trhu práce prostřednictvím pracovní rehabilitace [14]. Pod pojmem rehabilitace se rozumí soubor opatření, který vede k co nejrychlejší resocializaci člověka postiženého na zdraví následkem úrazu, nemoci nebo vrozené vady a předpokládá aktivní účast samotného rehabilitovaného člověka. Jedná se o péči směřující k tomu, aby mohli občané se změněnou pracovní schopností vykonávat dosavadní nebo jiné vhodné zaměstnání a jejím cílem je návrat zdravotně postiženého do pracovního procesu [25]. Zaměstnavatelé s více než 25 zaměstnanci v pracovním poměru jsou povinni zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši 4 % těchto osob na celkovém počtu zaměstnanců zaměstnavatele [5].

2.3.2 Absolventi

Absolventi představují na trhu práce rizikovou skupinu. Vzhledem k chybějící praxi a nedostatečným pracovním návykům jsou mnohem více ohroženi nezaměstnaností než ostatní kategorie občanů [72]. Pojem absolvent je nově definován podle zákona o zaměstnanosti. Nové pojetí rozšiřuje tuto kategorii osob na mladé lidi do 25 let věku a absolventy vysokých škol do dvou let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku [78].

Jde o skupinu velmi důležitou, neboť jde o lidi, kteří stojí na samém počátku své profesionální kariéry. Úspěch či neúspěch v tomto kroku může jejich další kariéru silně ovlivnit, a to jak pozitivně, tak i negativně [48]. Nejvyšší požadavky kladou zaměstnavatelé na absolventy vysokých škol. Nejvíce žádanými kompetencemi jsou schopnost řešit problém, rozhodovat se a ochota nést zodpovědnost [66]. Během studia by měli mladí získávat více základních znalostí z oblasti marketingu a dovědět se víc o tom, jak založit firmu, což by zvýšilo jejich šance na trhu práce [21].

Pro uvedenou skupinu uchazečů o zaměstnání mohou úřady práce využít jeden z nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, a to tzv. dohody o absolventské praxi. V praxi to znamená, že příslušný úřad práce může uzavřít se zaměstnavatelem takovou dohodu až na dobu 12 měsíců a poskytnout zaměstnavateli smlouvou dohodnutý finanční příspěvek [1].

Příspěvek může být zaměstnavateli poskytnut formou částečné nebo plné úhrady mzdových nákladů na takto přijatého zaměstnance nebo návratného příspěvku, příp. jinak účelově určeného příspěvku na vytvoření takového místa [72]. Formou odborné praxe jsou vytvářena dotovaná místa pro nové absolventy škol, kdy se úřad práce zaváže hradit ve sjednané výši mzdové náklady a to na základě písemné smlouvy uzavřené nejdéle na jeden rok se zaměstnavatelem [47]. Úřady práce nadále realizují program „První příležitost“, v jehož rámci nabízejí všem uchazečům do 25 let a absolventům vysokých škol zpracování individuálních akčních plánů [74].

2.3.3 Ženy pečující o malé děti – zejména po mateřské dovolené

Jedná se o skupinu, kterou tvoří ženy různého věku, vzdělání, praktických zkušeností, rozdílných rodinných, finančních poměrů a počtu dětí [77], s vysokou pracovní motivací, potřebou pracovní seberealizace, která je chápána jako základní životní a finanční potřeba [47].

Mezi hlavní omezující faktory při hledání vhodného zaměstnání patří požadavek na zkrácenou pracovní dobu, omezená možnost dojíždění do zaměstnání, ztráta kvalifikace, nemoc dítěte, osobní a rodinné problémy [77]. Negativní roli sehrávají předsudky týkající se věku, mateřství a rodinných povinností. U absolventek se předpokládá odchod na mateřskou dovolenou, po mateřské dovolené je obtížná reintegrace do profese, u žen s dětmi školního věku se předpokládá zátěž rodinnými povinnostmi [74].

Rovnost žen a mužů patří mezi základní atributy demokratické společnosti. Vláda dlouhodobě systémovými praktickými kroky podporuje vytváření rovných příležitostí pro ženy a muže. V roce 1998 přijala národní akční plán „Priority a postupy vlády v prosazování rovnosti žen a mužů“ [131].

Nový zákon o zaměstnanosti, který platí od 1. října 2004, zakotvuje rovné zacházení se všemi fyzickými osobami uplatňujícími nárok na zaměstnání. Novelizovaný zákoník práce obsahuje zákaz jakékoli diskriminace v souladu s legislativou EU. Zakazuje všechny formy diskriminace, pokud jde o přijímání do zaměstnání, odměňování, školení, zprostředkování zaměstnání a pracovněprávní vztahy [77].

2.3.4 Uchazeči předdůchodového věku

Starší lidé jsou definováni jako kdokoli starší než 50 let [129]. Uvedená skupina je stále početnější. Vykazuje silnou pracovní motivaci, má vžitý pracovní rytmus, pocit pracovní odpovědnosti [47], vyšší vzdělávací kvalifikaci, také chce více flexibility v jejich zaměstnání,

za účelem balancovat práci a volné zájmy [129]. Ztráta zaměstnání v tomto věku má silný psychický dopad, který provází pocit nepotřebnosti, ztráty životních perspektiv, apatie. Ztráta zaměstnání znamená rovněž snížení životní úrovně a finanční problémy. Zaměstnání v tomto věku je zdrojem sociálních kontaktů, a proto jeho ztráta vede někdy k přerušení sociálních vztahů, přechodné sociální izolaci [47]. Pro mnoho lidí, kteří opouštějí trh práce, to může mít za následek chudobu, nejistotu a vylučování ze společnosti, která postupně může vést do stavu nemoci, deprese a rozčarování [129]. Mezi hlavní rizikové faktory patří zdravotní problémy, snížená adaptabilita na nové podmínky a profese, nižší kvalifikace [47], nízká flexibilita a nedostatečné znalosti cizích jazyků [77].

V souladu s Evropskou strategií zaměstnanosti potřebují členské státy rozvinout strategii, která by ve svém efektu posunula odchod starší generace z pracovního procesu do důchodu. K nejučinnějším nástrojům patří především znevýhodnění finančních podmínek pro předčasný odchod do důchodu a vytváření vhodných pracovních podmínek, především v bezpečnosti a ochraně zdraví, motivujících pokračovat v práci, umožnit pracovníkům možnost školení a zvyšování kvalifikace a zajistit přístup k celoživotnímu vzdělávání. Starší pracovníci by měli mít možnost pracovat na zkrácený úvazek a také možnost případně přerušit pracovní působení s možností opětovného návratu [134].

V ČR byl zaveden Národní program přípravy na stárnutí na období 2003 – 2007, který podporuje rovné příležitosti zaměstnání a rozšiřuje možnou podporu pro zaměstnávání starších osob. K dosažení cíle udržet a zvýšit zaměstnanost starších lidí by měla přispět následující opatření:

- Ø zamezit věkové diskriminaci v práci a odměňování, identifikovat a analyzovat skupiny ohrožené diskriminací; z důvodu věku s cílem lepšího směřování aktivačních opatření;
- Ø poskytovat starším lidem možnost rekvalifikace;
- Ø vytvořit a rozvíjet systém celoživotního vzdělávání [77] dostupnými pro všechny - protože jestli mají starší lidé zůstat aktivní, musejí být vybaveni kvalifikací, která odpovídá požadavkům znalostní společnosti [94].

2.3.5 Dlouhodobě nezaměstnaní

Národní akční plán zaměstnanosti definuje dlouhodobou nezaměstnanost u uchazečů o zaměstnání, kteří jsou evidováni na úřadu práce déle než 6 měsíců, pokud jim není více než 26 let a nebo více než 12 měsíců, pokud jsou starší než 26 let [76]. Největší problém pracovního trhu představuje rychle rostoucí počet dlouhodobě nezaměstnaných [10]. Vzhledem ke svým omezujícím faktorům jsou spíše pasivní, závislí a očekávají pomoc

od úřadu práce. Těmto skupinám je věnována zvláštní péče, s tím souvisí i nabídka poradenských služeb na úřadech práce [47].

Pokud se lidem po dlouhou dobu nedaří najít vhodné pracovní místo, mohou se dostat podle Brožové (2003) do ekonomických potíží, začínajících propadem životní úrovně a vedoucích někdy až k existenčním problémům celé rodiny [8]. Dlouhodobá nezaměstnanost má za následek změnu životní úrovně, sociálního statusu, krize v rodině, změnu v sociálních vztazích, ztrátu autority, rozpad navyklého způsobu života, finanční úpadek, zhoršení zdravotního stavu, ztrátu sociálních kontaktů v důsledku ztráty zaměstnání, objevují se i patologické jevy (alkoholismus, kriminalita atd.) a demotivace člověka hledat si nové pracovní místo na trhu práce [25]. Velké ztráty působí i v ekonomice jako celku: nižší produkt, nižší úspory, nižší daně, devalvace lidského kapitálu, atd. [8]. Z ekonomického pohledu dlouhodobá nezaměstnanost vede ke zvýšeným nárokům na státní rozpočet z důvodu vyplácení podpory v nezaměstnanosti a dalších sociálních dávek, z důvodu poskytování sociálních služeb a z důvodu ztráty na neodvedených daních a daňových úlevách [121].

2.3.6 Etnické obyvatelstvo

Extrémní nezaměstnanost rómských obyvatel (70 % nezaměstnanost – [60]) vede k jejich dalšímu sociálnímu propadu, posiluje sklony ke kriminalitě, zhoršuje podmínky pro výchovu mladší generace a jejího vzdělávání a v důsledku toho může být jednou z příčin negativního přístupu k Rómům u majoritní společnosti. Za hlavní příčiny nezaměstnanosti Rómů můžeme považovat:

- Ø nízkou úroveň vzdělání,
- Ø nižší motivaci k práci, sociální příjmy většinou početných rómských rodin jsou vyšší než mzdy nabízené za nekvalifikovanou práci,
- Ø nezájem o zvýšení kvalifikace a rekvalifikace na jinou profesi,
- Ø malá profesní flexibilita, neujasněné profesní cíle a rasová diskriminace [43].

U romského obyvatelstva je třeba nových forem podpůrných programů, komplexně provazujících vzdělávací aktivity s podporou zaměstnanosti [60].

Vyhlídal a Mareš (2006) uvádí 3 způsoby, jak řešit problém nezaměstnanosti rizikových skupin:

1. **časová flexibilita** - práce na částečný úvazek je pro řadu příslušníků rizikových skupin vhodnou formou participace na trhu práce. Často musí skloubit zaměstnání a roli jediného rodiče, případně jsou limitováni svým zdravotním stavem,

2. **identifikace a asistence** - rizikové faktory je poměrně jednoduché u osoby hledající zaměstnání identifikovat; individuální přístup ze strany ÚP může v těchto případech pomoci najít vhodné zaměstnání, které respektuje omezení na straně uchazeče,
3. **aktivizace absolventů** - vstup na trh práce, a to nejen za přítomnosti rizikových faktorů, je velmi obtížnou fází profesní kariéry; dá se předpokládat, že se zvyšováním věku odchodu do penze, i přes pokles počtu absolventů, zůstane tato fáze kritickou; i zde může individuální asistence ÚP sehrát rozhodující roli [128].

2.4 Politika zaměstnanosti ČR

V této kapitole bude představen aktuální model aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti, spolu s popisem jejich jednotlivých nástrojů.

Při hodnocení komplexu aktivit, které ovlivňují zaměstnanost a nezaměstnanost, je třeba rozlišit dvě odlišné oblasti:

1. **makroekonomickou** – hospodářskou politiku, tj. souhrn ekonomických opatření zacílených buď plošně na celou ekonomiku, nebo do jejích různých částí [121]. Je obecně ekonomicky stimulující, jejím cílem je nejčastěji podpořit ekonomický růst, a v souvislosti s tím i tvorbu pracovních příležitostí a zaměstnanost. Dosah jejích opatření je většinou dost široký: ovlivňuje ekonomické procesy celkově, a oblast zaměstnanosti je jedním ze sledovaných cílů ovlivněných nejčastěji nepřímo v souvislosti s celkovou dynamikou ekonomiky [113]. Dobrá makroekonomická politika je základem pro dlouhodobou hospodářskou stabilitu, investování a růst zaměstnanosti [65]. Politika zaměstnanosti je součástí hospodářské politiky. Prostřednictvím makroekonomických regulátorů se snaží o dosažení rovnováhy mezi nabídkou práce a poptávkou po práci. Představuje soubor nástrojů, jejichž realizace motivuje zaměstnané, nezaměstnané a zaměstnavatele k jistému chování na trhu práce. Je zaměřena např. na odstranění příčin nadměrné nezaměstnanosti a působí víceméně plošně, především na straně poptávky po práci,
2. **regionální**, kde politika zaměstnanosti (někdy je nazývána politikou trhu práce) řeší důsledky existující nerovnováhy na trhu práce a zohledňuje regionální aspekty nezaměstnanosti. Opatření politiky pracovního trhu se snaží ovlivnit více méně přímo stranu nabídky a stranu poptávky na pracovním trhu. Politika trhu práce (může být takto chápána jako mikroekonomická politika) sleduje přitom v zásadě dva cíle: snížení úrovně nezaměstnanosti a redistribuci nezaměstnanosti mezi skupinami obyvatelstva [113]. Dle

Kolibové a Kubicové (2005) by se měla soustředit prostřednictvím zprostředkování práce na poradenství, rekvalifikace, na realizaci programů při podpoře tvorby nových pracovních míst, organizování veřejně prospěšných prací apod. [54].

Politiku zaměstnanosti můžeme chápat jako:

- a) systém relativně stabilních zásad, jimiž se subjekt politiky zaměstnanosti (stát, orgány lokální správy, podnik aj.) řídí při rozhodování o míře využívání pracovních zdrojů v hospodářské činnosti, o jejich rozdělení do jednotlivých oblastí této hospodářské činnosti a míře souladu mezi počtem a strukturou pracovních zdrojů a strukturou pracovních příležitostí,
- b) soubor opatření, jimiž se subjekty politiky zaměstnanosti snaží ovlivňovat množství pracovních zdrojů, míru jejich využívání v hospodářské činnosti a míru souladu mezi počtem a strukturou pracovních zdrojů a počtem a strukturou pracovních příležitostí [35].

Cílem politiky zaměstnanosti je vytváření optimálních podmínek a předpokladů pro dosažení plné, produktivní a svobodně zvolené zaměstnanosti [60]. Má za cíl trvale podporovat vytváření rovnováhy na trhu práce, tj. rovnováhy mezi zdroji a potřebou pracovních sil, mezi nabídkou a poptávkou po práci [2]. Hlavním cílem státní politiky zaměstnanosti je dle Durdisové (2005) zabezpečit právo na zaměstnání všem rezidentům na území České republiky, tj. občanům a těm, kteří mají na území republiky trvalý pobyt [14] a podpora profesní a územní mobility na trhu práce [26].

Při zabezpečování státní politiky zaměstnanosti se uplatňují v podstatě tři specifické nástroje, jimiž vláda ovlivňuje zaměstnanost, aby neexistovala převaha nabídky nad poptávkou na trhu práce [42; 54]:

1. Veřejné výdaje - výdaje vlády ze státního rozpočtu působící na zvyšování zaměstnanosti.

Jde o:

- Ø přímé vládní nákupy zboží a služeb od soukromého sektoru [43], které zabezpečují chod administrativy, státní zakázky, které mají investiční charakter [54],
- Ø financování zbrojního průmyslu,
- Ø zaměstnávání řady lidí ve státní administrativě,
- Ø výdaje na politiku zaměstnanosti, kterou tvoří:
 - a) pasivní složka politiky zaměstnanosti,
 - b) aktivní složka politiky zaměstnanosti.

2. Daňová politika vlády – jde o daně jako příjmy vlády plynoucí do státního rozpočtu mající bezprostřední vliv na tvorbu nových pracovních příležitostí a na stimulaci k práci (např. daň z příjmů obyvatelstva) [42]. Patří sem také výrazné snížení daňového zatížení podniků, diferencovaná daňová politika v oblasti stimulace rozvoje MSP, možnost manévrování s místními daněmi [117]. Snížování daňové zátěže zaměstnavatelů i zaměstnanců je efektivní cestou k větší flexibilitě. Vysoké daně a zejména povinné odvody oslabují ochotu firem zaměstnávat více pracovníků i zájem lidí pracovat [48].

3. Regulační a legislativní opatření vlády:

- a) regulační opatření – opatření vlády chránící vnitřní trh a domácí výrobce, opatření zachovávající zaměstnanost. Jde o: dovozní kvóty, celní tarify, příjmovou regulaci (tj. regulaci cen a mezd), mzdovou regulaci (tj. státem stanovená pravidla o beztretném, daní nezatíženém růstu průměrných mezd),
- b) pracovně-právní legislativa – vymezuje a zachycuje práva a povinnosti občanů vstupujících na trh práce a to jak pracujících, tak nezapojených (kteří však o zapojení usilují), státních orgánů práce, tj. ministerstva práce a sociálních věcí a úřadů práce, zaměstnavatelů a odborových orgánů. Vytváří právní předpoklady pro zabezpečení práva na práci, na spravedlivou odměnu, uspokojivé pracovní podmínky a na ochranu v nezaměstnanosti [42; 54].

2.4.1 Pasivní politika zaměstnanosti

Pasivní politika zaměstnanosti představuje hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání formou podpory v nezaměstnanosti [43], které mají přispívat k vytváření sociálně přijatelných podmínek pro dočasně nezaměstnané [8] nebo zabezpečení těch, kteří se dostávají v důsledku nízkých příjmů do kategorie sociálně slabých (podpora příjmů na úrovni životního minima). Zahrnuje také stimulaci předčasného odchodu do důchodu [43] z důvodu nepříznivé situace na trhu práce [121], případně stimulaci nižší zaměstnanosti žen. Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti mají charakter transferů [43].

Základní dávky v nezaměstnanosti jsou:

- Ø odstupné, mající charakter jednorázového podnikového nebo státního zaopatření,
- Ø podpora v nezaměstnanosti, konstruovaná jako pravidelně se opakující dávka sociálního pojištění,
- Ø pomoc v nezaměstnanosti, s konstrukcí peněžité dávky sociální pomoci [130].

Bezpodmínečná dostupnost peněžních dávek může odradit lidi brát práci, může je odrazovat z toho, aby hledali práci [87]. Závislost na sociálních dávkách má negativní důsledky pro veřejné rozpočty, ze kterých jsou tyto dávky placeny, stejně jako na sociální začleňování některých skupin obyvatel [24]. Nevhodně nastavený poměr mezi životním minimem a minimální mzdou přál nejen těm, kteří pracovat nechtěli, ale i šedé ekonomice. Zaměstnavatel se dohodl se svým pracovníkem na minimální mzdě, ze které odváděl sociální a zdravotní pojištění a nezdaněný zbytek výplaty dostávali lidé na ruku. "Nezaměstnaní po uplynutí 6 měsíců, kdy mají nárok na podporu v nezaměstnanosti, přecházeli do systému sociálních dávek a zjistili, že se z nich dá slušně vyžít a zároveň si přivydělávat na černém trhu práce [6].

2.4.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Aktivní politika zaměstnanosti (dále jen APZ) je základním nástrojem pro boj s nezaměstnaností a je zaměřena ke snížení nezaměstnanosti, k její redistribuci mezi sociální skupiny či kategorie. APZ směřuje k pomoci nezaměstnaným vrátit se do práce, pomáhá jim najít práci přes rady a přinášení informací o volných místech [87].

Kromě sociálně psychologických efektů má APZ také kladné ekonomické dopady na státní rozpočet. Výdaje vynaložené na APZ snižují výdaje na pasivní politiku (především u mladých lidí) a na sociální dávky. V momentě, kdy uchazeč o zaměstnání nastoupí do nové práce, vrací se část prostředků vynaložených na APZ zpět do státního rozpočtu formou odvedených daní z mezd umístěných uchazečů. Zaměstnaný uchazeč také přináší úspory ve výdajích státu za zdravotní pojištění a není nadále závislý na sociálních dávkách. Nová práce znamená i vyšší koupěschopnost těchto lidí, což má další kladný vliv na státní rozpočet [4].

Zákon o zaměstnanosti definuje APZ jako souhrn opatření směřujících k zajištění maximálně možné úrovně zaměstnanosti. APZ zabezpečuje ministerstvo a úřady práce; podle situace na trhu práce spolupracují při její realizaci s dalšími subjekty [78]. Kromě APZ pozitivně ovlivňují snížení nezaměstnanosti a zvýšení zaměstnanosti další programy, realizované jinými resorty, především Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem pro místní rozvoj (systém poskytování investičních pobídek, program podpory rozvoje hospodářských zón, programy podpory malého a středního podnikání, program revitalizace strategických podniků) [60].

APZ pokrývá celou řadu programů, včetně vyhledávání práce pomocí rad, tréninku pro nezaměstnané a mladé, akcí na podporu zaměstnanosti, přímé tvorby pracovních míst a speciální pomoci pro znevýhodněné skupiny [86].

2.4.2.1 Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti

Společensky účelná pracovní místa

Společensky účelnými pracovními místy se rozumí:

1. místo, které zaměstnavatel zřizuje na základě písemné dohody s úřadem práce na dobu zpravidla dvou let. Toto místo je obsazováno uchazeči evidovanými úřadem práce, kterým nelze zajistit jiným způsobem pracovní uplatnění,
2. nově zřízené pracovní místo pro uchazeče o zaměstnání evidovaného úřadem práce, který začne vykonávat samostatnou výdělečnou činnost [14; 43; 78].

Na společensky účelná pracovní místa může úřad práce poskytnout příspěvek [14; 78]. Tato opatření uplatňují úřady práce zejména v těch případech, kdy nemají možnost plynule umisťovat uchazeče o zaměstnání vedené v evidenci úřadu práce, nebo kdy nemají možnost zabezpečovat jim vhodnou rekvalifikaci podle potřeb trhu práce [2].

Veřejně prospěšné práce

Veřejně prospěšnými pracemi se rozumí časově omezené pracovní příležitosti [14; 78; 127] spočívající zejména v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo v jiných obdobných činnostech ve prospěch obcí nebo ve prospěch státních nebo jiných obecně prospěšných institucí, které vytváří zaměstnavatel nejdéle na 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců [14; 78]. Činnosti, které zaměstnanci obcí většinou vykonávají, mají charakter pomocných úklidových, zednických či lakýrnických prací, možné je samozřejmě vykonávat pomocné práce v obecních či městských lesích, při čištění koryt potoků apod. [1].

Jde o nové pracovní příležitosti vytvořené především pro těžko umístitelné a dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání evidované úřady práce [22; 43], které dočasně snižují nezaměstnanost, sociální stres a udržují pracovníky napojené na trhu práce [22]. Tato místa vytváří obec nebo zaměstnavatel na základě písemné dohody s úřadem práce ke krátkodobému pracovnímu umístění uchazeče o zaměstnání (Jírová, Deformace), který na ně může zaměstnavateli poskytnout příspěvek [78].

Rekvalifikace

Rekvalifikací se rozumí získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování [78]. Rekvalifikace umožňuje zásadní nebo i dílčí změnu kvalifikace pracovníka, objektivně nezbytnou pro jeho další uplatnění. Úřady práce organizují rekvalifikaci v případech, kdy struktura poptávky na trhu práce neodpovídá struktuře nabídky a případná rekvalifikace umožňuje uchazečům

další uplatnění ve vhodném zaměstnání [43]. Při určování obsahu a rozsahu rekvalifikace se vychází z dosavadní kvalifikace, zdravotního stavu, schopností a zkušeností fyzické osoby, která má být rekvalifikována formou získání nových teoretických znalostí a praktických dovedností v rámci dalšího profesního vzdělávání. Rekvalifikace se uskutečňuje na základě dohody mezi úřadem práce a uchazečem o zaměstnání [14].

Chráněné dílny a pracoviště

Jsou dílny a pracoviště, v nichž pracuje nejméně 60 % osob se změněnou pracovní schopností. Je to také pracoviště zřízené v domácnosti občana se ZPS [43].

Investiční pobídky

Investiční pobídky jsou nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti, kterým se u zaměstnavatele, kterému bylo vydáno rozhodnutí o příslibu investiční pobídky podle zvláštního právního předpisu, hmotně podporuje:

- a) vytváření nových pracovních míst,
- b) rekvalifikace nebo školení nových zaměstnanců [78].

Durdisová (2005) uvádí, že může být hmotná podpora rekvalifikace nebo školení zaměstnanců poskytnuta zaměstnavateli na částečnou úhradu nákladů, které budou na rekvalifikace nebo školení nových zaměstnanců skutečně vynaloženy [14].

Jedná se dle Howa (2006) o jeden z možných způsobů, kterým vlády usilují o podporu ekonomického vývoje a tvorbu pracovních míst tím, že nabízejí investiční stimuly, finanční dotace, daňové úlevy nebo obstarání infrastruktury, které jsou navrženy k tomu, aby přitahovaly nebo stimulovaly novou soukromou investici do země nebo regionu [36].

V rámci této podpory se zaměstnavatelům kromě jiného poskytují následující subvence:

1. subvence na tvorbu pracovních míst a částečnou úhradu nákladů na školení, které mají kromě jiného za cíl pomáhat zaměstnavatelům vytvářet nová pracovní místa v oblastech s vysokou nezaměstnaností,
2. subvence v případě restrukturalizace - v případech restrukturalizace a velkých organizačních změn, které jsou důsledkem technologických inovací a které trvale a vážně omezují provozní činnost, může stát pomoci zaměstnavateli zvláštním příspěvkem. Cílem je udržet existující pracovníky a předejít výplatě dávek v nezaměstnanosti do doby, než podnik bude mít dobré ekonomické vyhlídky,

3. subvence pro zaměstnávání zdravotně postižených pracovníků - zaměstnavatelé jsou povinni zaměstnávat určitý počet zdravotně postižených pracovníků a jejich náklady mohou být kompenzovány státní subvencí [77].

Překlenovací příspěvek

Úřady mohou poskytnout tento příspěvek osobě, která opustila evidenci uchazečů o zaměstnání [54] tím, že vyřešil za pomoci úřadu práce svou nezaměstnanost zahájením samostatné výdělečné činnosti [3].

Příspěvek na dopravu zaměstnanců

Bude moci čerpat zaměstnavatel, jehož zaměstnanci nemají možnost dopravit se veřejnými dopravními prostředky nebo MHD do zaměstnání. Výše příspěvku může pokrýt až 50 % nákladů, které vynaloží zaměstnavatel na zabezpečení dopravy těchto zaměstnanců [3].

Příspěvek na zapracování

Cílovou skupinou v případě tohoto opatření jsou lidé, kterým úřady práce věnují zvýšenou pozornost [54]. Může dostat zaměstnavatel, který přijal takovéto uchazeče o zaměstnání. Příspěvek může zaměstnavatel pobírat po dobu tří měsíců a jeho výše může dosahovat až poloviny minimální mzdy [3].

Příspěvek při přechodu na nový podnikatelský program

Zákon o zaměstnanosti umožňuje zaměstnavateli, který přechází na nový výrobní program a z tohoto důvodu nemůže zabezpečit pro své zaměstnance práci v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby, určitou formu pomoci [54].

2.4.2.2 Cílené programy k řešení zaměstnanosti

Součástí aktivní politiky zaměstnanosti jsou také cílené programy k řešení zaměstnanosti, čímž se rozumí soubor opatření zaměřených ke zvýšení možnosti fyzických osob nebo jejich skupin uplatnit se na trhu práce a jejich cílem je řešit problémy obecního, okresního, krajského a celostátního charakteru v oblasti zaměstnanosti včetně mezinárodních programů s mezinárodní účastí a programů financovaných v rámci Strukturálních fondů Evropského společenství a dalších programů ES [14; 78].

2.5 Politika zaměstnanosti v EU

Obsahovou náplní této kapitoly je charakteristika politiky zaměstnanosti Evropské unie. Bude taky popsána činnost Evropského sociálního fondu a objasněny programy rozvoje zaměstnanosti.

2.5.1 Evropská strategie zaměstnanosti

V roce 2004 se Česká republika stala členskou zemí Evropské unie, a proto mají procesy, které probíhají na evropském trhu práce, svůj odraz i na českém trhu práce [58]. V roce 1997 se členské státy zavázaly sestavit soubor společných cílů a úkolů pro politiku zaměstnanosti a každoročně výsledky monitorovat [16]. Byla přijata Evropská strategie zaměstnanosti (ESZ) členskými státy EU ve snaze omezovat stále vyšší nezaměstnanost a dosáhnout podstatného a trvalého zvýšení míry zaměstnanosti [73]. Předchůdkyní ESZ se stala Bílá kniha růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti vydaná v roce 1993 [50].

ESZ se zaměřuje na následující aktivity - podpora vzdělávání, školení, politiky zaměstnanosti [89] a je založená na čtyřech základních pilířích:

- Ø zlepšení zaměstnatelnosti – podpora nezbytného vzdělání, odpovídajících schopností a motivace k získání a udržení si zaměstnání u všech osob vstupujících na trh práce,
- Ø rozvoj podnikatelského prostředí a tvorba pracovních míst – podpora podmínek pro založení, fungování a rozvoj podniků poskytujících pracovní místa,
- Ø podpora adaptability podniků a jejich zaměstnanců – podpora flexibility a inovací na pracovišti s cílem zlepšení efektivity a konkurenceschopnosti a vytvoření a zachování pracovních míst,
- Ø posilování rovných příležitostí pro muže a ženy – odstraňování všech forem diskriminace v přístupu k pracovním příležitostem a odměňování [64; 67; 73].

S ohledem na tuto strategii je politika zaměstnanosti členských států EU zaměřena na tři průřezové a vzájemně propojené cíle [50]:

1. plnou zaměstnanost – dosažení plné zaměstnanosti a snížení nezaměstnanosti a neaktivity zvýšením poptávky po pracovních silách a jejich nabídce je zásadní pro udržení hospodářského růstu a posílení sociální soudržnosti,
2. kvalitu a produktivitu práce – úsilí o zvýšení míry zaměstnanosti probíhá současně se zvyšováním přitažlivosti pracovních míst, kvality pracovního místa i růstu produktivity práce a snižováním podílu chudých pracujících, je třeba plně využít souvztažnosti mezi kvalitou pracovního místa, produktivitou a zaměstnaností,

3. na sociální soudržnost a začleňování – je třeba rázných opatření, která posílí sociální začleňování, budou předcházet vylučování z trhu práce, podpoří zapojování znevýhodněných osob do zaměstnání a sníží regionální nerovnosti v zaměstnanosti, nezaměstnanosti a produktivitě práce, zejména v zaostávajících regionech [56].

Nová strategie zaměstnanosti, odsouhlasená Evropskou radou v červnu 2003, je zaměřena na výsledky a má napomoci vytvoření většího počtu pracovních míst, jejich lepší kvalité a tvorbě inkluzivního trhu práce tak, aby zaměstnání bylo opravdu atraktivní. K tomu bylo přijato následujících deset priorit:

1. napomoci nezaměstnaným a neaktivním nalézt zaměstnání, zamezit dlouhodobé nezaměstnanosti,
2. podnítit podnikatelství a zlepšit klima pro zakládání firem,
3. podpořit adaptabilitu pracovníků a firem ke změně,
4. zajistit více investic a lepší investice do lidského kapitálu,
5. zvýšit nabídku práce a podpořit aktivní stárnutí,
6. podpořit rovnost pohlaví v zaměstnání a odměňování,
7. bojovat proti diskriminaci znevýhodněných skupin,
8. zlepšit finanční podněty k tomu, aby lidé byli živi z práce namísto z podpory,
9. podstatně redukovat práci načerno,
10. podporovat profesní a teritoriální mobilitu [48].

2.5.2 Lisabonská strategie

V roce 2000 byla přijata na zasedání Evropské rady (Lisabon, březen 2000) Strategie obnovy a rozvoje Evropské unie pro období 2001-2010 (dále Lisabonská strategie), která byla ve své podstatě vyjádřením snahy vnést do evropského pojmání politik nový přístup, neboť cílem této strategie bylo dosažení vzájemné provázanosti mezi politikami, a to mezi hospodářskou politikou, politikou zaměstnanosti a sociální politikou [58] a usiluje také o zapojení různých subjektů. Sociální partneři mají být více zapojeni do formulování a realizace aktivní politiky zaměstnanosti [92].

Podle závěrů Evropské rady by mělo být zvýšené úsilí vyvinuto na podporu dobrých pracovních podmínek pro všechny, včetně příležitostí pro lidi s postižením, na podporu rovnosti příležitostí pro muže a ženy, pro dobrou a flexibilní organizaci práce dovolující lepší propojení práce a rodinného života, na podporu celoživotního vzdělávání, zdraví a bezpečnosti v práci, zapojení zaměstnanců a diverzifikace pracovního života [83].

Jednotlivým prvkem všech současných strategií a politik EU je vysoce ambiciózní [48], velmi náročný, ale realistický strategický cíl pro EU [83], předejít do roku 2010 Spojené státy a učinit z Evropské unie "nejdynamičtější a nejvíce konkurenceschopnou ekonomiku ve světě, založenou na znalostech a schopnou udržitelného hospodářského růstu s větším počtem a lepšími pracovními místy, větší sociální soudržností a s ohledem na životní prostředí" [40; 50; 58; 83; 94].

Zvýšení míry zaměstnanosti je spolu s vysokým růstem produktivity základním předpokladem silného růstu, sblížení úrovně mezd ve starých a nových zemích unie a předpokladem k naplnění cíle [64]. K dosažení tohoto cíle se Unie rozhodla zaměřit na splnění tohoto úkolu: modernizovat evropský sociální model, investovat do lidí a bojovat proti vylučování ze společnosti [92].

Lisabonská strategie (program ekonomických a sociálních radikálních reforem) definuje základní cíle, jichž chce EU dosáhnout v oblasti trhu práce a zaměstnanosti [128]. Lisabonská strategie představuje scénář pro komplexní hospodářskou, sociální a ekologickou (environmentální) obnovu Evropské unie. Nezahrnuje jen čistě ekonomický záměr - vytvořit vysoce konkurenceschopnou ekonomiku - ale má také sociální dimenzi (zejména dosáhnout plné zaměstnanosti a zdokonalit sociální soudržnost), a také dimenzi ekologickou: uskutečňovat udržitelný rozvoj [92].

Lisabonský summit vyzval, aby se politika EU zaměřila na čtyři oblasti zásadního významu:

1. Zvýšení zaměstnanosti má být výsledkem toho, že bude kvalifikace pracovníků uváděna do souladu s nabídkou, přičemž hlavní roli přitom mají hrát národní služby v oblasti zaměstnanosti, jež se mohou opírat o celoevropskou bázi volných pracovních míst a vzdělávacích možností. Mají být také podporovány speciální programy, které by umožnily nezaměstnaným získat požadovanou kvalifikaci.
2. Mnohem větší důraz má být kladen na celoživotní vzdělávání, která je základní složkou evropského sociálního modelu. K tomu mají být podporovány dohody mezi sociálními partnery, zaměstnavateli a odbory, o inovacích a o celoživotním vzdělávání. Předpokládá se zavádění pružných úprav pracovní doby.
3. Má se zvyšovat zaměstnanost ve službách, včetně služeb osobních, nacházet řešení pro nejvíce znevýhodněné kategorie osob.
4. Má být podporována zásada rovných příležitostí pro muže a ženy, lepší sladění pracovní doby a rodinného života, zejména zavedením nového systému hodnocení péče o děti [92].

Lisabonská strategie vyžaduje: zvýšit celkovou míru zaměstnanosti na 67 % (do roku 2005) a 70 % (do 2010); míru zaměstnanosti žen na 57 % (do 2005) a 60 % (do 2010); míru zaměstnanosti starších lidí na 50 % (do 2010); hranici pro odchod do důchodu o 5 let [20; 94].

2.5.2.1 Revize Lisabonské strategie

Již v prvních letech realizace byla Lisabonská strategie neuspokojivě naplňována, k čemuž přispěl nedostatečný ekonomický růst, který se dle Kotýnkové (2006) odrazil v nedostatečné tvorbě pracovních míst a nízkém růstu zaměstnanosti [58]. Největší díl odpovědnosti za nedostatečné naplňování cílů strategie padá na jednotlivé členské země, z nichž mnohé přijaly cíle strategie pouze slovně [58; 90].

V roce 2005 Evropská komise zpracovala Střednědobé hodnocení Lisabonské strategie, které se stalo východiskem pro její revizi na jarním zasedání Evropské rady. Revidovaná Lisabonská strategie byla nově zaměřena na dosažení vyššího ekonomického růstu a zaměstnanosti při respektování principu udržitelného rozvoje. Současně byl schválen návrh na změnu řízení, která spočívá v jejím zjednodušení [59].

Bylo rozhodnuto soustředit se na tyto priority: zpružnit trh práce: reformovat pracovní trh, celoživotní vzdělávání, zaměstnání pro starší osoby [90]. Nově je zdůrazněna flexibilita trhu práce, avšak v kontextu s jistotami ve prospěch těch, kteří jsou vytěsněni z trhu práce. Cílem je rychlé zprostředkování nového pracovního místa s využitím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. Rovněž je kladen důraz na přístup na trh práce všem věkovým skupinám a na zvýšení délky produktivního věku pracovní síly [58]. Spolu s revizí Lisabonské strategie byly také revidovány Hlavní směry zaměstnanosti, které jsou rámcem Evropské strategie zaměstnanosti.

Hlavní směry zaměstnanosti (2005 – 2008):

- Ø provádět politiky zaměstnanosti zaměřené na dosažení plné zaměstnanosti, zlepšení kvality a produktivity práce a posílení sociální a územní soudržnosti,
- Ø podporovat celoživotní přístup k práci,
- Ø zajistit inkluzivní trhy práce, zvýšit přitažlivost práce a zajistit, aby se práce vyplatila osobám hledajícím zaměstnání včetně osob znevýhodněných a neaktivním osobám,
- Ø zlepšit přizpůsobování se potřebám trhu práce,
- Ø podporovat pružnost kombinovanou s jistotou zaměstnání a omezit segmentaci trhu práce s náležitým zřetelem na úlohu sociálních partnerů,
- Ø zajistit vývoj nákladů práce a mechanismy systémů stanovování mezd příznivé pro zaměstnanost,

- Ø přizpůsobit systémy vzdělávání a odborné přípravy novým kvalifikačním požadavkům,
- Ø zvýšit a zlepšit investice do lidského kapitálu [56].

2.5.3 Evropský sociální fond

Členstvím v EU získala ČR možnost v plné míře čerpat zdroje ze strukturálních fondů EU, které jsou základními finančními nástroji k řešení hospodářských a regionálních disproporcí. Jedním z důležitých nástrojů řešení problémů trhu práce je možnost využívání Evropského sociálního fondu, který poskytuje finanční prostředky na spolufinancování programů, které rozvíjí nebo obnovují zaměstnatelnost lidí. Evropský sociální fond (ESF) byl založen Římskou smlouvou již v roce 1957 [17] a je klíčovým finančním nástrojem pro realizaci Evropské strategie zaměstnanosti [17; 73; 89].

Evropský sociální fond je podle Haláskové (2001) finanční nástroj EU pro investice do lidí. Od roku 1957 využívá principu společného financování, kterým podporuje aktivity členských států směřující ke zlepšení perspektiv lidí při hledání práce a získávání požadovaných kvalifikací [25]. Jeho hlavním posláním je rozvíjení zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů [17]. ESF pomáhá členským zemím EU k dosažení plné zaměstnanosti, zvyšování kvality a produktivity práce, pomáhá podporovat přístup znevýhodněných osob na trh práce a snižovat národní, regionální a lokální rozdíly v zaměstnanosti [17; 18].

V programovém období 2007 – 2013 bude ESF také podporovat institucionální a administrativní kapacitu, to znamená dobré fungování institucí, veřejné správy a veřejných služeb, které je jedním ze základních prvků Lisabonské strategie [17].

Programy, které umožní čerpání prostředků z ESF v oblasti lidských zdrojů pro období 2007 – 2013 v České republice a hlavním městě Praze jsou:

- Ø operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ), který bude řízen Ministerstvem práce a sociálních věcí,
- Ø operační program Vzdělávání [18].

3 CÍLE PRÁCE A METODIKA

3.1 Cíle práce

Hlavním cílem disertační práce je provedení analýz ukazatelů charakterizujících trh práce v Jihočeském kraji (dále jen JK) v časové řadě let 1997 – 2007. Jedná se nejvíce o ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Na základě analýz určit vývojové trendy jednotlivých ukazatelů trhu práce a stanovit prognózy budoucího vývoje ukazatelů ovlivňujících zásadním způsobem trh práce. S využitím vícerozměrných statistických metod definovat ukazatele s rozhodujícím vlivem na shledanou problematiku a určit problémová území v JK, na které je třeba brát zřetel, a které mohou představovat prostor pro účelné vynaložení finančních prostředků.

Mezi dílčí cíle můžeme zařadit tyto:

1. vypracovat reprezentativní datovou základnu charakterizující vývoj základních ukazatelů trhu práce v JK a České republice (dále jen ČR) a to zejména od roku 1997 do roku 2007 a tyto údaje analyzovat,
2. charakterizovat vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti, průměrných mezd a politiky zaměstnanosti v JK (komparace s ČR),
3. charakterizovat úroveň nezaměstnanosti na konci roku 2007 v JK a jeho okresech,
4. speciální pozornost věnovat problému rizikových skupin na trhu práce (ženy, absolventi, starší uchazeči, osoby zdravotně postižené, dlouhodobě nezaměstnaní), a to nejen v celém kraji (komparace s ČR), ale také v jeho okresech,
5. na základě analýzy časových řad vytvořit prognózu vývoje nezaměstnanosti pro JK v nejbližším období,
6. definovat ukazatele působící výrazně na rozvoj trhu práce na daném území, určit problémová území kraje a na základě výsledků metod vícerozměrné analýzy dat vytvořit syntetický ukazatel, který umožní porovnání jednotlivých regionů,
7. charakteristika trhu práce JK pomocí SWOT analýzy a návrh konkrétních strategií pro jeho další rozvoj.

3.2 Metodika

Metodika předkládané disertační práce odpovídá metodám vědeckovýzkumných prací, je založena na využití teoretických poznatků ze studia odborné literatury, časopisů, novin a podkladů úřadů práce, na hledání a hodnocení vzájemných vztahů a souvislostí, které

přispívají k objasnění řešené problematiky a odvození a formulování adekvátních závěrů z tohoto rozboru vyplývajících.

Vzhledem k tomu, že tématem této práce je analýza situace na trhu práce v JK, je nezbytné shromáždit dostatečné množství informací a dat o trhu práce, které by tuto analýzu umožnily. Nejdůležitější pro zpracování této práce je pak výběr a charakteristika ukazatelů použitých k analýze a výběr a popis statistických metod použitých v rozboru. Z metodického hlediska půjde kromě analýzy časových řad a provedení explorační analýzy také o využití vícerozměrných metod.

Pro zpracování disertační práce budou využity softwarové programy Statistica verze 7, SAS 9 for Windows a program Microsoft Excel verze XP. V systému Statistica se použijí zejména moduly Základní statistiky a tabulky (např. popisné statistické charakteristiky časových řad, tabulky a grafy atd.), Jednoduchá nelineární regrese, Vícerozměrné průzkumové techniky (shluková analýza a hlavní komponenty). V programu SAS se využije modul Forecasting (sezónní a nesezónní exponenciální vyrovnání, klasická sezónní dekompozice atd.).

3.2.1 Metody práce

V disertační práci jsou použity tyto výzkumné techniky:

1. Rozhovor – získávání informací z Úřadu práce a Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích,
2. Analýza dokumentů – představuje rozbor dokumentů, které nevznikly za účelem výzkumu (v případě této práce analýza materiálů úřadů práce v JK, údaje z městských úřadů okresů a dalších zdrojů, které jsou uvedené v seznamu použité literatury na konci této disertační práce),
3. Deskripce – půjde o popis zvýšení zaměstnanosti a zlepšení situace rizikových skupin na trhu práce,
4. Komparace – hlavní metoda v této práci, půjde o komparaci vybraných ukazatelů trhu práce u jednotlivých okresů JK s využitím statistických metod.

Ze zadání disertační práce vyplývá, že základní užitou metodou je analýza. Při hodnocení vývoje situace na trhu práce v letech 1997 – 2007 lze hovořit o komparativní analýze časové i prostorové, která umožnila srovnávání různých období a územních jednotek - JK s ČR a srovnání jednotlivých okresů v rámci kraje. Kromě komparativní analýzy lze za významnou metodu práce považovat i grafickou analýzu. Řada sledovaných ukazatelů je znázorněna graficky pomocí obrázků a kartogramů, které slouží k lepší představě o vývoji či stavu

sledovaného jevu, a které jsou průběžně uváděny v textu. Nejčastějším typem grafů je graf trendu (spojnicový), výsečový a sloupcový graf.

Statistické zpracování dat pomocí tabulek a grafů usnadňuje jejich vizuální analýzu a celkové posouzení datové konfigurace. Pro další zpracování však potřebujeme data vhodně kondenzovat. V případě malých souborů lze zhuštění informace provést výpočtem určitých ukazatelů, kterých by nemělo být příliš mnoho, ale které by v koncentrované formě a s dostatečnou přesností charakterizovaly základní rysy zkoumaného souboru. Tyto ukazatele se nazývají statistické charakteristiky. V práci byly použity zejména aritmetický průměr, medián, směrodatná odchylka a variační koeficient. Více o těchto statistických charakteristikách např. v [7; 29; 30; 45; 111; 119].

Existují různé možnosti, co s daty dělat, když jsou již v počítači. Často se používá globální úprava dat pomocí transformací. K nejpoužívanějším patří standardizace, která se provádí podle předpisu: $\text{Standardizovaný údaj} = (\text{naměřený údaj} - \text{průměr dat}) / \text{směrodatná odchylka}$. Standardizace znamená, že průměr (nebo medián) standardizovaných dat je 0 a jejich směrodatná odchylka je 1. Rozdělení, která jsou takto standardizována, se mnohem snadněji srovnávají a někdy i kombinují [29].

Analýza časových řad – předvídání jejich budoucího vývoje

Analýzou časových řad se rozumí soubor metod, které slouží k popisu těchto řad (a případně k předvídání jejich budoucího chování). V práci je popisována periodická časová řada (kde hodnota znaku je v časovém intervalu kratší než 1 rok) a neperiodická časová řada (časový interval měření 1 rok). Informačně zajímavé je hodnotit i absolutní a relativní změny hodnot znaku v obdobích po sobě následujících. K tomuto účelu můžeme využít hodnoty elementárních charakteristik (první a druhá absolutní diference, první relativní diference, řetězové a bazické indexy), více o nich např. v [7; 29; 30; 45; 111; 119]. U časových řad periodických se nejčastěji zajímáme o změření složky tzv. krátkodobého cyklického kolísání nazývané složkou sezónní.

Jedním z nejdůležitějších úkolů analýzy časových řad je popis tendence vývoje analyzované řady. Při hledání vhodného typu trendové funkce se opíráme především o rozbor empirických údajů, do této skupiny metod patří metody používané často v regresní analýze, kdy volíme nejvhodnější typ křivky na základě minimalizace hodnoty přijatého kritéria. Obyčejně se za toto kritérium bere součet čtverců odchylek empirických hodnot od hodnot teoretických nebo koeficient determinace. Z řady možných funkcí se pak vybírá ta, která vede k nejvyšší hodnotě koeficientu determinace nebo která má nejmenší reziduální součet čtverců.

V nabídce statistického softwaru se lze obvykle setkat s různými mírami úspěšnosti zvolené trendové funkce. Mezi nejpoužívanější patří M.A.P.E. (mean absolute percentage error = střední absolutní procentní chyba odhadu). Daný model lze považovat stále za kvalitní a použitelný, je-li hodnota chyby menší než 10 %;

$$\emptyset \text{ M.A.P.E.} = \sum \left(\frac{|y_t - \hat{T}_t|}{y_t} \right) * 100/n;$$

Jako míry prognostické kvality modelu lze využít koeficientů nesouladu (rozumí se nesouladu mezi simulovanou předpovědí a v té době již známou skutečností). Z celé řady koeficientů je nejznámější Theilův ve tvaru:

$$\emptyset T_H^2 = \frac{\sum_{j=1}^D \left(y_{N+j} - \hat{P}_j \right)^2}{\sum_{j=1}^D y_{N+j}^2}$$

kde N je délka časové řady použitá pro odhad modelu (po zkrácení), D je zkrácení časové řady, tedy $D = n - N$, \hat{P}_j je extrapolace na j období dopředu, a to modelem odhadnutým na základě prvních N pozorování časové řady.

Pro přímé použití se doporučuje veličina $T_H = T_H^2 * 100$, kterou můžeme interpretovat jako relativní chybu extrapolace. Pokud se koeficient pohybuje v rozmezí do 3-5 %, je chyba předpovědi považována za malou a posuzovaný model může (i když ovšem ani on nemusí) být dobrým nástrojem pro tvorbu předpovědí. Pokud je T větší než 5 %, ale menší než 10 %, není další použití modelu pro extrapolace vyloučeno. Je-li ovšem koeficient nesouladu větší než 10 %, nejspíše analyzovaný model bude pro kvalitní předpovědi zcela nepoužitelný [31].

Indexy a absolutní rozdíly jako nástroj srovnání

Jednoduché indexy jsou veličinami, které bezprostředně srovnávají dvě hodnoty téhož ukazatele. Budeme-li srovnávat hodnotu intenzitního ukazatele p v situaci 1 (v časovém srovnání nazývanou běžným obdobím) a v situaci 0 (v časovém srovnání nazývanou základním obdobím), dostaneme:

$$\emptyset I_p = \frac{P_1}{P_0}$$

Když je základ srovnání vždy stejný, hovoříme o tzv. bazických indexech, když srovnáváme vždy dvě za sebou jdoucí hodnoty v časové řadě, konstruujeme tzv. řetězové indexy [31].

Pro bazické indexy platí:

$$\emptyset \quad i_{j/B} = \frac{u_j}{u_B} \quad \text{kde } u_j \text{ je hodnota ukazatele v } j\text{-tém období, } j= 1,2,\dots,n$$

u_B je hodnota ukazatele v základním období.

$$\text{Odpovídající rozdíly vypočteme: } \Delta_{j/B} = u_j - u_B .$$

Pro řetězové indexy platí:

$$\emptyset \quad i_{k/k-1} = \frac{u_k}{u_{k-1}} \quad \text{kde } u_k \text{ je hodnota ukazatele v } k\text{-tém období, } j= 1,2,\dots,n$$

u_{k-1} je hodnota ukazatele v období k-1, k=1,2,...,n-1

$$\text{Odpovídající rozdíly vypočítáme jako: } \Delta_{k/k-1} = u_k - u_{k-1} .$$

Vícerozměrné statistické metody

Vícerozměrná analýza se zabývá studiem vztahů mezi skupinami proměnných a uvnitř skupin proměnných a také rozdíly chování proměnných v různých subpopulacích [29]. V disertační práci jsou využity 2 vícerozměrné statistické metody – shluková analýza a analýza hlavních komponent.

Shluková analýza je společný název pro celou řadu metod, jejichž cílem je využití informací z analýzy vícerozměrných dat k rozřídění množiny objektů do několika relativně homogenních podsouborů, označených jako shluky (*clustery*). Objekty uvnitř shluků mají být co nejvíce podobné a objekty patřících do různých shluků co nejvíce rozdílné. Rozříděním do několika podsouborů rozumíme klasifikaci, která vede k vytvoření systému tříd. Na závěr shlukovací analýzy se proto provádí charakterizace (popis) jednotlivých tříd (tj. shluků) a interpretace [29; 71]. Výsledek analýzy závisí na volbě proměnných, zvolené míře vzdálenosti mezi objekty a shluky a na zvoleném algoritmu výpočtu [118].

Analýza hlavních komponent se zabývá možností redukce počtu proměnných pomocí tzv. hlavních komponent, kterými popisujeme variabilitu všech proměnných a vztahy mezi nimi [29]. Úkolem je transformace souboru původních proměnných do nových hypotetických proměnných - komponent. Komponenty jsou seřazeny podle velikosti svého příspěvku k vysvětlení celkového rozptylu původních proměnných. Jde tedy v zásadě o to, že vytvoříme z původního velkého množství dat proměnné obecnější, ale ztráta informace, kterou obsahují původní proměnné, je minimální [38].

LQ koeficient

Zaměstnanost a její trendy souvisí s lokalizační regionální analýzou jako jedním z důležitých vstupních faktorů procesu stanovení investičních a rozvojových záměrů. Jedním z jednoduchých a výstižných metod lokalizační analýzy je použití indexu lokalizace (LQ). Ten může sloužit k hodnocení poměru zastoupení odvětví k počtu obyvatel. Index lokalizace je poměrná hodnota, která udává, kolikrát je podíl odvětví na zaměstnanosti v regionu vyšší než celostátní průměr [135]. Výpočet LQ koeficientu se provádí podle následujícího vzorce:

$$LQ_i = \frac{e_i / e}{E_i / E}$$

kde LQ_i = koeficient lokalizace pro i-té odvětví, e_i = zaměstnanost v i-tém odvětví v regionu, e = celková zaměstnanost v regionu, E_i = zaměstnanost v i-tém odvětví ve státě, E = celková zaměstnanost ve státě [115].

3.2.2 Zdroje dat

Základním zdrojem dat pro úspěšné zpracování této práce jsou oficiální statistiky. Tyto zdroje jsou však často problematické. Typickými problémy při získávání dat jsou:

- Ø nedostupnost dat na odpovídající geografické úrovni (zejména okresů),
- Ø zpoždění v publikování dat (např. ročenka JK či ČR s údaji za rok 2007 bude k dispozici až 31.12.2008).

V současné době existují v ČR tři způsoby zjišťování informací o trhu práce. Jedná se o údaje z evidence úřadů práce publikované Správou služeb zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (dále jen MPSV), údaje opírající se o výběrové šetření pracovních sil (dále jen VŠPS), které vydává Český statistický úřad (dále jen ČSÚ) a údaje vycházející ze Sčítání lidu, domů a bytů (dále jen SLDB). Potřebná data byly získány převážně z těchto tří zdrojů. V práci bylo čerpáno také z denního tisku a článků, internetových zdrojů, knih, učebnic a příruček věnujících se problematice trhu práce (resp. nezaměstnanosti) – viz. seznam literatury.

Základní údaje o obyvatelstvu jsou zjišťovány při SLDB. V podrobném územním členění jsou až do obcí sledovány kromě údajů o demografickém vývoji obyvatelstva pouze ukazatele o nezaměstnanosti, další ekonomické ukazatele jsou šetřeny výběrovým způsobem. Ten umožňuje jejich dopočet na základě zjištěné struktury podle SLDB s dostatečnou mírou věrohodnosti pouze v úrovni větších územních celků (krajů).

3.2.2.1 Data z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR a úřadů práce

Správa služeb zaměstnanosti MPSV publikuje měsíční a čtvrtletní statistiky nezaměstnanosti [81]. V měsíčních statistikách (úroveň okresů, krajů, ČR) jsou k dispozici údaje o:

- Ø pracovní síle za územní jednotku,
- Ø uchazečích o zaměstnání (celkem a dosažitelní, počty vyřazených a nově hlášených během měsíce, s nárokem na příspěvek v nezaměstnanosti a počet osob v rekvalifikaci; vymezení skupin uchazečů s horším uplatněním na trhu práce – ženy, osoby se zdravotním postižením, absolventi),
- Ø pohybu volných pracovních míst, včetně jejich specifikace pro absolventy a mladistvé a pro osoby se zdravotním postižením,
- Ø míře nezaměstnanosti (celkem, muži, ženy),
- Ø aktivní politice zaměstnanosti (veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, místa pro absolventy).

Ze čtvrtletních statistik (úroveň okresů, krajů, ČR) v regionálně geografických pracích můžeme využít data o:

- Ø vzdělanostní a věkové struktury uchazečů o zaměstnání,
- Ø struktury uchazečů podle klasifikace zaměstnání,
- Ø době evidence uchazečů a výši měsíční pobírané dávky,
- Ø struktury volných pracovních míst (podle vzdělání uchazečů a struktura podle klasifikace zaměstnání).

Kromě dat MPSV byla v disertační práci pro podrobnou analýzu situace na trhu práce k 31.12.2007 v JK využita databáze jednotlivých úřadů práce v JK [79] (a pro srovnání i databáze ke konci roku 2000). Databáze obsahuje data o detailní struktuře uchazečů o zaměstnání evidovaných na jednotlivých úřadech práce v kraji a také o volných pracovních místech, rizikových skupinách a aktivní politice zaměstnanosti.

3.2.2.2 Data z Českého statistického úřadu

ČSÚ ke zjišťování informací o trhu práce provádí VŠPS. K tomu bylo v ČR přistoupeno v prosinci 1992 a provádí se kontinuálně v náhodně vybraném vzorku domácností a je zaměřené na zjišťování ekonomického postavení obyvatelstva na území celé republiky. Rozsah šetření a ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti plně odpovídají definicím Mezinárodní organizace práce (ILO) a metodickým doporučením Eurostatu.

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý. Výběrový soubor zahrnuje na 26 - 28 tis. (0,7 – 0,8 %) trvale obydlených bytů, bývá v nich šetřeno okolo 60 tisíc respondentů všech věkových skupin. Tento rozsah souboru umožňuje získat spolehlivé odhady charakteristik trhu práce na úrovni republiky a s relativně dostatečnou spolehlivostí i odhady oblastních (NUTS 2) a krajských hodnot. Do nižších správních oblastí statistika vedena není, ani by nebyla spolehlivá. Výsledky VŠPS jsou vyhodnocovány a publikovány ve čtvrtletní periodicitě.

Údaje o nezaměstnaných jsou (podobně jako u zaměstnaných) zjišťovány podle pohlaví, věku, kvalifikace, délky nezaměstnanosti, pracovní schopnosti či neschopnosti, odvětví a charakteru předchozího zaměstnání. Míra nezaměstnanosti zjištěná pro území ČR, oblastí a krajů se nazývá *obecná míra nezaměstnanosti*, zatímco pro míru nezaměstnanosti publikovanou MPSV se vžil název *míra registrované nezaměstnanosti*. Rozdíl mezi oběma ukazateli spočívá především ve způsobu zjišťování a v jeho metodice - viz. Tabulka 1.

Tabulka 1 Ukazatele pro rozdílný výpočet oficiálních měr nezaměstnanosti

	Čítatel	Jmenovatel
MPSV	Od 1.7.2004 počet dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU registrovaných na úřadech podle místa bydliště, kteří mají v omezeném rozsahu možnost pracovat, ke konci měsíce	Zaměstnaní podle VŠPS (průměr za poslední 4 čtvrtletí) + uchazeči podle definice z čitatele (průměr za poslední 4 čtvrtletí) + počet cizinců z třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání a občanů EU registrovaných na úřadech práce jako zaměstnanci (průměr za poslední 4 čtvrtletí) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (průměr za poslední 2 pololetí)
ČSÚ	Průměrný počet nezaměstnaných v aktuálním čtvrtletí (splňujících současně 3 podmínky: nepracoval, aktivně práci hledá, schopen nástupu do 14 dní) podle VŠPS	Pracovní síla v aktuálním čtvrtletí (zaměstnaní v NH celkem /pracující v daném čtvrtletí alespoň 1 hodinu/ + nezaměstnaní) podle VŠPS

Zdroj: ČSÚ

Je-li tedy rozdílná definice nezaměstnaného i sám způsob zjišťování, potom se údaje o nezaměstnanosti z MPSV a z VŠPS zcela logicky liší. VŠPS vykazuje většinou údaje o počtu nezaměstnaných nižší než MPSV, a to nejen z důvodů rozdílné metodiky, ale i proto, že skupiny obyvatel ohrožených nezaměstnaností (např. Rómové) často odmítají šetření a jsou nahrazovány jinými. Na úrovni republiky byl počet nezaměstnaných zjištěných VŠPS nižší než počet registrovaných uchazečů o zaměstnání od roku 1997.

Regionální informace o trhu práce lze získat z publikací ČSÚ [12; 13]:

- Ø Statistická ročenka JK,
- Ø Statistický bulletin – JK,
- Ø Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil,
- Ø Trh práce v ČR 1993 až 2007,
- Ø Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - roční průměry,
- Ø Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR,
- Ø Časové řady základních ukazatelů statistiky práce,
- Ø Struktura mezd zaměstnanců v roce 2006,
- Ø Analýza trhu práce 2000 až 2006.

O příjmech jednotlivců a domácností lze získat data od:

1. ČSÚ – tzv. podnikové výkaznictví ČSÚ [12],
2. MPSV ČR – strukturální mzdová šetření [80].

ČSÚ provádí tradiční zjišťování mezd pomocí výkazů od ekonomických subjektů, od nichž získává údaje o evidenčním počtu zaměstnanců a hrubých mzdách. Z nich se počítají průměrné mzdy a publikují se v třídění podle podnikových charakteristik (např. podle odvětví nebo forem vlastnictví) a podle krajů tzv. podnikovou metodou, tzn. podle sídel podniků. Jiná a detailnější třídění nemůže poskytnout.

Strukturální mzdová statistika má za cíl naopak poskytovat co nejpodrobnější informace o mzdách zaměstnanců s použitím množství různých třídění, zejména podle zaměstnání. Zdroj této statistiky se nazývá Regionální statistika cen práce (RSCP), jejím gestorem je MPSV ČR. RSCP je systém pravidelného monitorování výdělkové úrovně a pracovní doby zaměstnanců v jednotlivých krajích ČR formou statistického šetření. Sledovanými ukazateli jsou hodinový výdělek a hrubá měsíční mzda (plat). RSCP je založena na pravidelném zjišťování mezd jednotlivých zaměstnanců za skutečně odpracovanou dobu (tzn. bez neplacených časů), nikoli na porovnání celkových objemů mezd a evidenčních stavů zaměstnanců na úrovni podniků či organizací, jako je tomu u výkaznické metody ČSÚ.

4 CHARAKTERISTIKA JIHOČESKÉHO KRAJE

Cílem této kapitoly je provést výstižnou charakteristiku Jihočeského kraje (dále jen JK) a jeho 7 okresů z hlediska tří skupin faktorů: geografického, demografického a ekonomického [37]. Potřebná data a informace jsou čerpány ze Statistického bulletinu JK za roky 2007 a 2001, Statistické ročenky JK 2007 a Sčítání lidu, domů a bytů 2001, vydaných Českým statistickým úřadem [13].

4.1 Faktory geografické

JK sousedí na severozápadě s krajem Plzeňským, na severu se Středočeským a na východě s kraji Vysočina a Jihomoravským. Státní hranice s Rakouskem a Německem se táhne v celkové délce 323 km. Celková výměra území JK (10057 km²) zaujímá téměř 13 % celkové rozlohy České republiky (dále jen ČR) a je tedy druhým největším krajem v ČR (po Středočeském kraji).

Podle ústavního zákona č. 347/1997 Sb. o vytvoření vyšších územních samosprávných celků je území JK tvořeno 7 okresy – České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor (viz. Tabulka 2). Z jeho okresů je rozlohou největší okres J. Hradec, který zabírá téměř pětinu rozlohy kraje, naopak nejmenším okresem jsou Strakonice. Koncem roku 2007 bylo v kraji 623 obcí, což ho řadí na 4. místo z hlediska počtu obcí ze všech krajů republiky. Nejvíce obcí spadá pod okres Strakonice (112), naopak nejméně jich nalezneme v okrese Český Krumlov (46) [49]. Čtvrté místo připadá na kraj rovněž v průměrné rozloze obce (16,1 km²). Naproti tomu hustota obcí 6,2 obce na 100 km² řadí kraj až na 11. místo. Z celkového počtu 53 měst jich 11 (1/5) nedosahuje počtu obyvatel vyšších než 2 tisíce.

Tabulka 2 Základní charakteristiky Jihočeského kraje k 31.12.2007

Okres	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Hustota zalidnění (obyv./km ²)	Počet obcí celkem	Počet měst
České Budějovice	1638	184256	112,5	109	9
Český Krumlov	1615	61261	37,9	46	6
Jindřichův Hradec	1944	92693	47,7	106	13
Písek	1127	70310	62,4	75	5
Prachatice	1375	51470	37,4	65	6
Strakonice	1032	70687	68,5	112	6
Tábor	1326	102587	77,4	110	8
Celkem	10057	633264	63,0	623	53

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Venkovské regiony, které zaujímají podstatnou rozlohu JK, jsou svým způsobem jedinečné a specifické. Jejich rozvoji je proto důležité věnovat náležitou pozornost. Rozloha venkova v JK dosahuje zhruba 80 % celkové plochy kraje. Z celkového počtu 623 obcí jich lze 573 považovat za venkovské. Podíl venkovských obcí se pohybuje kolem 90 % a je o 2,4 procentních bodů vyšší než je podíl venkovských obcí v ČR. Charakter venkovského prostoru JK je ovlivněn historickými souvislostmi, které se projeví v sídelní struktuře, zejména pak velkým počtem malých obcí, např. obce do 199 obyvatel představují 38,5 % z celkového počtu obcí, ale žije v nich jen 4,2 % celkového počtu obyvatel kraje. Tyto obce jsou po ekonomické stránce poměrně slabé a velmi obtížně zajišťují uspokojování potřeb svých obyvatel, u jejich obyvatel však panuje soudržnost a silná identifikace s obcí. K aktivnímu životu venkovských komunit přispívají také místní akční skupiny, jejichž činnost je založena na zapojování občanů do veřejného života. Venkovské oblasti kraje se potýkají se sníženou dostupností standardních služeb i s problémy s dopravním napojením na mikroregionální a regionální centra. Odlehlost periferních oblastí zároveň negativně ovlivňuje zaměstnanost obyvatel, zejm. v některých menších obcích dochází k soustavnému poklesu trvale žijících osob. Nejvíce obyvatel kraje (17,6 %) žije ve 4 obcích s více než 20000 a méně než 49999 obyvateli – viz. Tabulka 3.

Tabulka 3 Velikostní struktura obcí v Jihočeském kraji k 31.12.2007

Intervaly dle počtu obyvatel	do 199	200 – 499	500 – 999	1 000 - 1 999	2 000 – 4 999
Počet obcí	240	206	78	49	30
Počet obyvatel	26819	66033	53773	68311	91487
Podíl obyv. v (%)	4,24	10,43	8,49	10,79	14,45
Intervaly dle počtu obyvatel	5 000 – 9 999	10 000 – 19 999	20 000 – 49 999	50 000 – 99 999	Celkem
Počet obcí	13	2	4	1	623
Počet obyvatel	95059	25464	111247	95071	633264
Podíl obyv. v (%)	15,01	4,02	17,57	15,01	100

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

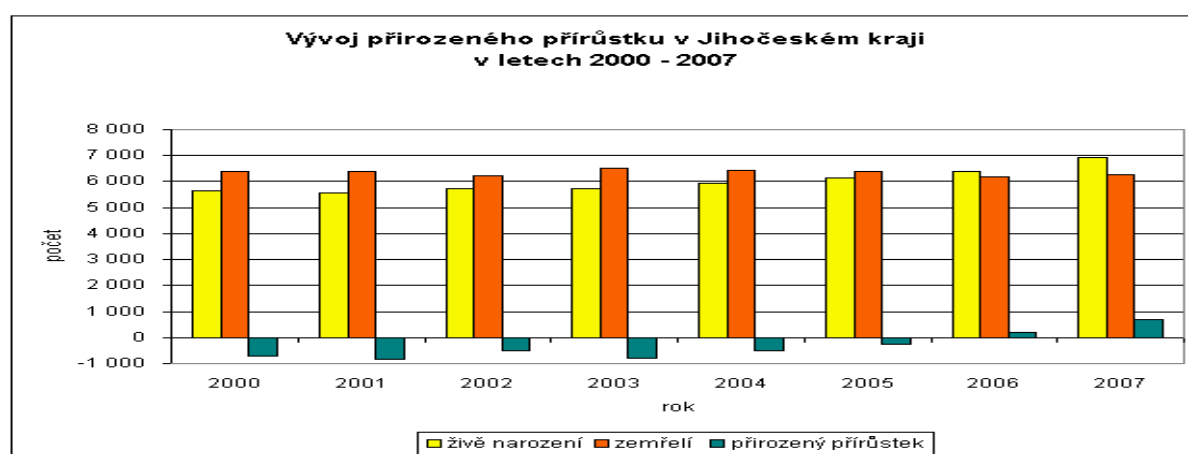
4.2 Faktory demografické

V kraji žilo ke konci roku 2007 přes 633 tisíc obyvatel, z toho téměř 51 % tvoří ženy. Meziročně se počet obyvatel zvýšil o 3258 osob. Na tomto celkovém přírůstku se přirozený přírůstek podílel sice necelými 21 %, přesto proti předchozímu roku je to zvýšení podílu přirozeného přírůstku o téměř 11 procentních bodů. Od roku 2002 vykazuje kraj kladný celkový přírůstek, a to zejména zásluhou přírůstku stěhováním, který za uplynulých 15 let byl

vždy kladný. Přirozený přírůstek od roku 2006 také dosáhl po 11 letech kladných hodnot – viz. Obrázek 1.

V roce 2007 pokračoval příznivý vývoj porodnosti, což při téměř stabilní úmrtnosti znamenalo stejně jako v roce předchozím dosažení kladného přirozeného přírůstku počtu obyvatel kraje. Potvrzují se tak předpoklady demografického vývoje z počátku 90. let, kdy se změnilo chování mladé generace a došlo k odklání manželství (či jiné formy partnerského soužití) a rodičovství do pozdějšího věku. Svou plodnost stále realizují ženy silných populačních ročníků ze 70. let, což se od roku 2002 projevuje zvyšováním počtu narozených dětí. Demografický vývoj v JK odpovídal celorepublikovým tendencím.

Obrázek 1 Vývoj přirozeného přírůstku v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007

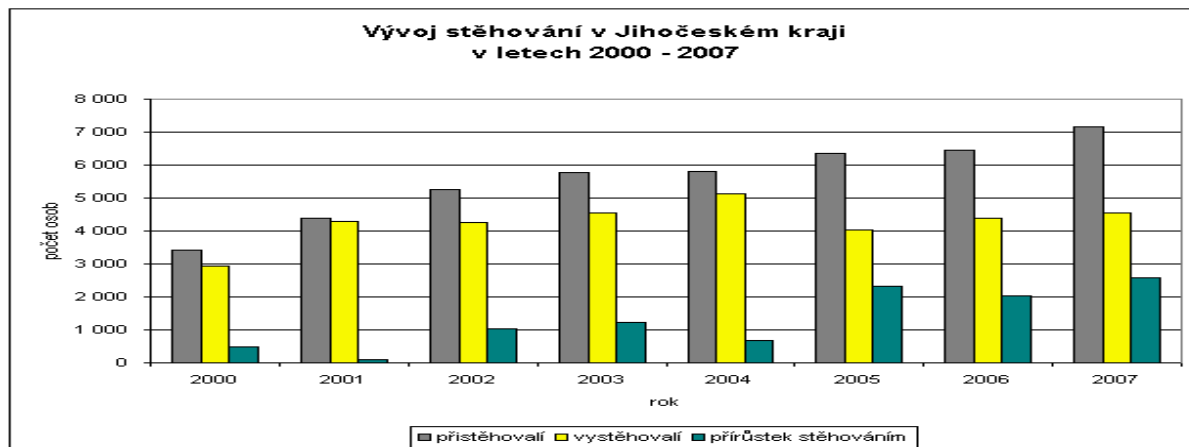
Zdroj: ČSÚ

Pro změnu počtu obyvatel kraje zůstává stále rozhodující stěhování (zejména zahraniční). Bez větších výkyvů zůstává stěhování mezi obcemi daného okresu či v rámci kraje. V jednotlivých letech se v rámci kraje stěhuje mezi 9 tisíci a 11 tisíci obyvatel. Objem stěhování za hranice kraje se stále zvyšuje. Od roku 2001 mělo na toto zvýšení vliv i sledování stěhování cizinců s dlouhodobým pobytem, což se projevilo především v nárůstu počtu přistěhovalých. V roce 2007 se do kraje přistěhovalo 7146 osob, z toho 3211 (45 %) z ciziny. Vystěhovalo se 4564 osob, z více než 84 % do jiných krajů ČR. Stěhováním se tedy počet obyvatel kraje zvýšil o 2582 osob. S většinou krajů má JK dle Českého statistického úřadu aktivní saldo stěhování, pouze s Prahou a Středočeským krajem je tomu naopak. Do těchto dvou krajů se z jižních Čech trvale více lidí vystěhuje než se odtud přistěhuje. Ve sledovaných letech dochází k nárůstu počtu přistěhovalých osob do JK – viz. Obrázek 2. Přírůstek stěhováním je v posledních třech letech vyšší než 2000 osob.

Srovnání vývoje přirozeného přírůstku, přírůstku stěhováním a celkového přírůstku v JK za posledních 7 let shrnuje Obrázek 3. Z něho je patrné že přírůstek stěhováním byl v daných

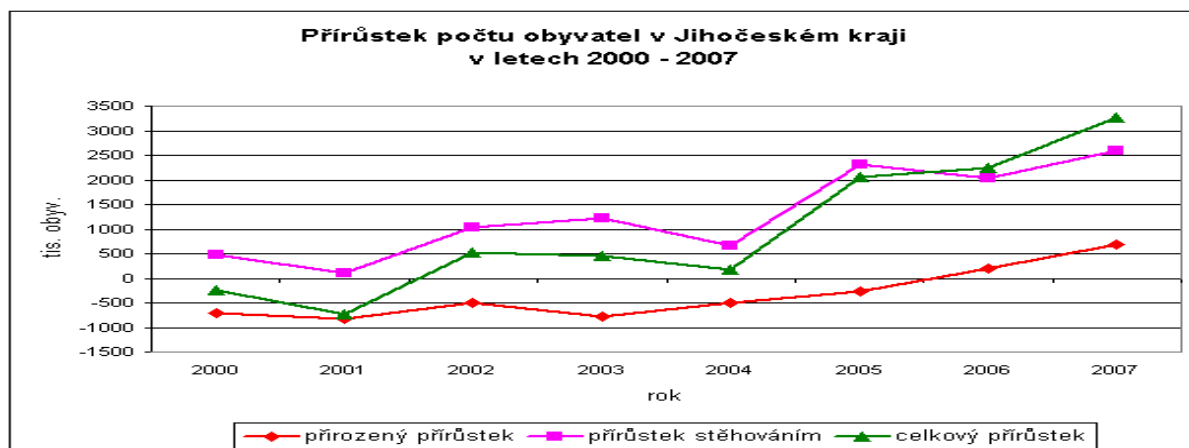
letech vždy kladný, celkový přírůstek kladných hodnot nabývá od roku 2002 a přirozený přírůstek až od roku 2006. Od stejného roku je celkový přírůstek větší než přírůstek stěhováním a přirozený přírůstek.

Obrázek 2 Vývoj přírůstku stěhování v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007

Zdroj: ČSÚ

Obrázek 3 Vývoj přírůstku stěhování v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007

Zdroj: ČSÚ

Největší obcí a zároveň sídlem kraje je město České Budějovice s více než 95000 obyvateli. Toto krajské město má specifické postavení v kraji, je základem hustě osídlené aglomerace České Budějovice + Rudolfov + Zliv + Hluboká nad Vltavou. Na severu kraje se pak vytváří další významná aglomerace Tábor + Sezimovo Ústí + Planá nad Lužnicí. Na jednu obec připadá v průměru 1004 osob. V pěti největších městech kraje (Č. Budějovice, Tábor, Písek, Strakonice a J. Hradec) žije okolo 1/3 obyvatel JK. Nejmenší obcí v kraji a zároveň i v celé ČR je obec Vlkov s 19 trvale žijícími obyvateli.

Obyvatelstvo kraje má proti republikovému průměru poněkud mladší věkovou strukturu (průměrný věk je 40,3 roků). U žen činil 41,6 let a byl o 2,7 roků vyšší než u mužů. Dlouhodobě nižší je zde rovněž úmrtnost (9,8 úmrtí na 1000 obyvatel) a naopak vyšší

porodnost (10,1 živě narozených na 1000 obyvatel). Od demografické struktury kraje se výrazněji odlišuje pohraniční okres Český Krumlov s pestřejším národnostním složením. Je zde mladší věková struktura, nejvyšší hodnoty porodnosti, relativně nízká úmrtnost. V posledních letech ubývá obyvatel okresu Prachatice. Naopak růst trvale zaznamenávají pouze okresy České Budějovice a Český Krumlov.

V populaci se snížil podíl dětí do 15 let a zvýšil podíl osob ve věku 65 a více let. To se odrazilo i ve zvýšení hodnoty indexu stáří, definovaného jako poměr těchto dvou věkových skupin. Na každých 100 dětí připadalo v minulém roce již o něco více než 100 osob starších 64 let, zatímco v roce předchozím to bylo 97 osob. Vzhledem k tomu, že v produktivním věku jsou v současné době silné populační ročníky 70.let i některé silné poválečné ročníky, je příznivý vývoj hodnoty indexu ekonomického zatížení. V roce 2007 připadlo na 100 osob v produktivním věku 40 – 41 osob v mimoproduktivním věku.

Ve struktuře obyvatelstva podle věku se odrážejí vývojové tendence přirozené měny, částečně i vliv migrace. Přestože v posledních letech se počet narozených dětí zvyšuje, zůstává počet a podíl dětí do 15 let velmi nízký. V roce 2007 se děti do 14 let podílely na celkovém počtu obyvatel kraje 14,5 % - viz. Tabulka 4. Na počátku 90. let byl tento podíl okolo 20 % a ještě před pěti lety se pohyboval okolo 16 %. V absolutních počtech se počet dětí ve věku do 14 let snížil z téměř 135 tisíc v roce 1993 na 91,5 tisíc v roce 2007, což je o více než 1,5krát méně. I přes zvýšení porodnosti v posledních letech se na zastoupení této věkové skupiny projevuje výrazné snižování počtu narozených od poloviny 90. let zhruba do roku 2001.

Počet osob starších 65 let se naopak zvyšoval, postupně se vyrovnával s počtem dětí a v roce 2007 jej o 175 osob převýšil. Do této věkové skupiny totiž začínají přecházet osoby ze silnějších válečných a poválečných ročníků, které překročily hranici 65 let. Lze proto očekávat zvyšování počtu osob v této věkové skupině i v dalších letech.

Výrazně se mění početní zastoupení věkové skupiny 15 – 64 let, především v důsledku nástupu silných populačních ročníků 70. let do produktivního věku. Od roku 1993 se počet obyvatel této věkové skupiny zvýšil o více než 27,5 tisíc. Podíl této věkové skupiny na celkovém počtu obyvatel kraje se zvýšil z 67,5 % v roce 1993 na 71 % v roce 2007.

Hustotou osídlení patří JK až na poslední místo (63 obyvatel na km²) mezi kraji ČR, ani jeden okres nedosahuje v tomto ukazateli průměrné hodnoty v ČR. Je nutno však konstatovat, že tento ukazatel není docela spolehlivým měřítkem, protože je průměrem málo osídlených příhraničních oblastí s mnohem hustěji osídlenými oblastmi vnitrozemskými. Přesto ani ve vnitrozemských okresech hustota osídlení zdaleka nedosahuje hodnotu průměru ČR.

Největší hustotu obyvatelstva má okres Č. Budějovice, kde žije zhruba čtvrtina obyvatel kraje. Je to dáno především soustředěním do samotného krajského města [107].

Tabulka 4 Vybrané demografické údaje Jihočeského kraje k 31.12.

	Měřicí jedn.	1993	2000	2003	2006	2007	Rozdíl 2007-2006	Rozdíl 2007-1993
Počet obyv.	osoby	626391	625874	625541	630006	633264	3258	6873
z toho ženy	%	50,89	50,91	50,88	50,77	50,72	-0,05	-0,17
Obyv. ve věku 0-14 let	%	19,97	16,63	15,56	14,59	14,46	-0,13	-5,52
Obyv. ve věku 15-64 let	%	67,45	69,72	70,62	71,14	71,06	-0,08	3,61
Obyv. nad 65 let	%	12,58	13,65	13,82	14,26	14,48	0,22	1,90
Prům. věk obyv.	roky	36,4	38,4	39,3	40,1	40,3	0,2	3,90

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

4.3 Faktory ekonomické

JK je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Zemědělství, které je tradičním a charakteristickým odvětvím hospodářství JK, se významně podílí na údržbě a tvorbě krajiny. Lesní hospodářství plní v kraji významnou ekonomickou, krajinnotvornou a rekreační funkci, která vytváří podmínky pro rozvoj cestovního ruchu. JK vytváří zhruba 11 % zemědělské produkce celé republiky. Objemem těžby dřeva se řadí kraj na první místo v ČR. Fenomémem JK je také rybářství s dlouholetou tradicí s více než polovinou vyprodukovaných ryb v rámci celé ČR.

Jihočeská ekonomika je do značné míry založena na využívání místních surovinových zdrojů, což podmiňuje rozvoj dřevařského a papírenského průmyslu, sklářského a keramického průmyslu a průmyslu stavebních hmot. Svůj význam má výroba tužek a průmysl textilní (ten však svou pozici v porovnání s minulostí postupně ztrácí). Výrazně se prosadil potravinářský průmysl zpracovávající produkty místního zemědělství – pivovarnictví, mlékárenský a masný průmysl. V současnosti jsou nejvýznamnějšími odvětvími dle přidané hodnoty zpracovatelský průmysl (z toho nejvíce výroba potravin a nápojů a výroba dopravních prostředků a zařízení), obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu - převážně pro domácnost a činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti. Průmyslová výroba je především koncentrována v českobudějovické aglomeraci, výrazný podíl vykazuje i Tábořsko a Strakonicko.

Ve statistickém registru ekonomických subjektů (dále jen RES) bylo koncem roku 2007 registrováno více než 148 tis. podniků, organizací a podnikatelů – viz. Tabulka 5. Rozhodující podíl na celkovém počtu mají subjekty s neuvedeným počtem zaměstnanců (61 %) a bez zaměstnanců (28 %). Mikropodniků (podniky do 9 zaměstnanců) je v kraji okolo 9 %. Více

jak 50 zaměstnanců mělo ke stejnému datu 695 subjektů. Oproti roku 2001 došlo k nárůstu ekonomických subjektů o 20 tis., v daném roce naopak bylo nejvíce podniků s 0 zaměstnanci (73 %). Největší nárůst (4,5x) je zaznamenán v kategorii subjektů, kteří neuvádí počet svých zaměstnanců, pokles o více než polovinu je naopak u subjektů s 0 zaměstnanci. U ostatních ekonomických subjektů došlo k nárůstu jejich počtu, relativně si však v procentuálním vyjádření pohoršily. Největší podniky v JK uvádí Tabulka 70 (v příloze).

Tabulka 5 Počet ek. subjektů zapsaných v RES podle kategorie počtu zaměstnanců v Jihočeském kraji k 31.12. 2001 a 2007

Počet zaměstnanců	Počet subjektů				Index 2007/2001	Rozdíl 2007-2001
	k 31.12.2001		k 31.12.2007			
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	%	%
Neuvedeno	19813	15,47	90428	60,82	456,41	45,35
0	92864	72,51	41898	28,18	45,12	-44,33
1 - 5	10428	8,14	11013	7,41	105,61	-0,73
6 - 9	1545	1,21	1710	1,15	110,68	-0,06
Mikropodniky: 1 - 9	11973	9,35	12723	8,56	106,26	-0,79
Malé podniky: 10 - 49	2669	2,08	2817	1,89	105,55	-0,19
Střední podniky: 50 - 249	636	0,50	695	0,47	109,28	-0,03
Velké podniky: nad 250	118	0,09	118	0,08	100,00	-0,01
Celkem	128073	100	148679	100	116,09	0,00

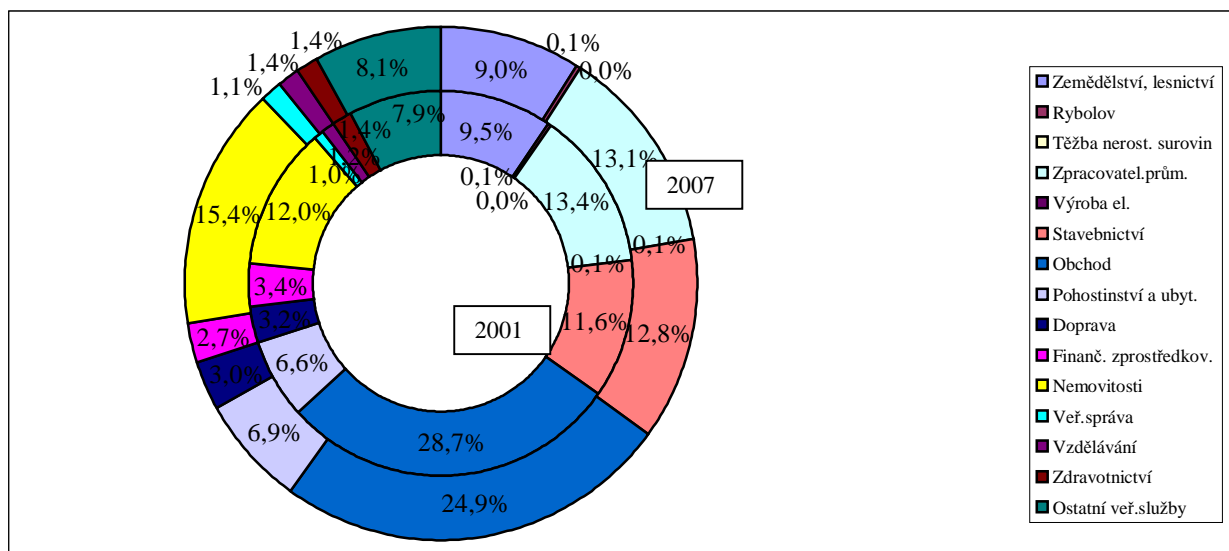
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Nejvíce ekonomických subjektů provozovalo činnost ke konci roku 2007 v odvětví obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost (25 %), dále následují činnosti v oblasti nemovitostí (15 %), zpracovatelský průmysl a stavebnictví (okolo 13 %) – viz. Obrázek 4. Oproti roku 2001 se nejvíce zvýšil procentuální podíl podniků v oblasti nemovitostí a pronájmu (o 3,4 procentní body), ve stavebnictví (o 1,2 p.b.) a dále v pohostinství a ubytování, vzdělávání, veřejné správě a ostatních veřejných službách. Nejvyšší pokles (o 3,6 p.b.) lze zaznamenat v obchodě.

Vybavenost kraje infrastrukturou se postupně zlepšuje, přesto je úroveň a kvalita infrastruktury v rámci ČR spíše na podprůměrné úrovni. Stále není dosaženo stavu plného využití relativně výhodné dopravní polohy kraje a existence evropských dopravních tras. Dosud chybějící napojení kraje na českou dálniční síť přináší problémy v silniční dopravě, jejíž intenzita soustavně v ČR vzrůstá. K důležitým rozvojovým investicím v oblasti silniční infrastruktury patří výstavba dálnice D3 a na ni navazující rychlostní komunikace R3, výstavba rychlostní komunikace R4, postupné zlepšování parametrů stávajících silnic I., II. a III. třídy, včetně obchvatů měst a obcí. Krajem dosud nevedou ani hlavní železniční koridory, funguje zde však několik významných železničních uzlů (např. Č. Budějovice).

K oživení využívání železniční sítě přispějí investice zaměřené na výstavbu páteřní osy sever-jih (část IV. tranzitního železničního koridoru) Praha – Linec. Samospráva kraje a města České Budějovice usiluje o intenzivnější využití bývalého vojenského letiště v Plané u Č. Budějovic. Také splavnění řeky Vltavy z Českých Budějovic do Třebenic přispěje k dalšímu rozvoji cestovního ruchu.

Obrázek 4 Podíl ekonomických subjektů v RES dle odvětví v Jihočeském kraji k 31.12.2001 a 2007

Zdroj: autor, data z ČSÚ

Cestovní ruch v JK je podmíněn bohatou a rozmanitou strukturou přírodního i kulturního dědictví a opírá se o již fungující produkty, jako je především lázeňství, různé formy zimní i letní turistiky, městské a venkovské památkové rezervace, jedinečná lidová architektura, tradiční slavnosti a výstavy. Rozvoj cestovního ruchu je územně diferencovaný s výraznou sezónností, přičemž je limitován nedostatečně rozvinutou základní a doplňkovou infrastrukturou, omezeným rozsahem a kvalitou služeb atd. Přitažlivost kraje obohacuje celá řada historických objektů – zámky, hrady.

JK spolu s krajem Plzeňským tvoří region soudržnosti NUTS II Jihozápad, který realizuje Regionální operační program pro období 2007 – 2013. V rámci cíle Evropská územní spolupráce – přeshraniční část (dříve iniciativa Společenství Interreg IIIA, dnes Cíle 3) se rozvíjí spolupráce na česko-rakouské a česko-bavorské hranici. Na území JK působí dva euroregiony – Euroregion Silva Nortica a Euroregion Šumava. Přínosy lze spatřovat ve vytváření a realizaci společných projektů, především v oblasti dopravy, služeb a cestovního ruchu a vzájemné výměně zkušeností. Zásadní důležitost pro další rozvoj JK mají intenzivní přeshraniční vztahy s Horním a Dolním Rakouskem a Dolním Bavorskem, a to jak na úrovni kraje, tak i jednotlivých měst a obcí.

5 VÝVOJOVÉ TENDENCE UKAZATELŮ TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI

5.1 *Nezaměstnanost v Jihočeském kraji*

Cílem této kapitoly je charakterizovat trend vývoje nezaměstnanosti v Jihočeském kraji (dále jen JK) a v České republice (dále jen ČR) od roku 1989 do současnosti. Bude také provedena regionální analýza nezaměstnanosti v ČR, aby bylo patrné, které regiony jsou tímto způsobem nejvíce postiženy. Pomocí vhodných statistických metod bude analyzován vývoj struktury nezaměstnaných (uchazečů o zaměstnání) v JK v průběhu let 1997 – 2007 a v jeho jednotlivých okresech a v celé ČR ke konci roku 2007 a vývoj vybraných rizikových skupin a jejich poměrného zastoupení na celkové nezaměstnanosti v letech 2000 a 2007. Součástí bude také stručné navržení nástrojů, které by směřovaly ke zvýšení jejich šance při uplatnění na trhu práce.

5.1.1 Vývoj nezaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 1989 - 2007

Nezaměstnanost patří mezi základní zkoumané indikátory výkonnosti každé ekonomiky. Vysoká nezaměstnanost je velkým problémem v mnoha státech. Udržování nízké nezaměstnanosti je prioritním úkolem všech vlád, které tohoto cíle dosahují pomocí své politiky zaměstnanosti. Nejdůležitějším analyzovaným ukazatelem je míra nezaměstnanosti, která procentuálním způsobem vyjadřuje podíl nezaměstnaných osob (čítatel) na celkové pracovní síle (jmenovatel).

5.1.1.1 Situace před rokem 1989

Nezaměstnanost je důsledkem ekonomicko-sociálního vývoje před rokem 1989 i po něm. Struktura zaměstnanosti byla poplatná jinému společenskému systému, než ve kterém se nalzáme. Navíc v roce 1989 nebyly podniky schopny konkurence. Oproti západním ekonomikám se u nás vyskytovala vysoká zaměstnanost žen a důchodců. Pracovní síla byla minimálně mobilní. Zaměstnání v podniku bylo považováno za celoživotní záležitost. Přezaměstnaností se vyznačovala hlavně specifická odvětví, kam se výroba soustředila. Týkalo se to hlavně zemědělství, stavebnictví a těžkého průmyslu. To se silně odrazilo jednak na struktuře ekonomiky, jednak na růstu nezaměstnanosti po začátku reformem. Uzavíráním těchto neefektivních podniků totiž doprovázelo mohutné propouštění zaměstnanců [120].

V roce 1989 byla nezaměstnanost v JK a ČR téměř nulová. V tehdy ještě československé centrálně řízené ekonomice stát zajišťoval plnou zaměstnanost celé populace v ekonomicky

aktivním věku. Ekonomicky aktivní obyvatel na to měl ze zákona nárok – tzv. právo na práci. Dobrovolnou nezaměstnanost státní moc netrpěla a postihovala ji jako trestný čin příživnictví.

5.1.1.2 Vývoj v 90. letech

Novodobá nezaměstnanost vznikla v ČR po změně politických poměrů v závěru roku 1989. K 31.12.1989 bylo na tehdejších odborech pracovních sil okresních národních výborů evidováno prvních 324 nezaměstnaných. Od listopadu 1990 začala Správa služeb a zaměstnanosti Ministerstva práce a sociálních věcí ČR sledovat počty uchazečů o zaměstnání a počet volných pracovních míst. Začaly se vyplácet podpory v nezaměstnanosti a postupně se zvyšovaly počty uchazečů registrovaných na úřadech práce [39].

V průběhu let 1990 – 1991 nezaměstnanost v JK intenzivně rostla. Na konci roku 1990 činila míra nezaměstnanosti 0,8 % v JK, v ČR pak 0,7 %. O rok později již překročila hranici 4 % (v JK – 4,5 %, v ČR – 4,1 %). V ČR se nejhorší situace jevila nikoliv na severní Moravě, kde bylo nejvíce nezaměstnaných, ale v jižních Čechách, kde bylo relativně nejméně volných míst. Počet soukromých podnikatelů v ČR rostl, to se však neprojevovalo na vyšší zaměstnanosti, protože více než 80 % podnikatelů setrvalo v původních povoláních [39].

Rok 1991 byl poznamenán redukcí pracovních míst spojených s centrálním plánovitým řízením ekonomiky. Počátkem roku 1992 byl předchozí strmý nárůst nezaměstnanosti vystřídán jejím stejně prudkým poklesem. V roce 1992 pokročila dle Mareše a kol. (2002) transformace v zemědělství, což také vedlo ke snížení pracovních míst, zejména zánikem státních statků. Vedle vytlačení pracujících důchodců z trhu práce šlo z větší části o odchod aktivnějších a flexibilnějších osob do nově rozvíjejících se sektorů, za samostatným podnikáním, do soukromých podniků a do šedé ekonomiky. Přitom rostl zejména do té doby nerozvinutý sektor služeb [69]. Ještě v průběhu roku 1992 míra nezaměstnanosti klesla v JK i v ČR pod 3 % a i v dalších čtyřech letech se udržovala na velmi nízké úrovni.

Z hlediska nezaměstnanosti byla situace v ČR od samého počátku transformace méně problémová než v ostatních bývalých centrálně plánovaných ekonomikách. Příčiny této odlišnosti byly spatřovány především ve snížení celkové míry ekonomické aktivity, ale také v umírněných mzdových požadavcích pracovníků (ještě v roce 1993 byly reálné mzdy nižší než před reformou), kvalifikační a vzdělanostní úrovni obyvatelstva a průmyslové tradici. Pozitivní bylo i to, že v ČR pracoval nízký počet osob v zemědělství a probíhající strukturální změny vedoucí ke snížení produkce i počtu pracovníků v tomto výrobním odvětví tudíž neměly tak drastický dopad.

Až do roku 1996 se míra nezaměstnanosti v JK pohybovala především pod hodnotou 3 %. Po vybočení v roce 1991 míra nezaměstnanosti v letech 1992 – 1996 rostla minimálně, a to v ČR z 2,57 % na 3,52 %, v JK nepatrně vzrostla z 2,47 % na 2,51 % - viz. Tabulka 6. Z analytického hlediska byl vývoj nezaměstnanosti v období let 1992 – 1996 velmi nezajímavý. Počet nezaměstnaných byl stabilně nízký, zatímco počet nabízených volných míst naopak velmi vysoký. Na jedno volné pracovní místo nahlášené do evidence úřadů práce připadali v tomto období nejčastěji pouze dva evidovaní nezaměstnaní. Po celé zmíněné pětileté období nezaměstnanost výrazněji neměnila ani svoji vnitřní strukturu. Stabilní zůstávala její kvalifikační i věková skladba, neměnila se ani struktura nezaměstnaných podle délky evidence. I podíl dlouhodobě nezaměstnaných se zvyšoval jen minimálně [85].

Kladný vývoj nezaměstnanosti v první polovině devadesátých let nebyl však odrazem jen relativně dobrého hospodářského růstu, ale do značné míry souvisel i s neobvyklou sociální skladbou tehdejší pracovní síly. Koncem roku 1989 bylo v ČR zaměstnáno 518 tis. tzv. pracujících důchodců, tedy lidí, kteří – pokud byli ze zaměstnání propuštěni – odešli do starobního důchodu. Jako uchazeči o zaměstnání nemohli být na úřadech práce evidováni, a tedy nemohli ani zvýšit oficiální míru nezaměstnanosti. Tato skupina pracujících důchodců tak vlastně v úvodu 90. let představovala obrovský polštář úspěšně chránící společnost před růstem registrované nezaměstnanosti.

Příčiny příznivého vývoje kromě výše uvedených mohou být spatřovány také v:

- Ø poklesu reálné mzdy – ta se snížila v důsledku zavedení DPH v roce 1991, čímž se zvýšila inflace, která se nepromítla v celém svém rozsahu do nárůstu nominálních mezd. Podnikům se totiž tímto snížily mzdové náklady, což jim mělo vytvořit prostor pro nutnou restrukturalizaci,
- Ø rozvoj malého a středního podnikání – tento dynamicky rozvíjející se sektor dokázal pojmout velkou část pracovní síly,
- Ø působení aktivní politiky zaměstnanosti.

Tabulka 6 Vývoj míry nezaměstnanosti v % v Jihočeském kraji a České republice v letech 1990 - 1996

Rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
ČR	0,66	4,13	2,57	3,52	3,19	2,93	3,52
JK	0,77	4,52	2,47	3,03	2,24	1,99	2,51

Zdroj: MPSV

Zhoršující se hospodářská situace spolu se vstupem populačně silných ročníků na trh práce v polovině 90. let způsobily, že nezaměstnanost začala po roce 1996 intenzivně růst. Stále

nedokončená restrukturalizace, restriktivní zásahy na straně výdajů vládního rozpočtu (dva úsporné „balíčky“ vlády) a propouštění především administrativních pracovníků byly hlavní rysy charakteristiky roku 1997. Na konci zmíněného roku byla míra nezaměstnanosti v JK i ve většině jeho okresech menší než 4 %. Maximální byla v okrese Český Krumlov, kde dosáhla 6,3 %. Hranice 3 % míry nezaměstnanosti nebyla překročena pouze v okrese Jindřichův Hradec (2,7 %) a České Budějovice (2,8 %). JK se svou mírou nezaměstnanosti 3,95 %, téměř kopíroval podobně jako v předchozích letech situaci v ČR (5,23 %).

Ekonomická recese z let 1997 až 1999, v kterou vyústily zejména dlouhodobě ignorované problémy s vnější makroekonomickou nerovnováhou, ale i neblahý stav finančního sektoru, měla za příčinu, že ve druhé polovině devadesátých let dochází, nejen v JK, stále ke zvyšování míry nezaměstnanosti. Dle Pitnera (2003) se zhoršovaly hospodářské podmínky a zaměstnavatelé ve snaze minimalizovat výrobní náklady začali počty svých pracovníků snižovat [85]. Mezi další aspekty nepříznivého vývoje patří také restrukturalizace podniků a zvolený způsob privatizace. Dále pokles výkonu ekonomiky.

Na rozdíl od dřívějšího období docházelo sice i nyní k rozsáhlejším uvolňováním pracovníků a nově i k bankrotům podniků, přičemž ale absorpční kapacita terciárního sektoru a drobného podnikání byla již vyčerpána s ohledem na pokles vnitřní agregované poptávky. Cizí kapitál přicházel jen postupně a pomalu z důvodu nedůvěryhodného finančního trhu a bankovního prostředí. Nezaměstnanost rychle narůstala a následně disproporčně rychle narůstala dlouhodobá nezaměstnanost. Trh práce se výrazně segmentoval: regionálně, profesně (postižení jsou nekvalifikovaní), a v návaznosti na individuální charakteristiky uchazečů jako zdravotní stav (postižení jsou uchazeči se zdravotním postižením) nebo věk (postižení jsou mladiství uchazeči a pak nejstarší věkové kategorie).

Růst míry nezaměstnanosti se zastavuje až v roce 1999, kdy se dostává v JK 6,7 %, v ČR se téměř přiblížila magické 10 procentní hranici (9,4 %) – viz. Tabulka 7.

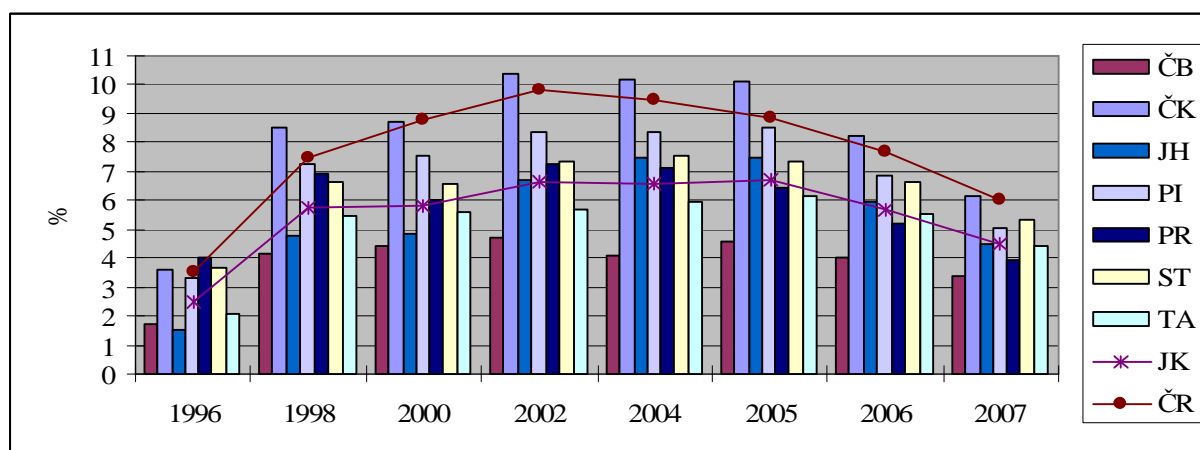
5.1.1.3 Vývoj po roce 2000

V roce 2000 dochází ke snížení míry nezaměstnanosti v JK na 5,8 %, v ČR na 8,8 %. Roky 2000 – 2002 vykazovaly téměř po celou dobu průměrné míry nezaměstnanosti v JK okolo 5,9 %, v ČR pak 8,8 %. Situace se začala zhoršovat až v prosinci roku 2002, kdy míra nezaměstnanosti dosáhla v JK 6,7 %, v ČR 9,8 %. Ve stejném období byla překročena hranice půl milionu nezaměstnaných v celé ČR. Hned v lednu se míra nezaměstnanosti poprvé v historii dostala v ČR přes 10 % a v takovém stavu se ČR nacházela až do června roku 2004. Nejhorší situace v ČR nastala na počátku roku 2004 (11 %).

Po vstupu ČR do Evropské unie 1.5.2004 se již míra nezaměstnanosti v ČR přes deset procent nedostala. Až v roce 2006 dochází k meziročnímu poklesu míry nezaměstnanosti v JK, a to o 1 procentní bod. Ke snížení míry nezaměstnanosti v roce 2006 dochází ve všech okresech JK. Kromě okresu Český Krumlov mají všechny okresy v kraji na konci roku 2006 nižší míru nezaměstnanosti než je celorepublikový průměr (7,7 %). V ČR se míra nezaměstnanosti snížila již v roce 2005 a to ve srovnání s koncem roku 2004 o 0,6 p.b.

Do roku 1997 byla nejnižší míra nezaměstnanosti v okrese Jindřichův Hradec, od roku 1998 do konce roku 2007 toto prvenství přebírá okres České Budějovice. Naopak nejvyšší je od roku 1997 v okrese Český Krumlov – viz. Obrázek 5.

Obrázek 5 Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v % v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

V posledních dvou letech se míra nezaměstnanosti snižuje. V loňském roce se snížila v průměru o 1,2 procentní body v rámci kraje, nejvíce o 2 p.b. na Českokrumlovsku. Větší snížení než v ČR (1,7 p.b.) bylo zaznamenáno v okrese Písek (1,8 p.b.). Míra nezaměstnanosti v JK v podstatě kopírovala trend v ČR, když v JK představovala v posledních letech cca 70 % republikového průměru. Oproti roku 1996 došlo ve všech okresech kraje (vyjma Prachaticka, kde se stav za daných 11 let téměř nezměnil) ke zvýšení míry nezaměstnanosti a to od 1,7 p.b. na Českobudějovicku a Strakonicku až po 3 p.b. na Jindřichohradecku. V tomto regionu také vyšel pro míru nezaměstnanosti nejvyšší variační koeficient (34,21 %) – viz. Tabulka 7.

5.1.1.4 Vývoj v roce 2007

JK patří v rámci ČR k oblastem s dlouhodobě podprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Ta k 31.12.2007 dosáhla hodnoty 4,5 % což je oproti celostátnímu průměru (6 %) výrazně méně. Nižší míru nezaměstnanosti než JK měly pouze 3 kraje ze 14 krajů ČR, a to kraj Hlavní

město Praha, Středočeský a Plzeňský. Z okresů JK pouze Český Krumlov měl vyšší hodnotu míry nezaměstnanosti o 0,2 procentní body než byl průměr ČR.

Tabulka 7 Míra registrované nezaměstnanosti (v %) v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007 (k 31.12.)

	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA	JK	ČR
1996	1,71	3,60	1,54	3,35	3,98	3,64	2,07	2,51	3,52
1997	2,76	6,30	2,70	5,18	5,49	5,42	3,22	3,95	5,23
1998	4,15	8,51	4,77	7,25	6,92	6,62	5,49	5,75	7,48
1999	4,91	9,53	5,92	7,86	7,66	7,72	6,68	6,69	9,37
2000	4,43	8,73	4,87	7,55	5,99	6,55	5,62	5,82	8,78
2001	4,64	8,71	5,60	7,62	6,84	6,78	5,27	6,03	8,90
2002	4,73	10,39	6,70	8,38	7,29	7,36	5,67	6,65	9,81
2003	4,84	10,69	7,06	8,43	7,02	8,10	6,39	6,96	10,31
2004	4,11	10,17	7,50	8,34	7,11	7,51	5,93	6,59	9,47
2005	4,55	10,13	7,45	8,48	6,40	7,34	6,17	6,69	8,88
2006	4,00	8,21	5,96	6,85	5,22	6,65	5,52	5,68	7,71
2007	3,38	6,19	4,53	5,06	3,97	5,31	4,45	4,47	6,00
Index 2007/1996	197,66	171,94	294,16	151,04	99,75	145,88	214,98	178,09	170,45
Index 2007/2006	84,50	75,40	76,01	73,87	76,05	79,85	80,62	78,70	77,82
Rozdíl 2007-2006	-0,62	-2,02	-1,43	-1,79	-1,25	-1,34	-1,07	-1,21	-1,71
Rozdíl 2007-1996	1,67	2,59	2,99	1,71	-0,01	1,67	2,38	1,96	2,48
Průměr	4,02	8,43	5,38	7,03	6,16	6,58	5,20	5,65	7,96
VK	23,93	25,10	34,21	23,40	20,29	19,05	25,85	23,92	25,96

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

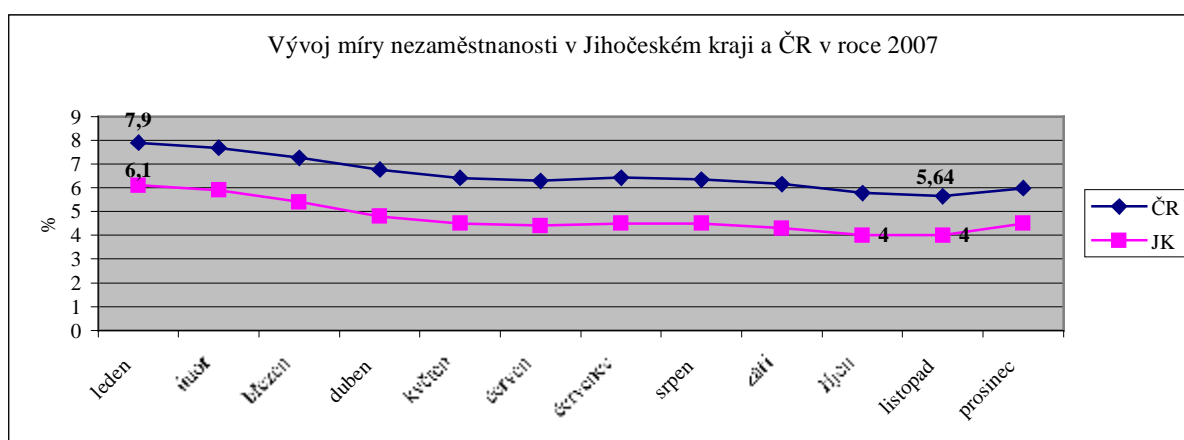
Vysvětlivky: ČB – České Budějovice; ČK – Český Krumlov; JH – Jindřichův Hradec; PI – Písek; PR – Prachatice; ST – Strakonice; TA – Tábor; JK – Jihočeský kraj; ČR – Česká republika, **nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota** u okresů JK v rámci jednotlivých let a indexů, VK = variační koeficient

Vývoj míry nezaměstnanosti během roku 2007 má jak v kraji tak v celé ČR velmi podobný vývoj. Snižování míry nezaměstnanosti je dáno sezónními pracemi. Na jaře rostou pracovní příležitosti nejen v zemědělství, ale také ve stavebnictví či cestovním ruchu. Naopak v zimních měsících tato práce není, proto roste i míra nezaměstnanosti. Mírný nárůst během srpna a září je způsoben příchodem nových absolventů na trh práce. V kraji došlo k meziročnímu poklesu míry nezaměstnanosti o 1,4 p.b. Vývoj nezaměstnanosti v kraji měl v prvních měsících roku 2007 sestupný průběh, v prvním pololetí roku se míra nezaměstnanosti snížila o 1,7 p.b. V měsíci červenci nezaměstnanost mírně vzrostla na 4,5 %, následně od měsíce srpna míra nezaměstnanosti opět pozvolna klesala až do měsíce listopadu – viz. Obrázek 6. V závěru roku došlo k opětovnému nárůstu nezaměstnanosti, a to

na srpnovou úroveň. Míra nezaměstnanosti v průběhu roku dosáhla nejnižší hodnoty 4 % (v říjnu a listopadu). Nejvyšší míra nezaměstnanosti v kraji (6,1 %) byla evidována v lednu. Průměrná míra nezaměstnanosti kraje byla 4,7 % a byla o 1,8 p.b. nižší než průměr za ČR. Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR byl obdobný jako v JK.

Z dlouhodobého pohledu pozitivní tendence poklesu nezaměstnanosti pokračovala zejména díky pokračujícímu příznivému ekonomickému vývoji, tj. rostoucímu zájmu o nové pracovníky ze strany zaměstnavatelů - růstu zaměstnanosti a dále demografickému vývoji, kdy na trh práce přicházejí slabší populační ročníky a silné ročníky odcházejí do důchodu.

Obrázek 6 Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v % v Jihočeském kraji a České republice v roce 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

Míra nezaměstnanosti žen je vyšší. K 31.12.2007 byla v JK míra nezaměstnanosti žen 11,9 % (10,5 % v ČR) a míra nezaměstnanosti mužů 8,9 % (7,6 % v ČR).

5.1.1.5 Regionální aspekty nezaměstnanosti

Z regionálního hlediska je nezaměstnanost výsledkem řady příčin, které působí na lokální ekonomiku. Mezi vnitřní faktory patří nízká nebo nevhodná kvalifikace pracovních sil, která neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů, nárůst počtu pracovních sil, který není následován zvýšením počtu pracovních příležitostí a ukončení určitých výrobních nebo podnikatelských aktivit v regionu. Většinou je však ekonomika na regionální úrovni postižena vlivem vnějších faktorů: nejčastějšími jsou strukturální změny v jednotlivých sektorech a odvětvích národního hospodářství.

Vývoj počtu zaměstnaných osob ve většině regionů prakticky kopíroval trend vývoje zaměstnanosti v ČR. Největší podíl na objemu pracovních sil si nadále zachovává Praha [104]. Svou nízkou mírou nezaměstnanosti a vysokou mírou zaměstnanosti se značně odlišuje od situace v ostatních regionech. Její typické specifické postavení je odrazem koncentrace

centrálních státních institucí, peněžních ústavů, špičkových vědeckých pracovišť, vysokých škol, obchodních společností a dalších organizací. Výrazné regionální rozdíly nacházíme v rozložení míry nezaměstnanosti, která svého maxima v roce 2007 dosáhla v Ústeckém (9,9 %) a Moravskoslezském kraji (8,5 %), tj. v regionech s velkou koncentrací těžkého průmyslu, který prochází restrukturalizací (těžba uhlí, hutnictví, strojírenství, chemický průmysl) a minimum v Praze (2,4 %). JK se s 3,3 % obecnou mírou nezaměstnaností dostal v loňském roce na druhé místo - viz. Tabulka 8. Stav míry nezaměstnanosti se v roce 2007 prakticky vyrovnal roku 1997 (zejména v Praze a Ústeckém kraji). Ve třech krajích došlo k jejímu snížení, a to v JK (o 0,1 procentní bod), ve Středočeském kraji (o 0,4 p.b.) a v Plzeňském kraji (o 0,6 p.b.). K nejvyššímu nárůstu došlo v Libereckém kraji (o 2,3 p.b.) a Karlovarském kraji (o 3 p.b.).

Tabulka 8 Obecná míra nezaměstnanosti (v %) podle krajů České republiky k 31.12.

Kraj	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Rozdíl 2007-1997
Hl. m. Praha	2,4	3,3	4,0	4,2	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	0
Středočeský	3,8	5,4	8,0	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4	-0,4
Jihočeský	3,4	4,9	6,2	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3	-0,1
Plzeňský	4,3	5,4	6,8	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7	-0,6
Karlovarský	4,5	6,8	8,1	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2	3,7
Ústecký	9,9	11,7	15,4	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9	0
Liberecký	3,8	6,9	8,2	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1	2,3
Královéhradecký	3,7	5,0	7,0	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2	0,5
Pardubický	4,3	6,0	8,0	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,5	5,5	4,4	0,1
Vysočina	4,3	5,8	8,7	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6	0,3
Jihomoravský	3,6	5,1	8,0	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4	1,8
Olomoucký	5,3	7,2	10,6	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3	1
Zlínský	4,3	6,4	8,6	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5	1,2
Moravskoslezský	8,0	10,1	13,0	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5	0,5
Česká republika	4,8	6,5	8,7	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	0,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v krajích ČR v rámci jednotlivých let

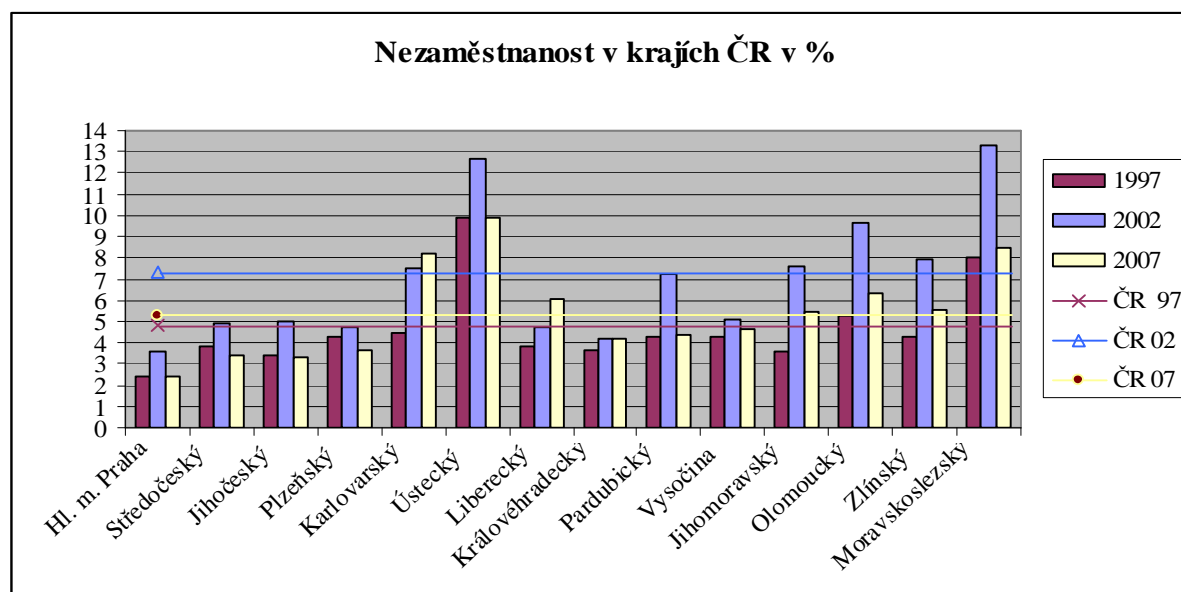
Prakticky ve všech krajích (kromě Libereckého a Karlovarského) se v roce 2007 míra nezaměstnanosti snížila oproti roku 2002, což může (ale nemusí) signalizovat změnu trendu. Míru vyšší než byl průměr ČR měly za sledované tři roky Ústecký, Moravskoslezský a Olomoucký kraj. JK byl vždy výrazně pod průměrem ČR - viz. Obrázek 7.

5.1.1.6 Vývoj počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo

Míra nezaměstnanosti plně nevypovídá o situaci na trhu práce, neboť nezohledňuje aktuální nabídku volných pracovních míst (dále jen VPM). Pro hodnocení situace je proto v práci použit i jiný ukazatel, a to počet uchazečů o práci připadajících na 1 VPM, který se vypočte

jako poměr neumístěných uchazečů (čítatel) a VPM (jmenovatel) za danou územní jednotku ke konci sledovaného období. Čím vyšší je poměr, tím je situace na trhu práce horší.

Obrázek 7 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v % v ČR podle krajů v letech 1997, 2002 a 2007

Zdroj: autor, data z ČSÚ

K 31.12.2007 připadalo v JK na 1 VPM 2,4 uchazečů (pro porovnání ke konci roku 2006 to byli 4 uchazeči, v roce 1996 to bylo jen 1,3 uchazečů), což bylo srovnatelné s počtem uchazečů na 1 VPM za celou ČR (2,5 uchazečů) – viz. Tabulka 9. V roce 2007 nejméně uchazečů na 1 VPM připadalo na okres Prachatice (1,8), což je oproti krajské hodnotě o 0,6 méně, nejvíce uchazečů (téměř 4) jich na jedno místo připadá na Jindřichohradecku. Celkově v roce 2007 ve všech okresech JK došlo k výraznému zlepšení v počtu uchazečů na VPM oproti předchozímu roku (o 67 % se snížil stav v Prachaticích, o 20 % v Českých Budějovicích, v celé ČR pak zhruba o polovinu). V JK se počet uchazečů na 1 VPM snížil o 1,5. K největšímu zlepšení došlo v okrese Český Krumlov (o 3,4) a Jindřichův Hradec (o 3,3). Oproti roku 1996 je však situace jiná. Jen v jediném okrese – Českém Krumlově – se za danou dobu snížil počet uchazečů na 1 VPM (o 3 %), ostatní okresy zaznamenaly nárůst. Ten nejvyšší byl v okrese Jindřichův Hradec, kde narostl tento počet o více než 8x. Jindřichohradecko právě patřilo na začátku sledovaného období k těm nejnižším v tomto ukazateli (na druhé straně byl okres Český Krumlov), od roku 2003 až do současnosti však dosahuje nejvyšších hodnot v rámci kraje. V tomto okrese u daného ukazatele je nejvyšší variační koeficient (87,6 %), což je oproti hodnotě JK (49,5 %) a ČR (48,5 %) téměř o 40 procentních bodů více.

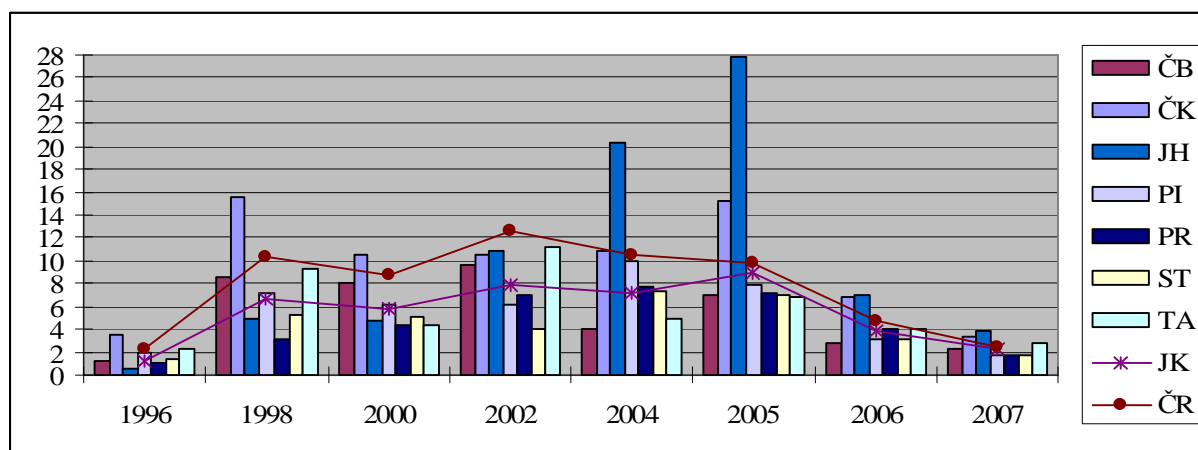
Tabulka 9 Počet uchazečů na 1 VPM v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007 (k 31.12.)

	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA	JK	ČR
1996	1,16	3,57	0,46	1,84	1,07	1,35	2,30	1,28	2,22
1997	2,19	5,38	1,12	3,56	1,68	1,54	3,39	2,20	4,32
1998	8,53	15,59	4,82	7,14	3,13	5,20	9,24	6,64	10,28
1999	11,59	20,78	7,35	12,23	4,48	7,00	12,63	9,53	13,89
2000	8,06	10,49	4,67	6,18	4,37	5,03	4,35	5,84	8,79
2001	12,27	8,41	8,48	5,74	5,86	4,94	3,73	6,47	8,87
2002	9,69	10,46	10,93	6,17	6,95	3,97	11,24	7,86	12,65
2003	9,59	9,66	13,47	12,27	7,74	8,50	10,16	10,06	13,50
2004	4,10	10,79	20,35	10,00	7,75	7,37	4,83	7,11	10,58
2005	7,02	15,15	27,87	7,82	7,25	6,96	6,84	8,97	9,78
2006	2,83	6,78	7,04	3,14	3,97	3,18	4,11	3,91	4,80
2007	2,25	3,38	3,77	1,81	1,69	1,76	2,74	2,36	2,50
Index 2007/2006 v %	79,51	49,94	53,65	57,41	42,50	55,34	66,63	60,23	52,08
Index 2007/1996 v %	193,97	94,68	819,57	98,37	157,94	130,37	119,13	184,38	112,61
Rozdíl 2007-1996	1,09	-0,19	3,31	-0,03	0,62	0,41	0,44	1,08	0,28
Průměr	6,61	10,04	9,19	6,49	4,66	4,73	6,30	6,02	8,52
VK v %	59,50	51,56	87,60	55,92	52,53	51,38	57,22	49,45	48,45

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: ČB – České Budějovice; ČK – Český Krumlov; JH – Jindřichův Hradec; PI – Písek; PR – Prachatice; ST – Strakonice; TA – Tábor, JK – Jihočeský kraj, ČR – Česká republika, VK = variační koeficient, nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v okresech JK v rámci jednotlivých let a indexů

Obrázek 8 Vývoj počtu uchazečů připadajících na 1 VPM v okresech Jihočeského kraje v letech 1996 - 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

Obrázek 8 znázorňuje vývoj počtu uchazečů na 1 VPM v okresech JK. Je z něho patrné, že maximum bylo dosaženo v okrese J. Hradec v roce 2005 (téměř 28 uchazečů na 1 VPM). Pouze v roce 2002 žádný okres nepřekročil hodnotu dosaženou za celou republiku, ta byla

vždy vyšší než ji vykazoval JK. Rozdíl o více než 4 uchazečů mezi krajem a ČR byl zaznamenán v letech 1999 a 2002. Poslední dva roky se počet těchto uchazečů snižuje ve všech okresech a pomalu se hodnoty přibližují stavu ke konci roku 1996.

5.1.2 Vývoj struktury nezaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

Nezaměstnanost patří mezi hlavní zkoumané indikátory výkonnosti každé ekonomiky. Růst nezaměstnanosti patří k vážným problémům hospodářství ČR (ale i ostatních států Evropské unie) [108]. Rozdíly mezi jednotlivými okresy JK se projevují nejen ve výši míry nezaměstnanosti, ale i ve struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a délky evidence na úřadech práce.

5.1.2.1 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání

K 31.12.2007 bylo v JK celkem 16452 uchazečů o zaměstnání, což je oproti předchozímu roku snížení o 3974 osob (tj. o 20 %), za uplynulých 10 let však tento ukazatel vzrostl zhruba o 3967 osob (tj. o 32 %) – viz. Tabulka 10. Ve sledovaném období počet uchazečů vzrůstal až do roku 1999, po mírném poklesu v roce 2000 dále rostl průměrně v rozmezí 3 až 10 % do roku 2005 (zde dosáhl maxima ve výši 23632 uchazečů), od té doby se počet snižuje v průměru o 15 - 20 % ročně. Největší nárůst (o 45 %) lze zaregistrovat v roce 1998, největší pokles (o 1/5) pak v uplynulém roce. Průměrná hodnota počtu nezaměstnaných činí za dané roky 19657 uchazečů.

Počet nezaměstnaných žen vzrostl v letech 1997 - 2007 z počtu 7520 na 9144 (tj. o 22 %). Trend byl obdobný s vývojem počtu uchazečů o zaměstnání celkem. Největší nárůst počtu nezaměstnaných žen byl zaznamenán v roce 1998 a to o téměř 1/3. V posledních dvou letech dochází ke snižování tohoto ukazatele, oproti roku 2006 tento pokles činil téměř 20 % (největší pokles v průběhu 10 let). Pomalejší růst nezaměstnaných žen pak vedl k postupnému poklesu jejich podílu na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání z 60,2 % v roce 1997 až na 52,4 % v roce 2001, v následujících letech vzrostl jejich podíl na 56 %.

Rozdílný vývoj měl počet uchazečů o zaměstnání se změnou pracovní schopností. Podíl osob se ZPS (13,5 %) na celkovém počtu uchazečů v roce 1997 klesal do roku 1999 na 12,1 %, v následujících letech se pohyboval mezi 13,7 % v roce 2000 a 14,6 % k 31.12.2005. Ke konci roku 2006 se zvýšil na 16,4 % a na konci uplynulého roku se již pohyboval okolo 20 %. Přitom absolutně se počet těchto uchazečů oproti konci roku 2005,

kdy dosáhl maxima v počtu 3456 osob, snížil v posledních 2 letech v průměru o 3,5 % za každý rok. Ve srovnání s rokem 1997 se počet uchazečů se ZPS zvýšil o více než 92 %.

Podíl absolventů škol a mladistvých na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání rostl z 16,7 % v roce 1997 na 19,2 % v roce 1998, kdy byl dosažen jejich nejvyšší počet (3478). Po tomto roce výrazně poklesl na 12,9 % v roce 2000, do roku 2003 okolo tohoto podílu osciluje. V posledních 4 letech se jejich podíl neustále snižuje až na 7,2 % v roce 2007, kdy byl dosažen jejich nejnižší počet (1185). Během uplynulých 10 let se tak jejich počet snížil téměř o 45 %. Tento ukazatel také vykazuje nejvyšší variační koeficient (29 %) ze všech ostatních analyzovaných ukazatelů.

Tabulka 10 Uchazeči o zaměstnání v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uchazeči celkem	<i>n</i>	12485	18073	21198	18499	19162	21118	22158	23021
z toho ženy	<i>n</i>	7520	10064	11415	9795	10049	11269	11880	12487
	%	60,23	55,69	53,85	52,95	52,44	53,36	53,61	54,24
se ZPS	<i>n</i>	1680	2 253	2554	2542	2590	2761	3059	3239
	%	13,46	12,47	12,05	13,74	13,52	13,07	13,81	14,07
absolventi, mladiství	<i>n</i>	2080	3478	3320	2379	2601	2813	2624	2210
	%	16,66	19,24	15,66	12,86	13,57	13,32	11,84	9,60

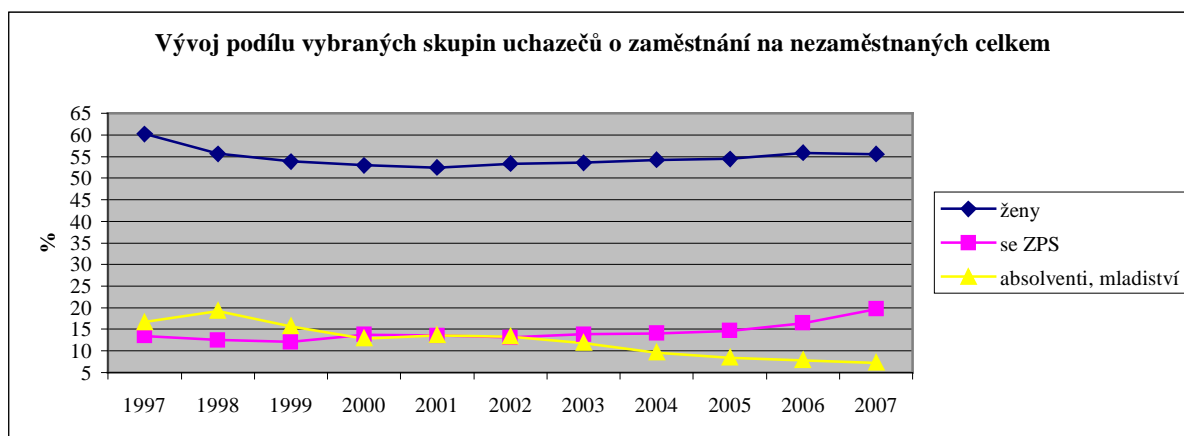
		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Uchazeči celkem	<i>n</i>	23632	20426	16452	80,54	131,77	3967	19657	16,43
z toho ženy	<i>n</i>	12874	11408	9144	80,15	121,60	1624	10719	14,70
	%	54,48	55,85	55,58	x	x	-4,65	54,75	x
se ZPS	<i>n</i>	3456	3351	3232	96,45	192,38	1552	2792	19,30
	%	14,62	16,41	19,65	x	x	6,19	14,26	x
absolventi, mladiství	<i>n</i>	1993	1599	1185	74,11	56,97	-895	2389	28,67
	%	8,43	7,83	7,20	x	x	-9,46	12,38	x

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Obrázek 9 přehledně znázorňuje vývoj podílu vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na nezaměstnaných celkem v JK během uplynulých 10 let. Z něho je patrné, že v roce 1997 měly nejvyšší podíl ženy (60,2 %), nejnižší pak osoby se ZPS (13,5 %). V roce 2007 mají nejnižší podíl na uchazečích celkem již absolventi a mladiství (7,2 %). Oproti roku 1997 se snížil podíl absolventů či mladistvých (o 9,5 procentních bodů) a žen (o 4,7 p.b.), naopak vzrostl podíl osob se ZPS (o 6,2 p.b.). Podíl uchazeček o zaměstnání se v daných letech pohybuje v rozmezí 52,5 – 60,2 %.

Obrázek 9 Vývoj podílu vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na nezaměstnaných celkem v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

5.1.2.2 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle délky evidence

Situace na trhu práce se rovněž projevuje v délce trvání nezaměstnanosti jednotlivých uchazečů. Obecně více než 1/4 uchazečů o zaměstnání v JK čeká na novou práci více než rok, což je velice demotivující. Oproti roku 1997 (1757 osob) vzrostl v uplynulém roce počet těchto uchazečů 2,5 krát na 4331 osob – viz. Tabulka 11. Nejmenší podíl na uchazečích celkem byl v roce 1997 (14,1 %), do roku 2006 se zvýšil na 30,2 % (max. hodnota). V meziročním srovnání se v roce 2007 snížil absolutní počet uchazečů evidovaných 1 rok a déle o 1844 uchazečů (relativně došlo k poklesu o 3,9 procentních bodů). Tato skupina uchazečů vykazuje nejvyšší variační koeficient (30,8 %) ze všech dalších skupin dle délky evidence.

Nejvíce nezaměstnaných je však ve skupině s délkou nezaměstnanosti do 3 měsíců. Jejich počet vzrostl z 4817 osob (min. hodnota) v roce 1997 na 8544 v roce 2004 (max. hodnota) a to o téměř 77 %. Od té doby se počet snížil v průměru o 10 % ročně na 6587 k 31.12.2007. Jejich podíl na uchazečích celkem nepatrně vzrostl z 38,6 % v roce 1997 na 40 % v roce 2007. Nejvyšší podíl (42 %) byl zaznamenán v roce 1998, nejnižší (33 %) v letech 2002 a 2003.

V ostatních skupinách podle délky nezaměstnanosti došlo oproti roku 1997 k poklesu počtu uchazečů i jejich podílu. Podíl počtu uchazečů hledajících zaměstnání 3 - 6 měsíců klesl o 8,5 p.b. na 18,5 %, nezaměstnaných 6 - 12 měsíců o 6,3 p.b. na 15,2 % k 31.12.2007. Průměrná délka evidence o zaměstnání (doba, po kterou uchazeči zaměstnání hledají) činí v JK 416 dní, po Praze (359 dní) je to druhá nejnižší hodnota mezi kraji ČR, o 243 dnů je pak kratší než je celorepublikový průměr.

Tabulka 11 Uchazeči o zaměstnání podle délky jejich evidence v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

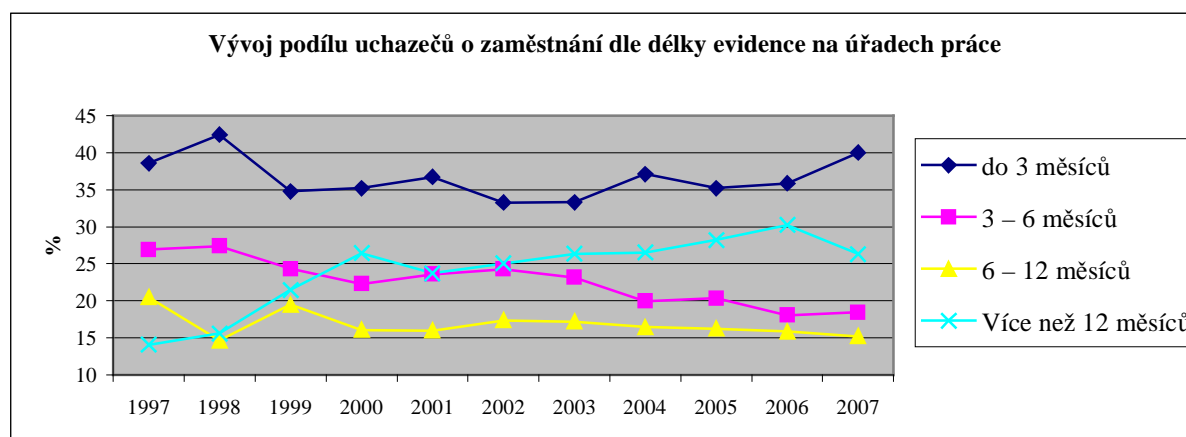
		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uchazeči celkem	<i>n</i>	12485	18073	21198	18499	19162	21118	22158	23021
Z toho do 3 měsíců	<i>n</i>	4817	7669	7372	6516	7036	7031	7380	8544
	%	38,58	42,43	34,78	35,22	36,72	33,29	33,31	37,11
3 – 6 měsíců	<i>n</i>	3358	4948	5155	4122	4519	5130	5134	4589
	%	26,90	27,38	24,32	22,28	23,58	24,29	23,17	19,93
6 – 12 měsíců	<i>n</i>	2553	2641	4125	2971	3062	3669	3805	3786
	%	20,45	14,61	19,46	16,06	15,98	17,37	17,17	16,45
Více než 12 měsíců	<i>n</i>	1757	2815	4546	4890	4545	5288	5839	6102
	%	14,07	15,58	21,45	26,43	23,72	25,04	26,35	26,51

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Uchazeči celkem	<i>n</i>	23632	20426	16452	80,54	131,77	3967	19657	16,43
Z toho do 3 měsíců	<i>n</i>	8326	7330	6587	89,86	136,74	1770	7146	13,94
	%	35,23	35,89	40,04	x	x	1,46	36,60	x
3 – 6 měsíců	<i>n</i>	4807	3687	3035	82,32	90,38	-323	4408	17,12
	%	20,34	18,05	18,45	x	x	-8,45	22,61	x
6 – 12 měsíců	<i>n</i>	3830	3234	2499	77,27	97,88	-54	3289	17,71
	%	16,21	15,83	15,19	x	x	-5,26	16,80	x
Více než 12 měsíců	<i>n</i>	6669	6175	4331	70,14	246,50	2574	4814	30,78
	%	28,22	30,23	26,33	x	x	12,26	23,99	x

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Obrázek 10 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Za celé sledované období převažují uchazeči evidovaní na úřadech práce jen do 3 měsíců (Obrázek 10). Jejich podíl na uchazečích celkem se prakticky nezměnil. Výrazně se však

zvýšil podíl dlouhodobě nezaměstnaných (o 12,3 p.b.). V roce 1997 byl jejich podíl nejnižší (14,1 %), v roce 2007 již byl druhý nejvyšší (26,3 %).

5.1.2.3 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Struktura uchazečů o zaměstnání podle dosaženého vzdělání odráží na jedné straně požadavky trhu pracovní síly na jejich vzdělání a na druhé straně vzdělanostní strukturu ekonomicky aktivních osob v jednotlivých územních útvarech. Nejvíce uchazečů o zaměstnání je trvale ve skupině vyučených a absolventů středních škol bez maturity, když jejich počet vrostl za 10 let z 4987 na 7167 (tj. o 43 %). Jejich podíl na celkovém počtu uchazečů také vzrostl o 3,6 procentních bodů na 43,6 % k 31.12.2007 – viz. Tabulka 12. Výrazný nárůst podílu byl u vyučených mezi roky 1998 a 1997 (o 3 p.b.), dále stagnoval.

Druhou nejpočetnější skupinou jsou uchazeči se základním vzděláním či bez vzdělání. V absolutním vyjádření bylo v meziročním srovnání ke konci roku 2007 evidováno o 1200 méně těchto uchazečů (tj. pokles o 20 %). Podíl těchto uchazečů se pohybuje v daných letech v rozmezí 27 - 29 %. Mezi třetí nejpočetnější skupinou - středoškoláči s maturitou - klesal podíl z 27,4 % v roce 1997 (max. hodnota) na 22,8 % v roce 2005 (min. hodnota). Ke konci roku 2007 se jejich počet oproti předchozímu roku snížil o 18 % na 3902 uchazečů. Nejvyšší procentní nárůst (o 93 %) byl ve sledovaném období zaznamenán u absolventů vyšších odborných a vysokých škol (absolutně jen o 419). Jejich podíl je však trvale nejnižší, pohybuje se v rozmezí 3,5 % (minimum v roce 1998) a 5,3 % (maximum v roce 2007). Variační koeficient vyšel u této vzdělanostní kategorie nejvyšší (21,9 %).

Vývoj podílu uchazečů dle jednotlivých vzdělanostních kategorií v JK se prakticky nezměnil – viz. Obrázek 11. V celém desetiletém období převažují uchazeči vyučení či se středoškolským vzděláním bez maturity. Jejich podíl se pohybuje v rozmezí 40 – 45,7 %.

Tabulka 12 Uchazeči o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uchazeči celkem	<i>n</i>	12485	18073	21198	18499	19162	21118	22158	23021
v tom se základ. vzd. a bez vzd.	<i>n</i>	3625	4898	5803	5386	5580	6029	6307	6364
	%	29,03	27,10	27,38	29,12	29,12	28,55	28,46	27,64
Vyuč. a stř. vzd. bez mat.	<i>n</i>	4987	7740	9163	7949	8104	9126	9525	10277
	%	39,94	42,83	43,23	42,97	42,29	43,21	42,99	44,64
Střed. vzd. s maturitou	<i>n</i>	3425	4794	5449	4389	4570	4985	5291	5326
	%	27,43	26,53	25,71	23,73	23,85	23,61	23,88	23,14
Vysokoškolské a vyšší vzdělání	<i>n</i>	448	641	783	775	908	978	1035	1054
	%	3,59	3,55	3,69	4,19	4,74	4,63	4,67	4,58

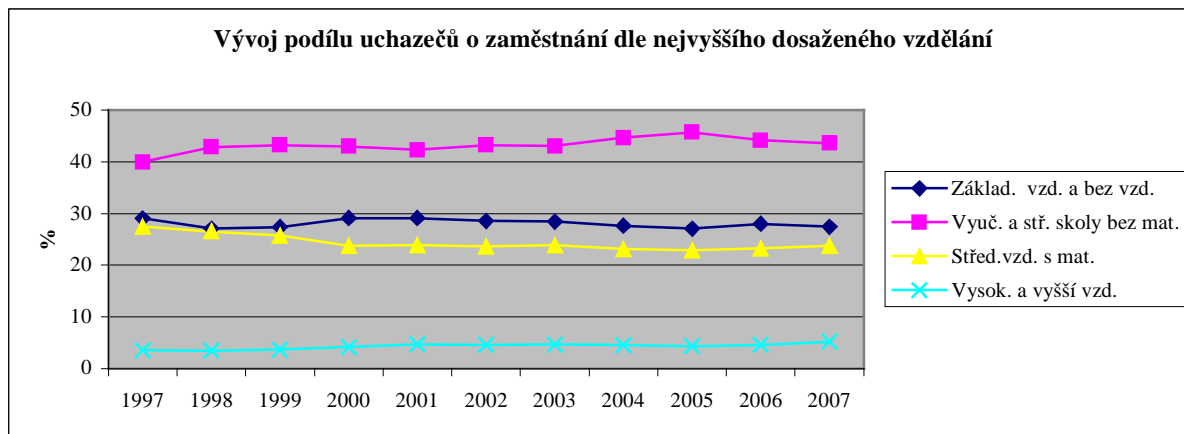
		2005	2006	2007	Index 2007/ 2006 v %	Index 2007/ 1997 v %	Rozdíl 2007- 1997	Prů- měr	VK v %
Uchazeči celkem	<i>n</i>	23632	20426	16452	80,54	131,77	3967	19657	16,43
v tom se základ. vzd. a bez vzd.	<i>n</i>	6391	5716	4516	79,01	124,58	891	5510	15,69
	%	27,04	27,98	27,45	x	x	-1,58	28,08	x
Vyuč. a stř. vzd. bez mat.	<i>n</i>	10796	9013	7167	79,52	143,71	2180	8532	18,80
	%	45,68	44,13	43,56	x	x	3,62	43,22	x
Střed. vzd. s maturitou	<i>n</i>	5404	4751	3902	82,13	113,93	477	4753	13,69
	%	22,87	23,26	23,72	x	x	-3,71	24,34	x
Vysokoškolské a vyšší vzdělání	<i>n</i>	1041	946	867	91,65	193,53	419	861	21,89
	%	4,41	4,63	5,27	x	x	1,68	4,36	x

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Podíl uchazečů se základním vzděláním či bez vzdělání je v rozmezí 27,1 – 29 % a podíl uchazečů se středoškolským vzděláním zakončeným maturitou mezi 22,9 – 27,4 %. Nejnižší podíl uchazečů s vysokoškolským či vyšším vzděláním se postupně zvyšoval z 3,6 % na 5,3 %.

Obrázek 11 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

5.1.2.4 Vývoj struktury uchazečů o zaměstnání podle věku

Počet uchazečů o zaměstnání úzce souvisí s jejich věkem. Až do roku 2002 patřili nejmladší uchazeči (lidé do 24 let) k nejhůře umístitelným nezaměstnaným, do roku 2006 to poté byli uchazeči ve věku 25-34 let. V roce 2007 jsou již skupinou nejvíce postiženou nezaměstnaností lidé ve věku 45-54 let. Jejich podíl postupně vzrůstal z 21,7 % v roce 1997 na 24,7 % v roce 2007 (max. hodnota) – viz. Tabulka 13. Celkově vzrostl podíl této věkové skupiny o 3 procentní body, jejich počet se zvýšil o 1360 osob (tj. o 50,2 %).

K 31.12.2007 bylo v kraji z celkového počtu nezaměstnaných 16,5 % (absolutně 2721) mladých lidí ve věku do 24 let (v ČR to bylo 15,4 %), čímž byla dosažena nejnižší hodnota. Podíl počtu uchazečů o zaměstnání v této skupině se za posledních 10 let snížil o téměř 1000 osob, tj. o 25 %. Jejich podíl na uchazečích celkem se také výrazně snížil, když z 29,6 % v roce 1997 rychle vzrostl na 34,3 % (max. hodnota) v následujícím roce a následně postupně klesal až na 16,5 % v roce 2007. Za sledované období jejich podíl na celku klesl o 13 p.b.

Druhý nejvyšší podíl měla v celém období věková skupina 25-34 let. Podíl této skupiny postupně rostl z 24,4 % v roce 1997 až na 25,6 % v roce 2003 (tj. o 2624 osob). V tomto roce byl podíl této věkové skupiny nejvyšší ze všech. Od té doby se jejich podíl snížil na 23 % (nejnižší zaznamenaná hodnota) ke konci roku 2007. Podíl věkové skupiny 35-44 let klesl z 20,1 % v roce 1997 na 18,3 % v roce 1998 (zde bylo dosaženo minimum), v dalších letech byl téměř shodný (okolo 19 a 20 %). Počet těchto uchazečů o zaměstnání v tomto období vzrostl celkem o 889 osob, tj. o 35,4 %.

Nejvyšší nárůst (o 1955 osob, tj. o 4,7x) byl ve sledovaném období zaznamenán ve věkové skupině nad 55 let. Jejich podíl na uchazečích celkem však patří po celou dobu mezi nejnižší. U starších ročníků je nezaměstnanost nízká, neboť tito lidé již mohou volit cestu odchodu do starobního důchodu, pokud se jim nedaří práci sehnat. Ke konci roku 2007 dosáhl však jejich podíl maxima ve výši 15,1 %, oproti roku 1997 zde došlo k výraznému nárůstu o 11 p.b. U tohoto ukazatele je nejvyšší variační koeficient (54,6 %).

Během sledovaných 10 let je v JK patrné snížení podílu uchazečů o zaměstnání do 24 let – viz. Obrázek 12. Až do konce roku 2002 byl jejich podíl nejvyšší, od konce roku 2005 již byli na předposledním místě. K jejich podílu se přibližuje nejstarší věková kategorie uchazečů, jejich podíl se zvýšil o 10,9 p.b. na 15,1 %.

Tabulka 13 Uchazeči o zaměstnání podle věku v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Uchazeči celkem	<i>n</i>	12485	18073	21198	18499	19162	21118	22158	23021
V tom ve věku do 24 let	<i>n</i>	3692	6203	6479	5151	5410	5733	5593	5046
	%	29,57	34,32	30,56	27,84	28,23	27,15	25,24	21,92
Ve věku 25-34 let	<i>n</i>	3044	4422	5337	4702	4834	5300	5668	5824
	%	24,38	24,47	25,18	25,42	25,23	25,10	25,58	25,30
Ve věku 35-44 let	<i>n</i>	2512	3308	4023	3670	3749	3949	4175	4602
	%	20,12	18,30	18,98	19,84	19,56	18,70	18,84	19,99
Ve věku 45-54 let	<i>n</i>	2708	3513	4527	4197	4260	4725	4987	5550
	%	21,69	19,44	21,36	22,69	22,23	22,37	22,51	24,11
Ve věku nad 55 let	<i>n</i>	529	627	832	779	909	1411	1735	1999
	%	4,24	3,47	3,92	4,21	4,74	6,68	7,83	8,68

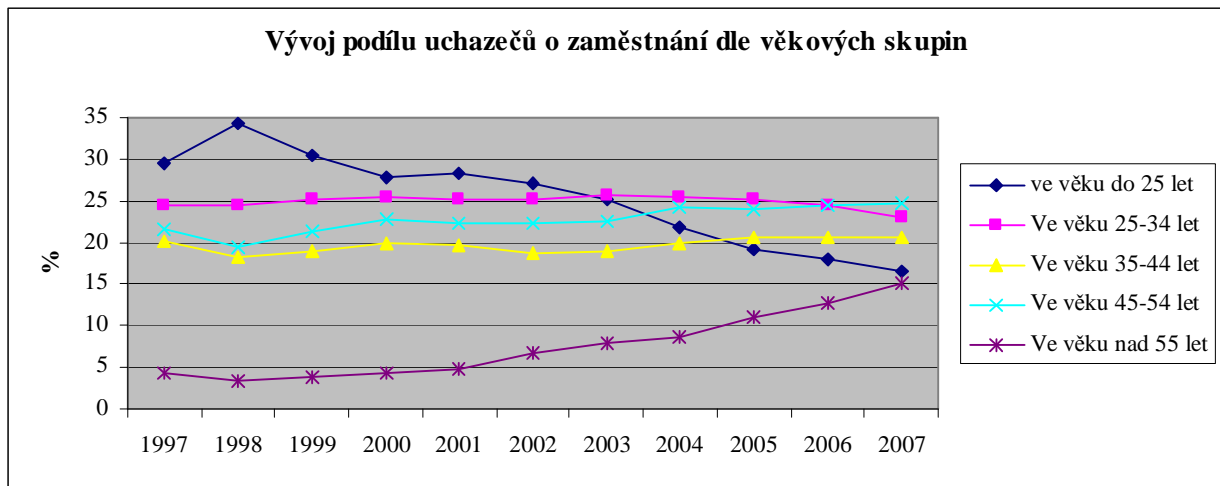
		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Uchazeči celkem	<i>n</i>	23632	20426	16452	80,54	131,77	3967	19657	16,43
V tom ve věku do 24 let	<i>n</i>	4526	3672	2721	74,10	73,70	-971	4930	23,62
	%	19,15	17,98	16,54	x	x	-13,03	25,32	x
Ve věku 25-34 let	<i>n</i>	5948	4994	3778	75,65	124,11	734	4896	18,13
	%	25,17	24,45	22,96	x	x	-1,42	24,84	x
Ve věku 35-44 let	<i>n</i>	4882	4193	3401	81,11	135,39	889	3860	16,83
	%	20,66	20,53	20,67	x	x	0,55	19,65	x
Ve věku 45-54 let	<i>n</i>	5675	4980	4068	81,69	150,22	1360	4472	19,39
	%	24,01	24,38	24,73	x	x	3,04	22,68	x
Ve věku nad 55 let	<i>n</i>	2601	2587	2484	96,02	469,57	1955	1499	54,57
	%	11,01	12,67	15,10	x	x	10,86	7,50	x

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

U ostatních věkových kategoriích nedocházelo k výrazným změnám v jejich podílu. Pouze uchazeči ve věku 45-54 let se z třetího místa v roce 1997 dostali až na první místo v roce 2007.

Obrázek 12 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle věkových skupin v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

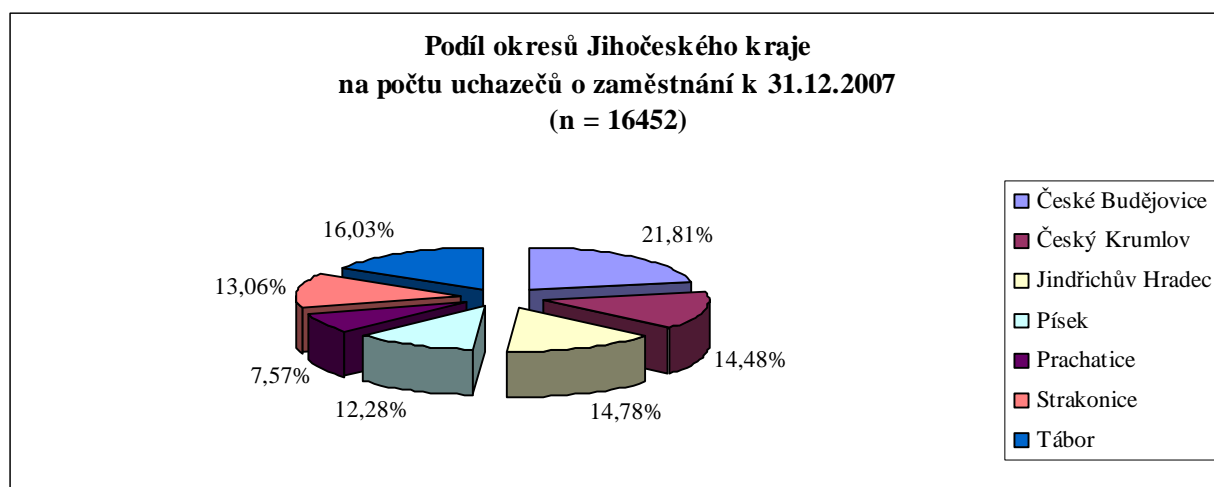
5.1.2.5 Srovnání struktury nezaměstnaných podle okresů Jihočeského kraje (stav k 31.12.2007)

Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje podle vybraných skupin

Počet uchazečů o zaměstnání je v jednotlivých okresech JK rozdílný. Je ovlivněn demografickou strukturou obyvatelstva (počet, věk, vzdělání atd.), charakterem a celkovým počtem pracovních míst v daném regionu. Nejvyšší podíl uchazečů o zaměstnání (Obrázek

13) měl ke konci roku 2007 okres České Budějovice (téměř 22 %), což vyplývá z nejvyššího podílu ekonomicky aktivních obyvatel okresu (28,9 %) na kraji celkem – viz. Obrázek 47 (v příloze). Nejnižší podíl zaznamenal okres Prachatice (7,6 %), zde je podíl uchazečů o zaměstnání o 0,6 procentních bodů nižší než podíl ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nižší podíl uchazečů o zaměstnání než podíl ekonomicky aktivních je ještě v okrese Tábor (o 0,2 p.b.), u ostatních okresů je podíl uchazečů o zaměstnání vyšší. Nejvyšší rozdíl (7,1 p.b.) je v okrese České Budějovice, vyšší než 4,4 p.b. je dále v okrese Český Krumlov.

Obrázek 13 Podíl jednotlivých okresů Jihočeského kraje na počtu uchazečů o zaměstnání celkem k 31.12.2007

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Vzhledem k rozdílným počtům ekonomicky aktivního obyvatelstva a uchazečů o zaměstnání v jednotlivých okresech nejsou absolutní údaje porovnatelné. Proto je dále v textu používán pouze podíl počtu uchazečů o zaměstnání ve vybraných skupinách na počtu uchazečů o zaměstnání celkem.

V JK je podíl uchazečů o zaměstnání z řad žen na uchazečích o zaměstnání ke konci roku 2007 celkem 55,6 %, což je více než je republikový podíl o 1,7 procentních bodů - viz. Tabulka 14. Nejvyšší podíl (59,2 %) je v okrese Jindřichův Hradec, vyšší než průměr kraje je dále v okresech České Budějovice, Písek a Tábor. Nejnižší podíl (52,8 %) je v okrese Prachatice, nižší než republikový průměr je ještě v okresech Strakonice a Český Krumlov.

Podíl uchazečů o zaměstnání se změnou pracovní schopností na uchazečích celkem je v JK 19,7 %, což je o 1,3 p.b. více než v ČR. Z jednotlivých okresů je pak tento podíl vyšší než průměr kraje (nejvíce o 2,5 p.b.) v Prachaticích, vyšší je dále v okresech Strakonice a České Budějovice. Nejnižší je v okrese Český Krumlov (o 3,1 p.b.).

Podíl absolventů a mladistvých je v kraji 7,2 % a je vyšší než v ČR o 0,8 p.b. Vyšší podíl než průměr kraje je v okresech České Budějovice (o 1,6 p.b.), Prachatice a Tábor, nižší než průměr ČR je pouze v okrese Písek (o 1,2 p.b.) – viz. Obrázek 42 v příloze.

Tabulka 14 Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

	Počet uchazečů celkem	Z toho ženy		Se ZPS		Absolventi, mladiství	
		n	%	n	%	n	%
Č. Budějovice	3588	1997	55,66	748	20,85	314	8,75
Český Krumlov	2382	1283	53,86	393	16,50	154	6,47
J. Hradec	2431	1440	59,23	467	19,21	157	6,46
Písek	2020	1130	55,94	392	19,41	105	5,20
Prachatice	1246	658	52,81	277	22,23	100	8,03
Strakonice	2148	1154	53,72	452	21,04	147	6,84
Tábor	2637	1482	56,20	503	19,07	208	7,89
Jihočeský kraj	16452	9144	55,58	3232	19,65	1185	7,20
Česká republika	354878	191150	53,86	65216	18,38	22680	6,39

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci rozdělení uchazečů o zaměstnání

Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje podle délky evidence

V porovnání s výsledky za celou ČR je vývoj tohoto ukazatele v JK příznivější. Ke konci roku 2007 dosáhl podíl uchazečů o zaměstnání s délkou evidence do 3 měsíců 2/5 z uchazečů celkem, což je o 10,7 procentních bodů více než průměr ČR – viz. Tabulka 15. Vyšší než průměr ČR je dále podíl uchazečů s délkou evidence 3 - 6 měsíců (o 2,1 p.b.). Podíl uchazečů o zaměstnání s délkou evidence 6 - 9 měsíců a 9 - 12 měsíců je v kraji nepatrně vyšší než v ČR, výrazně nižší je podíl uchazečů o zaměstnání evidovaných více než 1 rok (o 12,3 p.b.).

Mezi jednotlivými okresy jsou u tohoto ukazatele výrazné rozdíly. U podílu počtu uchazečů s délkou evidence do 3 měsíců je rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším ukazatelem 10,9 p.b., když nejvyšší je v Českém Krumlově a Jindřichově Hradci (43 %) a nejnižší je ve Strakonících (32 %). Nižší než podíl kraje je ještě v okresech Tábor (38,2 %) a České Budějovice (38,3 %). Rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším podílem uchazečů o zaměstnání s délkou evidence mezi 3 a 6 měsíci je 8,3 p.b., když nejvyšší podíl (22,9 %) je v okrese České Budějovice, vyšší než průměr kraje je dále podíl v okresech Prachatice (21,8 %) a Tábor (19,9 %) - viz. Obrázek 43 v příloze.

Celkově je v ČR evidováno déle než 6 měsíců 53,7 % uchazečů o zaměstnání, v okresech kraje se tento podíl pohybuje od 34,7 % v Prachaticích do 49,8 % ve Strakonících. Nižší podíl než průměr kraje (41,5 %) je dále v okresech České Budějovice a Písek (okolo 39 %).

Déle než 12 měsíců je v ČR evidováno 38,6 % uchazečů o zaměstnání, tento průměr ale nedosahuje žádný z okresů JK, kde je výrazně nižší o 12,3 p.b. Nejnižší podíl (16,8 %) je evidován v okrese Prachatice, nejvyšší podíl je naopak ve Strakonících (34,7 %). Zde byl dosažen nejvyšší rozdíl mezi maximální a minimální hodnotou a to 17,9 p.b. Nižší podíl uchazečů než je průměr kraje byl dosažen ještě v okresech České Budějovice (20,4 %) a Tábor (24,7 %).

Tabulka 15 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

	Do 3 měsíců		3-6 měsíců		6-12 měsíců		Nad 12 měsíců	
	n	%	n	%	n	%	n	%
České Budějovice	1376	38,35	823	22,94	657	18,31	732	20,40
Český Krumlov	1019	42,78	350	14,69	279	11,71	734	30,81
J. Hradec	1040	42,78	357	14,69	310	12,75	724	29,78
Písek	916	45,35	317	15,69	251	12,43	536	26,53
Prachatice	543	43,58	271	21,75	223	17,90	209	16,77
Strakonice	685	31,89	393	18,30	325	15,13	745	34,68
Tábor	1008	38,23	524	19,87	454	17,22	651	24,69
Jihočeský kraj	6587	40,04	3035	18,45	2499	15,19	4331	26,33
Česká republika	106358	29,97	57867	16,31	53740	15,14	136913	38,58

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci délky evidence

Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje podle věku

Při porovnání podílů uchazečů o zaměstnání podle věku jsou značné rozdíly mezi jednotlivými věkovými skupinami. Nejvíce nezaměstnaných bylo ke konci roku 2007 ve skupině 45-54 let (24,7 % v JK, 25,5 % v ČR), menší jsou podíly skupin uchazečů o zaměstnání ve věku od 25 do 34 let (v JK i ČR okolo 23 %) a od 35 do 44 let (v JK i ČR okolo 20,7 %). Nejméně uchazečů o zaměstnání je v ČR ve skupině do 24 let (15,5 %), podíl uchazečů ve věku 55 a více let (15,52 %) je zde nepatrně vyšší – viz. Tabulka 16. V JK je nejméně uchazečů nad 55 let (15,1 %). Porovnání podílu uchazečů ve věku do 24 let je pro JK s 16,5 % o 1,1 procentní bod nepříznivější než v celé ČR.

Podíl uchazečů o zaměstnání v jednotlivých věkových skupinách je i podle okresů rozdílný. Podíl skupiny uchazečů o zaměstnání ve věku do 24 let je nejvyšší v okrese České Budějovice (19,4 %), když je vyšší než průměr kraje o 3 p.b. a o 4 p.b. vyšší než je republikový průměr. Vyšší průměr je dále v okresech Prachatice a Strakonice, naopak nejnižší je v Písku (12,5 %), nižší než je průměr v ČR je ještě v okrese Jindřichův Hradec (14,5 %). Podíl uchazečů ve skupině 25-34 let se pohybuje od 20,7 % v Prachaticích do 25,2 % v Táboře. Ve skupině 35-44 let je nejnižší podíl v okresech Tábor a Jindřichův Hradec (okolo 19,4 %), což je o 1,3 p.b. méně než je průměr kraje a nejvyšší (22 %) v okrese Strakonice. U věkové skupiny

45-54 let se podíl pohybuje mezi 21,1 % v Českých Budějovicích a 28,1 % v J. Hradci. Podíl uchazečů o zaměstnání ve věku 55 a více let v kraji (15,1 %) je o 0,4 p.b. nižší než v celé ČR. Nad podílem ČR (15,5 %) jsou okresy Písek (17,1 %), J. Hradec (16,6 %) a Prachatice (15,7 %), nejnižší podíl je v okrese Strakonice (13,1 %) – viz. Obrázek 44 v příloze.

Tabulka 16 Uchazeči o zaměstnání podle věku v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

	Do 24 let		25-34 let		35-44 let		45-54 let		55 a více let	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
České Budějovice	697	19,43	843	23,49	754	21,01	757	21,10	537	14,97
Český Krumlov	384	16,12	534	22,42	499	20,95	630	26,45	335	14,06
J. Hradec	352	14,48	521	21,43	471	19,37	683	28,10	404	16,62
Písek	254	12,57	472	23,37	428	21,19	520	25,74	346	17,13
Prachatice	235	18,86	258	20,71	267	21,43	291	23,35	195	15,65
Strakonice	372	17,32	485	22,58	472	21,97	537	25,00	282	13,13
Tábor	427	16,19	665	25,22	510	19,34	650	24,65	385	14,60
Jihočeský kraj	2721	16,54	3778	22,96	3401	20,67	4068	24,73	2484	15,10
Česká republika	54835	15,45	80454	22,67	73911	20,83	90598	25,53	55080	15,52

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci věkových kategorií

Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Ve skupině uchazečů se základním vzděláním nebo bez vzdělání je dosažený podíl 27,5 % v JK nižší než v ČR o 4,1 procentní body. Ve skupině uchazečů vyučených nebo absolventů středních škol bez maturity je podíl v JK (43,6 %) vyšší o 1,1 p.b. než v ČR – viz. Tabulka 17. Podíl uchazečů o zaměstnání minimálně s dosaženou maturitou je v JK vyšší o 2,3 p.b. než v ČR, když jejich podíl na celkovém počtu je 23,7 %. U skupin s nejvyšším dosaženým vzděláním jsou podíly nižší v ČR o 0,8 p.b. než v JK.

Podíly počtu uchazečů o zaměstnání v jednotlivých skupinách podle nejvyššího dosaženého vzdělání z celkového počtu uchazečů jsou v jednotlivých okresech značně rozdílné – viz. Obrázek 45 v příloze. Mezi podíly uchazečů se základním vzděláním či bez vzdělání v jednotlivých okresech JK je rozdíl 20,1 p.b., když nejvyšší podíl je v okrese Český Krumlov (42,2 %), nejnižší v Táboře (22,1 %). Ve skupině uchazečů vyučených nebo absolventů středních škol bez maturity je diference mezi jednotlivými okresy 8 p.b., když z 38,5 % v okrese České Budějovice stoupá až na 46,9 % v Prachaticích a Strakonících. Ve všech okresech kraje je podíl uchazečů o zaměstnání v této vzdělanostní skupině nejvyšší ze všech, výjimkou je pouze okres Český Krumlov s nejvyšším podílem u uchazečů se základním

vzděláním. Nejvyšší rozdíl mezi podíly těchto skupin je v okrese Strakonice - 23,9 p.b. – ve prospěch uchazečů vyučených a absolventů středních škol bez maturity, v okrese Český Krumlov je rozdíl opačný o 2,6 p.b. Ve skupině absolventů středních škol s maturitou je dosažený podíl 23,7 % nižší než podíl uchazečů vyučených v JK o 19,8 p.b. Nejvyšší podíl (28,5 %) je v okrese České Budějovice, nejnižší (15,8 %) v okrese Český Krumlov. Počet uchazečů s vyšším nebo vysokoškolským vzděláním je ve všech srovnávaných územích nejnižší. Diference mezi krajními hodnotami v okresech JK je 6,5 p.b., nejnižší je podíl v Českém Krumlově (2,5 %), nejvyšší je v okrese České Budějovice (9 %).

Tabulka 17 Uchazeči o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

	Základní a bez vzdělání		Vyučení a střed. vzd. bez maturity		Středoškolské vzdělání s maturitou		Vysokoškolské a vyšší vzdělání	
	n	%	n	%	n	%	n	%
České Budějovice	860	23,97	1380	38,46	1024	28,54	324	9,03
Český Krumlov	1005	42,19	942	39,55	376	15,79	59	2,48
J. Hradec	737	30,32	1136	46,73	463	19,05	95	3,91
Písek	490	24,26	944	46,73	505	25,00	81	4,01
Prachatice	348	27,93	585	46,95	261	20,95	52	4,17
Strakonice	494	23,00	1008	46,93	551	25,65	95	4,42
Tábor	582	22,07	1172	44,44	722	27,38	161	6,11
Jihočeský kraj	4516	27,45	7167	43,56	3902	23,72	867	5,27
Česká republika	112047	31,57	150772	42,49	76163	21,46	15896	4,48

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnížší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci nejvyššího dosaženého vzdělání

5.1.3 Rizikové skupiny na trhu práce v Jihočeském kraji

Mezi nezaměstnanými jsou skupiny, které mají horší uplatnění na trhu práce, na které je třeba se zaměřit. Mívají také proto na úřadech práce zvýšenou péči. Jsou to především dlouhodobě nezaměstnaní, starší osoby, absolventi a mladiství, osoby se změněnou pracovní schopností (ZPS) a ženy. Pořadí obtížné umístitelnosti je odvislé od regionu, resp. od celkové ekonomické situace dané oblasti, míře nezaměstnanosti, záleží i na absolutním počtu uchazečů v těchto skupinách.

5.1.3.1 Absolventi škol a mladiství

Charakteristickými problémy absolventů a mladistvých při uplatnění na trhu práce jsou dle disproportionality mezi vzděláním absolventů a požadavky zaměstnavatelů. Dlouhodobě se projevuje nedostatek především technicky vzdělaných osob. Obecně klesá zájem mladých lidí

o řemeslnou a manuální práci. U absolventů se dále často setkáváme s nereálnými požadavky na nástupní mzdu či s představou okamžitého nástupu do vyšší pracovní pozice.

Mezi nezaměstnanými absolventy škol došlo k celkem výraznému poklesu. Na konci roku 2007 bylo evidováno v JK o 1194 absolventů méně než na konci roku 2000, tj. pokles o polovinu. V ČR byl tento pokles ještě vyšší (o 60 %) – viz. Tabulka 18. Důvodem tohoto příznivého vývoje je především zájem zaměstnavatelů o mladé zaměstnance, kteří umí pracovat s informačními technologiemi a znají cizí jazyky. Dalším důvodem je demografický vývoj, či péče úřadů práce (uplatňování individuálních akčních plánů). Meziroční pokles je i výsledkem pokračujícího a zvyšujícího se zájmu mladých lidí o další studium na vysokých či vyšších odborných školách. Po vstupu ČR do EU využívají mladí lidé daleko více i zjednodušeného přístupu na trhy práce některých států EU (Velká Británie, Irsko, Švédsko) a mají více možností účastnit se programů, stáží a studijních pobytů v členských státech EU.

Absolventi a mladiství se na celkové nezaměstnanosti kraje k 31.12.2007 podíleli 7,2 %. Relativně se nejméně v kraji na nezaměstnaných absolventi podíleli v okrese Písek, kde tvoří pouze 5,2 % všech uchazečů a jako jediný okres v kraji má nižší podíl absolventů než je stav v ČR (6,4 %). Maximální podíl absolventů mezi uchazeči je v okrese České Budějovice, kde bylo ke konci roku 2007 téměř 9 % absolventů ze všech uchazečů.

Tabulka 18 Absolventi a mladiství v okresech Jihočeského kraje k 31.12.

	Počet n		Index 2007/2000 v %	Podíl na všech nezaměstnaných (%)		Rozdíl 2007- 2000 v %
	2000	2007		2000	2007	
České Budějovice	536	314	58,58	13,30	8,75	-4,55
Český Krumlov	325	154	47,38	11,69	6,47	-5,22
J. Hradec	313	157	50,16	13,39	6,46	-6,93
Písek	258	105	40,70	10,06	5,20	-4,86
Prachatice	186	100	53,76	12,28	8,03	-4,25
Strakonice	261	147	56,32	11,37	6,84	-4,53
Tábor	500	208	41,60	16,81	7,89	-8,92
Jihočeský kraj	2379	1185	49,81	12,86	7,20	-5,66
Česká republika	57938	22680	39,15	12,67	6,39	-6,28

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota mezi okresy JK v rámci jednotlivých let a indexů

I když je kategorie absolventů a mladistvých stále řazena mezi skupiny uchazečů, které zpravidla označujeme za ohrožené z pohledu jejich uplatnění na trhu práce, je již třeba dodat, že v průběhu roku 2007 již absolventi nepatřili k nejproblémovějším kategoriím. Ve všech okresech JK došlo oproti roku 2000 k jejich výraznému snížení, nejvíce pak na Písecku a Táborsku (o 60 %). V okrese Tábor se také výrazně snížil podíl absolventů (o 9 procentních

bodů) na všech nezaměstnaných oproti roku 2000, v celém JK pak o 5,7 p.b., což je o 0,6 p.b. méně než byl pokles v ČR.

5.1.3.2 Starší uchazeči o zaměstnání nad 55 let

Dlouhodobě se v JK ve věkové skladbě nezaměstnanosti prosazuje jeden důležitý trend. Postupně se snižuje zastoupení mladších věkových kategorií na úhrnné nezaměstnanosti a naopak v evidenci úřadů práce roste počet osob starších. Zaměstnavatelé při svém výběru dávají často přednost mladším uchazečům. Důležitou roli hraje i skutečnost, že Národní akční plán zaměstnanosti, přijatý vládou ČR, ukládá úřadům práce povinnost prioritně řešit nezaměstnanost uchazečů ve věku do 25-ti let. Také tato situace není ani tak způsobena demografickými příčinami jako novým zákonem o zaměstnanosti platným od října 2004, který upravil podmínky pro evidenci osob starších 50, resp. 55 let (prodloužení doby vyplácení podpory v nezaměstnanosti), čehož využívají především uchazeči s blížícím se odchodem do starobního důchodu. Z kontrolních šetření Úřadů práce vyplývá, že věková diskriminace zaujímá druhé místo v případech při přijímání do zaměstnání hned za diskriminací pohlaví. Firmy předem očekávají, že se starší občané nebudou chtít učit nové věci, budou mít špatné návyky z jiných firem nebo nezapadnou do týmu.

Tabulka 19 Starší uchazeči o zaměstnání nad 55 let v okresech Jihočeského kraje k 31.12.

	Počet n		Index 2007/2000 v %	Podíl na všech nezaměstnaných (%)		Rozdíl 2007- 2000 v %
	2000	2007		2000	2007	
České Budějovice	158	537	339,87	3,92	14,97	11,05
Český Krumlov	164	335	204,27	5,90	14,06	8,16
J. Hradec	80	404	505,00	3,42	16,62	13,20
Písek	116	346	298,28	4,52	17,13	12,61
Prachatice	67	195	291,04	4,42	15,65	11,23
Strakonice	89	282	316,85	3,88	13,13	9,25
Tábor	105	385	366,67	3,53	14,60	11,07
Jihočeský kraj	779	2484	318,87	4,21	15,10	10,89
Česká republika (nad 50 let)	19826	108736	548,45	4,33	30,64	26,31

Zdroj: MPSV, vlastní úprava

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** mezi okresy JK v rámci jednotlivých let a indexů

V JK bylo na úřadech práce ke konci roku 2007 evidováno přes 2480 uchazečů o zaměstnání nad 55 let – viz. Tabulka 19. Oproti roku 2000 se jejich počet zvýšil o 1705 osob, tj. více než trojnásobný nárůst. I ve všech okresech se jejich počet zvýšil. Nejvíce (5x) v okrese Jindřichův Hradec, nejméně (2x) pak v okrese Český Krumlov. Výrazně se také zvýšil jejich podíl na uchazečích celkem. V kraji tento nárůst činil téměř 11 procentních bodů na 15,1 %,

v Jindřichově Hradci dokonce 13,2 p.b. na 16,6 %. Relativně nejvyšší zastoupení měli ke konci roku starší uchazeči o zaměstnání v okrese Písek (17,1 %), nejnižší poté v okrese Strakonice (13,1 %).

5.1.3.3 Uchazeči se zdravotním postižením (ZP)

Další problémovou kategorií, u které se počet uchazečů postupně zvyšuje, jsou osoby se zdravotním postižením. Do jisté míry to souvisí se zvyšujícím se počtem lidí, kterým je statut zdravotního postižení přiznán. Uchazečů o práci se ZP je v JK více než absolventů. Zájem zaměstnavatelů zaměstnat tyto osoby zůstává sporadický. Jedním z důvodů malého zájmu je nemocnost, která bývá u osob se ZP větší, dále malá nabídka míst na kratší úvazek a míst, která by svým charakterem mohla vyhovovat pracovnímu zatížení pro osoby zdravotně postižené. Problémem bývá často i nízká kvalifikace i jejich určitá obava z nových činností, pro které je třeba podstoupit doškolování ap.

Tabulka 20 Uchazeči se ZP v okresech Jihočeského kraje k 31.12.

	Počet n		Index 2007/2000 v %	Podíl na všech nezaměstnaných (%)		Rozdíl 2007- 2000 v %
	2000	2007		2000	2007	
České Budějovice	522	748	143,30	12,95	20,85	7,90
Český Krumlov	315	393	124,76	11,33	16,50	5,17
J. Hradec	348	467	134,20	14,88	19,21	4,33
Písek	309	392	126,86	12,05	19,41	7,36
Prachatice	356	277	77,81	23,50	22,23	-1,27
Strakonice	348	452	129,89	15,16	21,04	5,88
Tábor	344	503	146,22	11,57	19,07	7,50
Jihočeský kraj	2542	3232	127,14	13,74	19,65	5,91
Česká republika	59025	65216	110,49	12,90	18,38	5,48

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** mezi okresy JK v rámci jednotlivých let a indexů

V JK na konci roku 2007 bylo 3232 nezaměstnaných se ZP (o 690 více než v roce 2000), kteří činili podíl téměř 20 % na všech nezaměstnaných uchazečích o práci (v ČR byl tento podíl o 1,3 procentní body nižší) – viz. Tabulka 20. Největší problém s touto skupinou nezaměstnaných je dlouhodobě v okrese Prachatice, kde 22,2 % uchazečů o práci je držitelem průkazu ZP. Přesto se zde oproti roku 2000 jako v jediném okrese JK jejich podíl nepatrně snížil o 1,3 p.b. (v absolutních počtech pak o 22 % z 356 osob v roce 2000 na 277 osob v roce 2007). Nejvyšší nárůst byl zaznamenán za sledované období v okrese Tábor (o 46 %) a České Budějovice (o 43 %). V ČR se také celkově zvýšil počet osob se ZP, ale pouze o 10,5 %. Vysoké zastoupení těchto uchazečů mezi nezaměstnanými bylo také v okresech Strakonice

a České Budějovice (okolo 21 %). Nejmenší podíl těchto uchazečů mají v okrese Český Krumlov (16,5 %).

5.1.3.4 Dlouhodobě nezaměstnaní uchazeči

Počet uchazečů o zaměstnání, kteří byli k 31.12.2007 v evidenci déle než 6 měsíců, proti konci roku 2000 v JK v absolutním počtu poklesl o 1031 osob na 6830 osob (tj. snížení o 13 %, v celé ČR se snížil dokonce o 26 %). Relativně se podíl dlouhodobě nezaměstnaných na nezaměstnaných celkem v kraji snížil na 41,5 %, což představuje snížení o 1 procentní bod. Tento podíl dlouhodobě nezaměstnaných v JK byl o 12,2 % nižší než za celou ČR – viz. Tabulka 21. Téměř ve všech okresech kraje došlo ke snížení dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů oproti roku 2000, nejvíce o 34 % v okrese Prachatice. Pouze na Jindřichohradecku došlo k jejich nárůstu o 20,5 %.

V jednotlivých okresech je relativní podíl těchto uchazečů nejvyšší na Strakonicku – 49,8 %. Oproti roku 2000 se tento podíl zvýšil o 1,3 p.b. Nejvíce poté vzrostl o 3,9 p.b. v okrese Jindřichův Hradec. Naopak nejnižší je podíl dlouhodobě nezaměstnaných na Prachaticku, kde dlouhodobě nezaměstnaný je téměř každý třetí uchazeč o práci. Zde také došlo k výraznému snížení jejich podílu, z 43,5 % v roce 2000 na 34,7 % v roce 2007 (tj. snížení o 8,8 p.b.).

Tabulka 21 Uchazeči o zaměstnání evidovaní na úřadech práce déle než 6 měsíců v okresech Jihočeského kraje k 31.12.

	Počet n		Index 2007/ 2000 v %	Podíl na všech nezaměstnaných (%)		Rozdíl 2007-2000 v %
	2000	2007		2000	2007	
České Budějovice	1636	1389	84,90	40,6	38,7	-1,90
Český Krumlov	1332	1013	76,05	47,9	42,5	-5,40
J. Hradec	858	1034	120,51	36,7	40,6	3,90
Písek	1096	787	71,81	42,7	39,0	-3,70
Prachatice	659	432	65,55	43,5	34,7	-8,80
Strakonice	1114	1070	96,05	48,5	49,8	1,30
Tábor	1166	1105	94,77	39,2	41,9	2,70
Jihočeský kraj	7861	6830	86,88	42,5	41,5	-1,00
Česká republika	257070	190653	74,16	56,2	53,7	-2,50

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** mezi okresy JK v rámci jednotlivých let a indexů

5.1.3.5 Ženy

Stabilně a dlouhodobě jsou rizikovou skupinou ženy. Svým početním rozsahem patří tato skupina mezi největší a její podíl na celkové nezaměstnanosti málokdy klesá pod 50 %. Koncem roku 2007 čítala tato skupina v JK 9144 evidovaných uchazeček o zaměstnání

(Tabulka 22), což oproti roku 2000 představuje jejich snížení o 651 uchazeček, tj. pokles o 7 %. V ČR se jejich počet snížil dokonce o 17 %. Pouze v okrese Jindřichův Hradec se za sledované období zvýšil počet uchazeček, a to o 16 %.

Ve všech okresech JK je dlouhodobě vyšší počet nezaměstnaných žen jak nezaměstnaných mužů. Nejnižší podíl žen bez práce na celkovém počtu nezaměstnaných byl ke konci roku 2007 v okrese Prachatice (52,8 %), naopak nejvyšší byl v okrese Jindřichův Hradec (59,2 %), zde také došlo k maximálnímu nárůstu jejich podílu o 6,2 procentních bodů oproti roku 2000. Přestože docházelo ke snižování počtu žen evidovaných na úřadech práce, zvyšoval se jejich relativní podíl na uchazečích celkem. V kraji tento nárůst představoval 2,6 p.b., v ČR pak 3,7 p.b. Pouze na Strakonicku se snížil oproti roku 2000 podíl žen (o 3,6 p.b.).

Tabulka 22 Nezaměstnané ženy v okresech Jihočeského kraje k 31.12.

	Počet n		Index 2007/2000 v %	Podíl na všech nezaměstnaných (%)		Rozdíl 2007- 2000 v %
	2000	2007		2000	2007	
České Budějovice	2112	1997	94,55	52,39	55,66	3,27
Český Krumlov	1435	1283	89,41	51,60	53,86	2,26
J. Hradec	1241	1440	116,04	53,08	59,23	6,15
Písek	1316	1130	85,87	51,33	55,94	4,61
Prachatice	782	658	84,14	51,62	52,81	1,19
Strakonice	1316	1154	87,69	57,34	53,72	-3,62
Tábor	1593	1482	93,03	53,56	56,20	2,64
Jihočeský kraj	9795	9144	93,35	52,95	55,58	2,63
Česká republika	229804	191150	83,18	50,20	53,86	3,66

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** mezi okresy JK v rámci jednotlivých let a indexů

5.1.3.6 Podpora rizikovým skupinám na trhu práce

Problematiku rizikových skupin na trhu práce je nutno pojímat v souvislosti s postoji zaměstnavatelů k dané problematice. Neboť z pohledu zaměstnavatelů je vyhýbání se těmto skupinám racionálním snížením rizika, že produktivita těchto pracovníků bude nižší než náklady na ně. Tento čistě ekonomický postoj je nutno zohlednit při hledání nástrojů politiky zaměstnanosti a docílit přirozené změny tohoto praktického hlediska zaměstnavatele využitím systému pobídek a motivačních opatření. Největší šance jsou v programech zaváděných přímo úřadem práce prostřednictvím nástrojů APZ. Úřadu práce se tak naskýtá možnost podporovat firmy, které zaměstnávají uchazeče z problematických skupin.

Nezastupitelnou úlohu při snaze o znovu zapojení těchto skupin do pracovního procesu mají neziskové organizace, které ač jsou kapacitně značně omezeny, poskytují řadu služeb, jako je poradenství, možnost absolvovat odborné kurzy a programy zaměřené k získání dovedností

a návyků, které výrazně zvýší šance uchazečů o zaměstnání práci získat. Dalším pozitivním krokem v podpoře zaměstnávání rizikových skupin uchazečů je zavádění cílených programů a individuálních plánů úřady práce. Programy jsou zaměřeny na konkrétní rizikové skupiny a dá se tedy předpokládat úspěšné začlenění osob zařazených do těchto programů na pracovní trh. Velký potenciál má projekt „roční odborné praxe v organizaci“. Úřady práce navazují kontakty s podniky a na základě dohody mají např. absolventi možnost získat důležité praktické zkušenosti.

Existující opatření APZ mají své opodstatněné místo při podpoře zaměstnávání obtížně umístitelných uchazečů o zaměstnání, ačkoli nelze definovat pouze jeden nástroj APZ, většinou je vhodná a potřebná jejich kombinace pro individuální řešení nezaměstnanosti jednotlivých uchazečů. V další části jsou vytipovány pro obtížně umístitelné uchazeče nejvhodnější a nejúčinnější nástroje APZ:

Ženy po návratu z mateřské dovolené:

- Ø rekvalifikace pro doplnění znalostí, které ženy po delší absenci na trhu práce nezbytně potřebují pro možnost návratu do zaměstnání,
- Ø společensky účelná pracovní místa, tj. pracovní místa na jednu směnu s kratší pracovní dobou, upraveným pracovním režimem apod.,
- Ø zahájení vlastní výdělečné činnosti s patřičným proškolením.

Mladiství a absolventi:

- Ø odborná praxe absolventů – absolventská místa, motivační kurzy,
- Ø individuální a skupinové poradenství, rekvalifikace [57],
- Ø provázat školský systém s požadavky trhu práce, nabízet i práci v zahraničí.

Studentům lze vřele doporučit účast na různých praxích a stážích v rámci studia. Kromě získání potřebné praxe je to výborné i v tom, že mohou získat práci buď přímo tam, kde jsou na stáži, nebo si tam udělají kontakty, které jim umožní práci si najít.

Uchazeči o zaměstnání nad 50 let věku

- Ø celoživotní vzdělávání a další zvyšování kvalifikace.

Významnou podporou pro uvedenou skupinu uchazečů o zaměstnání je prodloužení podpůrné doby v nezaměstnanosti. Podle platné právní úpravy činí podpůrná doba u uchazeče o zaměstnání od 50 do 55 let věku 9 měsíců a nad 55 let věku 12 měsíců. Úřady práce se snaží zaměstnavatele motivovat k zaměstnávání lidí nad 50 let možnostmi získat dotaci na zřízení společensky účelného pracovního místa.

Dlouhodobě evidovaní uchazeči

Ø motivační a poradenské programy pro uchazeče, asistence při hledání zaměstnání a zapracování.

Podpora této skupině se odvíjí především z přímé podpory místně příslušných úřadů práce formou příspěvků zaměstnavatelům pro zvýšení motivace k zaměstnávání těchto uchazečů o zaměstnání. Vhodné doplnění přímých finančních pobídek představuje soubor rekvalifikačních a motivačních kurzů.

Osoby se zdravotním postižením

Ø motivační a poradenské aktivity, pracovní rehabilitace, povinnost zaměstnavatelů zaměstnávat určité procento těchto osob, příspěvky pro zaměstnavatele zaměstnávající větší procento těchto osob.

Hojně využívaný je příspěvek na podporu zaměstnávání zdravotně postižených podle § 78 zákona o zaměstnanosti. Jedná se o nárokový příspěvek, kde výše příspěvku činí 0,66násobek průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí předchozího kalendářního roku za každou zaměstnanou osobu s těžším zdravotním postižením. Tedy asi 13180 Kč.

Konkrétní programy nejen na pomoc rizikovým skupinám zpět se začlenit na pracovní trh, které uplatňují úřady práce v JK, jsou popsány v kapitole Vývoj aktivní politiky zaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007.

5.2 Zaměstnanost v Jihočeském kraji

Cílem této kapitoly je souhrnná analýza zaměstnanosti v JK v letech 1997 až 2007 a to dle výsledků výběrového šetření pracovních sil. Na úrovni okresů nelze relevantní údaje tímto způsobem zajistit. Bude také charakterizován vývoj průměrné mzdy v JK, i z pohledu jednotlivých odvětví a dílčích skupin zaměstnanců. Pro účely této kapitoly jsou využívány roční průměry za jednotlivé roky.

5.2.1 Vývoj struktury zaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 – 2007 (podle VŠPS)

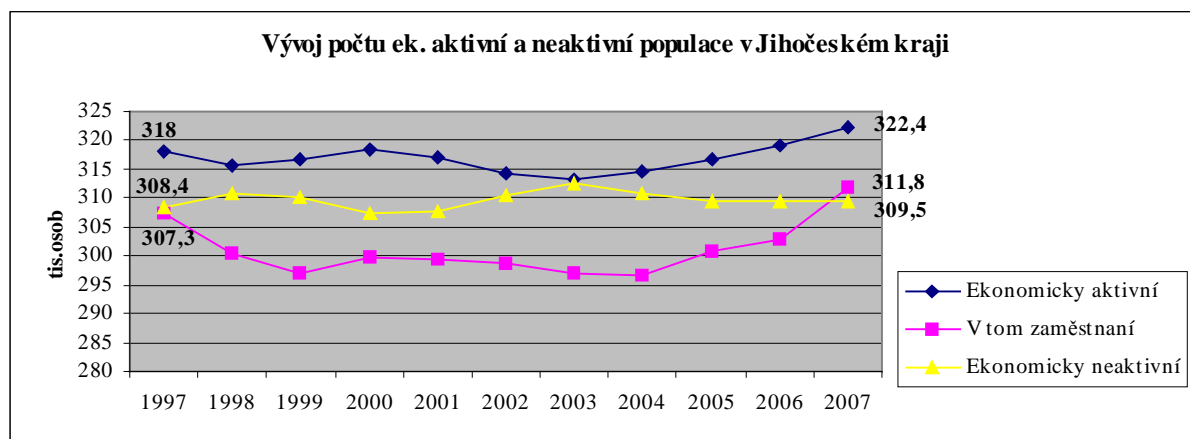
Při hodnocení úrovně hospodářství ČR patří k nejsledovanějším ukazatelům zaměstnanost a nezaměstnanost, které výrazně ovlivňují sociální oblast života společnosti, ale zejména ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu. Kromě hodnocení celkové úrovně

ekonomické aktivity obyvatelstva se dále sleduje vývoj struktury zaměstnaných a nezaměstnaných podle věku, vzdělání, ekonomického postavení, zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích národního hospodářství a zaměstnání v národním hospodářství (dále jen NH) podle postavení v zaměstnání.

5.2.1.1 Ekonomická aktivita obyvatel

Ve sledovaném období vzrostl celkový počet obyvatel kraje z 626,4 tis. osob v roce 1997 na 631,9 tis. osob (maximální hodnota) v roce 2007. Celkový nárůst však představoval pouze 5,5 tis. obyvatel, tj. o 0,9 %. VŠPS člení dále obyvatele nad 15 let na zaměstnané v NH, nezaměstnané (dohromady pracovní síly) a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Vývoj počtu pracovních sil a ekonomicky neaktivního obyvatelstva v JK v letech 1997 až 2007 zachycuje Obrázek 14 s vyznačenými počátečními a koncovými hodnotami. Je z něho patrné, že se zvyšuje počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, a to zejména díky nárůstu počtu zaměstnaných v NH.

Obrázek 14 Vývoj počtu ekonomicky aktivního a neaktivního obyvatelstva v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007

Zdroj: autor, data z ČSÚ

Celková ekonomická aktivita je vedle dlouhodobého demografického vývoje a zvyšování hranice pro odchod do starobního důchodu výrazně ovlivňována dalšími faktory, především hospodářským rozvojem a prodlužováním délky vzdělávání mladých lidí. Počet ekonomicky aktivních obyvatel ve věku 15 a více let v JK od roku 2003, kdy byl nejnižší (313,1 tis. osob), postupně neustále mírně narůstá na nejvyšší hodnotu, tj. 322,4 tis. osob v roce 2007. Index 2007/1997 v kraji je 101,4 % - viz. Tabulka 23. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na obyvatelstvu celkem se pohyboval s minimálními výkyvy v celém období okolo 50,5 % (minimum v roce 2003 – 50,06 %). V loňském roce se již dostal na 51 %.

Počet zaměstnaných osob se v letech 1997 - 1999 meziročně snižoval z 307,3 tis. osob na 296,9 tis. osob. Až do roku 2004 se pohyboval pod 300 tis. Od roku 2005 se však za tři roky zvýšil počet zaměstnaných o 11 tis. až na 311,8 tis. (maximum) v roce 2007, kdy byl dosažen i jejich nejvyšší podíl (96,71 %) na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Nejnižší podíl (93,75 %) byl zaznamenán v roce 1999.

Poslední kategorie ekonomického postavení – osoby ekonomicky neaktivní – se v letech 1997 až 2007 pohybovala v rozmezí 307,5 tis. (minimum v roce 2000) až 312,4 tis. (maximum v roce 2003). V posledních třech letech se prakticky nemění, pohybuje se okolo 309,5 tis. obyvatel. Oproti roku 1997 tedy došlo během 10 let k nárůstu o 1,1 p.b., tj. o 0,4 %.

Tabulka 23 Struktura obyvatelstva (v tis.) dle VŠPS v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Obyvatelstvo celkem	<i>n</i>	626,4	626,5	626,7	625,8	624,9	624,8	625,5	625,5
Ekonomicky aktivní	<i>n</i>	318,0	315,8	316,7	318,3	317,2	314,4	313,1	314,6
	%	50,77	50,41	50,53	50,86	50,76	50,32	50,06	50,30
v tom zaměstnaní	<i>n</i>	307,3	300,5	296,9	299,7	299,5	298,7	296,9	296,6
	%	96,64	95,16	93,75	94,16	94,42	95,01	94,83	94,28
Ekonomicky neaktivní	<i>n</i>	308,4	310,7	310,0	307,5	307,7	310,5	312,4	310,9
	%	49,23	49,59	49,47	49,14	49,24	49,70	49,94	49,70

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Obyvatelstvo celkem	<i>n</i>	626,2	628,5	631,9	100,54	100,88	5,5	626,6	0,31
Ekonomicky aktivní	<i>n</i>	316,6	319,1	322,4	101,03	101,38	4,4	316,9	0,77
	%	50,56	50,77	51,02	x	x	0,25	50,6	x
v tom zaměstnaní	<i>n</i>	300,7	302,8	311,8	102,97	101,46	4,5	301,0	1,49
	%	94,98	94,89	96,71	x	x	0,07	95,0	x
Ekonomicky neaktivní	<i>n</i>	309,5	309,4	309,5	100,03	100,36	1,1	309,7	0,45
	%	49,43	49,23	48,98	x	x		49,4	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Podíl ekonomicky neaktivních na obyvatelstvu celkem se za celé období nedostal nad 50 % (nejblíže k tomu měl v roce 2003, kdy dosáhl hodnoty 49,94 %). V loňském roce 2007 byl dosažen nejnižší podíl, který činí 48,98 %. Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo ve věku 15+ let představují především tři velké skupiny osob, a to důchodci, studující na středních a vysokých školách a děti do 14 let, ale patří sem i osoby pečující o děti nebo domácnost, především ženy na rodičovské dovolené. Převažující částí neaktivních jsou osoby šedesátileté a starší (v roce 2007 činil jejich podíl na celé skupině 15+ letých neaktivních 45 %).

V souladu s dlouhodobým demografickým vývojem se tento podíl v rámci skupiny neaktivních zvýšil za 10 let o 3,2 p.b.

Podíl neaktivních ve věku 15-29 let (studenti) se prakticky nezměnil a v celém hodnoceném období se pohyboval kolem hranice 15-18 % celé skupiny ekonomicky neaktivních – viz. Obrázek 46 v příloze. Na jedné straně se snižoval v důsledku předcházejícího populačního vývoje počtu mladých, na druhé straně se tito mladí připravují na své budoucí povolání výrazně déle než tomu bylo dříve. Podíl studentů na ekonomicky neaktivním obyvatelstvu v roce 2007 představoval 17,7 % při nárůstu o 3,1 p.b. a u dětí do 14 let poklesl podíl o 5,7 p.b. na 29,9 %.

U šetřených osob ve věku 15 a více let bylo dále sledováno jejich vzdělání, věk, zaměstnání podle OKEČ a postavení v zaměstnání.

5.2.1.2 Věková struktura obyvatelstva podle ekonomického postavení

Tabulka 24 Věková struktura obyvatelstva nad 15 let (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Obyv. nad 15 let	<i>n</i>	513,1	515,9	518,6	520,6	521,9	524,2	527,0	529,3
15-29 let	<i>n</i>	147,6	148,1	148,3	147,5	146,4	145,0	143,0	140,4
	%	28,77	28,71	28,60	28,33	28,05	27,66	27,13	26,53
30-44 let	<i>n</i>	132,0	130,4	128,7	127,9	126,7	126,4	127,8	130,6
	%	25,73	25,28	24,82	24,57	24,28	24,11	24,25	24,67
45-59 let	<i>n</i>	122,4	126,1	129,6	132,6	135,3	137,6	138,8	138,7
	%	23,85	24,44	24,99	25,47	25,92	26,25	26,34	26,20
60 a více let	<i>n</i>	111,1	111,3	111,9	112,7	113,6	115,2	117,4	119,6
	%	21,65	21,57	21,58	21,65	21,77	21,98	22,28	22,60

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Obyv. nad 15 let	<i>n</i>	531,8	535,9	540,3	100,82	105,30	27,2	525,3	1,61
15-29 let	<i>n</i>	137,2	135,1	132,8	98,30	89,97	-14,8	142,9	3,95
	%	25,80	25,21	24,58	x	x	-4,19	27,2	x
30-44 let	<i>n</i>	134,1	137,8	141,4	102,61	107,12	9,4	131,3	3,65
	%	25,22	25,71	26,17	x	x	0,44	25,0	x
45-59 let	<i>n</i>	138,4	137,5	135,7	98,69	110,87	13,3	133,9	4,17
	%	26,02	25,66	25,12	x	x	1,27	25,5	x
60 a více let	<i>n</i>	122,1	125,5	130,4	103,90	117,37	19,3	117,3	5,46
	%	22,96	23,42	24,13	x	x	2,48	22,3	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnížší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

K výrazným změnám došlo ve věkové struktuře obyvatelstva, tyto změny se promítly rovněž do změny ve věkové struktuře podle ekonomického postavení. Počet obyvatel ve věku 15 a více let rostl každým rokem, od roku 1997 (minimální hodnota 513,1 tis.) do roku 2007 se zvýšil o 27,2 tis. osob, tj. o 5,3 % - viz. Tabulka 24. Za sledované období se snížil počet obyvatel do věku 29 let a to o 14,8 tis. osob, tj. pokles o 10 %. V roce 2007 bylo na jihu Čech nejméně osob této věkové kategorie (132,8 tis.). Počty ostatních věkových kategorií se během posledních 10 let naopak zvyšovaly.

Počet obyvatel ve věku 30-44 let narostl o 9,4 tis. osob (tj. o 7 %), u osob s věkem 45-59 let došlo k navýšení o 13,3 tis. (tj. o 11 %), u osob nad 60 let byl nárůst nejvyšší a to o 19,3 tis. (tj. o 17 %). Podíl osob ve věku 15–29 let poklesl o 4,2 procentní body na 24,6 % (nejnižší dosažený podíl v této kategorii), ve skupině 30–44 let vzrostl podíl o 0,5 p.b. na 26,2 % (nejvyšší dosažený podíl ve všech věkových kategoriích), podíl osob ve věku 45–59 let vzrostl o 1,3 p.b. na 25,1 % a u osob ve věku 60 a více let podíl rovněž vzrostl o 2,5 p.b. na 24,1 %. Hodnoty variačních koeficientů jsou u všech ukazatelů nižší než 6 %.

5.2.1.3 Struktura obyvatelstva podle vzdělání

Vzdělanost obyvatelstva se vyvíjela příznivě, když počet osob s vyšším vzděláním (maturita a více) vzrostl za uplynulých 10 let v JK o 57,8 tisíc, počet osob s nižším vzděláním poklesl o 30,5 tisíc. V roce 1997 byly zaznamenány nejvyšší počty a podíly osob s nižším vzděláním a naopak nejnižší počty a podíly populace s nejvyšším vzděláním. V roce 2007 můžeme vypočítat, že naopak byly dosaženy nejvyšší počty a podíly osob s vyšším vzděláním a nejnižší počet a podíl osob se základním vzděláním či bez vzdělání.

Během let 1997 - 2007 podstatně vzrostl počet vysokoškolsky vzdělaných pracovníků (viz. Tabulka 25) o 19 tis. osob (tj. o 53 %) na 54,8 tisíc obyvatel (maximální hodnota v této vzdělanostní kategorii a nejvyšší zaznamenaný procentický nárůst). Podstatně klesl počet pracujících se základním vzděláním či bez vzdělání o 28,7 tis. (tj. o 22 %), jako přímý důsledek odchodu starších pracovníků do důchodu. Mírně se snížil i počet pracujících náležejících do největší skupiny osob se středním vzděláním bez maturity, a převážně vyučených, o 1,8 tis. na 204 tis. (tj. pokles o necelé 1 %).

V porovnání s rokem 1997 klesl do roku 2007 podíl osob se základním vzděláním a bez vzdělání o 6,6 procentních bodů na 19,3 % (nejnižší dosažený podíl v této kategorii), podíl osob s vyučením nebo středním vzděláním bez maturity klesl o 2,4 p.b. na 37,8 % (jejich podíl mezi všemi typy vzdělání populace zůstává dlouhodobě nejvyšší), podíl osob s maturitou vzrostl o 5,8 p.b. na 32,8 % (nejvyšší dosažený podíl v této kategorii) a podíl

vysokoškolsky vzdělaných osob vzrostl o 3,2 p.b. na 10,1 % (nejvyšší zaznamenaný podíl v této vzdělanostní kategorii).

Při mimořádně vysokém počtu osob se sekundárním vzděláním je podíl pracujících s terciárním vzděláním v ČR dle Eurostatu tak nízký, že dosáhl třetí nejnižší hodnoty po Rumunsku a Portugalsku. Podíl pracujících s terciárním vzděláním dosáhl v naší republice v roce 2007 pouhých 11,0 %, to jsou necelé tři pětiny průměru za EU 27 a o málo více než polovina průměru EU 15.

Tabulka 25 Vzdělání populace ve věku nad 15 let (VŠPS) (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Základní a bez vzdělání	<i>n</i>	132,9	130,8	125,8	123,2	127,1	122,2	116,7	112,0
	%	25,90	25,36	24,26	23,67	24,35	23,32	22,15	21,16
Střední bez maturity a vyuč.	<i>n</i>	205,8	200,1	195,3	201,1	197,3	195,7	194,0	204,2
	%	40,11	38,79	37,67	38,63	37,80	37,34	36,82	38,57
Střední s maturitou	<i>n</i>	138,6	149,1	159,9	160,2	159,8	161,8	170,9	166,9
	%	27,01	28,91	30,84	30,77	30,62	30,87	32,43	31,53
Vysokoškolské vzdělání	<i>n</i>	35,8	35,8	37,5	36,1	37,7	44,4	45,3	46,3
	%	6,98	6,94	7,23	6,93	7,22	8,47	8,60	8,75

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Základní a bez vzdělání	<i>n</i>	107,0	107,4	104,2	97,02	78,40	-28,7	119,0	8,50
	%	20,12	20,04	19,28	x	x	-6,62	22,7	x
Střední bez maturity a vyuč.	<i>n</i>	205,0	201,9	204,0	101,04	99,13	-1,8	200,4	2,11
	%	38,56	37,67	37,75	x	x	-2,36	38,2	x
Střední s maturitou	<i>n</i>	173,6	173,4	177,4	102,31	127,99	38,8	162,9	7,06
	%	32,65	32,35	32,83	x	x	5,82	31,0	x
Vysokoškolské vzdělání	<i>n</i>	46,1	53,3	54,8	102,81	153,07	19	43,0	16,15
	%	8,67	9,94	10,14	x	x	3,16	8,2	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

5.2.1.4 Zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti

Vývoj v období 1997 - 2007 charakterizuje jak zásadní změna v postavení pracujících, tak i změna v odvětvové skladbě pracujících. Zcela mimořádně klesla zaměstnanost v primárním sektoru NH (v zemědělství, lesním hospodářství a rybolovu) o 13,7 tis. na 19,3 tis., prakticky na 3/5 stavu v roce 1997. U tohoto sektoru je zaznamenán nejvyšší variační koeficient (20 %). Počet pracujících v sekundárním sektoru (všechny průmyslové obory a stavebnictví) se v absolutním vyjádření (viz. Tabulka 26) zvýšil o 7,5 tis. na 131,7 tis., tj. o více než 6 %. Zaměstnanost vzrostla také v terciárním sektoru služeb (kategorie G - Q odvětvové klasifikace OKEČ), o téměř 7 % (tj. o 10,4 tis. na 160,6 tis. v minulém roce).

Tabulka 26 Zaměstnanost v odvětvích NH (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Zemědělství, lesnictví, rybolov	n	33,0	27,4	23,3	22,7	25,4	26,9	20,9	18,1
	%	10,74	9,12	7,85	7,57	8,48	9,04	7,06	6,11
Průmysl, rozvod el.	n	93,3	92,0	88,1	92,9	93,9	90,8	88,3	94,5
	%	30,35	30,63	29,69	31,00	31,36	30,50	29,84	31,88
Stavebnictví	n	30,9	30,8	29,4	31,6	29,5	30,9	31,1	29,1
	%	10,05	10,25	9,91	10,54	9,85	10,38	10,51	9,82
Obchod	n	38,3	37,1	41,3	39,6	34,3	34,0	36,4	36,9
	%	12,46	12,35	13,92	13,21	11,46	11,42	12,30	12,45
Ubytování a stravování	n	13,9	11,8	10,6	12,9	13,5	12,1	12,5	12,1
	%	4,52	3,93	3,57	4,30	4,51	4,06	4,22	4,08
Doprava, skladování, spoje	n	20,4	19,9	22,7	21,2	23,0	21,2	19,7	18,4
	%	6,64	6,62	7,65	7,07	7,68	7,12	6,66	6,21
Finanční zprostředkování	n	4,9	5,6	6,3	6,0	5,1	5,8	5,5	5,8
	%	1,59	1,86	2,12	2,00	1,70	1,95	1,86	1,96
Nemovitosti a pronájem	n	10,3	10,4	11,8	11,4	11,0	11,9	13,5	12,4
	%	3,35	3,46	3,98	3,80	3,67	4,00	4,56	4,18
Veř. správa a obrana	n	22,6	23,0	22,3	22,4	20,8	20,0	23,2	22,5
	%	7,35	7,66	7,52	7,47	6,95	6,72	7,84	7,59
Vzdělávání	n	16,9	18,2	16,7	15,2	16,3	18,8	18,2	18,2
	%	5,50	6,06	5,63	5,07	5,44	6,32	6,15	6,14
Zdravotní a soc. péče	n	14,7	15,3	15,1	16,2	17,2	17,9	17,6	18,0
	%	4,78	5,09	5,09	5,41	5,74	6,01	5,95	6,07
Ostatní veř., soc. a osobní služby	n	8,2	8,9	9,1	7,6	9,4	7,4	9,0	10,4
	%	2,67	2,96	3,07	2,54	3,14	2,49	3,04	3,51

		2005	2006	2007	Index 2007/ 2006 v %	Index 2007/ 1997 v %	Rozdíl 2007- 1997	Průměr	VK v %
Zemědělství, lesnictví, rybolov	n	18,4	19,6	19,3	98,47	58,48	-13,7	23,2	20,00
	%	6,13	6,48	6,19	x	x	-4,55	7,7	x
Průmysl, rozvod el.	n	95,9	95,5	97,2	101,78	104,18	3,9	92,9	3,18
	%	31,92	31,56	31,19	x	x	0,84	30,9	x
Stavebnictví	n	30,1	28,3	34,5	121,91	111,65	3,6	30,6	5,39
	%	10,02	9,35	11,07	x	x	1,02	10,2	x
Obchod	n	38,5	36,3	35,7	98,35	93,21	-2,6	37,1	5,89
	%	12,82	12,00	11,46	x	x	-1	12,4	x
Ubytování a stravování	n	11,9	14,2	12,5	88,03	89,93	-1,4	12,5	8,27
	%	3,96	4,69	4,01	x	x	-0,51	4,2	x
Doprava, skladování, spoje	n	17,3	18,9	20,5	108,47	100,49	0,1	20,3	8,51
	%	5,76	6,25	6,58	x	x	-0,06	6,7	x
Finanční zprostředkování	n	4,8	4,1	5,6	136,59	114,29	0,7	5,4	11,65
	%	1,60	1,35	1,80	x	x	0,21	1,8	x
Nemovitosti a pronájem	n	11,0	13,1	17,2	131,30	166,99	6,9	12,2	16,04
	%	3,66	4,33	5,52	x	x	2,17	4,0	x
Veř. správa a obrana	n	22,3	22,1	21,6	97,74	95,58	-1	22,1	4,28
	%	7,42	7,30	6,93	x	x	-0,42	7,3	x
Vzdělávání	n	19,4	19,4	18,3	94,33	108,28	1,4	17,8	7,52
	%	6,46	6,41	5,87	x	x	0,37	5,9	x
Zdravotní a soc. péče	n	20,2	20,9	18,5	88,52	125,85	3,8	17,4	11,54
	%	6,72	6,91	5,94	x	x	1,16	5,8	x
Ostatní veř., soc. a osobní služby	n	10,6	10,2	10,7	104,90	130,49	2,5	9,2	12,65
	%	3,53	3,37	3,43	x	x	0,76	3,1	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

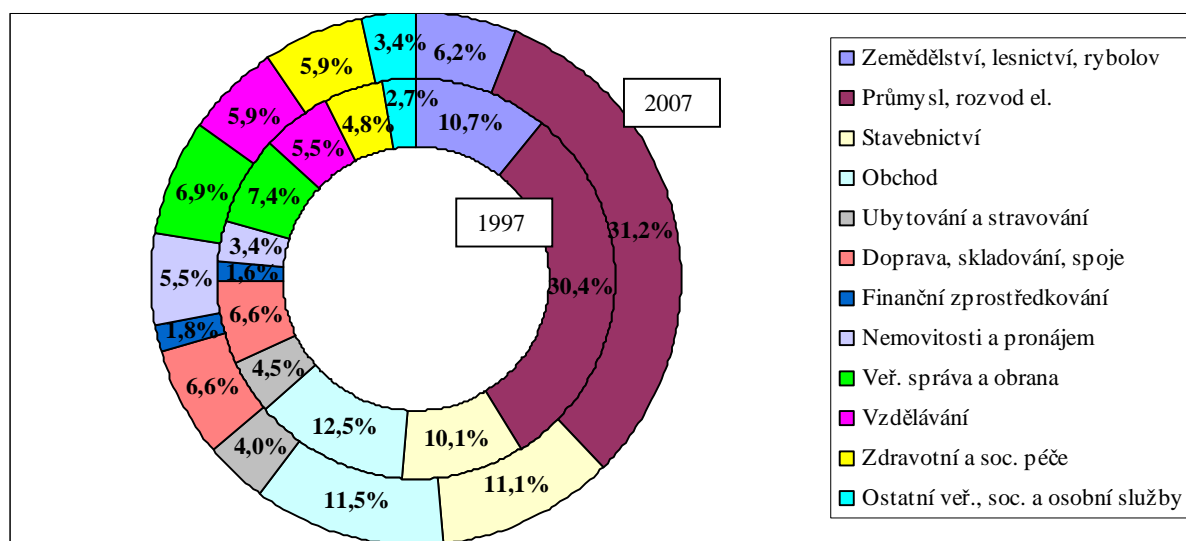
Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Z jednotlivých odvětví došlo absolutně k nejvyššímu poklesu v již zmiňovaném zemědělství, dále pak v obchodě, opravách motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost (o 2,6 tis. osob), dále ubytování a stravování (o 1,4 tis. osob). Ve veřejné správě a obraně a povinném sociálním zabezpečení poklesl počet pracovníků o 1 tis. osob, což bylo do velké míry způsobeno ukončením povinné vojenské služby a profesionalizací armády. Relativně došlo k nejvyššímu poklesu v zemědělství, lesnictví a rybolovu o 40 % a v ubytování a stravování (o 10 %).

Počet pracujících nejvíce vzrostl v činnostech spojených s oblastí nemovitostí a pronájmu o 6,9 tis. osob (relativně nejvyšší nárůst o 67 %), ve zdravotní a sociální péči a veterinárních činnostech o 3,8 tis. (tj. o 26 %) a ve stavebnictví o 3,6 tis. osob (tj. o 12 %).

Změny v počtu zaměstnaných v národním hospodářství ve vybraných odvětvích podle OKEČ od roku 1997 do roku 2007 se promítají ve změnách podílů jednotlivých odvětví na celkovém počtu. K nejvyššímu poklesu (o 4,6 procentních bodů) došlo v zemědělství, lesnictví a rybolovu, jejich podíl v loňském roce činil 6,2 % - viz. Obrázek 15. Pokles o 1 p.b. byl zaznamenán v obchodě, o 0,5 p.b. poklesl podíl pracujících v ubytování a stravování, o 0,4 p.b. ve veřejné správě a obraně a nejmenší změna podílu byla v dopravě, skladování a spojích (o 0,1 p.b.). Podíl ostatních odvětví se zvýšil. Zde došlo k nejvyššímu nárůstu podílu (o 2,2 p.b.) v nemovitostech, pronájmu a podnikatelské činnosti, o 1,2 p.b. ve zdravotní a sociální péči a veterinárních činnostech a o 1 p.b. ve stavebnictví. Nárůst v ostatních odvětvích byl menší než 1 p.b. Největší podíl mezi odvětvími měl v roce 2007 v JK průmysl (31,2 %). Zhruba okolo 11 % mají pak odvětví obchod a opravy a stavebnictví. Nejmenší podíl má finanční zprostředkování (1,8 %).

Obrázek 15 Struktura zaměstnaných v NH podle odvětví OKEČ v Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z ČSÚ

5.2.1.5 Index lokalizace

Hodnota LQ koeficientu byla počítána podle vzorce uvedeného v metodice, kde jednotlivé proměnné v této disertační práci znamenají:

e_i = zaměstnanost v i-tém odvětví v okrese, e = celková zaměstnanost v okrese, E_i = zaměstnanost v i-tém odvětví v kraji, E = celková zaměstnanost v kraji.

Pokud je lokalizační koeficient větší než 1, zaměstnanost v odvětví v okrese je vyšší než průměrná zaměstnanost ve stejném odvětví v JK. Toto odvětví je tedy pro okres významné a je třeba se jím zabývat a rozvíjet ho. V opačném případě (LQ je menší než 1) není odvětví výhodné [88]. Index lokalizace by se měl ve všech územních celcích v ideálním případě rovnat jedné.

Tabulka 27 LQ koeficienty v jednotlivých odvětvích v okresech Jihočeského kraje za rok 2007

	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA	JK
Zemědělství, myslivost a lesní hospodářství	0,64	0,95	1,37	1,21	1,24	1,18	0,95	1,67
Rybolov, chov ryb a souv. činnost	0,90	0,45	2,05	0,79	0,24	1,54	0,74	1,96
Primární sektor	0,65	0,93	1,39	1,20	1,21	1,19	0,95	1,73
Dobývání nerost. surovin	0,63	1,39	1,63	0,90	0,96	1,45	0,64	0,41
Zpracovatelský průmysl	0,78	1,15	1,14	1,00	1,12	1,16	1,01	1,03
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1,74	0,65	0,52	0,81	0,52	0,80	0,84	0,87
Stavebnictví	1,09	0,98	1,00	0,91	0,94	0,87	1,02	1,22
Sekundární sektor	0,91	1,08	1,07	0,97	1,04	1,07	1,00	1,05
Obchod, opr. motor. vozidel a spotřeb.zboží	1,15	0,77	0,88	1,09	0,84	0,98	1,02	0,92
Pohostinství a ubytování	1,06	1,37	0,98	0,87	1,06	0,88	0,83	1,09
Doprava, skladování a spoje	1,15	0,93	0,91	0,86	0,91	0,91	1,06	0,89
Finanční zprostředkování	1,27	0,95	0,89	0,94	0,87	0,82	0,87	0,87
Činnosti v oblasti nemovitostí	1,49	0,64	0,71	0,87	0,78	0,88	0,89	0,77
Veřejná správa	0,98	1,13	0,90	1,00	1,15	0,83	1,09	1,04
Vzdělávání	1,08	0,86	0,92	1,04	0,96	1,01	1,01	1,00
Zdravotní a soc. péče, veterinární činnosti	1,11	0,77	1,04	1,08	0,91	0,96	0,92	0,86
Ostatní služby	1,20	1,04	0,72	1,10	0,93	0,91	0,89	0,87
Terciární sektor	1,12	0,95	0,89	0,99	0,94	0,92	1,01	0,92

Zdroj: vlastní výpočty

Vysvětlivky: ČB – České Budějovice; ČK – Český Krumlov; JH – Jindřichův Hradec; PI – Písek; PR – Prachatice; ST – Strakonice; TA – Tábor, JK – Jihočeský kraj, **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v rámci jednotlivých odvětví

Z vypočtených výsledků vyplývá (Tabulka 27), že primární sektor je zastoupen v JK nadproporcionálně (1,73), dokonce odvětví rybolov dosahuje hodnoty 2. Z hlediska okresů se proporcionálnímu zastoupení nejvíce blíží Český Krumlov a Tábor, nadproporcionálně je primární sektor zastoupen celkem ve 3 okresech a nejvyšší hodnoty dosáhl v okrese Jindřichův Hradec (1,4), zde dosahuje vysokých hodnot jak v zemědělství (1,4), tak zejména rybolovu (2,1). Naopak podproporcionálně je zastoupen v okrese České Budějovice (0,7), kde se projevuje silný vliv krajského města a zejména služeb.

Zastoupení sekundárního sektoru je v kraji také nadproporcionální, i když už méně než tomu bylo v primárním sektoru (jen 1,1). V roce 2007 se dle indexu lokalizace proporcionalitě nejvíce blížilo zastoupení průmyslu v okrese Písek. Nadproporcionálně byl zastoupen především na Českokrumlovsku, Strakonicku a Jindřichohradecku, pouze ve 2 okresech je jeho zastoupení podproporcionální. Překvapivě nejnižší je na Českobudějovicku, i přesto že v tomto regionu vyšla nejvyšší hodnota indexu lokalizace pro výrobu a rozvod elektřiny, plynu a vody v rámci kraje (1,7). Zejména zastoupení stavebnictví je v kraji nadproporcionální (1,2). Z hlediska okresů se proporcionálnímu zastoupení odvětví stavebnictví nejvíce blíží na Českokrumlovsku. Výrazně podproporcionální zastoupení má toto odvětví na Strakonicku (0,87).

Zastoupení terciárního sektoru bylo v JK mírně podproporcionální (0,9). S výjimkou okresu České Budějovice a Tábor je ve všech okresech zastoupení služeb podproporcionální, nejvíce na Jindřichohradecku (0,89). Pouze odvětví pohostinství a ubytování, veřejná správa a vzdělávání mají v kraji nadproporcionální zastoupení. Nejméně zastoupeno je odvětví činnosti v oblasti nemovitostí (0,8, ale v Českobudějovickém okrese až 1,5). Významná odvětví terciárního sektoru finanční zprostředkování, doprava a obchod jsou dle indexu lokalizace v kraji zastoupeny nejvíce v okrese České Budějovice.

5.2.1.6 Zaměstnaní v národním hospodářství podle KZAM

V letech 1997 - 2007 se výrazně zvyšovala zaměstnanost především v zaměstnáních s požadovanou maturitou a hlavně vysokoškolskou úrovní vzdělání, tedy ve skupině, vědeckých a odborných duševních pracovníků (o 12,4 % na maximální hodnotu 27,3 tis. osob) a zvláště technických, zdravotnických, pedagogických pracovníků a pracovníků v příbuzných oborech (o 22 % na 59,9 tis. osob), jen u zákonodárců a vedoucích a řídicích pracovníků došlo k poklesu (o 6 % na 21,9 tis. osob). V souladu s regresí zaměstnanosti v primárním sektoru se téměř o 3/5 snížil počet kvalifikovaných dělníků v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech – viz. Tabulka 28.

Tabulka 28 Zaměstnanost v NH (v tis.) podle KZAM v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Zákonodárci, řídící pracovníci	n	23,3	24,3	26,6	24,4	22,5	22,0	19,6	21,5
	%	7,58	8,09	8,96	8,14	7,51	7,37	6,61	7,24
Vědečtí a odborní pracov.	n	24,3	21,7	21,6	19,3	20,8	20,7	23,2	25,3
	%	7,91	7,23	7,28	6,44	6,94	6,93	7,82	8,52
Techn., zdravot. a pedagog.prac.	n	49,1	48,7	49,7	54,8	54,4	54,0	57,4	57,0
	%	15,98	16,22	16,74	18,29	18,16	18,08	19,35	19,20
Úředníci	n	23,0	22,9	24,2	22,0	22,1	22,3	22,7	20,0
	%	7,48	7,63	8,15	7,34	7,38	7,47	7,65	6,74
Provozní pracovníci	n	33,0	32,9	33,6	36,1	32,8	31,8	37,1	38,5
	%	10,74	10,96	11,32	12,05	10,95	10,65	12,50	12,97
Kvalifikovaní dělníci v zem.	n	15,0	11,9	9,5	10,4	11,9	13,5	9,8	7,8
	%	4,88	3,96	3,20	3,47	3,97	4,52	3,30	2,63
Řemeslníci a kvalifik.výrobci	n	69,6	66,3	60,9	61,9	63,8	67,1	61,0	57,6
	%	22,65	22,08	20,51	20,66	21,30	22,47	20,56	19,41
Obsluha strojů a zařízení	n	39,6	40,3	44,6	45,7	47,2	44,2	42,5	46,2
	%	12,89	13,42	15,02	15,25	15,76	14,80	14,32	15,57
Pomocní a nekvalifik.prac.	n	25,8	26,9	22,4	21,2	20,3	20,0	20,5	20,4
	%	8,40	8,96	7,54	7,08	6,78	6,70	6,91	6,87
Příslušníci armády	n	4,6	4,4	3,8	3,8	3,7	3,0	2,9	2,5
	%	1,50	1,47	1,28	1,27	1,24	1,00	0,98	0,84

		2005	2006	2007	Index 2007/ 2006 v %	Index 2007/ 1997 v %	Rozdíl 2007- 1997	Průměr	VK v %
Zákonodárci, řídící pracovníci	n	20,2	20,9	21,9	104,78	93,99	-1,4	22,5	9,14
	%	6,72	6,90	7,03	x	x	-0,55	7,5	x
Vědečtí a odborní pracov.	n	26,0	27,2	27,3	100,37	112,35	3	23,4	11,92
	%	8,64	8,98	8,76	x	x	0,85	7,8	x
Techn., zdravot. a pedagog.prac.	n	60,2	59,1	59,9	101,35	122,00	10,8	54,9	7,76
	%	20,01	19,51	19,22	x	x	3,24	18,3	x
Úředníci	n	20,9	20,4	20,5	100,49	89,13	-2,5	21,9	5,98
	%	6,95	6,73	6,58	x	x	-0,9	7,3	x
Provozní pracovníci	n	37,8	37,2	35,5	95,43	107,58	2,5	35,1	6,74
	%	12,57	12,28	11,39	x	x	0,65	11,7	x
Kvalifikovaní dělníci v zem.	n	7,3	7,2	9,1	126,39	60,67	-5,9	10,3	24,66
	%	2,43	2,38	2,92	x	x	-1,96	3,4	x
Řemeslníci a kvalifik.výrobci	n	57,4	57,1	59,4	104,03	85,34	-10,2	62,0	6,82
	%	19,08	18,85	19,06	x	x	-3,59	20,6	x
Obsluha strojů a zařízení	n	50,7	53,2	52,7	99,06	133,08	13,1	46,1	9,97
	%	16,86	17,56	16,91	x	x	4,02	15,3	x
Pomocní a nekvalifik.prac.	n	18,4	18,0	23,1	128,33	89,53	-2,7	21,5	13,03
	%	6,12	5,94	7,41	x	x	-0,99	7,2	x
Příslušníci armády	n	1,9	2,6	2,3	88,46	50,00	-2,3	3,2	27,44
	%	0,63	0,86	0,74	x	x	-0,76	1,1	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých ukazatelů, VK = variační koeficient

Rapidně klesl i počet řemeslníků a kvalifikovaných výrobců, zpracovatelů, opravářů (o 15 % na 59,4 tis. osob), a u kategorie pomocných a nekvalifikovaných pracovníků a nižších

administrativních pracovníků o 10,5 % na 23,1 tis. osob. Relativně největší úbytek (o polovinu) vykazovala hlavní třída Příslušníci armády, která má i nejmenší podíl (0,7 % ze všech zaměstnání dle KZAM). Variační koeficient u této skupiny vyšel nejvyšší (přes 27 %). Největší podíl pracujících je zařazen ve třídě Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (19,2 %), za kterou následuje hlavní třída Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři (19 %). Podíl okolo 17 % má třída Obsluha strojů a zařízení.

5.2.1.7 Porovnání vybraných údajů za Jihočeský kraj s Českou republikou

Střední stav populace nad 15 let v ČR v roce 2007 dosáhl 8,845 mil. obyvatel (z toho 51,5 % tvoří ženy) a ve srovnání s rokem 1997 vzrostl o 4,2 % (u žen jen o 3,4 %), v JK byl tento nárůst rychlejší (o 5,3 %, u žen o 4,7 %) - viz. Tabulka 29. Pracovní síla (počet ekonomicky aktivních) v ČR ve sledovaném období nepatrně vzrostla o 0,3 % na 5,1983 mil. osob (u žen dokonce poklesla o 0,7 %). V JK také rostla rychleji (o 1,4 %, u žen o 0,7 %).

V počtu ekonomicky neaktivní populace došlo k nejvýraznějším změnám. Během 10 let se jejich počet zvýšil v ČR o 10,4 % na 3,6467 mil. osob (u žen o 7,8 %). V JK byl nárůst vyšší (o 11,7 %, u žen o 9,1 %). Podíl kraje na ČR se ve všech sledovaných ukazatelích pohybuje okolo 6 %, nejvyšší je u počtu zaměstnaných v NH, nejnižší pak u ekonomicky neaktivního obyvatelstva.

Tabulka 29 Struktura populace (v tis.) dle VŠPS v České republice a Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007

	Roky	ČR	Z toho ženy	JK	Z toho ženy	Podíl kraje na ČR v %
Populace 15 a více let	1997	8487,0	4407,5	513,1	263,9	6,05
	2007	8845,0	4557,8	540,3	276,2	6,11
	Index 2007/1997 v %	104,22	103,41	105,30	104,66	x
Pracovní síla	1997	5184,8	2283,9	318,0	139,5	6,13
	2007	5198,3	2268,7	322,4	140,4	6,20
	Index 2007/1997 v %	100,26	99,33	101,38	100,65	x
Ekonomicky neaktivní	1997	3302,2	2123,6	195,1	124,5	5,91
	2007	3646,7	2289,2	218,0	135,8	5,98
	Index 2007/1997 v %	110,43	107,80	111,74	109,08	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Zaměstnanost v primárním sektoru meziročně v ČR klesla na 172,3 tis. osob a v roce 2007 činila pouze 3,6 % celkového počtu osob (v JK je to zhruba dvojnásobný podíl). Počet pracujících v sekundárním sektoru se také za dané období snížil na 2014,7 tis. osob, tj. 40,2 %

celkové zaměstnanosti (což je o 2 procentní body méně než v JK). Přesto je tento podíl dle dat z Eurostatu nejvyšší ze všech zemí EU 27 (zhruba o 12 p.b.). Na druhé straně se odvětvová skladba zaměstnanosti v ČR vyznačuje podstatně nižším zastoupením sektoru služeb, než je tomu v EU 27 (o 10,4 p.b.). Zaměstnanost v terciárním sektoru se zvýšila na 2779,8 tis. (56,2 % celkové zaměstnanosti, tj. téměř o 5 p.b. více než v JK).

Demografický vývoj se promítá přímo do míry ekonomické aktivity (podíl všech zaměstnaných a nezaměstnaných na obyvatelstvu starším 15 let), která v celé republice i v JK poklesla stejně o 2,3 procentní body (u žen o 2 p.b.). JK má o 0,9 p.b. nižší míru ekonomické aktivity než je tomu v ČR (Tabulka 30). Ženy mají nižší tuto míru zhruba o 10 %. Důvody poklesu lze spatřovat v tom, že část mladých lidí využívá větších možností studia a jiných forem přípravy na povolání (např. zahraniční praxe) a odkládá tak vstup do pracovního procesu. Navíc do ekonomicky aktivního věku vstupují silné populační ročníky z poloviny 70. let minulého století.

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu v roce 2000 a o rok později ve Stockholmu byly stanoveny konkrétní cíle pro míru zaměstnanosti v zemích EU do roku 2010. Celková míra zaměstnanosti by měla dosáhnout alespoň 70 % (v ČR koncem loňského roku - 66,5 %), míra zaměstnanosti žen pak nejméně 60 % (v ČR zatím 57,4 %) a míra zaměstnanosti starších osob ve věku 55-64 let alespoň 50 % (v ČR - 45,8 %). Lze konstatovat, že ČR zatím tyto kritéria nespĺňuje.

Tabulka 30 Vybrané ukazatele (v %) dle VŠPS v České republice a Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007

	Roky	ČR	Z toho ženy	JK	Z toho ženy	Rozdíl kraje na ČR v %
Míra ek. aktivity	1997	61,1	51,8	62,0	52,8	0,90
	2007	58,8	49,8	59,7	50,8	0,90
	Rozdíl 2007-1997	-2,30	-2,00	-2,30	-2,00	x
Míra zaměstnanosti	2007	66,5	57,4	57,9	48,4	-8,6

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

5.2.2 Vývoj mezd v Jihočeském kraji v letech 1998 až 2007

Informace o ekonomické úrovni regionů podávají rovněž údaje o mzdě, neboť ta je cenou výrobního faktoru práce. Právě mzda výrazně ovlivňuje reálný trh práce, neboť plní významnou reprodukční funkci člověka, domácností i z pohledu společenského [23]. Údaje o zaměstnancích a mzdách jsou šetřeny v podnikatelské sféře za subjekty s 20 a více zaměstnanci, v peněžnictví, pojišťovnictví a nepodnikatelské sféře bez ohledu na počet zaměstnanců. Územní třídění je provedeno podle sídla vykazujícího ekonomického subjektu,

v rámci odvětví jsou subjekty tříděny podle převažující činnosti. V rámci celé ČR má vykazující povinnost celkem téměř 46 tisíc subjektů s 3,225 miliony zaměstnanci. Do šetření je tak zahrnuto cca 61 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.

5.2.2.1 Vývoj mezd v krajích České republiky

Vývoj mzdové úrovně v jednotlivých krajích nám ilustruje Tabulka 31. V krajském třídění mezd je dominantním znakem značný rozestup mezi mzdovou úrovní v hlavním městě a v ostatních krajích. Vysoká mzdová úroveň v Praze pak způsobuje to, že mzdy v ostatních krajích jsou pod celorepublikovým průměrem. Díky velmi specifickým podmínkám hlavního města je v Praze velmi odlišná struktura zaměstnanosti oproti ostatním krajům. Po celé sledované období (1998 – 2007) byly mzdy v hlavním městě Praha vždy nadprůměrné. V roce 1998 přesahovaly průměr ČR o 4073 korun (tvořily 134,5 % průměrné mzdy za celou ČR) a o 5660 Kč mzdy v kraji Vysočina, který na tom byl z hlediska průměrných mezd v krajském porovnání nejhůře.

Tabulka 31 Mzdy (v Kč) v krajích České republiky v letech 1998 až 2007

	Hl. m. Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský	ČR celkem
1998	15874	11563	11017	11263	10610	11238	10687	10619	10550	10214	10959	10410	10779	11601	11801
1999	17437	12590	11809	12143	11407	12066	11613	11537	11222	10900	11803	11187	11435	12351	12797
2000	18865	13429	12551	12829	12119	12646	12119	12312	11917	11721	12088	11892	12114	12966	13614
2001	20800	14407	13528	13977	13042	13553	13184	13183	12868	12848	13101	12800	13148	14049	14793
2002	19901	14687	13910	14824	13517	14030	14087	13615	13364	13447	14076	13313	13432	14263	15866
2003	21073	16568	14640	15816	14472	14895	15117	14519	14282	14496	15188	14102	14133	15177	16917
2004	22443	17704	15499	16831	15461	15823	16231	15483	15248	15562	16229	15215	15102	16188	18041
2005	23933	18634	16632	17627	16002	17094	17009	16371	16357	16294	16984	16193	16420	17618	19024
2006	25282	19856	17728	18733	17006	18094	18112	17314	17273	17615	18362	17095	17384	18680	20211
2007	26809	21628	19113	20046	18139	19569	19498	18601	18594	18964	19879	18508	18760	20069	21692
Index 2007/2006 v %	106,04	108,92	107,81	107,01	106,66	108,15	107,65	107,43	107,65	107,66	108,26	108,27	107,92	107,44	107,33
Index 2007/1998 v %	168,89	187,04	173,49	177,98	170,96	174,13	182,45	175,17	176,25	185,67	181,39	177,79	174,04	172,99	183,81
Rozdíl 2007-1998	10935	10065	8096	8783	7529	8331	8811	7982	8044	8750	8920	8098	7981	8468	9891
Průměr	21242	16107	14643	15409	14178	14901	14766	14355	14168	14206	14867	14072	14271	15296	16476
VK v %	16,23	20,57	17,86	18,93	17,46	18,28	19,87	18,01	18,88	20,46	20,04	18,85	18,40	18,34	19,93

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

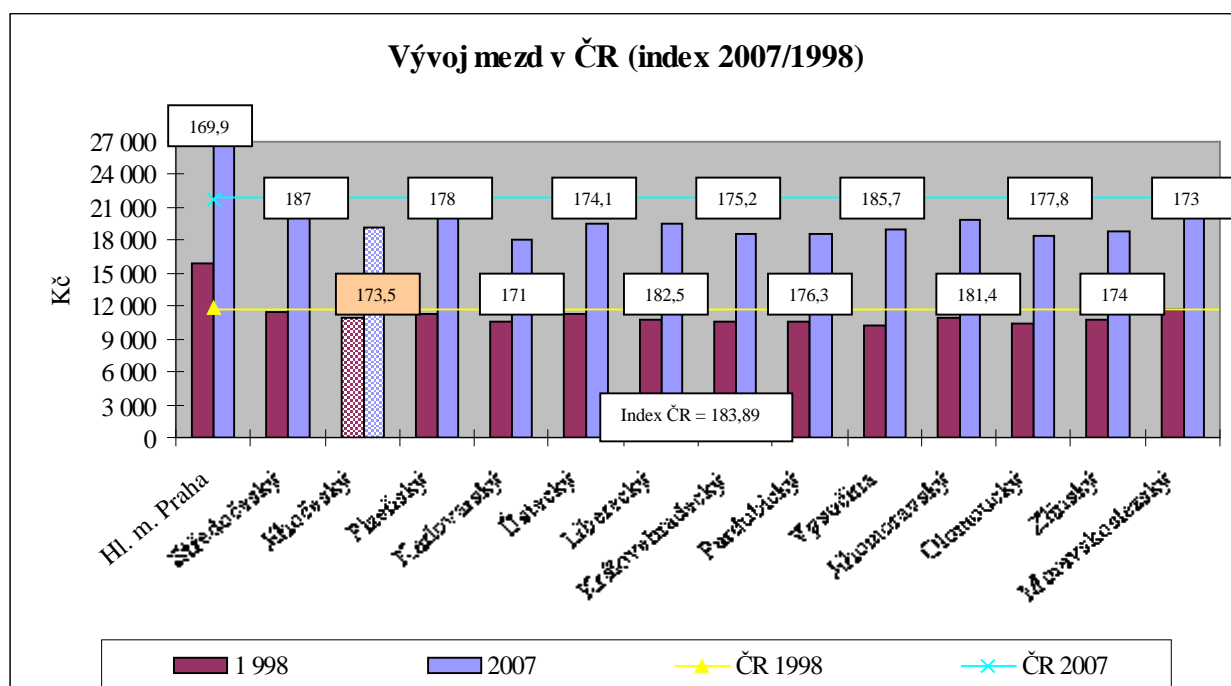
Vysvětlivky: nejnižší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých let a indexů, VK = variační koeficient

Karlovarský kraj v hodnoceném období zaznamenal nejpomalejší mzdový růst ze všech krajů. V roce 2007 byla průměrná mzda v tomto kraji jen 18139 korun, což bylo také nejméně, jen 83,6 % průměru.

Mzdy v krajích jsou ovlivněny strukturou převažujících oborů, které jsou dány polohou krajů, přítomností větších měst a přírodními podmínkami. Ve všech krajích však mzdový vývoj do jisté míry kopíruje vývoj za celou ČR, vedle Prahy, která má vývoj dynamičtější, však není žádný kraj, který by ve mzdové úrovni výrazněji zaostával. V ČR vzrostly průměrné hrubé mzdy v přepočtu na fyzické osoby v roce 2007 proti roku 1998 o 9891 Kč (o 83,8 %) na 21692 Kč. V JK vzrostly mzdy o 8906 Kč (o 73,5 %), což je až 11. nárůst výše mezd. Mzdy v JK ve výši 19113 Kč byly podle výše až 8. v pořadí a o 2579 nižší než průměrné mzdy v ČR.

V JK pracuje asi 5,4 % zaměstnanců z celé ČR, jejichž mzdy nejsou výrazněji diferencované, variační koeficient má hodnotu 17,9 % což je o 2 procentní body méně než je celorepublikový průměr. V roce 1998 byla průměrná mzda v Jihočeském kraji 11017 korun (6. místo mezi kraji), tedy asi 93,4 % průměru ČR. Následující meziroční procentuální přírůstky, které jen výjimečně vybočovaly z celorepublikového průměru, pak v roce 2007 znamenaly posun na hodnotu zhruba 19113 korun (8. místo mezi kraji), což byl oproti průměru procentní pokles na 88,1 %.

Obrázek 16 Vývoj průměrných mezd v letech 1998 – 2007 v krajích České republiky (index 2007/1998 v %)

Zdroj: autor, data z ČSÚ

Vývoj mezd v JK byl o 10 procentních bodů pomalejší než v ČR, absolutně se rozdíl průměrných mezd zvýšil o 2065 Kč na 2849 Kč. Obrázek 16 znázorňuje vývoj mezd a umístění JK v rámci ČR.

5.2.2.2 Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle odvětví

Zajímavý vývoj, podpořený transformací ekonomiky, proběhl z hlediska jednotlivých odvětví. Pro sledování těchto odvětví byla využita Odvětvová klasifikace ekonomických subjektů (OKEČ). K analýze vývoje mezd v odvětvích bylo použito 15 ze 17 základních sekcí OKEČ. Tedy sekce A až O, s tím že průmyslové sekce byly spojeny v jednu. Data za rok 2007 v době zpracování této disertační práce ještě nebyla k dispozici.

Tabulka 32 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (v Kč) podle odvětví OKEČ v Jihočeském kraji v letech 1998 - 2006

	A - Zemědělství, myslivost, lesnictví	B - Rybolov a chov ryb	C - E - PRŮMYSL CELKEM	F - Stavebnictví	G - Obchod, opravy	H - Ubytování a stravování	I - Doprava, skladování a spoje	J - Finanční zprostředkování	K - Nemovitosti a pronájem	L - Veřejná správa	M - Vzdělávání	N - Zdravotnictví a sociální péče	O - Ost. veř., soc. a osobní služby	A - O CELKEM
1998	9662	11348	11515	11965	9979	7030	12090	17120	10140	11544	9692	10234	8955	11017
1999	9805	11568	12328	12101	10807	7559	12968	18537	10402	12980	10998	11625	9767	11809
2000	10634	11877	13033	13467	11268	8723	12324	18291	11382	12973	11072	12144	10419	12258
2001	11132	13079	13863	14058	12376	9638	13385	20678	11763	14428	12218	13559	11110	13201
2002	11594	13890	14598	14346	13180	10245	14256	20427	12277	15925	13359	15219	12301	14029
2003	11792	14762	15397	15363	13895	11579	14358	21248	12997	17386	14953	16433	12910	14881
2004	12660	15469	16591	16203	14511	11634	15090	24917	12927	18213	16012	16541	13225	15771
2005	13411	16000	17460	16510	16104	11774	16009	25014	13822	19233	16730	17156	14283	16624
2006	14369	16685	18713	18018	16613	11578	16171	30969	14798	20312	17510	18455	14941	17728
Index 2006/2005 v %	107,14	104,28	107,18	109,13	103,16	98,34	101,01	123,81	107,06	105,61	104,66	107,57	104,61	106,64
Index 2006/1998 v %	148,72	147,03	162,51	150,59	166,48	164,69	133,76	180,89	145,94	175,95	180,66	180,33	166,85	160,91
Rozdíl 2006 - 1998	4707	5310	7198	6053	6634	4548	4081	13849	4658	8768	7818	8221	5986	6711
Průměr	11673	13853	14833	14670	13193	9973	14072	21911	12279	15888	13616	14596	11990	14146
VK v %	11,06	13,63	12,94	11,32	13,92	15,98	9,27	14,09	10,37	15,21	16,04	15,32	13,76	12,91

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Vysvětlivky: nejvyšší hodnota, nejvyšší hodnota v rámci jednotlivých let a indexů, VK = variační koeficient

Průměrná měsíční mzda v roce 2006 činila v JK 17728 Kč, její výše ale byla v jednotlivých odvětvích rozdílná. Nejvyšší mzdy jsou trvale dosahovány v odvětví finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví (o 13241 Kč více než průměr kraje), vyšší než

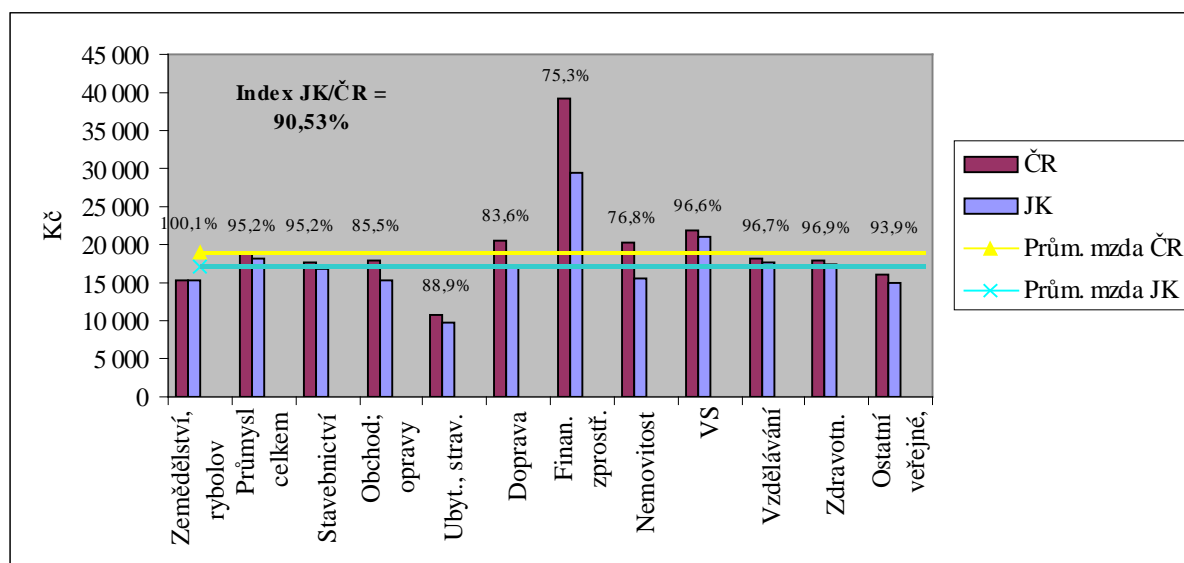
průměr kraje byly mzdy celkem v 6 odvětvích. Nejnižší mzdy byly zaznamenány v odvětví ubytování a stravování (méně o 6150 Kč než průměr kraje), v zemědělství byly mzdy nižší téměř o 3359 Kč. Mzda se pohybovala v rozmezí od 65,3 % do 174,7 %.

Vývoj mezd v jednotlivých odvětvích JK v letech 1998 – 2006 se pohyboval od nárůstu 33 % v sekci doprava a skladování (4100 Kč) až 80 % nárůstu ve zdravotnictví a sociální péči (8200 Kč), vzdělávání (7800 Kč) a finanční zprostředkování (13800 Kč). Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mzdou v jednotlivých odvětvích se za dané roky zdvojnásobil – viz. Tabulka 32. Hodnoty variačních koeficientů se u žádného odvětví nedostaly nad 17 %.

Na počátku sledovaného období (rok 1998) byly většinou jen malé rozdíly v JK mezi mzdami v jednotlivých odvětvích (viz. Obrázek 53 v příloze). Postupně se však mzdy v odvětvích začaly vyvíjet rozdílně. Nejdynamičtěji se vyvíjely v odvětví finančního zprostředkování, veřejné správě a zdravotnictví. Naopak nejpomalejší růst zaznamenala odvětví jako zemědělství, stavebnictví, doprava a pronájem nemovitostí. Tento vývoj svědčí o změnách v hospodářství a může vypovídat o růstu významu sféry služeb na úkor průmyslu a hlavně zemědělství.

Průměrné mzdy byly v JK v roce 2006 nižší než v ČR celkem o 1783 Kč, když vyšší o 14 Kč byly pouze v zemědělství. Nejvyšší rozdíl (o téměř 10 tisíc Kč) byl v odvětví finančního zprostředkování, peněžnictví a pojišťovnictví. V jednotlivých odvětvích se průměrné mzdy v JK při porovnání s ČR pohybovaly v rozmezí od 75,3 % do 100,1 % - viz. Obrázek 17.

Obrázek 17 Průměrné hrubé měsíční mzdy (v Kč) podle odvětví OKEČ v roce 2006 v Jihočeském kraji a České republice

Zdroj: autor, data z ČSÚ

5.2.2.3 Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle zaměstnání (KZAM)

Z hlediska třídění mezd podle zaměstnání, vyjádřené Klasifikací zaměstnání, lze vysledovat dlouhodobé trendy ve snižování průměrných mezd dělníků, naopak rostou průměrné mzdy vedoucích a řídicích pracovníků a vědeckých a odborných duševních pracovníků. Mezi nadprůměrné, z hlediska výše průměrných mezd, patří první tři třídy, zbylých šest vykazuje mzdy podprůměrné – viz. Tabulka 33. Je také patrné odstupňování podle vzdělání, zaměstnanci v první třídě mají většinou vysokoškolské vzdělání, v poslední třídě pak převažuje pouze základní vzdělání. První tři třídy svůj mzdový náskok udržovaly po období 2003 až 2007, naopak poslední třída na tom byla vždy ve výši průměrné mzdy nejhůře. Oproti roku 2003 byl v roce 2007 zaznamenán nejvyšší nárůst na průměrné mzdě u dělníků v primárním sektoru (o 42 %), naopak nejnižší nárůst (o 9 %) byl u pomocných a nekvalifikovaných pracovníků a o 11 % u zákonodárců a manažerů (přesto tato skupina zůstává nejlépe placená a má oproti průměrné mzdě o 1,9x vyšší mzdu).

Tabulka 33 Průměrná hrubá mzda (v Kč) v Jihočeském kraji dle zaměstnání v letech 2003 až 2007

	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/2003 v %	Rozdíl 2007-2003	Průměr
1	35825	37428	39128	39387	39983	111,61	4158	38350
2	23621	25194	28226	28324	27361	115,83	3740	26545
3	19573	22273	22509	23352	24880	127,11	5307	22517
4	14362	15725	16088	16435	18172	126,53	3810	16156
5	11806	13210	12778	13215	13839	117,22	2033	12970
6	12073	13267	13817	15192	17181	142,31	5108	14306
7	15766	16949	17565	18184	19698	124,94	3932	17632
8	15291	16570	16987	17599	18808	123,00	3517	17051
9	11817	12888	13325	12573	12875	108,95	1058	12696
PM	17135	18586	19340	19961	21227	123,88	4092	x

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: 1) zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci, 2) vědeckí a odborní duševní pracovníci, 3) techničtí (zdrav., pedag.) pracovníci, 4) nižší administrativní pracovníci, 5) provozní pracovníci ve službách a obchodu, 6) dělníci v zemědělství, lesnictví a rybářství, 7) řemeslníci, výrobci a zpracovatelé, 8) obsluha strojů a zařízení, 9) pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, PM = průměrná mzda.

5.2.2.4 Vývoj mezd v Jihočeském kraji podle pohlaví

Tabulka 34 Průměrné hodinové výdělky (v Kč) podle pohlaví v Jihočeském kraji v letech 2001 až 2007

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Index 2007/ 2001 v %	Rozdíl 2007- 2001	Prů- měr	VK v %
Muži	105,75	114,02	106,90	113,06	119,40	123,79	132,89	125,66	27,14	116,54	8,26
Ženy	72,19	78,26	78,85	84,56	90,26	92,02	98,68	136,69	26,49	84,97	10,87
JK	91,50	97,99	95,51	102,20	107,97	111,00	118,77	129,80	27,27	103,56	9,24

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Rozdíly ve mzdách mužů a žen můžeme zkoumat pouze na datech ze strukturálních šetření, neboť ve mzdovém výkaznictví ČSÚ není toto třídění používáno. Dlouhodobě se průměrná mzda žen pohybuje zhruba na třech čtvrtinách mezd mužů. Muži a ženy mají totiž v podmínkách JK i ČR značně odlišnou strukturu zaměstnanosti (studují jiné obory vzdělání, obsazují jiná pracovní místa než muži a pracují v jiných odvětvích).

Tabulka 34 ukazuje, že po celé analyzované období měly ženy průměrné hodinové výdělků podstatně nižší než muži. V průběhu 6 let můžeme také sledovat nárůst hodinových výdělků mužů (o 26 %) a žen (o 37 %), tj. zhruba o 27 Kč u obou pohlaví. Variační koeficient je nízký u mužů i žen.

5.3 Vývoj aktivní politiky zaměstnanosti v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007

Cílem kapitoly je zhodnotit rozsah, strukturu a cílenost realizovaných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen APZ), do jejichž programů jsou zařazováni nezaměstnaní uchazeči, kteří jsou vedeni na úřadech práce v JK, a to za roky 2000 a 2007.

Pro rok 2007 bylo stanoveno, aby se Úřady práce zaměřily, v závislosti na stanoveném objemu finančních prostředků v rámci schváleného státního rozpočtu a v návaznosti na situaci na trhu práce, na skupiny nezaměstnaných:

- Ø minimálně 25 % fyzických osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny mladí do 25 let a absolventi vysokých škol po dobu 2 let po úspěšném ukončení studia, nejdéle však do 30 let věku,
- Ø minimálně 20 % fyzických osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny starší 50 let věku,
- Ø minimálně 30 % fyzických osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných – do skupiny dlouhodobě nezaměstnaných jsou zahrnuti uchazeči o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než 6 měsíců.

5.3.1 Vynaložené finanční prostředky na politiku zaměstnanosti

V JK bylo v roce 2007 vynaloženo na politiku zaměstnanosti o 225247 tis. Kč více než v roce 2000, tj. zvýšení o 57 %. V ČR se také zvýšily celkové výdaje na politiku zaměstnanosti, ale jen o 32 % - viz. Tabulka 35. Na APZ připadlo v roce 2007 v kraji okolo 34,5 % (včetně prostředků z Evropského sociálního fondu - dále jen ESF, v ČR pak 37,4 %) a na pasivní

politiku zaměstnanosti 65,5 % ze všech finančních prostředků určených na politiku zaměstnanosti. V JK se za sledované období zvýšil podíl APZ na celkových výdajích o 8,4 procentních bodů (v ČR nárůst jen o 4,4 p.b.).

Z okresů měly v roce 2007 nejvyšší podíly APZ na celkových výdajích na politiku zaměstnanosti v Českých Budějovicích (46,3 %) a v Písku (42,8 %), nejnižší pak byly zaznamenány v okresech Jindřichův Hradec (18,6 %) a Tábor (16,8 %). Oproti roku 2000 došlo k výraznému nárůstu podílu APZ na politice zaměstnanosti v Českobudějovickém okrese (o 26 procentních bodů) a Písku (o 12,6 p.b.), snížení naopak registrujeme v J. Hradci (o 6,2 p.b.) a Táboře (o 8,1 p.b.). Téměř se nezměnil v okrese Český Krumlov, kde se pohybuje okolo 25 %.

Tabulka 35 Výdaje na politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) a podíl APZ v % v Jihočeském kraji a České republice

	2000	2007	Index 2007/ 2000 v %	Rozdíl 2007-2000	Součet	Průměr	VK v %
Jihočeský kraj	396090	621337	156,87	225247	4221355	527669	18,30
Česká republika	8469871	11195869	132,18	2725998	92432877	11554110	17,57
Podíl APZ na PZ v % - JK	26,03	34,44	-	8,41	-	29,74	-
Podíl APZ na PZ v % - ČR	32,93	37,35	-	4,41	-	35,93	-

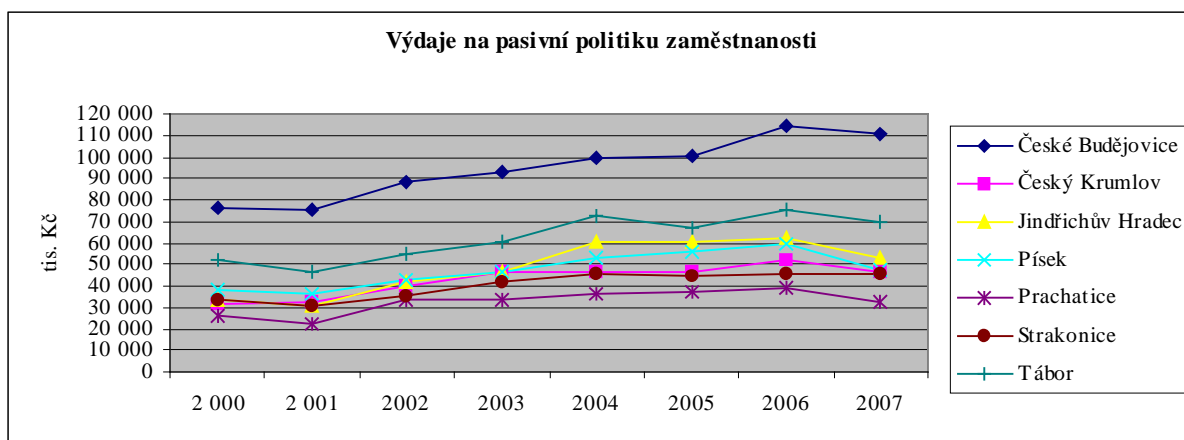
Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: VK = variační koeficient

Celkově byly v JK za sledované období 2000 až 2007 vynaloženy na pasivní politiku zaměstnanosti téměř 3 miliardy Kč (viz. Tabulka 78 v příloze), což je 6,6 % ze všech výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti v ČR. Nejvíce bylo vydáno v roce 2006, a to 450 miliónů Kč. Průměrná výše podpor v nezaměstnanosti činí 370885 tis. Kč. Ve srovnání s rokem 2000 došlo ve všech okresech JK k nárůstu těchto výdajů, v kraji o 39 %, v ČR o 23 %, z okresů pak nejvíce v J. Hradci o 61 %. Absolutně nejvíce (o 34198 tis. Kč) došlo k nárůstu v okrese České Budějovice, kde jsou vypláceny nejvyšší částky, oproti Prachatickému okresu jsou za celé období 3x vyšší. Nejvyšší výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti jsou poskytovány v nejvíce obydleném okrese České Budějovice, na druhém místě je poté okres Tábor (Obrázek 18). Naopak nejméně ze všech okresů vyplácejí podpory v nezaměstnanosti za sledované období v okrese Prachatice. Minimálních hodnot bylo dosaženo téměř ve všech okresech v roce 2001, naopak těch maximálních pak v roce 2006 (např. v okrese České

Budějovice byla dosažena hodnota 114491 tis. Kč, podíl na celkových výdajích všech okresů zde činil 25,4 %).

Obrázek 18 Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti v okresech Jihočeského kraje v letech 2000 až 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

Na APZ bylo v JK v roce 2007 vynaloženo 213962 tis. Kč, v ČR pak 4181197 tisíc Kč – viz. Tabulka 36. Oproti roku 2000 se více než dvojnásobně zvýšily v kraji výdaje na APZ (v ČR jen o 1,5x). Pouze v okrese Tábor došlo v hodnoceném období k poklesu, a to o 20 %. Výrazné navýšení naopak zaznamenaly okres České Budějovice (o téměř 5x, absolutně o 75745 tis. Kč) a Písek (o 2,2x). Celkem se za dané období v JK vydalo přes 1,2 miliardy Kč, což představuje 5,8 % ze všech prostředků na APZ vynaložených v ČR.

Tabulka 36 Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) v okresech Jihočeského kraje

	2000	2007	Index 2007/2000 v %	Rozdíl 2007- 2000	Součet	Průměr	VK v %
České Budějovice	19386	95131	490,71	75745	411744	51468	61,55
Č.Krumlov	10563	15843	149,99	5280	99218	12402	22,16
J. Hradec	10945	12210	111,56	1265	97209	12151	18,23
Písek	16472	35703	216,75	19231	232986	29123	35,08
Prachatice	12136	20453	168,53	8317	135261	16908	29,79
Strakonice	16234	20611	126,96	4377	130095	16262	19,30
Tábor	17373	14011	80,65	-3362	163792	20474	23,48
Jihočeský kraj	103110	213962	207,51	110852	1270305	158788	29,18
Česká rep.	2789403	4181197	149,90	1391794	21990088	2748761	61,55

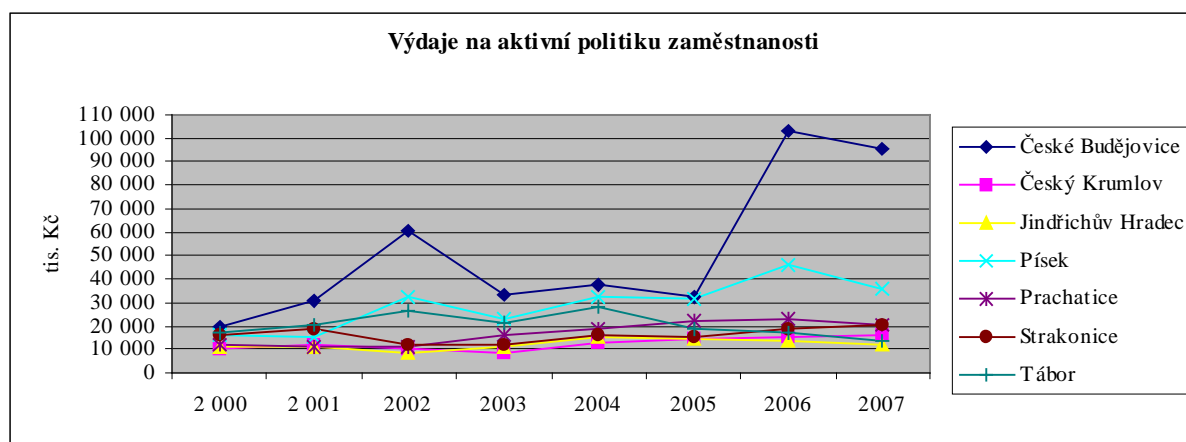
Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Vysvětlivky: **nejnižší hodnota**, **nejvyšší hodnota** v okresech JK v letech 2000 a 2007 a jednotlivých indexech, VK = variační koeficient

Průměrná částka na APZ představuje téměř 160 milionů Kč. I tyto prostředky jsou ponejvíce vynakládány v okrese České Budějovice, v průměru je to o 4x více než na Jindřichohradecku. Variační koeficient vyšel nejvyšší pro Českobudějovický okres (61,6 %) [106].

Nejvíce prostředků na APZ bylo vynaloženo ve všech sledovaných letech v okrese České Budějovice (maximum v roce 2006 – přes 100 milionů Kč, tj. 44 % ze všech prostředků na APZ v kraji) – viz. Obrázek 19. Nejmenší výdaje zaznamenáváme v okresech Český Krumlov a Jindřichův Hradec, které tvoří 6 až 7 % z rozpočtu na APZ všech úřadů práce v kraji.

Obrázek 19 Výdaje na APZ v okresech Jihočeského kraje v letech 2000 až 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

5.3.2 Výdaje APZ na jednotlivé nástroje

Přehled výdajů na jednotlivé nástroje APZ, které za roky 2000 a 2007 byly vynaloženy v JK – viz. Tabulka 37. Největší objem prostředků APZ byl v loňském roce vyplacen na projekty ESF (67876 tis. Kč.), které ještě v roce 2000 nebyly. Na celkových výdajích APZ se podílely zhruba ze 31 %.

Další vysoké výdaje (49406 tis. Kč) byly čerpány ve formě příspěvků na mzdové náklady zaměstnavatelům, kteří přijmou do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, na tzv. vyhrazená společensky účelná pracovní místa. Tento nástroj je druhým nejvyužívanějším nástrojem APZ a oproti roku 2000 vzrostl dvojnásobně. Relativně se jejich podíl na celkových výdajích oproti roku 2000 nezměnil, pohybuje se okolo 23 %.

Třetí nejvyšší položku ve výdajích na APZ představovaly příspěvky na mzdové náklady vytvořených pracovních míst v rámci veřejně prospěšných prací a výdaje na úhradu nákladů vzdělávacím zařízením na rekvalifikační kurzy (31563 tis. Kč). Oproti roku 2000 se zvýšily o 12,4 %, a relativně se naopak snížily o 12,9 procentních bodů na 14,3 %. V roce 2000 patřily k nejvyšším výdajům ze všech ostatních nástrojů.

Tabulka 37 Výdaje APZ dle jednotlivých nástrojů včetně závazků z minulého období (v tis. Kč) v Jihočeském kraji

Nástroj APZ	2000	2007	Index 2007/2000 v %	Rozdíl 2007-2000
Veřejně prospěšné práce	28071	31563	112,44	3492
Společensky účelná prac. místa zřízená a vyhrazená zaměstnavateli	23934	49406	206,43	25472
Společ. účelná prac. místa zřízená uchazeči o zaměstnání	7459	5693	76,32	-1766
Chráněné pracovní dílny a místa vytvořené pro osoby zdravotně postižené	17575	17585	100,06	10
Rekvalifikace (vč. poradenských čin.)	10447	11206	107,27	759
Překlenovací příspěvek	0	775	-	775
Příspěvek na dopravu zaměstnanců	0	277	-	277
Cílené programy k podpoře nezaměstnanosti	0	29691	-	29691
Projekty ESF	0	67876	-	67876
Ostatní (semináře, expertízy, rezervní fond APZ)	1792	5978	333,59	4186
Celkem	103110	220050	213,41	116940

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

5.3.2.1 Nově vytvořená pracovní místa v rámci jednotlivých nástrojů APZ

Za pomoci nástrojů APZ bylo v roce 2007 v JK vytvořeno 2299 míst s finančním příspěvkem úřadů práce, což je oproti roku 2000 o 564 míst méně, tj. snížení o 20 % - viz. Tabulka 38. Téměř polovinu tvoří společensky účelná pracovní místa, která se ve sledovaném období zvýšila o téměř 17 % a relativně se jejich podíl na pracovních místech celkem zvýšil o 10,1 procentních bodů. Výrazně se snížily místa vytvořená v rámci veřejně prospěšných prací (o 46 %) a cílených programů (o polovinu). Podíl na celkových vytvořených místech se u veřejně prospěšných prací za 7 roků snížil o 12 p.b. na 24,9 % a u cílených programů o 7,6 p.b. na 12,3 %.

Nejvíce veřejně prospěšných prací bylo v roce 2007 vytvořeno v okrese Prachatice (113), a i počet umístěných uchazečů zde byl v rámci kraje nejvyšší (140). Naopak nejnižší počet vytvořených míst (51) a počet umístěných uchazečů (53) vykazoval okres Tábor. V okrese Písek bylo vytvořeno nejvíce společensky účelných pracovních míst, a také zde bylo umístěno během roku nejvíce uchazečů o zaměstnání (399). Nejnižší počet společensky účelných míst (88) a počet uchazečů (120) byl dosažen v loňském roce v okrese Český Krumlov.

Tabulka 38 Počet vytvořených pracovních míst v rámci jednotlivých nástrojů APZ s finančním příspěvkem úřadu práce v Jihočeském kraji

Nástroj APZ	2000	2007	Index 2007/2000 v %	Rozdíl 2007-2000
Veřejně prospěšné práce	1059	573	54,11	-486
Společensky účelná prac. místa zřízená a vyhrazená zaměstnavateli a zřízená uchazeči o zaměstnání	1119	1131	116,80	12
Chráněné pracovní dílny a místa vytvořené pro osoby zdravotně postižené	114	136	119,30	22
Cílené programy	571	283	49,56	-288
Celkem	2863	2299	80,30	-564

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

5.3.2.2 Rekvalifikace

Tento nástroj, který slouží k řešení strukturální nerovnováhy na trhu práce mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle, nacházejí na úřadech práce široké uplatnění. Mezi nejčastěji poskytované rekvalifikační kurzy v JK patřily:

v roce 2000	v roce 2007
svářeč	základní obsluha PC
základní obsluha PC	technicko administrativní dovednosti
švadlena – šička	pracovník sociální péče
profesní příprava mladistvých	řidič motorových vozidel
účetní	řidič vysokozdvížného vozíku
řidič vysokozdvížného vozíku	svářečský
dřevorubec	účetnický

Zdroj: MPSV

Celkově vzrostl počet lidí zařazených do rekvalifikací proti období 2000, a to i z důvodu stoupající nabídky zařazování uchazečů do rekvalifikace přes projekty hrazené z peněz ESF. Počet takto rekvalifikovaných uchazečů je dvojnásobný oproti rekvalifikacím hrazených z prostředků APZ. Průměrný náklad na rekvalifikaci placenou z prostředků APZ činí 8000 Kč.

Díky široké nabídce rekvalifikačních kurzů financovaných na základě projektů z prostředků ESF bylo v kraji v roce 2007 zařazeno do rekvalifikačních kurzů 3075 osob (což je srovnatelný počet s předchozím rokem, avšak oproti roku 2000 je to zvýšení 2,3x), z toho bylo 1818 žen, 282 absolventů škol a mladistvých a 364 osob se ZP - viz. Tabulka 39. I u těchto jednotlivých skupin uchazečů došlo ve sledovaném období k nárůstu, nejvíce u osob se ZP (o 5,2x). V roce 2007 ukončilo rekvalifikační kurz celkem 3156 uchazečů, z toho úspěšně pak 2925 uchazečů o zaměstnání. I v těchto dvou kategoriích došlo

ve srovnání s rokem 2000 k dvojnásobnému růstu. Umístit do zaměstnání se podařilo 2095 rekvalifikovaných uchazečů, což je o 1099 více než v roce 2000, tj. nárůst o 2,1x. V roce 2007 také proběhla rekvalifikace zaměstnanců a to ve 31 případech (to je výrazně méně než tomu bylo v roce 2000) a u 8 zaměstnavatelů.

U velké většiny úřadů práce jsou rekvalifikace nejvyužívanějším nástrojem APZ (s ohledem na počet osob). Nejvíce zařazených uchazečů do rekvalifikací bylo v okrese České Budějovice (1042), nejméně pak na Prachaticku (219). V Písku jsou poté ponejvíce uchazeči umisťováni prostřednictvím projektů ESF (836), na Táborsku naopak takto v loňském roce nebyl nikdo umístěn.

Tabulka 39 Počet uchazečů o zaměstnání v rekvalifikacích v Jihočeském kraji

Ukazatel	2000	2007	Index 2007/2000 v %	Rozdíl 2007-2000
Rekvalifikace uchazečů o zaměstnání				
počet uchazečů zařazených do rekvalifikací	1325	3075	232,08	1750
z toho: ženy	827	1818	219,83	991
absolventi škol a mlad.	264	282	106,82	18
osoby se ZP	69	364	527,54	295
rekvalifikaci ukončilo celkem	1464	3156	215,57	1692
z toho úspěšně	1426	2925	205,12	1499
počet uchazečů umístěných po rekvalifikaci do 12 měsíců po ukončení rekvalifikace	996	2095	210,34	1099
Rekvalifikace zaměstnanců				
počet zaměstnavatelů	4	8	200,00	4
počet zaměstnanců zařazených do rekvalifikací	94	31	32,98	-63

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

V příloze je uveden stav APZ v roce 2007, a to aktuální počet vytvořených míst a umístěných uchazečů, popř. počet zaměstnanců s příspěvkem ke konci roku 2007, a počty nově vytvořených míst a přírůstek uchazečů, resp. zaměstnanců, na APZ celkem od počátku roku.

5.3.3 Plnění cílů APZ v Jihočeském kraji v roce 2007

Tabulka 40 ukazuje, že cíle APZ zaměřené na skupiny nezaměstnaných jako celku (viz. úvod kapitoly) se v roce 2007 v okresech JK nepodařilo naplnit u mladých do 25 let a absolventů vysokých škol do 30 let. V okresech České Budějovice a Písek se nepodařilo naplnit cíle u žádné rizikové skupiny. Nedodržení 25 % pro skupinu mladých uchazečů o zaměstnání lze shledat hlavně v těchto důvodech: nedostatek uchazečů do 25 let u žádaných profesí, kvalifikace uchazečů do 25 let neodpovídá potřebám trhu práce (jazykové znalosti), zaměstnavatelé upřednostňují uchazeče s praxí.

Při aktuální situaci na regionálním trhu práce není větší potřeba řešit podporu pracovního uplatnění této cílové skupiny. Mladí lidé již většinou nalézají pracovní uplatnění bez finanční podpory úřadu práce. Proto mohly být aktivity úřadu práce v oblasti APZ soustředěny na řešení problémů v jiných problematických skupinách nezaměstnaných a to především u dlouhodobě nezaměstnaných a ve skupině osob starších 50 let věku.

Nejméně se podařilo naplnit cíl v umístování fyzických osob starších 50 let věku v okresech Tábor (13,4 %) a Písek (14,3 %). Tato kategorie nebyla naplněna z důvodů nezájmu zaměstnavatelů a malé přizpůsobivosti této skupiny uchazečů. Důvodem této situace je rozpor mezi neadekvátním vzděláním těchto uchazečů vzhledem k pozicím, na kterých chtějí pracovat (nesplňují specifické požadavky zaměstnavatele – jazykové, znalost práce na PC apod.), a na pozicích, pro které mají vzdělání a vědomostní předpoklady, pracovat nechtějí.

U poslední sledované rizikové skupiny - dlouhodobě nezaměstnaní – bylo stanovené minimální procento plnění 30 % uchazečů zařazených do programů APZ překročeno, a to o 23,4 procentních bodů na Jindřichohradecku, o 13,9 p.b. na Prachaticku a o 1,6 p.b. na Táborsku.

Tabulka 40 Vykázaný podíl plnění cílů APZ k 31.12.2007 v okresech Jihočeského kraje v %

	ČB	JH	Písek	Prachatice	Tábor
Mladí do 25 let a absolventi	17,2	21,1	17,4	23,5	20,7
Starší 50 let	19,2	23,6	14,3	31,3	13,4
Dlouhodobě nezaměstnaní	27,6	53,4	23,7	43,9	31,6

Zdroj: MPSV

Pozn. Údaje za okresy Český Krumlov a Strakonice nebyly k dispozici.

5.3.4 Projekty úřadů práce v Jihočeském kraji v roce 2007

5.3.4.1 Národní projekty

V rámci ESF byly v JK realizovány v roce 2007 tři národní projekty vyhlášených Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR v rámci OP Rozvoj lidských zdrojů, Opatření 3.1.1 Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání.

Národní projekt „Najdi si práci v Jihočeském kraji“ je zaměřen na osoby, které právě ztratily práci či jsou ztrátou zaměstnání aktuálně ohrožené. Tento projekt byl ke konci roku 2007 ukončen 8. cyklem. V rámci projektu bylo vytvořeno a podpořeno 76 nových pracovních míst a podpořeno přes 1,6 tisíc osob, to je o 67 % více než byl předpokládaný počet.

Projekt „Návrat do práce v Jihočeském kraji“ je zaměřen na uchazeče, kteří jsou v evidenci déle než 6 měsíců a cítí překážky, které jim brání v nalezení práce – nedostatečné zkušenosti, zdravotní omezení, vyšší věk, problémy s dojížděním nebo nevyhovující vzdělání. Projekt

skončil koncem října 2008 a zúčastnilo se ho 900 osob (což je o 50 % více než byl předpoklad) a celkem bylo podpořeno 44 nových pracovních míst.

Realizace projektu „Příprava na práci v Jihočeském kraji“ byla prodloužena do 31.8.2008. Zaměřuje se na skupiny nezaměstnaných, kterým brání v přístupu na trh práce různé handicap, např. nedostatečné vzdělání, sociální postavení nebo i zdravotní stav. Do projektu vstoupilo 417 osob, čímž byl překonán závazek o 33 %.

5.3.4.2 Regionální grantové projekty

Mezi nejvýznamnější regionální projekty patřil např. program „Cesta ke změně“ realizovaný v okresech Č. Budějovice, Č. Krumlov, J. Hradec, Písek a Prachatice. Účelem programu je poskytování individuálních poradenských služeb, které se týkají výběru vhodného zaměstnání a pomoci při jeho hledání pro osoby nad 45 let se základním vzděláním. Úřad práce v Prachaticích a v J. Hradci společně realizoval program „Nová příležitost“, který je určen pro cílovou skupinu uchazečů i zájemců o zaměstnání se středoškolským vzděláním ukončeným maturitou, kteří budou vzdělávány v oblasti podvojného účetnictví a daňové evidence.

K 30.11.2007 byl ukončen cílený program „Nová šance“ realizovaný v okrese Písek, který byl zaměřen na podporu tvorby a udržení pracovních míst pro osoby ze skupiny sociálně a společensky nepřizpůsobivých osob. V okrese Č. Budějovice byl realizován program s názvem „Krok z evidence“. Účelem byla podpora pracovních míst vyhrazených pro uchazeče o zaměstnání ve věku do 25 let a nad 50 let, kteří byli v evidenci déle než 1 měsíc.

V roce 2007 pokračoval program s názvem „Šance“ určený mladistvým a mladým uchazečům o zaměstnání se základním vzděláním ve věku do 25 let a program „Návrat“ určený uchazečům o zaměstnání s věkem nad 50 let, které realizoval Úřad práce v Českých Budějovicích. Cílený program „Návrat bez překážek“ byl vypracován na podporu pracovního uplatnění osob pečujících o děti do 15-ti let věku na Prachaticku a program „Příležitost dlouhodobě nezaměstnaným“ byl vypracován na podporu pracovního uplatnění osob vedených v evidenci Úřadu práce v Prachaticích dlouhodobě (nad 12 měsíců).

I v roce 2008 budou úřady práce v kraji pokračovat s aktivní poradenskou a zprostředkovatelskou činností především pro uchazeče a zájemce, kteří chtějí a jsou schopni pracovat. Snahou úřadů práce bude umožnit jim získat potřebné znalosti a dovednosti k uplatnění na trhu práce. Nástroje APZ budou využívány hlavně pro řešení problematiky dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů, uchazečů 50ti letých a starších, uchazečů do 25 let a osob zdravotně postižených.

6 STATISTICKÉ PŘÍSTUPY K HODNOCENÍ POTENCIÁLU TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI

6.1 Analýza časových řad

Cílem kapitoly je pomocí vhodných statistických metod analyzovat vývoj a vystihnout celkový trend míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji (dále jen JK) včetně s porovnáním za celou Českou republiku (dále jen ČR) [96] v průběhu let 1993 – 2007 a to se čtvrtletní periodicitou, dále vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v JK [99], v jeho jednotlivých okresech a v celé ČR v průběhu let 1997 – 2007 a to s roční periodicitou a sektorové struktury zaměstnanosti v JK a ČR [98] v letech 1997 až 2007 a také s roční periodicitou. Pro zjištění možného budoucího vývoje bude provedena prognóza pro následující rok 2008.

Jedním z nejdůležitějších úkolů statistických analýz v oblasti ekonomiky je analýza dynamiky jevů v čase. Poznání pravidelností a zákonitostí ovládajících vývoj těchto jevů má základní význam jak pro analýzu příčin, které na tyto jevy působily a ovlivňovaly jejich chování v minulosti, tak pro předvídání jejich budoucího vývoje. Mnohé ekonomické informace se k nám velmi často dostávají v podobě chronologicky uspořádaných údajů, které jsou zachyceny ve formě časové řady.

Při statistické analýze časových řad se u neperiodických časových řad zabýváme výstižným vyjádřením tendence dlouhodobého vývoje – tzv. trendu, který definujeme výpočtem vhodné zvolené trendové funkce. Její výpočet umožňuje provádět prognózy dalšího vývoje hodnot sledovaného znaku na kratší období. Časové řady periodické (s intervalem měření hodnot znaku kratším než 1 rok) jsou prioritně využívány ke zjištění a změření krátkodobého cyklického (tzv. sezónního) kolísání hodnot znaku [97].

Odhadovat budoucí vývoj nezaměstnanosti je vždy velmi obtížné. Prognózy budoucího stavu v oblasti trhu práce u nás v podstatě vždy zůstávají omezeny na pouhé odhady počtu nezaměstnaných či míry nezaměstnanosti v celostátním měřítku, a to navíc obvykle nejvýše pro období nejbližších dvanácti měsíců. Analýza časových řad se v současnosti provádí výhradně na počítačích pomocí vhodného softwaru, v tomto případě pomocí programů SAS for Windows 9.1 a Statistica verze 7.

Vzhledem k tomu, že analyzované údaje tvoří časové řady, čili jedná se o posloupnosti hodnot určitého statistického ukazatele v čase, bude použita pro jejich modelování analýza časových řad. Z výše uvedeného pojetí časové řady vychází klasická dekompoziční analýza, která je v této kapitole preferována.

6.1.1 Statistická analýza vývoje míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice

6.1.1.1 Popisné charakteristiky

Před vlastním vytvářením modelů časových řad nejprve prozkoumáme statistické soubory měř nezaměstnanosti. Tabulka 41 zobrazuje hodnoty základních popisných charakteristik pro všech 6 analyzovaných řad měř nezaměstnanosti. Počet případů je 60 – tj. do zkoumaného souboru spadá 60 čtvrtletí od roku 1993 až do 4.čtvrtletí roku 2007.

Ze statistických charakteristik lze usoudit, že průměrná míra nezaměstnanosti činila v JK za sledované období 4,5 % (v ČR - 6,5 %) a za posledních 14 let byla téměř o 1,5x nižší než je tomu v rámci celé ČR. Ženy mívají větší problémy při nalezení vhodného zaměstnání, jejich míra nezaměstnanosti je vyšší než je tomu u mužů. Hodnoty mediánu určují prostřední hodnotu řady pozorování uspořádané podle velikosti. Nejnižší úroveň míry nezaměstnanosti bylo v JK dosaženo ve druhém čtvrtletí roku 1995 (2,3 %), v ČR to bylo v posledním čtvrtletí roku 1995 (3,7 %). Naopak nejvyšší míra byla v JK zaznamenána v posledním čtvrtletí roku 1999 (6,9 %) a v ČR pak v prvním čtvrtletí roku 2000 (9,5 %). Směrodatná odchylka nám říká, že se míra nezaměstnanosti např. v JK neodchyluje od střední hodnoty o více než 1,3 procentní body v obou směrech. Variační koeficient se pohybuje u všech řad okolo 30 %. Míra šikmosti je záporná u téměř všech řad, což představuje pravostranné zešikmení souboru hodnot.

Tabulka 41 Popisné charakteristiky míry nezaměstnanosti (v %) dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) v letech 1993 - 2007

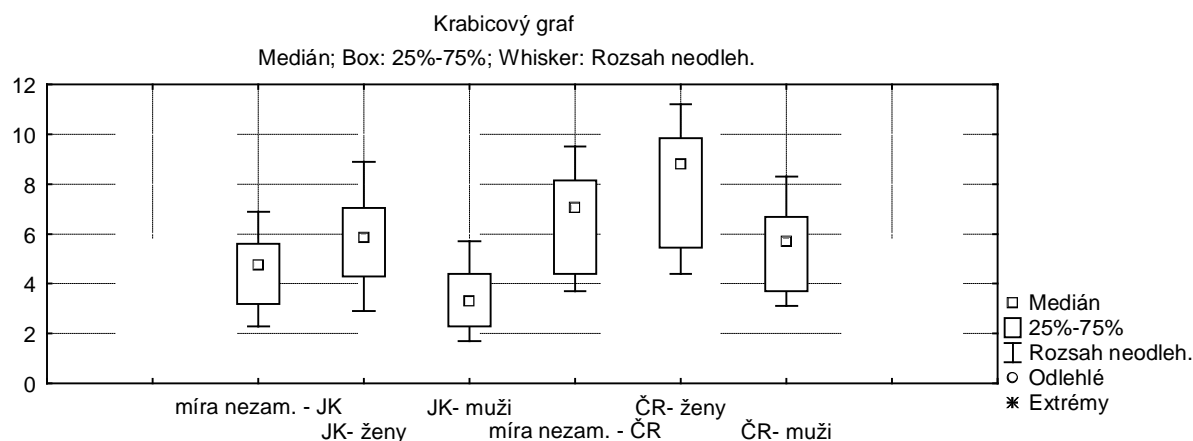
Míra nezaměst.	Prů- měr	Me- dián	Min.	Max.	Rozpětí	Směr. odch.	Var. koef.	Šik- most
Ženy – JK	5,76	5,85	2,90	8,90	6,00	1,60	27,78	-0,08
Ženy – ČR	7,97	8,80	4,40	11,20	6,80	2,22	27,82	-0,32
Muži – JK	3,47	3,30	1,70	5,70	4,00	1,20	34,71	0,22
Muži – ČR	5,30	5,70	3,10	8,30	5,20	1,53	28,86	-0,01
Jihočeský kraj	4,47	4,75	2,30	6,90	4,60	1,29	28,87	-0,06
Česká republika	6,48	7,05	3,70	9,50	5,80	1,83	28,23	-0,20

Zdroj: vlastní výpočty

Obrázek 20 zobrazuje prostřední část datového souboru - jakousi „krabici“ (dolní hrana obdélníku vymezuje spodních 25 % zjištěných hodnot v souboru a horní hrana 75 % hodnot – neboli vymezuje tzv. interkvartilové rozpětí). Malý čtvereček uprostřed zobrazuje prostřední kvartil neboli 50 % kvantil, což je medián a horizontální úsečky na úrovních 2,3 a 8,9 (u JK) a 3,7 a 9,5 (u ČR) na ose y nám znázorňují minimální resp. maximální hodnoty v souboru.

Délka krabice ukazuje na stupeň variability zobrazeného datového souboru. Různá délka úseček (jedna je zřetelně větší než druhá) je signálem asymetrického rozdělení dat daného souboru.

Obrázek 20 Krabicový graf (boxplot) měr nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice

Zdroj: autor

6.1.1.2 Analýza růstových charakteristik

Pro analýzu růstových charakteristik bylo použito průměrné (čtvrtletní) tempo růstu, jež se určuje jako geometrický průměr z jednotlivých (zde čtvrtletních) temp růstu – viz. Tabulka 42. Míra nezaměstnanosti v JK se snižovala čtvrtletně v průměru o 0,09 %, u mužů v JK dokonce o 0,46 %. Míry nezaměstnanosti ČR a žen v JK a ČR naopak vykazovaly za dané období nárůst.

Tabulka 42 Průměrné tempo růstu (v %) časových řad měr nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice

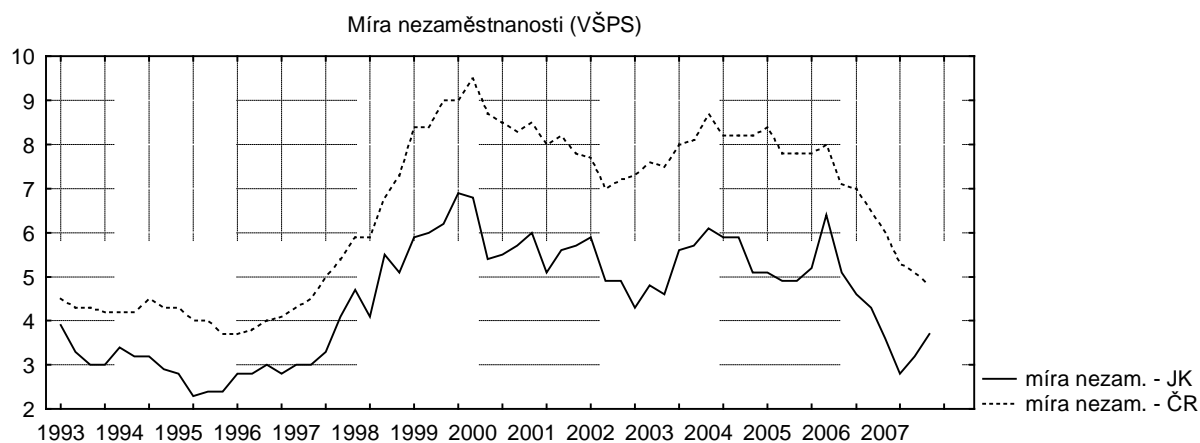
	Tempo růstu
Jihočeský kraj	0,999108
JK - ženy	1,00087
JK - muži	0,995359
Česká republika	1,001094
ČR - ženy	1,002304
ČR - muži	0,999548

Zdroj: vlastní výpočty

Pro zobrazení časových řad a jejich prvotní analýzu slouží spojnicové grafy. Vodorovná osa u těchto grafů zaznamenává časovou proměnnou a na svislé ose se zobrazují hodnoty zkoumaného ukazatele. Mírný pokles až stagnace míry nezaměstnanosti až do roku 1996 byl následován prudkým nárůstem až do roku 2000 – viz. Obrázek 21. Ve 3. čtvrtletí roku 1998 došlo k největšímu mezičtvrtletnímu nárůstu míry nezaměstnanosti u řady JK, a to ze 4,1 % na 5,5 % (tedy o 34 %) – maximální hodnoty bylo dosaženo v posledním čtvrtletí roku 1999

(6,9 %). U celorepublikové řady stoupla nejrapidněji míra nezaměstnanosti v prvním čtvrtletí roku 1999 z 7,3 % na 8,4 % (tj. o 15 %) – maximální hodnota byla naměřena v prvním čtvrtletí roku 2000 (9,5 %). Od dosažení maximální výše dochází k mírnému poklesu či stagnaci míry nezaměstnanosti. Od konce roku 2002 opět začíná pomalý nárůst. V posledních dvou letech došlo k výraznému snížení míry nezaměstnanosti jak v JK, tak i v ČR.

Obrázek 21 Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice během uplynulých 14 let

Zdroj: autor

6.1.1.3 Charakteristiky sezónního kolísání

Při analýze časových řad s intervalem kratším než 1 rok je důležité stanovit charakteristiky sezónního kolísání. V této práci byla vypočítána průměrná čtvrtletní míra nezaměstnanosti a tyto vypočtené údaje byly porovnány s celkovou průměrnou mírou nezaměstnanosti. Absolutní rozdíl těchto hodnot vyjadřuje sezónní odchylku a relativní podíl pak sezónní index:

$$\emptyset \text{ sezónní odchylka: } sh = \bar{y}_h - \bar{y},$$

$$\emptyset \text{ sezónní index: } fh = \bar{y}_h : \bar{y}.$$

Tabulka 43 zobrazuje průměrnou míru nezaměstnanosti v ČR a JK vypočtenou za roky 1993 – 2007 a sezónní odchylky a indexy. Podle hodnot sezónního kolísání měř nezaměstnanosti lze konstatovat, že v ČR a JK ve druhém čtvrtletí bylo dosaženo nižších hodnot měř nezaměstnanosti než je průměrná celoroční míra nezaměstnanosti. Jaro je tedy obdobím, kdy je dosahováno nižší míry nezaměstnanosti. Naopak nejvyšší míra nezaměstnanosti byla u obou řad dosažena v prvním čtvrtletí, kdy např. u ČR: $f_1 = 1,0262$, tj. míra nezaměstnanosti ČR je vyšší než průměrná celoroční míra o 2,6 % (tj. o 0,17 procentních bodů dle hodnoty s_1). Ve třetím a čtvrtém čtvrtletí míra nezaměstnanosti v JK a ČR dosahuje hodnot průměru.

Tabulka 43 Průměrná míra nezaměstnanosti v České republice a Jihočeském kraji v letech 1993 - 2007

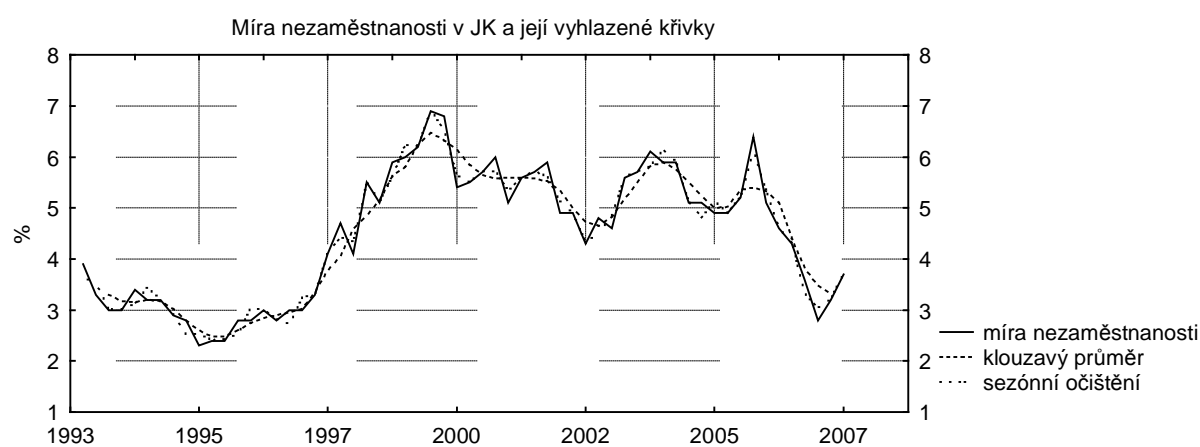
Období	MN ČR	f_h ČR	s_h ČR	MN JK	f_h JK	s_h JK
1. čtvrtletí	6,65	1,0262	0,17	4,75	1,0626	0,28
2. čtvrtletí	6,31	0,9738	-0,17	4,23	0,9463	-0,24
3. čtvrtletí	6,51	1,0046	0,03	4,45	0,9955	-0,02
4. čtvrtletí	6,45	0,9954	-0,03	4,46	0,9978	-0,01
Celkem	6,48	1	0	4,47	1	0

Zdroj: vlastní výpočty

6.1.1.4 Sezónní dekompozice řad

Principem dekompozice je rozklad na sezónní, náhodnou a trendovou složku. Pro rozklad byl zvolen aditivní model, který předpokládá, že jednotlivé složky působí v součtu. Dále bylo provedeno sezónní vyhlazení prostřednictvím klouzavých průměrů. Obrázek 22 zobrazuje pro míru nezaměstnanosti JK křivky hodnot vyhlazených klouzavými průměry a hodnot vyhlazených sezónním rozkladem. Křivky vyhlazených hodnot vykazují navzájem vysokou shodu, což by mělo signalizovat správnost provedení sezónního vyhlazení. Stejným postupem by se získaly rozbory i pro ostatní řady nezaměstnanosti.

Obrázek 22 Vývoj míry nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a její sezónní vyhlazení v letech 1993 - 2007

Zdroj: autor

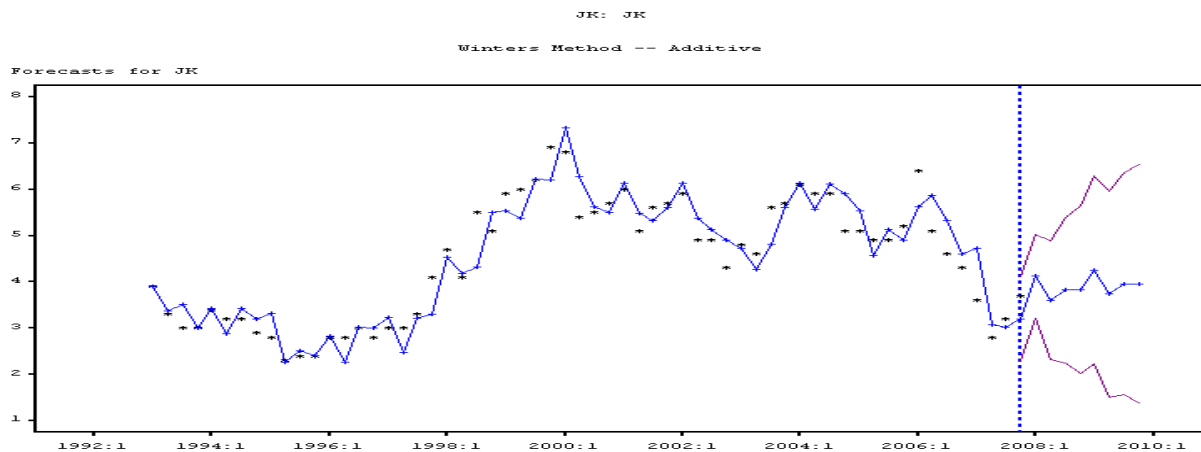
6.1.1.5 Modely časových řad

Před samotným vytvořením příslušného modelu nejprve zjistíme, zda dané časové řady obsahují trend, sezónní složku a zdali je vhodné její hodnoty logaritmicky transformovat v důsledku jejich nekonstantní variability. Hodnota časové řady míry nezaměstnanosti v JK má konstantní variabilitu, dále byla prokázána přítomnost trendu a sezónnosti, přičemž sezónnost má čtvrtletní periodicitu.

Podle těchto diagnostických vlastností byl zkonstruován v programu SAS příslušný model dané časové řady. Z nabídky vygenerovaných modelů byl vybrán jako nejlepší Wintersův

aditivní model (Obrázek 23). Na něm je znázorněna křivka spojující teoretické hodnoty tohoto modelu, jak pro období interpolace, tak za čárkovanou čarou i pro období extrapolace včetně pásů spolehlivosti a to až do konce 4.čtvrtletí roku 2009. Hodnoty, které mají podobu hvězdičky, představují empirické hodnoty časové řady míry nezaměstnanosti v JK.

Obrázek 23 Wintersův aditivní model u časové řady míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji

Zdroj: autor

U všech ostatních řad také byla prokázána přítomnost trendu a sezónnosti (s čtvrtletní periodicitou). Test však nerozhodl, zdali je vhodné před samotným vytvořením modelů provést logaritmickou transformaci jejich hodnot. Z nabídky vygenerovaných modelů byl vybrán jako nejlepší model (Log) Wintersův aditivní model. Výraz Log znamená, že dané modely byly vytvořeny ze zlogaritmovaných hodnot. Obrázek 55 v příloze znázorňuje průběh křivky a předpověď do konce roku 2009 pro časovou řadu míry nezaměstnanosti v ČR.

Tabulka 44 Vybrané modely a hodnoty MAPE pro zhodnocení kvality předpovědí časových řad měr nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a v České republice

	Model	MAPE v %
Jihočeský kraj	Wintersův aditivní model	7,89
JK – ženy	(Log) Wintersův aditivní model	11,96
JK – muži	(Log) Wintersův aditivní model	11,85
Česká republika	(Log) Wintersův aditivní model	2,78
ČR – ženy	(Log) Wintersův aditivní model	3,09
ČR - muži	(Log) Wintersův aditivní model	3,83

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 44 ukazuje, které modely byly pro jednotlivé řady vygenerovány. Za hlavní kritérium byla vybrána charakteristika MAPE, která u (Log) Wintersova aditivního modelu vyšla pro všechny analyzované hodnoty nejméně u časové řady míry nezaměstnanosti v ČR a to 2,78 %. I pro časové řady ČR dle pohlaví vyšly hodnoty menší než 4 %. Z jejich výše lze usuzovat, že dané modely jsou z hlediska použití velmi kvalitní. Hodnoty MAPE (okolo

12 %) pro časové řady JK dle pohlaví jsou sice vyšší, i tak lze dané modely považovat za vhodné.

Byla provedena také předpověď míry nezaměstnanosti v JK a ČR na 4 následující období – tj. 1 rok. Vše podstatné zachycuje Tabulka 45. Z předpovědí odhadujeme, že míra nezaměstnanosti v JK bude ve 4. čtvrtletí 2008 vyšší o 0,13 procentních bodů než ve stejném období roku 2007. Míra nezaměstnanosti žen a mužů v JK bude také v následujícím období růst. Opačnou tendenci vykazují míry nezaměstnanosti ČR a to i dle pohlaví. Budou klesat každé čtvrtletí, a co je zajímavé, dle zvoleného modelu a jeho předpovědí, by měla míra nezaměstnanosti být v ČR nižší než v JK už v posledním čtvrtletí roku 2008.

Tabulka 45 Předpovědi míry nezaměstnanosti (v %) na čtvrtletí roku 2008 u vybraných modelů Jihočeského kraje a České republiky v %

	1/2008	2/2008	3/2008	4/2008
Jihočeský kraj	4,13	3,61	3,83	3,83
JK – ženy	6,41	5,99	6,57	6,47
JK – muži	2,23	1,95	1,97	2,06
Česká republika	4,60	4,05	3,92	3,70
ČR – ženy	5,92	5,43	5,49	5,28
ČR - muži	3,66	3,12	2,93	2,71

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 46 Chyby předpovědí pro časové řady míry nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice

	Skutečnost	Předpověď	Abs. chyba	Proc. chyba
Jihočeský kraj	3,6	4,82	1,22	0,2531
	2,8	4,32	1,52	0,3519
	3,2	4,53	1,33	0,2936
	3,7	4,50	0,8	0,1778
		prům. chyba	1,2175	0,2691
Česká republika	6,0	6,28	0,28	0,0446
	5,3	5,49	0,19	0,0346
	5,1	5,34	0,24	0,0449
	4,8	5,05	0,25	0,0495
		prům. chyba	0,24	0,0434

Zdroj: vlastní výpočty

K daným řadám byly vypočteny i chyby předpovědí (Tabulka 46), a to tak, že do modelu o stejných parametrech byly dány řady zkrácené o poslední 4. čtvrtletí a příslušné hodnoty vypočtené jako předpovědi byly porovnány s již známou skutečností. Absolutní průměrná chyba předpovědi pro model JK vyšla 1,22 % a pro použitý model ČR 0,24 %.

Tabulka 47 zobrazuje předpovědi na rok 2008 získané z exponenciálního vyrovnání řad nezaměstnanosti JK a ČR. Jsou zde i vyznačeny předpovědi po korekci průměrné absolutní

chyby. Po korekci této chyby by se míra nezaměstnanosti v JK v posledním čtvrtletí roku 2008 měla s 95 % spolehlivostí pohybovat v rozmezí 2,61 – 5,05 % a v rámci celé ČR v intervalu 3,46 – 3,94 %.

Tabulka 47 Předpovědi na rok 2008 pro časové řady míry nezaměstnanosti Jihočeského kraje a České republiky po korekci v %

	JK předp.	+	-	ČR předp.	+	-
1/2008	4,13	5,35	2,91	4,60	4,84	4,36
2/2008	3,61	4,83	2,39	4,05	4,29	3,81
3/2008	3,83	5,05	2,61	3,92	4,16	3,68
4/2008	3,83	5,05	2,61	3,70	3,94	3,46

Zdroj: vlastní výpočty

Theilův koeficient nesouladu vyšel pro použitý model JK 5,89 % a pro model ČR dokonce 0,75 %. Můžeme tedy říci, že použité modely u obou analyzovaných časových řad jsou vhodné pro extrapolaci (koeficient je nižší než 10 %).

6.1.2 Statistická analýza vývoje počtu uchazečů o zaměstnání v Jihočeském kraji a České republice

6.1.2.1 Popisné charakteristiky

Tabulka 48 uvádí hodnoty základních popisných charakteristik počtu uchazečů o zaměstnání v okresech JK a v celé ČR. Počet případů je 11 – tj. do zkoumaného souboru spadá 11 let od roku 1997 až do roku 2007.

Průměrný počet uchazečů o zaměstnání činil v JK za sledované období 19828 osob, v celé ČR pak přes 452 tis. osob. Hodnota mediánu v JK činí 20426, což je o 598 více než je hodnota průměru. Kromě Jindřichova Hradce je hodnota mediánu ve všech okresech JK i ČR vyšší než zjištěný průměr. Nejnižší úroveň počtu uchazečů bylo v JK dosaženo v roce 1997 a to ve výši 12,5 tisíc osob, v ČR to bylo ve stejném roce (268,9 tisíc osob). Naopak nejvyšší počet uchazečů byl v JK zaznamenán v roce 2005 (23,6 tis. os.) a v ČR pak v roce 2003 (542,4 tis. os.). Rozpětí mezi maximální a minimální hodnotou je v kraji 11147, nejvyšší je v okrese J. Hradec (2731). Směrodatná odchylka nám říká, že většina počtu uchazečů o zaměstnání se např. v JK neodchyluje od střední hodnoty o více než 3366 v obou směrech. Variační koeficient se pohybuje v rozmezí 12,9 % na Strakonicku do 28,2 % na Jindřichohradecku. Míra šikmosti je záporná u většiny řad, což představuje pravostranné zešikmení souboru hodnot.

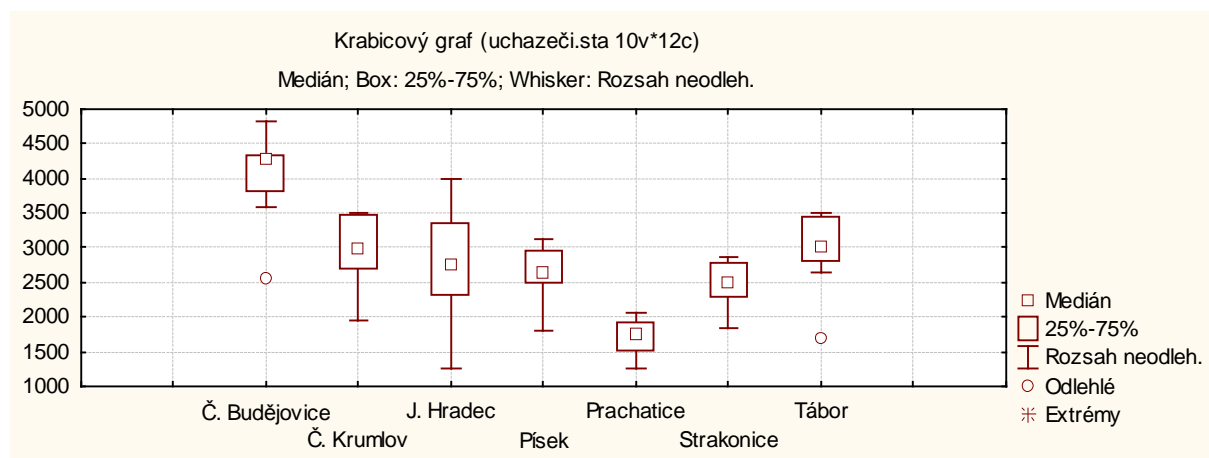
Tabulka 48 Popisné charakteristiky počtu uchazečů o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje a v České republice za období 1997 – 2007

	Průměr	Me-dián	Min.	Max.	Rozpětí	Směr. odch.	Var. koef. v %	Šik-most
Č. Budějovice	4060,6	4269	2541	4821	2280	596,43	14,69	-1,7733
Č. Krumlov	2985,2	2988	1943	3517	1574	513,19	17,19	-0,7573
J. Hradec	2799,6	2758	1255	3986	2731	791,22	28,26	-0,3551
Písek	2630,5	2632	1818	3142	1324	410,06	15,59	-0,8877
Prachatice	1710,0	1737	1246	2078	832	246,06	14,39	-0,5275
Strakonice	2471,5	2499	1825	2858	1033	319,35	12,92	-0,6175
Tábor	2999,2	3011	1694	3501	1807	529,53	17,66	-1,5483
Jihočeský kraj	19827,9	20426	12485	23632	11147	3366,22	16,98	-0,9785
Česká republika	452282,2	461923	268902	542420	273518	84928,51	18,78	-1,0858

Zdroj: vlastní výpočty

I v tomto případě byla pomocí krabicových grafů – viz. Obrázek 24 a Obrázek 56 v příloze – znázorněna poloha, variabilita a případné asymetrické rozdělení hodnot. Různá délka úseček je právě signálem asymetrického rozdělení dat daného souboru. U časových řad počtu uchazečů v okresech České Budějovice a Tábor jsou dokonce znázorněny odlehlé hodnoty.

Obrázek 24 Krabicové grafy řad počtu uchazečů v okresech Jihočeského kraje

Zdroj: autor

6.1.2.2 Analýza růstových charakteristik

Tabulka 49 zahrnuje průměrné (roční) tempo růstu všech řad. Pouze u počtu uchazečů na Prachaticku docházelo v letech 1997 – 2007 k průměrnému ročnímu poklesu o 1,2 %. V ostatních časových řadách se počet uchazečů v průměru zvyšoval. Nejvíce se hodnota tohoto ukazatele zvýšila o 6,8 % v okrese Jindřichův Hradec, v JK i v ČR byl shodný nárůst (o 2,8 %).

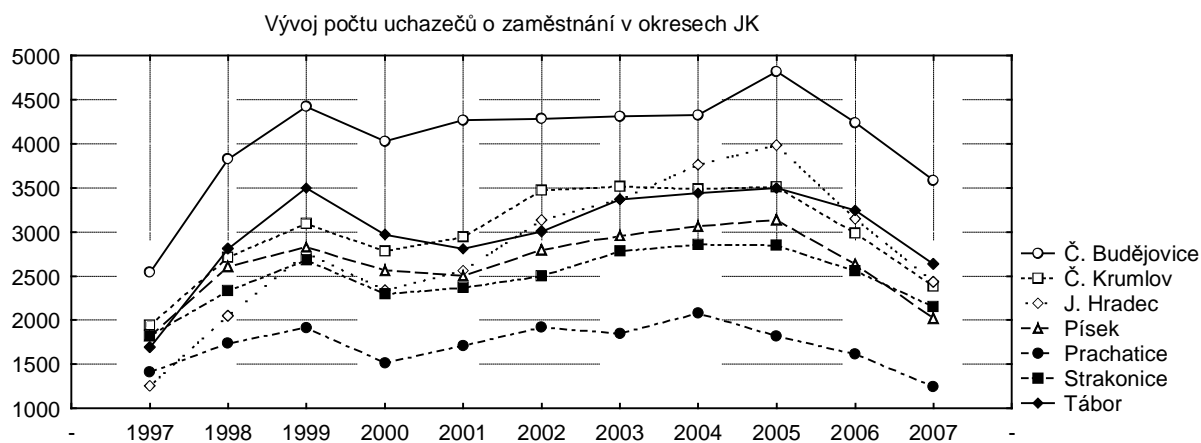
Tabulka 49 Průměrné tempo růstu časové řady počtu uchazečů v okresech Jihočeského kraje a v České republice

	Tempo růstu
Č. Budějovice	1,035106
Č. Krumlov	1,02058
J. Hradec	1,068351
Písek	1,010592
Prachatice	0,987781
Strakonice	1,016429
Tábor	1,045249
Jihočeský kraj	1,027976
Česká republika	1,028131

Zdroj: vlastní výpočty

Obrázek 25 znázorňuje vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v okresech JK. Je z něj patrné, že ve všech okresech dochází k poklesu tohoto ukazatele a to soustavně od konce roku 2005, kdy byla dosažena maximální hodnota. Na Prachaticku klesá počet uchazečů již od konce roku 2004, v tomto okrese je také nejméně uchazečů, nejvíce jich je za celé sledované období v okrese České Budějovice.

Obrázek 25 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje v období 1997 - 2007

Zdroj: autor

6.1.2.3 Modely časových řad

Hodnoty časových řad počtu uchazečů mají konstantní variabilitu a není tedy nutné je logaritmicky transformovat. Dále u nich nebyla prokázána přítomnost trendu. Podle těchto diagnostických vlastností opět zkonstruujeme v programu SAS příslušné modely. Tabulka 50 ukazuje vybrané modely. MAPE vyšel pro všechny hodnoty nejméně u časové řady počtu uchazečů v ČR a to 7,33 %. Což svědčí o tom, že daný model (Lineární exponenciální vyrovnání) dobře vystihuje vývoj sledovaného jevu. U ostatních řad nepřesáhla hodnota

MAPE 13 %, můžeme tedy usuzovat, že dané modely jsou z hlediska použití pro charakterizované časové řady kvalitní.

Byla provedena také předpověď počtu uchazečů v okresech JK a ČR na následující období – tj. jeden rok (2008). K daným řadám byly vypočteny i chyby předpovědí a to tak, že do modelu o stejných parametrech byla daná řada zkrácená o poslední rok a příslušná hodnota vypočtená jako předpověď byla porovnána s již známou skutečností. Absolutní chyba předpovědi pro model JK vyšla 7686 uchazečů a pro použitý model ČR 31,9 tis. uchazečů.

Tabulka 50 Vybrané modely, hodnoty MAPE, předpovědi na konec roku 2007 a skutečně dosažené hodnoty, chyby předpovědí pro časové řady

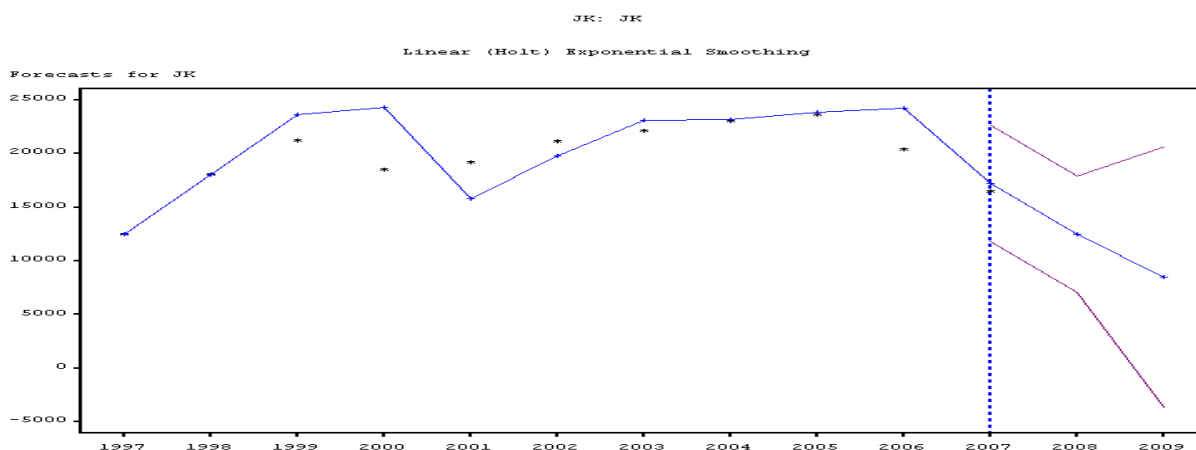
	Model	MAPE v %	Skutečnost	Předpověď	Abs. chyba	Proc. chyba v %
Č. Budějovice	Jednoduché exponenc. vyrovnání	9,64	3588	4239	651	0,1536
Č. Krumlov	Dvojitě (Brownovo) exponenc. vyrovnání	9,63	2382	2495	113	0,0453
J. Hradec	Lineární (Holtovo) exponenc. vyrovnání	12,57	2431	4097	1666	0,4066
Písek	Lineární (Holtovo) exponenc. vyrovnání	8,59	2020	3118	1098	0,3521
Prachatice	Lineární trend	11,93	1246	1905	659	0,3459
Strakonice	Lineární (Holtovo) exponenc. vyrovnání	8,73	2148	2903	755	0,2601
Tábor	Jednoduché exponenc. vyrovnání	12,30	2637	3246	609	0,1876
Jihočeský kraj	Lineární (Holtovo) exponenc. vyrovnání	8,75	16452	24138	7686	0,3184
Česká republika	Lineární (Holtovo) exponenc. vyrovnání	7,33	354878	386735	31857	0,0824

Zdroj: vlastní výpočty

Průběh křivky od konce roku 1997 a předpověď do konce roku 2009 pro časové řady počtu uchazečů v JK a ČR získané modelem: Lineární (Holtovo) exponenciální vyrovnání - viz. Obrázek 26 a Obrázek 57 v příloze.

Tabulka 51 uvádí předpovědi na rok 2008 získané zejména z exponenciálního vyrovnání řad počtu uchazečů o zaměstnání. Jsou zde i vyznačeny předpovědi po korekci absolutní chyby. Po korekci této chyby by se počet uchazečů o zaměstnání v JK ke konci roku 2008 měl s 95 % spolehlivostí pohybovat v rozmezí 4791 až 20163 osob a v rámci celé ČR v intervalu 229,4 až 293,1 tis. osob.

Obrázek 26 Model Lineární (Holtovo) exponenciální vyrovnání u časové řady míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji

Zdroj: autor

Tabulka 51 Předpovědi na rok 2008 pro časové řady počtu uchazečů o zaměstnání po korekci

	Předpověď	+	-
Č. Budějovice	3589	4240	2938
Č. Krumlov	1777	1890	1664
J. Hradec	1813	3479	147
Písek	1408	2506	310
Prachatice	1692	2351	1033
Strakonice	1793	2548	1038
Tábor	2638	3247	2029
Jihočeský kraj	12477	20163	4791
Česká republika	261276	293133	229419

Zdroj: vlastní výpočty

6.1.3 Statistická analýza vývoje sektorové struktury zaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice

V této části bude popisována intervalová časová řada (kde hodnota znaku je měřena za časový interval) a neperiodická časová řada (časový interval měření 1 rok). U těchto neperiodických řad se nejčastěji zajímáme o změření a vyjádření složky dlouhodobého vývoje hodnot znaku, tzv. trendu, který vyjadřujeme výpočtem trendové funkce (nejčastěji lineární, kvadratické, logaritmické a exponenciální). Jedná se o zvláštní typ jednoduché regresní funkce, ve které jsou hodnotami závisle proměnné vždy hodnoty sledovaného znaku a nezávisle proměnnou hodnoty proměnné času (roky).

6.1.3.1 Popisné charakteristiky

Tabulka 52 uvádí hodnoty základních popisných charakteristik pro analyzované časové řady JK a ČR. Do zkoumaného souboru spadá 11 let od roku 1997 až do roku 2007. Při porovnání lze ze statistických charakteristik vypočítat, že v JK byla za posledních 11 let naměřena téměř o 1,6x vyšší průměrná míra zaměstnaných v prvním sektoru než je tomu v rámci celé ČR.

Tabulka 52 Popisné statistiky zaměstnanosti (v %) v sektorech národního hospodářství dle VŠPS v Jihočeském kraji a České republice v %

Sektor	Průměr	Medián	Min.	Max.	Rozpětí	Směr. odch.
1 s. JK	7,71	7,57	6,11	10,74	4,63	1,5124
1 s. ČR	4,76	4,76	3,76	5,76	2,00	0,6090
2 s. JK	41,06	40,91	39,6	42,26	2,66	0,7769
2 s. ČR	39,94	39,96	39,19	41,15	1,95	0,6249
3 s. JK	51,23	51,54	48,86	52,61	3,75	1,2824
3 s. ČR	55,30	55,42	53,09	56,55	3,46	1,1404

Zdroj: vlastní výpočty

Průměrná zaměstnanost v druhém sektoru je přibližně za sledované období stejná (40 %), ve třetím pak v JK v průměru pracuje 51,2 % všech pracujících, v ČR tento údaj překročil hranici 55 %. Z porovnání směrodatné odchylky vyplývá, že nejmenší variabilita zaměstnanosti je v primárním a sekundárním sektoru ČR, naopak nejvyšší vyšla v primárním sektoru JK, tento výsledek lze interpretovat tak, že zaměstnanost se v tomto sektoru neodchyluje od střední hodnoty o více než 1,5 % v obou směrech.

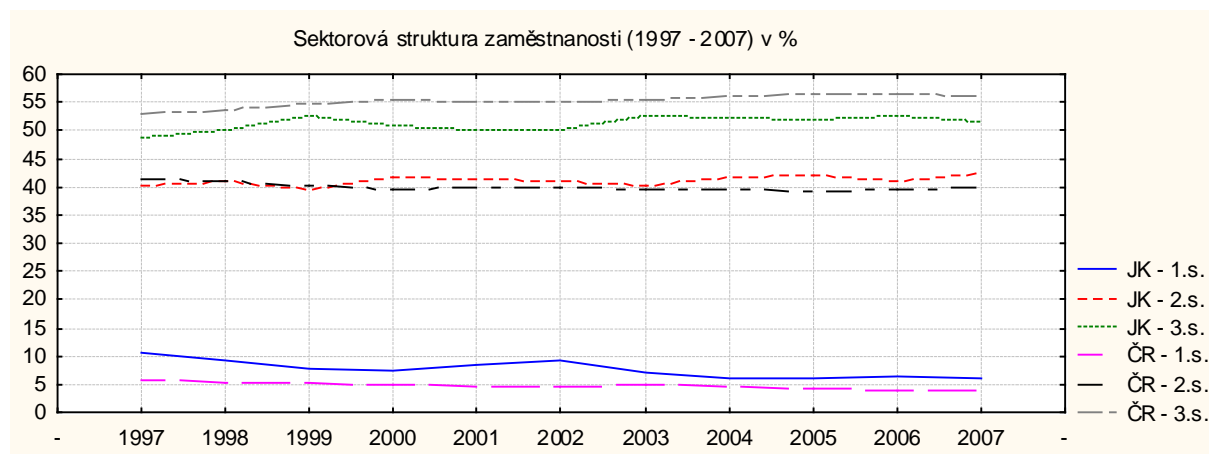
6.1.3.2 Analýza růstových charakteristik

Zaměstnanost v primárním sektoru JK se v letech 1997 - 2007 v průměru každoročně snížila o 5,4 % (v ČR o 6,2 %), v sekundárním se zvýšila o 0,5 % (v ČR se snížila o 0,3 %) a v terciárním stoupla o 0,5 % (v ČR o 0,6 %).

Hodnota bazického indexu vede k závěru, že zaměstnanost v primárním sektoru JK se za celé hodnocené období snížila o 42,4 % (v ČR o 34,7 %), v sekundárním sektoru vzrostla o 4,6 % (v ČR se naopak snížila o 2,8 %) a v terciárním se zvýšila o 5,5 % (v ČR o 6 %).

V prvním sektoru pokračuje pokles pracujících, oproti roku 1997 se tento stav snížil v JK až o 40 %. Počet zaměstnaných ve druhém sektoru se za dané období pohybuje v JK okolo 40 %. Ve třetím sektoru nachází stále více uplatnění obyvatel. Hranici 50 %-ního podílu na celkové zaměstnanosti překročil JK až v roce 1998 – viz. Obrázek 27.

Obrázek 27 Sektorová struktura zaměstnanosti v období 1997 - 2007 v Jihočeském kraji a České republice v %

Zdroj: autor

6.1.3.3 Modely časových řad

Byla provedena také předpověď zaměstnanosti v sektorech v JK a ČR na následující rok, tj. 2008. Tabulka 53 obsahuje vybrané rovnice regresních funkcí, koeficienty resp. indexy korelace r a determinace r^2 , předpovědi na další rok a 95 % intervaly spolehlivosti, ve kterém by se v následujícím roce měla pohybovat dosažená hodnota.

Za výstižnější model byl vybrán ten, u kterého vyšla těsnost závislosti nejvyšší (nejblíže 1), neboť to znamená, že se modelem podařilo vysvětlit větší část celkové variability zaměstnanosti v jednotlivých sektorech. Takováto funkce daného modelu totiž nejlépe a nejpresněji vystihuje reálný vývoj zkoumaného jevu v minulosti a jsme tedy oprávněni předpokládat, že se podobným způsobem bude chovat i v budoucnosti.

Tabulka 53 Vybrané ukazatele k predikci

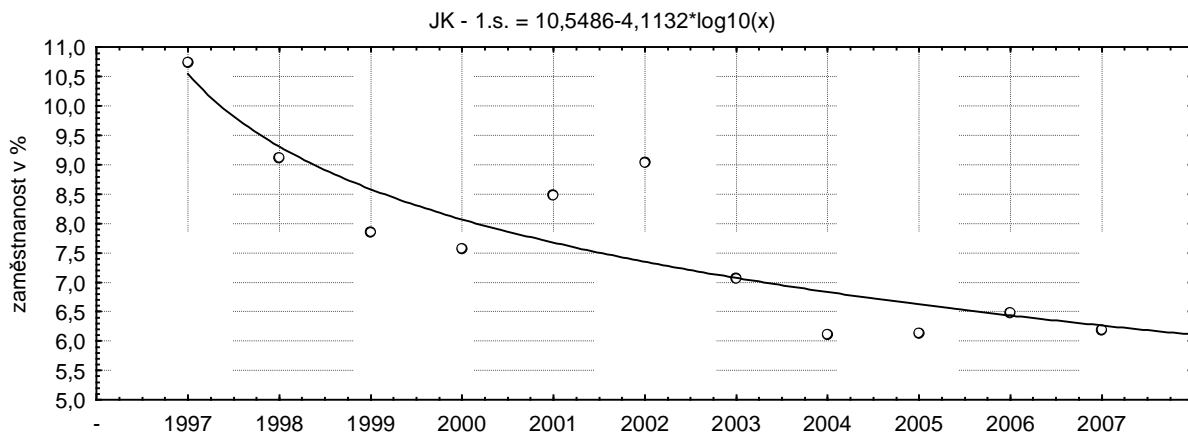
Sektor	Rovnice	r	r^2	Předpověď 2008 (%)	95 % interval (%)
1 s. JK	$10,55 - 4,11 \cdot \log_{10}(x)$	0,8535	0,7284	6,11	5,28-6,94
2 s. JK	$40,40 + 0,049x + 0,008x^2$	0,6243	0,3898	42,13	40,42-43,85
3 s. JK	$52,15 - 3,36/x$	0,7085	0,5019	51,87	51,06-52,68
1 s. ČR	$5,84 - 0,18x$	0,9821	0,9645	3,68	3,50-3,85
2 s. ČR	$41,69 - 0,55x + 0,03 x^2$	0,8944	0,80	40,01	39,22-40,80
3 s. ČR	$52,94 + 3,42 \cdot \log_{10}(x)$	0,9694	0,9398	56,62	56,30-56,95

Zdroj: vlastní výpočty

Primární sektor JK nejlépe vystihuje trend vývoje zaměstnanosti logaritmická funkce (Obrázek 28), která má nejvyšší hodnotu indexu korelace r (0,85), to znamená vysoký stupeň korelační závislosti. Hodnota koeficientu determinace r^2 je 0,7284, to znamená, že 72,8 % variability pozorovaných hodnot lze vysvětlit modelem logaritmické funkce. Odhad

zaměstnanosti v roce 2008 pro model s touto regresní funkcí činí 6,1 %. Hodnota vypočtené hladiny významnosti p je výrazně nižší než stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$, lze tedy mluvit o statisticky významném koeficientu korelace. I analýza rozptylu potvrdila vhodnost daného regresního modelu.

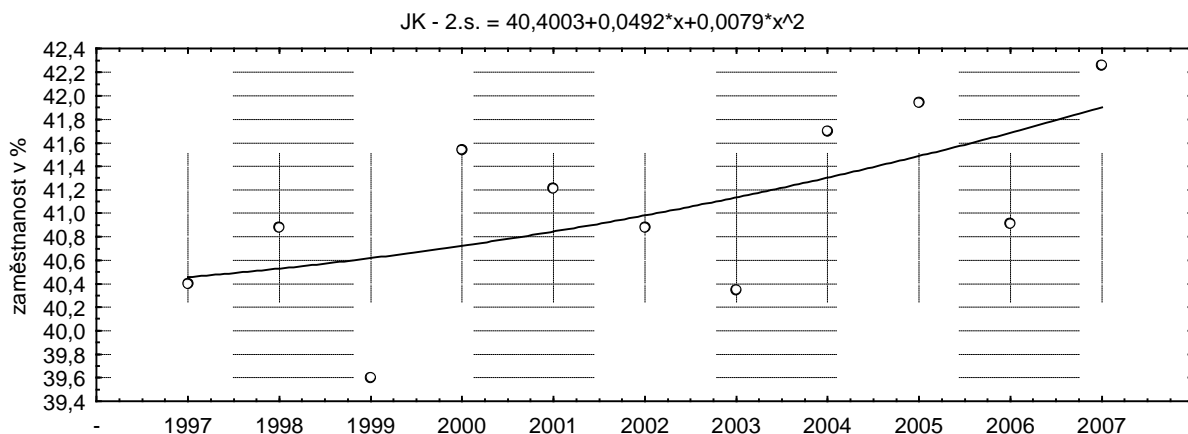
Obrázek 28 Zaměstnanost (v %) v primárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

Zdroj: autor

Ve druhém sektoru je trendová složka charakterizující zaměstnanost u sledované časové řady slabá. Nejvyšší hodnota indexu korelace vyšla pro kvadratickou funkci (Obrázek 29). Pouze 39 % variability hodnot zaměstnanosti v tomto sektoru je vysvětleno zvoleným regresním modelem. V roce 2008 můžeme očekávat průměrnou zaměstnanost 42,1 %.

Obrázek 29 Zaměstnanost (v %) v sekundárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

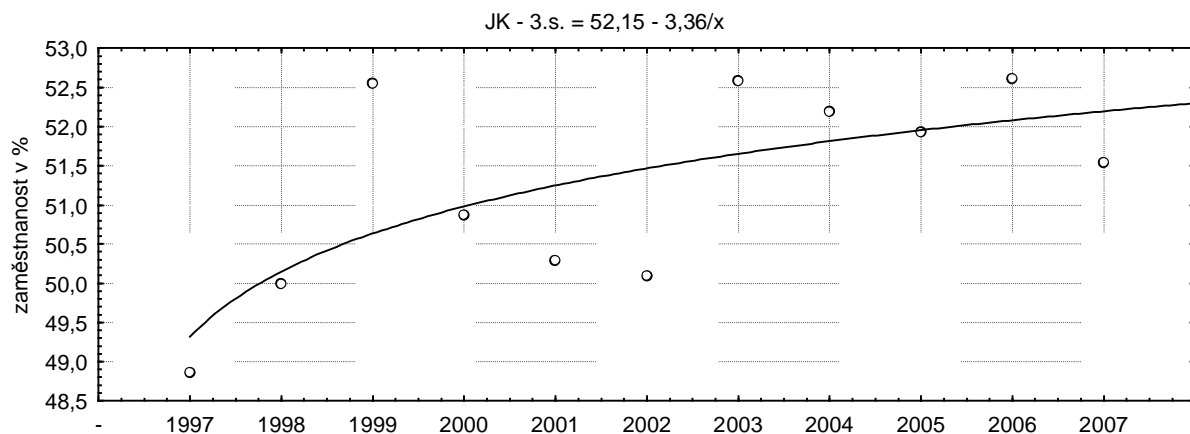

Zdroj: autor

Třetí sektor se dá dobře popsat hyperbolou (Obrázek 30). Tou lze vysvětlit 50,2 % celkové variability. Pokud předpokládáme, že i v roce 2008 bude mít sledovaná časová řada tento trend, budeme v tomto roce očekávat průměrnou zaměstnanost v terciárním sektoru JK 51,9 %.

U časových řad ČR vyšly hodnoty r a r^2 vysoké. Dané modely lze považovat za velmi kvalitní. Pro primární sektor ČR se hodí lineární funkce, pro sekundární poté kvadratická funkce a pro terciární logaritmická funkce.

Obrázek 30 Zaměstnanost (v %) v terciárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

Zdroj: autor

Pro výpočet Theilova koeficientu byly zkonstruovány trendové přímky pouze za roky 1997 - 2005. Zbylé dvě hodnoty z let 2006 a 2007 byly uschovány. Pomocí trendové přímky byly vypočteny předpovědi na dané dva roky a ty byly porovnány s uschovanou skutečností. Potřebné údaje a propočty jsou ukázány na příkladu časové řady primárního sektoru JK – viz. Tabulka 54.

Tabulka 54 Výpočet Theilova koeficientu nesouladu pro primární sektor Jihočeského kraje

	y_t	\hat{P}_j	$(y_j - \hat{P}_j)^2$	y_j^2
2006	6,48	6,45	0,0009	41,9904
2007	6,19	6,28	0,0081	38,3161
Σ	x	x	0,009	80,3065

Zdroj: vlastní výpočty

Koeficient nesouladu se u všech časových řad pohybuje výrazně pod 1 %, chyba předpovědi je tedy v tomto případě považována za velmi malou a navržené modely jsou dobrým nástrojem pro tvorbu budoucí předpovědi.

$$\text{Th 1JK} = (0,009/80,3065) * 100 = 0,011 \%,$$

$$\text{Th 2JK} = (1,4645/3459,54) * 100 = 0,042 \%,$$

$$\text{Th 3JK} = (0,8228/5424,18) * 100 = 0,015 \%,$$

$$\text{Th 1ČR} = (0,062/29,978) * 100 = 0,207 \%,$$

$$\text{Th 2ČR} = (0,3555/3154,98) * 100 = 0,0113 \%,$$

$$\text{Th 3ČR} = (0,0917/6364,89) * 100 = 0,0014 \%.$$

6.2 Hodnocení potenciálu trhu práce v okresech Jihočeského kraje s využitím statistických metod

Cílem kapitoly je prostřednictvím souhrnných ukazatelů za jednotlivé okresy JK odpovědět na následující otázku: Která území kraje se významně liší od průměru kraje, existují v kraji výrazně problémové (zaostávající) oblasti? Cílem je tedy kvantifikovat postavení okresů JK v roce 2007 v oblasti trhu práce.

Sledování regionálních rozdílů je nezbytné pro hodnocení úrovně regionálního rozvoje jak v rámci kraje, tak i z celorepublikového hlediska. Je potřebné zejména pro stanovení zásadních opatření regionální politiky směřujících ke snižování regionálních disparit a k podpoře ekonomického růstu v regionech. Podstatou sledování regionálních rozdílů je odhalit disproporce, které mají výraznou regionální dimenzi. Rozsah těchto disproporcí je ovlivňován především ekonomickou strukturou, polohou území, přírodními podmínkami a v neposlední řadě iniciativou územních orgánů.

6.2.1 Volba ukazatelů vhodných k popisu trhu práce okresů

Vzhledem k nutnosti hodnocení a porovnávání stavu trhu práce v jednotlivých okresech JK vzniká potřeba vytvoření takového indikátoru či indikátorů, které by s dostatečnou vypovídací schopností informovaly o potenciálu jednotlivých okresů. Při stanovení takového indikátoru je nutné vycházet z kvalifikovaných statistických analýz ukazatelů (proměnných), jimiž lze jednotlivé složky trhu práce charakterizovat. V rámci kvantifikace postavení okresů v rámci JK bylo posuzováno celkem 11 ukazatelů roztríděných do 4 okruhů (deskriptorů) – viz. Tabulka 55.

Ukazatele byly vybírány na základě těchto principů:

- Ø reprezentativnost: důraz byl kladen na ty ukazatele, které charakterizují významné jevy a vykazují signifikantní meziokresní rozdíly,
- Ø srovnatelnost: ukazatele byly konstruovány tak, aby co nejvíce eliminovaly odlišnou velikost jednotlivých okresů JK,
- Ø vypovídací schopnost: byly vybrány takové ukazatele, u kterých lze stanovit směr působení (optimum) a které jsou interpretovatelné.

Statistický rozbor probíhal ve dvou základních oblastech:

- 1) Analýza současného stavu trhu práce v okresech JK - určení ukazatelů, které mají na současný stav (tj. rok 2007) největší vliv,

2) Analýza vývojových tendencí jednotlivých ukazatelů (období 2000 – 2007).

Tabulka 55 Ukazatele použité v meziokresním srovnání v Jihočeském kraji

Deskriptor	Ukazatel	Měrná jednotka	Zdroj
Zaměstnanost	Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	%	ČSÚ
	Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
	Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
	Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	%	ČSÚ
Intenzita ekonomických aktivit	Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	počet	ČSÚ
Nezaměstnanost	Míra nezaměstnanosti	%	MPSV
	Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	%	MPSV
	Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	%	MPSV
	Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	%	MPSV
	Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	počet	MPSV
Politika zaměstnanosti	Podíl APZ na PZ	%	MPSV

Zdroj: autor

6.2.2 Využití metod vícerozměrné statistické analýzy

Řešení problematiky regionálních rozdílů, a to nejen na trhu práce, je v současné době jednou z velmi aktuálních otázek. Hodnocení těchto rozdílů, jak v oblasti národní tak i mezinárodní, umožňuje nepřehledné množství metod a postupů. V praxi se často setkáváme s obsáhlými statistickými soubory, jež disponují obvykle velkým množstvím proměnných, mezi nimiž existují nebo mohou existovat vzájemné vztahy a souvislosti. Je tedy potřeba vybrat menší vhodný počet takových ukazatelů, které mají nejlepší vypovídací schopnost o situaci na trhu práce. Pro charakterizování a zobecnění vztahů proměnných můžeme využít právě metod vícerozměrné statistické analýzy [100].

Dosavadní analýzy se týkaly hodnot a vývoje jednotlivých ukazatelů. Na trhu práce však tyto ukazatele nepůsobí odděleně, existují mezi nimi vzájemné různě silné vztahy. Proto bylo v další fázi přistoupeno k využití dvou z vícerozměrných statistických metod - shlukové analýzy a analýzy hlavních komponent.

Shluková analýza byla využita pro vytvoření homogenních skupin proměnných, které charakterizují nejlépe trh práce. Pro tyto skupiny pak byla použita analýza hlavních komponent, pomocí níž byla provedena transformace souboru původních proměnných do nových hypotetických proměnných, které nazýváme komponenty. Každá komponenta pak obsahuje jednotlivé proměnné, respektive jejich korelační koeficienty, které určují sílu závislosti právě s uvedenou komponentou. Na tomto základě lze pak stanovit váhy jednotlivých proměnných.

Hlavním úkolem provedených analýz bylo určení ukazatelů, které mají na trh práce v okresech zásadní vliv, a kvantifikace jejich váhy. Vícerozměrné statistické metody jsou použitelné pro velké rozsahy výběru, což v práci nebylo dodrženo (z důvodu nízkého počtu okresů). K výsledkům je nutno přistupovat jako k orientačním.

6.2.2.1 Shluková analýza

Shluková analýza se zabývá vyšetřováním podobnosti objektů a jejich klasifikací do tzv. shluků. Výsledek analýzy vždy závisí na volbě proměnných, zvolené míře vzdálenosti mezi objekty a shluky a na zvoleném algoritmu výpočtu. Vzdálenost samotná je velice závislá na měřítkách jednotlivých veličin. Často se v praxi setkáváme se situací, že měřítka proměnných jsou značně nesourodá (% , počet ks, Kč atd.). V takových případech je úprava nezbytná, protože jinak by celá analýza závisela nejvíce na proměnné s největším rozsahem [103]. V tomto případě jsou, kromě dvou ukazatelů (počet uchazečů na 1 volné pracovní místo a počet registrovaných podniků na 1000 obyvatel), ostatní hodnoty analyzovaných ukazatelů vyjádřené v %.

Z oblasti shlukovacích metod bylo nejprve vybráno spojování (hierarchické shlukování). Postup při shlukové analýze probíhá v zásadě ve dvou krocích:

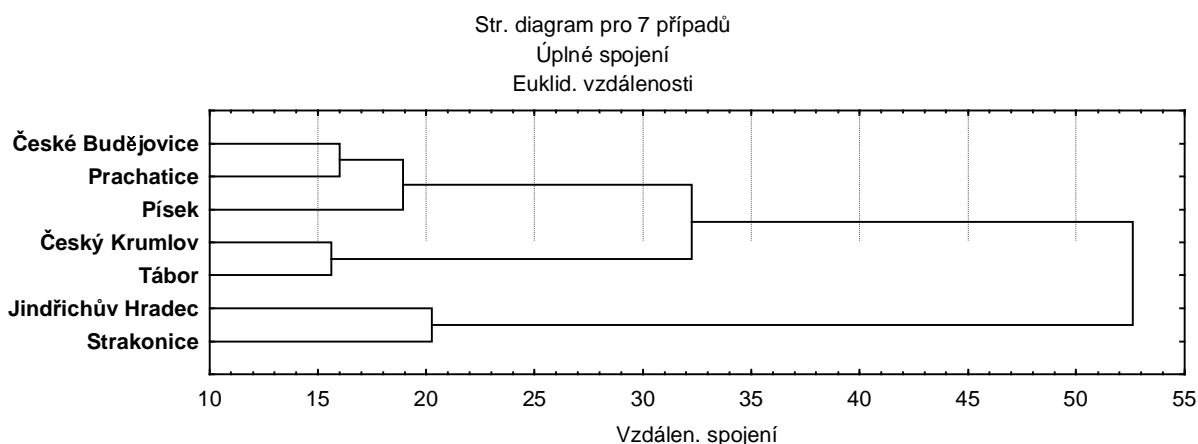
- 1) vypočtení vzdálenosti objektů (proměnných nebo případů) – každého od každého – a uložení se do matice vzdáleností,
- 2) na základě této matice se objekty postupně sdružují do shluků.

System Statistica umožňuje zvolit z několika různých způsobů ve volbě míra vzdáleností – Euklidovské (ta bude použita), blokové (Manhattanské), či Čebyševovy. Volbou pravidla slučování (spojování) určíme, jak se budou na základě matice vzdáleností objekty sdružovat do shluků. Obecně všechny shlukovací algoritmy pracují tak, že v matici vzdáleností naleznou minimum a objekty, jimž tato vzdálenost přísluší spojí do shluku. Pak následuje přepočítání matice vzdáleností, během něhož se vypočtou vzdálenosti nového shluku od ostatních objektů

a shluků. Lze např. využít úplné spojení, tj. vzdálenost shluků je dána vzdáleností těch dvou objektů, které jsou nejdále od sebe (má tendenci spíše tvořit skupiny s podobným počtem objektů).

Výstupem shlukovací analýzy je klasický horizontální hierarchický stromový graf (dendrogram podobnosti objektů). Z dendrogramu – Obrázek 31 – lze jednoduchým „vertikálním řezem“ zjistit složení shluků při subjektivním určení počtu shluků – viz. dále v textu. Na ose Y jsou jednotlivé okresy JK, ty které jsou spojené, jsou součástí shluku. Výška, v jaké jsou spojené vodorovnou čarou, označuje, jak jsou od sebe shluky vzdáleny. Jinými slovy, čím delší je svislá čára u daného objektu, tím menší je jeho podobnost s nejbližším objektem.

Obrázek 31 Dendrogram objektů (okresů JK) vytvořený metodou nejvzdálenějšího souseda matice dat (úplné spojení)

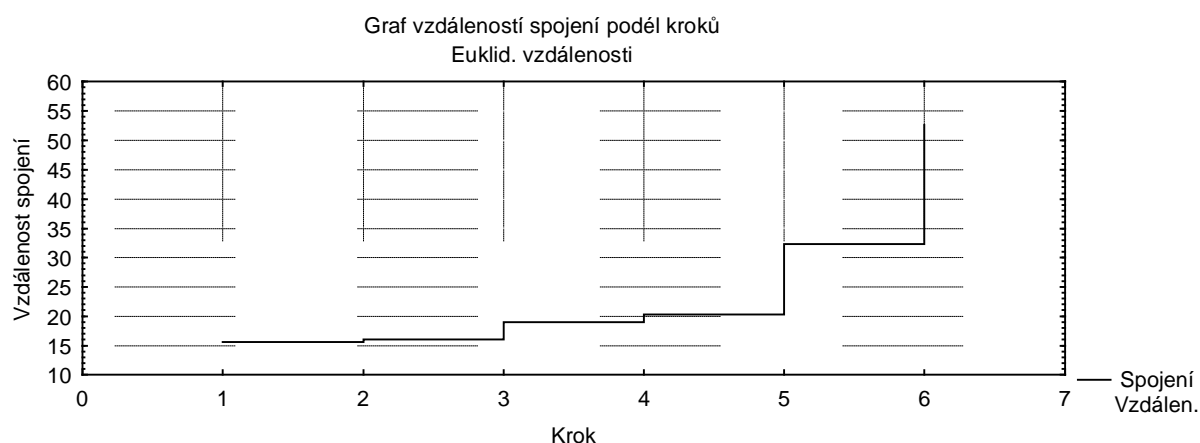

Zdroj: autor

Na kartě Details se nachází rozšířená nabídka výstupů hierarchického shlukování. Uživateli může poskytnout vodítko při tvorbě nejvhodnějšího počtu shluků. Graf rozvrhu shlukování (Obrázek 32) znázorňuje na ose X pořadí kroku a na ose Y vzdálenost objektů/shluků spojených v daném kroku. Čím je plošší křivka, tím více objektů je shlukováno zhruba na stejné úrovni vzdálenosti a dá se očekávat, že patří k téže skupině. Vysoké schody v grafu naopak naznačují větší odlišnost mezi shluky – zde jde o krok 6 při vzdálenosti spojení 32. V tomto místě je vhodné vést pomyslnou hranici, která oddělí jednotlivé skupiny objektů.

Tímto rozdělením získáme 3 shluky s různým počtem okresů s určitou mírou podobnosti sledovaných proměnných. První shluk obsahuje okresy Jindřichův Hradec a Strakonice, druhý shluk pak okresy Český Krumlov a Tábor. Ve třetím shluku nalezneme okresy České Budějovice, Prachatice a Písek.

Obrázek 32 Graf rozvrhu hierarchického shlukování

Zdroj: autor

Informačně bohatší je druhá shlukovací metoda – metoda k-průměrů. V tomto případě již zadáváme, kolik shluků chceme vytvořit (zvolíme např. 3). Základním výstupem této metody jsou průměrné hodnoty jednotlivých ukazatelů pro vytvořené shluky (Tabulka 56).

Tabulka 56 Průměry hodnot sledovaných proměnných a zjištěných shluků

Proměnné	m.j.	Shluk 1	Shluk 2	Shluk 3
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	%	51,62	50,12	50,48
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zam.	%	7,25	9,90	7,83
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zam.	%	41,35	42,40	38,67
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zam.	%	51,40	47,70	53,50
Počet podniků na 1000 obyvatel	n	235,98	214,45	243,33
Míra nezaměstnanosti	%	5,32	4,92	4,14
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	%	17,79	20,13	20,83
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	%	14,33	14,88	15,92
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	%	27,75	32,23	21,23
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	n	3,06	2,77	1,92
Podíl APZ na PZ	%	21,02	24,98	42,60

Zdroj: vlastní výpočty

Jedním z požadavků na výstup shlukovací analýzy je výčet členů jednotlivých shluků. Výstupem programu je samostatná Tabulka 57 pro každý shluk s výčtem okresů a vzdáleností od příslušného středu shluku. Nejnižších průměrných hodnot analyzovaných proměnných dosahuje shluk 3. Zejména tomu napomohly Českobudějovický a Prachatický okres, které patří v JK k těm, co dosahují nejnižší míry nezaměstnanosti, mají nejvyšší počet registrovaných podnikatelských jednotek, vysoký podíl výdajů určených na APZ a podíl

zaměstnaných ve službách. Mezi ty nejvíce ohrožené okresy, co do sledovaných ukazatelů trhu práce, patří Jindřichův Hradec a Strakonice (shluk 1), kde je nejnižší počet podniků a největší podíl zaměstnaných v zemědělství a v průmyslu a podíl dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů.

Tabulka 57 Členy shluků a vzdálenosti od příslušného středu shluku

Shluk 1	Jindřichův Hradec	Strakonice	
Vzdálen.	2,91	2,91	
Shluk 2	Český Krumlov	Tábor	
Vzdálen.	2,08	2,08	
Shluk 3	České Budějovice	Písek	Prachatice
Vzdálen.	2,74	3,31	2,70

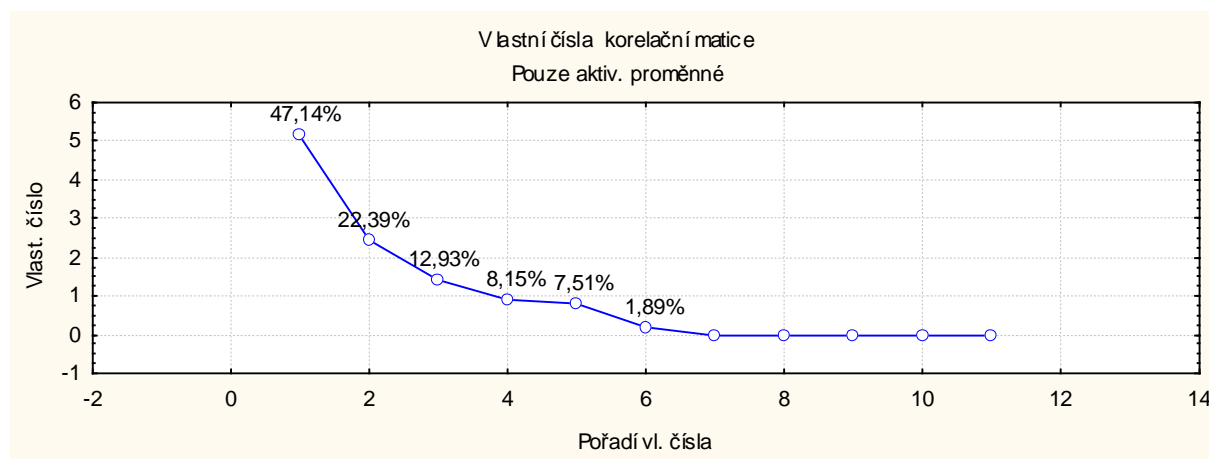
Zdroj: vlastní výpočty

6.2.2.2 Analýza hlavních komponent

Cílem analýzy je shromáždit co nejvíce informací do několika málo nových proměnných, tj. hlavních komponent. Část informací sice zanedbáme a ztratíme, ale na druhou stranu získáme podstatně méně proměnných, než jsme měli původně.

V první řadě se budeme ve výsledcích zabývat, nakolik je taková komprese možná a kolik bude zapotřebí výsledných komponent. Výpočet hlavních komponent vychází z vlastních čísel korelační matice, přičemž každému vlastnímu číslu přísluší jedna hlavní komponenta. Vlastní čísla získáme, když na kartě základní výsledky zaškrtneme tlačítko sutinový graf – viz. Obrázek 33.

Obrázek 33 Vlastní čísla korelační matice

Zdroj: autor

Procenta nad vlastními čísly udávají, jaká část rozptylu původních proměnných je vysvětlena komponentou, která přísluší danému vlastnímu číslu. První komponenta v našem případě vysvětluje 47,2 % rozptylu. To lze chápat tak, že pokud bychom nahradili všechny původní

proměnné touto jednou proměnnou, uchováme zhruba 47 % informací, které byly v původních proměnných. Druhá komponenta vysvětluje dalších 22,4 %. Společně tyto dvě komponenty obsáhnou téměř 70 % informace. Postupně vidíme, že budeme-li přidávat komponenty, bude stoupat i procento reprodukované variability [109].

Na to, kolik procent je dostačujících a kolik by celkem mělo být komponent, žádné obecné pravidlo není a závisí to na cílech analýzy a datech. Někdy se doporučuje použít ty komponenty, které odpovídají vlastním číslům větším než 1. Zde by to byly první 3 komponenty, které společně vystihují 82,5 % rozptylu – viz. Tabulka 58. Jiný přístup vychází ze sutinového grafu. Zde se vychází z analogie valících se kamenů v horách. Přidávání dalších komponent by se mělo zastavit v takovém místě, kde by se zastavily sesouvající se kameny, které by na grafu padaly od prvního vlastního čísla. To by v tomto případě znamenalo vzít 5 komponent. S těmito pěti komponentami bude i v další části textu počítáno.

Tabulka 58 Vlastní čísla korelační matice a související statistiky

	Vl. číslo	Kumulativ.	% celk.	Kumulativ.
1	5,19	5,19	47,14	47,14
2	2,46	7,65	22,39	69,53
3	1,42	9,07	12,93	82,46
4	0,89	9,96	8,15	90,61
5	0,83	10,79	7,51	98,12
6	0,21	11,00	1,88	100,00

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 59 Korelace komponent a proměnných

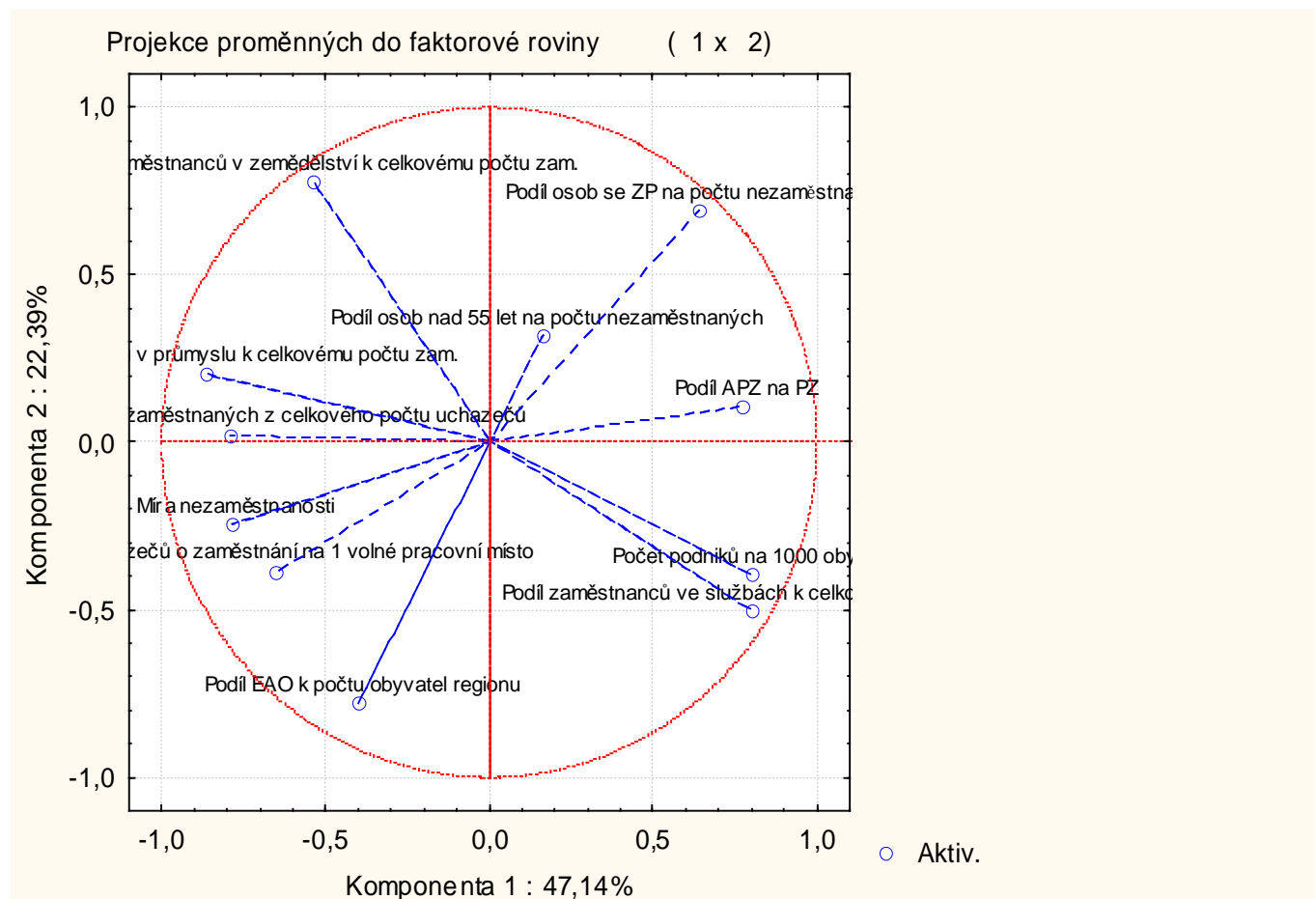
Proměnné	Komp. 1	Komp. 2	Komp. 3	Komp. 4	Komp. 5
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	-0,4008	-0,7811	-0,2012	-0,4045	-0,1404
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zam.	-0,5359	0,7765	-0,2281	-0,2254	0,0158
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zam.	-0,8629	0,2057	0,1859	-0,2034	-0,3466
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zam.	0,8020	-0,5045	-0,0068	0,2369	0,2105
Počet podniků na 1000 obyvatel	0,8031	-0,3957	0,08282	-0,3233	-0,2653
Míra nezaměstnanosti	-0,7842	-0,2460	0,3111	-0,3705	0,2875
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	0,6415	0,6897	0,2094	0,0502	-0,2418
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	0,1638	0,3162	-0,8594	-0,2113	0,2956
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	-0,7895	0,0216	0,3745	0,2226	0,4318
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	-0,6549	-0,3854	-0,4957	0,3495	-0,1198
Podíl APZ na PZ	0,7742	0,1039	0,1523	-0,3519	0,3769

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 59 zobrazuje korelace jednotlivých komponent s původními proměnnými. Korelace blízkí se k 1 značí silnou závislost s danou komponentou. Např. s komponentou číslo 1 nejvíce koreluje (i když v negativním směru) ukazatel podíl zaměstnanců v průmyslu (-0,86), s komponentou číslo 2 pak také negativně nejvíce koreluje ukazatel podíl EAO k počtu obyvatel regionu (-0,78) atd.

Mezi vstupními a novými 5 komponentami lze souvislost vyjádřit graficky. Na ose X je komponenta číslo 1 (zde jsou skóre vstupních proměnných vzhledem k první hlavní komponentě), na ose Y poté komponenta číslo 2 (zde jsou skóre vstupních proměnných vzhledem ke druhé komponentě). První komponenta je vysoce negativně korelována s podílem zaměstnaných v průmyslu a naopak pozitivně s podílem zaměstnaných ve službách a počtem registrovaných jednotek na 1000 obyvatel – viz. Obrázek 34.

Obrázek 34 Korelace proměnných s komponentami 1 a 2

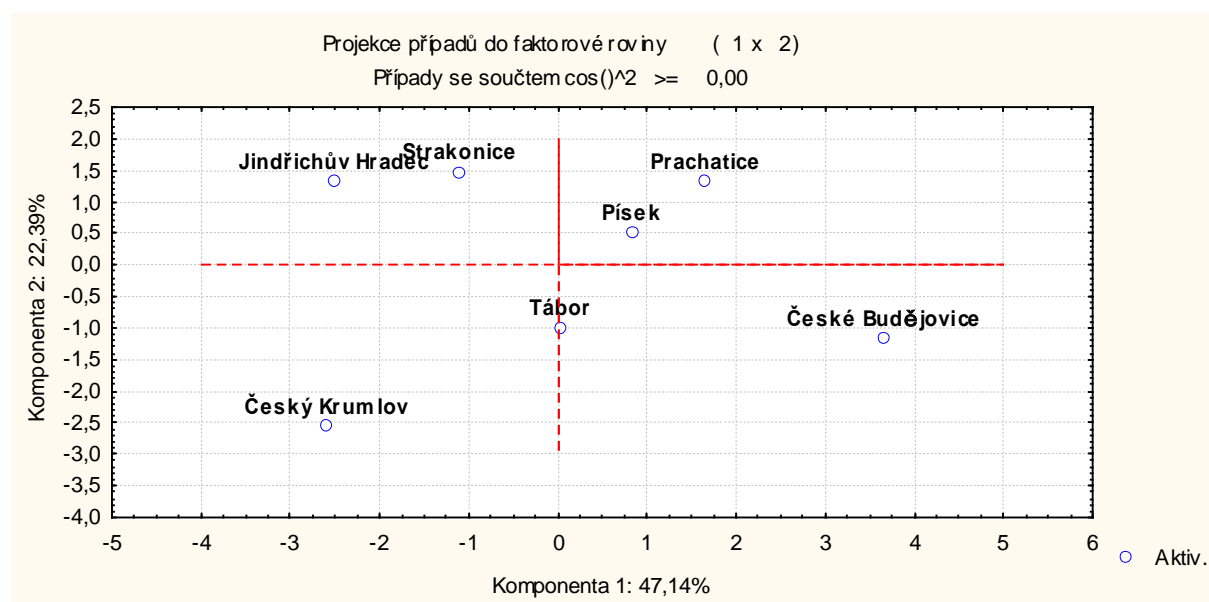
Zdroj: autor

Jelikož je podíl lidí v průmyslu a ve službách obecně považován za určité měřítko vyspělosti země, můžeme první komponentu interpretovat jako míru zaostalosti či vyspělosti. Druhá komponenta nejvíce pozitivně koreluje s podílem zaměstnaných v zemědělství a negativně

s podílem EAO k počtu obyvatel. Můžeme ji interpretovat jako míru toho, nakolik se okres orientuje na zemědělskou výrobu. Třetí komponenta se týká rizikových skupin, čtvrtá pak nezaměstnaností a pátá aktivní politikou zaměstnanosti. Podobně si můžeme nechat vytvořit grafy dalších komponent.

Nyní se podíváme, jak jsou na tom jednotlivé okresy JK ve vztahu k prvním dvěma komponentám. To nám ukazuje Obrázek 35. Okresy napravo jsou charakteristické vysokým podílem zaměstnaných ve službách a průmyslu. Vyniká zde zejména Českobudějovický okres. Všechny okresy obvykle považované za zemědělské jsou naopak na levé straně. Jsou to okresy, kde je nižší podíl osob zaměstnaných ve službách, zato vyšší podíl osob pracujících v zemědělství. Okres Český Krumlov negativně koreluje s oběma prvními komponentami.

Obrázek 35 Komponentové souřadnice případů (okresů Jihočeského kraje)

Zdroj: autor

Přesné číselné hodnoty komponentových souřadnic případů znázorňuje Tabulka 60.

Tabulka 60 Komponentové souřadnice případů podle korelací

	Komp. 1	Komp. 2	Komp. 3	Komp. 4	Komp. 5
České Budějovice	3,6704	-1,1524	0,0145	0,9009	0,2841
Český Krumlov	-2,5906	-2,5378	0,3061	-0,8263	-0,0539
Jindřichův Hradec	-2,5071	1,3328	-1,6370	0,8823	-0,0151
Písek	0,8341	0,5224	-0,6496	-0,9246	1,5730
Prachatice	1,6541	1,3442	-0,1742	-1,2210	-1,3220
Strakonice	-1,1000	1,4763	2,2984	0,4310	0,2872
Tábor	0,0392	-0,9855	-0,1581	0,7577	-0,7533

Zdroj: vlastní výpočty

Analýza současného stavu trhu práce (rok 2007)

Prvních pět komponent vysvětluje model z 98,1 % a je tedy možné pracovat pouze s těmito komponentami. Proměnné, jejichž vliv je v jednotlivých komponentách zásadní, uvádí spolu s jejich váhou Tabulka 61. Shrňeme-li informace získané pomocí analýzy hlavních komponent, která vychází zejména z údajů roku 2007, lze obecně konstatovat, že v současné době při posuzování základních charakteristik trhu práce mají rozhodující vlivy podíly zaměstnaných v průmyslu a službách, počet podniků na 1000 obyvatel a míra nezaměstnanosti. Přičemž podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru a míra nezaměstnanosti zde působí v negativním vyjádření.

Tabulka 61 Základní popis kraje - výsledky AHK – nejvýraznější proměnné trhu práce a míra jejich vlivu (rok 2007)

Komponenta	% z celkové variability	Ukazatele	Koeficient korelace s komponentou	Přepočtená váha ukazatele
I.	47,14	Podíl zaměstnaných v průmyslu	-0,8629	0,4146
		Podíl zaměstnaných ve službách	0,8019	0,3853
		Počet podniků na 1000 obyv.	0,8031	0,3858
		Míra nezaměstnanosti	-0,7842	-0,3767
II.	22,39	Podíl zaměstnaných v zem.	0,7765	0,1772
		Podíl osob se ZP	0,6897	0,1574
III.	12,93	Podíl osob nad 55 let	-0,8594	-0,1132
		Počet uchazečů na 1VPM	-0,4957	-0,0653
IV.	8,15	Podíl EAO k počtu obyv.	-0,4045	-0,0336
V.	7,51	Podíl dlouhodobě nezam.	0,4318	0,0331
		Podíl APZ na PZ	0,3769	0,0289

Zdroj: vlastní výpočty

Analýza vývojových tendencí trhu práce v letech 2000 - 2007

Tabulka 62 Vývoj základních ukazatelů v kraji - výsledky AHK (koeficienty růstu) – nejvýraznější proměnné a míra jejich vlivu (za období 2000 – 2007)

Komponenta	% z celkové variability	Ukazatele	Koeficient korelace s komponentou	Přepočtená váha ukazatele
I.	54,21	Počet uchazečů na 1VPM	-0,961	-0,586
		Podíl dlouhodobě nezam.	-0,784	-0,4781
		Míra nezaměstnanosti	-0,781	-0,4762
II.	20,78	Podíl osob se ZP	-0,835	-0,1952
		Podíl EAO k počtu obyv.	0,494	0,1155
		Podíl APZ na PZ	-0,489	-0,1143
III.	13,91	Podíl osob nad 55 let	-0,623	-0,0975
		Počet podniků na 1000 obyv.	0,559	0,0875

Zdroj: vlastní výpočty

Při posuzování vývojových tendencí byly z analýzy vyřazeny ty proměnné, které v čase nevykazují změny. Pro analýzu byly použity průměrné koeficienty růstu jednotlivých ukazatelů. První tři komponenty vysvětlují model z 88,9 % a je tedy možné pracovat pouze s nimi – viz. Tabulka 62. Při posuzování vývoje trhu práce má největší vliv počet uchazečů na jedno volné pracovní místo, podíl dlouhodobě nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti. U všech těchto ukazatelů je koeficient korelace záporný.

6.2.3 Postavení okresů Jihočeského kraje v oblasti trhu práce

Výsledky vícerozměrných analýz umožnily identifikovat proměnné, jejichž vliv na celkový stav je nejsilnější a zejména kvantifikovat jejich váhu. Vstupní data, použitá ke zjištění postavení jednotlivých okresů JK, bylo nejprve nutné znormovat a převést na srovnatelný základ – podrobný postup je uveden dále. Autor částečně využil postup aplikovaný Českým statistickým úřadem (na základě uskutečněného rozhovoru a souhlasu regionálního zmocněnce českobudějovické pobočky), který ve své studii „Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji“ podobně určoval pořadí krajů v ČR (ale ne za oblast trhu práce), váhu jednotlivých proměnných však určili na základě párového srovnání (autor použil přepočtenou váhu z výsledků analýzy hlavních komponent).

Upravené hodnoty proměnných byly podkladem pro vypočtení ukazatele - indexu potenciálu trhu práce I_i^{TP} , kterým je možné charakterizovat úroveň potenciálu trhu práce v okresech JK a zároveň provést porovnání jednotlivých okresů a stanovit jejich pořadí. Vytvořený indikátor by měl sloužit jako informační systém vypovídající o míře rozvoje okresu v oblasti trhu práce. Schopnost rozvoje je nutné průběžně vyhodnocovat a získané informace zpětně zabudovat do rozhodovacího procesu.

Konstrukce syntetického ukazatele:
$$I_i^{TP} = \sum_{i=1}^n x_i w_i ,$$

kde: i - počet proměnných v modelu,

x_i - hodnota vzdálenosti i -té proměnné od antioptima v j -tém okrese,

w_i - váha i -té proměnné vypočtená na základě výsledků modelu analýzy hlavních komponent.

Zdroj: autor

Uvedená metodika je flexibilní, do modelu analýzy hlavních komponent, z níž konstrukce koeficientu vychází, mohou být zařazeny další proměnné podle toho, na co bude ve sledovaném období kladen největší důraz. Je však třeba si uvědomit, že samotný koeficient

podává jen jednu informaci a je třeba, aby dále byl doplněn o detailní ekonomické zhodnocení.

6.2.3.1 Postavení okresů Jihočeského kraje v roce 2007

Tabulka 63 obsahuje vstupní data pro jednotlivé sledované ukazatele a pro každý z nich je vypočítán aritmetický průměr a směrodatná odchylka.

Tabulka 63 Vstupní data pro ukazatele trhu práce v okresech Jihočeského kraje

Ukazatel	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA	Prů- měr	Sm. odch.
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	50,35	52,41	50,48	50,53	50,55	49,76	50,84	50,70	0,76
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	5,0	7,2	10,7	9,2	9,3	9,1	7,3	8,26	1,74
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	36,3	42,9	42,4	38,4	41,3	42,4	39,8	40,50	2,27
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	58,7	49,9	46,9	52,4	49,4	48,5	52,9	51,24	3,61
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	248,4	232,5	208,1	234,1	247,5	220,8	239,5	233	13,42
Míra nezaměstnanosti	3,38	6,19	4,53	5,06	3,97	5,31	4,45	4,70	0,85
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	20,85	16,5	19,21	19,41	22,23	21,04	19,07	19,76	1,71
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	14,97	14,06	16,62	17,13	15,65	13,13	14,6	15,17	1,31
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	20,4	30,81	29,78	26,53	16,77	34,68	24,69	26,24	5,74
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	2,25	3,38	3,77	1,81	1,69	1,76	2,74	2,49	0,77
Podíl APZ na PZ	46,29	25,28	18,62	42,80	38,70	31,33	16,77	31,40	10,82

Zdroj: vlastní výpočty, data z ČSÚ, MPSV

Pořadí v jednotlivých ukazatelích trhu práce se u okresů JK velmi lišilo – viz. Tabulka 84 (v příloze). Není zde však okres, který by byl výrazně lepší nebo výrazně horší ve všech ukazatelích, naopak v případě několika okresů se u různých ukazatelů sešly zároveň pozitivní i negativní extrémy. Nejlepšího postavení dosahují okresy České Budějovice (4x první místo) a Český Krumlov (3x první místo).

Z dat bylo nutné vypočítat normované hodnoty (viz. Tabulka 85 v příloze) dle vzorce:

$$Z\text{-transformace } Zk_i = \frac{x_{ki} - \bar{x}_k}{s_k}, \text{ kde } k \text{ značí jednotku (okres) a } i \text{ znak (ukazatel).}$$

Takto upravené hodnoty mají nulový průměr a jednotkovou směrodatnou odchylku a jsou mezi sebou vzájemně porovnatelné. Dále se určilo antioptimum. To je buď minimální hodnota ukazatele mezi okresy (u ukazatelů pozitivně působících na danou oblast – Tabulka 64 je označuje jako směr působení s kladným znaménkem) či maximální hodnota mezi okresy (u ukazatelů s negativním směrem působení, u nichž platí: čím více, tím hůře). Váhy ukazatelů byly stanoveny dle provedené analýzy hlavních komponent. Nejvyšší váha byla přisouzena podílu zaměstnanců v průmyslu (0,41), váhu okolo 0,38 pak získaly tři ukazatele: podíl zaměstnanců ve službách, počet registrovaných podnikatelských jednotek a míra nezaměstnanosti. Nejnižší váha vyšla pro ukazatele podíl EAO k počtu obyvatel regionu, podíl dlouhodobě nezaměstnaných a APZ na politice zaměstnanosti (okolo 0,03).

Tabulka 64 Antioptimum, směr působení a váha pro jednotlivé proměnné

Ukazatel	Antioptimum	Směr působení	Váha	Váha koef. růstu
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	-1,25	+	0,0336	0,1155
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	-1,87	+	0,17719	X
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	-1,85	+	0,41456	X
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	-1,20	+	0,38529	X
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	-1,86	+	0,38583	0,0875
Míra nezaměstnanosti	1,75	-	0,37675	0,4762
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	1,45	-	0,15739	0,1952
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	1,50	-	0,11324	0,0975
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	1,47	-	0,03305	0,4781
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	1,66	-	0,06532	0,5860
Podíl APZ na PZ	-1,35	+	0,02885	0,1143

Zdroj: vlastní výpočty

Vypočtením vzdálenosti normovaných hodnot od antioptima v absolutní hodnotě (znázorňuje Tabulka 86 v příloze) se zajistil stejný směr pohybu všech ukazatelů.

Výsledný syntetický ukazatel (index potenciálu trhu práce) představuje součet násobků vzdáleností od antioptima a příslušných vah ukazatelů za jednotlivé okresy. Z tohoto výpočtu vychází i stanovení výsledného pořadí okresů JK v oblasti trhu práce – viz. Tabulka 65.

V souhrnném pořadí za trh práce za rok 2007 byl vyhodnocen okres České Budějovice jako okres s nejlepším postavením, a to díky nejnižší míře nezaměstnanosti, nejvyššímu počtu registrovaných podnikatelských jednotek, podílu zaměstnaných ve službách a podílu aktivní

politiky zaměstnanosti na celkových výdajích na politiku zaměstnanosti. Českobudějovický okres dosáhl nejlepší pozice ve 4 z 11 sledovaných ukazatelů. Nejhorší postavení má v podílu zaměstnanců v zemědělství a v průmyslu. Tento okres má však v oblasti trhu práce postavení jen obtížně srovnatelné s ostatními okresy, a to vlivem koncentrované nabídky pracovních příležitostí. Příznivé hodnoty syntetického ukazatele byly zjištěny i v okresech Prachatice a Tábor. Prachatický okres má nejnižší podíl uchazečů nad 55 let a počet uchazečů na 1 volné pracovní místo. Základem příznivé hodnoty ukazatele na Táborsku byly vyrovnané výsledky v jednotlivých ukazatelích.

Na základě syntetického ukazatele v oblasti trhu práce bylo jako nejhorší vyhodnoceno postavení okresů Jindřichův Hradec a Strakonice. V obou případech zejména vlivem nižšího podílu zaměstnaných ve službách, počtu registrovaných podnikatelských jednotek, podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva k počtu obyvatel regionu a podílu dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů. Jindřichohradecký okres dosáhl nejlepší hodnoty v ukazateli podíl zaměstnaných v zemědělství a druhého nejpříznivějšího postavení v podílu zaměstnaných v průmyslu (tj. v ukazateli s nejvyšší vahou). Oproti Strakonickému okresu je zde však jeden z nejvyšších podílů uchazečů o zaměstnání nad 55 let a počet uchazečů na 1 volné pracovní místo. V okrese Strakonice pak je druhá nejvyšší míra nezaměstnanosti v JK.

Tabulka 65 Postavení okresů Jihočeského kraje v roce 2007

	České Budějovice	Český Krumlov	Jindřichův Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor
Hodnota syntetického ukazatele	4,29	3,44	2,81	3,22	4,23	3,12	3,89
Pořadí	1	4	7	5	2	6	3

Zdroj: vlastní výpočty

6.2.3.2 Postavení okresů – vývoj v letech 2000 - 2007

Pro posouzení postavení okresů ve vybraných ukazatelích v letech 2000 – 2007 bylo základem vypočtení průměrného koeficientu růstu. Další postup (normování, určení antioptima, vypočtení vzdálenosti v absolutní hodnotě, součet vzdáleností vynásobených vahou a stanovení pořadí okresů) se při posuzování změny postavení okresů v čase nelišil. Váhy jednotlivých ukazatelů zobrazuje Tabulka 66. Nejvyšší váhu má počet uchazečů na 1 VPM (0,59), nejnižší pak počet registrovaných podnikatelských jednotek. Postavení jednotlivých okresů JK v rámci jejich průměrného koeficientu růstu, který dosáhly ve sledovaném ukazateli, zobrazuje Tabulka 87 v příloze.

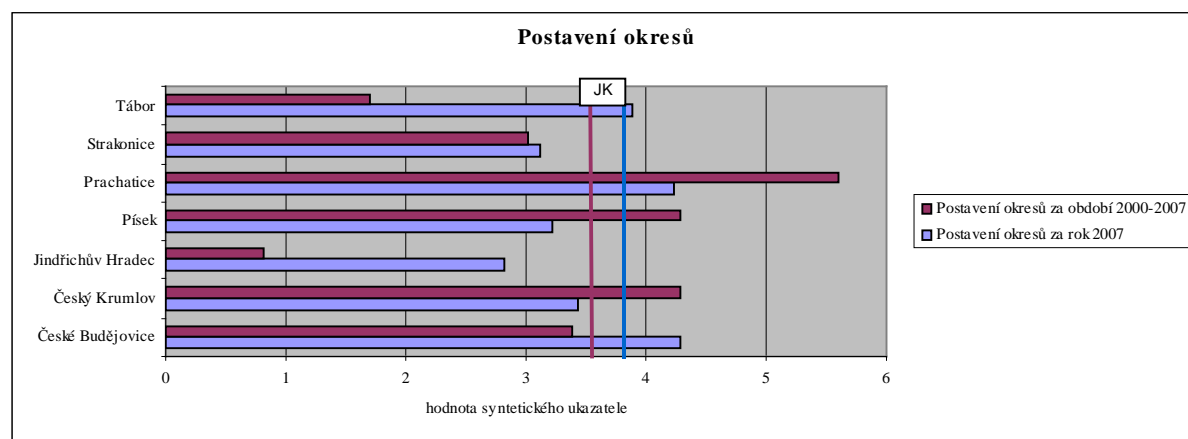
V postavení okresů za oblast trhu práce v letech 2000 – 2007 si polepšil Prachatický okres, od ostatních okresů se výrazně vzdálil. Lepší umístění tohoto okresu ovlivnilo výrazné snížení registrované míry nezaměstnanosti, podílu osob se ZP a dlouhodobě nezaměstnaných. Posun na druhé místo byl zaznamenán i v okrese Písek (díky vyrovnaným hodnotám téměř ve všech ukazatelích), za nímž se jen těsně umístil okres Český Krumlov (díky nejvyššímu snížení počtu osob nad 55 let a uchazečů na 1 volné pracovní místo) – viz. Tabulka 66. Naproti tomu v okrese České Budějovice, který měl v roce 2007 nejlepší postavení v rámci kraje, nebyl vývoj v daných letech tak příznivý – vinou nízkého nárůstu počtu registrovaných podnikatelských jednotek, podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva a vyššího nárůstu podílu osob se ZP a osob nad 55 let. Nejméně příznivý vývoj v čase zaznamenal okres Jindřichův Hradec. V daném okrese jako v jediném za dané období vzrostla míra nezaměstnanosti. Vysoký nárůst zde byl zaznamenán u osob nad 55 let, dlouhodobě nezaměstnaných a počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo. Podprůměrné hodnoty však nacházíme i ve Strakonickém a předposledním Táborském okrese. V okrese Tábor došlo k největšímu zhoršení. Přispěl k tomu v porovnání s ostatními okresy nejvyšší nárůst podílu osob se ZP a dalších rizikových skupin na trhu práce. Nejnižší je v daném regionu i podíl výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti.

Tabulka 66 Postavení okresů Jihočeského kraje v období 2000 - 2007

	České Budějovice	Český Krumlov	Jindřichův Hradec	Písek	Prachatice	Strakonice	Tábor
Hodnota syntetického ukazatele	3,38	4,28	0,81	4,29	5,61	3,02	1,71
Pořadí	4	3	7	2	1	5	6

Zdroj: vlastní výpočty

Obrázek 36 Postavení okresů Jihočeského kraje

Zdroj: autor

Obrázek 36 názorně shrnuje hodnoty výsledných syntetických ukazatelů pro jednotlivé okresy JK a to jak za jejich postavení v roce 2007, tak za vývoj v letech 2000 – 2007. Jsou v něm i vyznačeny průměrné hodnoty za JK.

Přestože vypočtené hodnoty mají povahu syntetických ukazatelů (zahrnují v sobě vážený vliv jednotlivých proměnných) a měly by tedy mít větší vypovídací hodnotu než samostatné dílčí ukazatele, je třeba k jejich interpretaci přistupovat obezřetně. Výsledná hodnota syntetického ukazatele silně závisí na rozsahu výběru ukazatelů a jejich vypovídací hodnotě (tj. schopnosti věrně kvantifikovat stav a vývoj na trhu práce) – ta byla zohledněna i při stanovování vah.

6.2.3.3 Problémová území v Jihočeském kraji z hlediska situace na trhu práce

Z předešlých analýz trhu práce v JK bylo možno vymezit okresy, kde je situace na trhu práce nejméně příznivá. Pokud bychom chtěli analyzovat i menší územní celky v rámci okresů – mikroregiony – museli bychom se spokojit jen s ukazateli: počet uchazečů o zaměstnání a míra nezaměstnanosti, kterou zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Na mikroregionální úrovni je míra nezaměstnanosti odvislá (vedle hospodářské situace místních zaměstnavatelů a kvalifikace místní pracovní síly) i od polohy regionu, dopravní obslužnosti a technické infrastruktury území.

Mezi nejohroženější mikroregiony v JK, kde míra nezaměstnanosti na konci roku 2007 přesáhla hranici 7 %, patřily:

- Ø Hornoplánský a Vyšebrodský na Českokrumlovsku,
- Ø Vodňanský na Strakonicku,
- Ø Dačický na Jindřichohradecku.

Výše uvedené mikroregiony patří z hlediska dlouhodobého vývoje nezaměstnanosti k nejproblémovějším v JK. Nejvyšší míra nezaměstnanosti (přesahující 8 %) byla ke konci loňského roku dosažena v obou mikroregionech na Českokrumlovsku. Výrazně vyšší míra nezaměstnanosti je trvale evidována i v dačickém mikroregionu v okrese J. Hradec a vodňanském mikroregionu na Strakonicku – viz. Tabulka 67. Jednotlivé obce mikroregionů mají často velmi nízký počet obyvatel, proto jsou hodnoty míry nezaměstnanosti velice proměnlivé.

Obecně se jedná o regiony s převahou vesnických sídel založených v minulosti na zemědělské nebo lesnické činnosti, s málo rozvinutým průmyslem a s minimálním počtem pracovních příležitostí trvalého charakteru. V těchto oblastech je horší dostupnost a špatné dopravní spojení. Nová pracovní místa jsou v těchto oblastech zaměstnavateli vytvářena velice zřídka

a dojíždka do zejména směnných provozů větších center je často komplikovaná. Také zde není dobrá podnikatelská infrastruktura a nejsou zde možnosti pro další rozvoj. Problémem pro příliv kapitálu ve formě nových provozoven je méně vzdělaná a kvalifikovaná pracovní síla, dlouhou dobu jednostranně orientovaná (zemědělství, lesnictví). Ta je znalá mzdových poměrů, které panují v Rakousku a od zaměstnavatelů očekává obdobné podmínky. Pokud nejsou splněny, zůstávají případná pracovní místa dlouho nevyužita a časem musí úřady práce povolit jejich obsazení cizinci.

Pozitivní skutečností je, že ke konci roku 2007 došlo, v porovnání s předchozím rokem u všech sledovaných mikroregionů, ke snížení evidované míry nezaměstnanosti.

Tabulka 67 Charakteristika mikroregionů s největší nezaměstnaností v okresech Jihočeského kraje

Název mikroregionu	Počet obyvatel k 1.3.2001	Ek.aktivní k 1.3.2001	Počet uchazečů k 31.12.2007	Míra nezaměstnanosti k 31.12.2007 (v %)
Hornoplánský (okr. ČK)	4438	2356	257	10,9
Vyšebrodský (okr. ČK)	5793	3093	274	8,9
Dačický (okr. JH)	20511	10033	741	7,4
Míleveský (okr. PÍ)	19829	9680	668	6,6
Mirovický (okr. PÍ)	4836	2420	146	5,8
Volarský (okr. PT)	6294	3233	195	6,0
Vodňanský (okr. ST)	11021	5493	410	7,5
Blatenský (okr. ST)	13684	6863	431	6,3
Jistebnický (okr. TÁ)	2793	1315	80	6,0
Soběslavský (okr. TÁ)	13292	6428	347	5,4

Zdroj: MPSV

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla ke konci roku 2007 zaznamenána v obci Županovice na Dačicku (43 %). V obci žije 21 ekonomicky aktivních obyvatel, z nichž 9 bylo nezaměstnáno. V následujících letech je tedy zapotřebí věnovat větší pozornost skupině uchazečů s trvalým bydlištěm v mikroregionech (obcích), v nichž je dlouhodobě evidována nadprůměrná míra nezaměstnanosti v porovnání s příslušným okresem. Tito uchazeči jsou vystaveni kombinaci znevýhodňujících faktorů (např. stupeň vzdělání, věk, péče o osobu blízkou, špatná dopravní obslužnost, atd.), která jim v mnoha případech naprosto znemožňuje plnohodnotné uplatnění na trhu práce. Projekty podpořené finančními prostředky poskytovanými Evropským sociálním fondem mohou nabízet vhodná řešení tohoto problému.

7 SWOT ANALÝZA TRHU PRÁCE V JIHOČESKÉM KRAJI A NAVRŽENÍ MOŽNÝCH STRATEGIÍ PRO JEHO ROZVOJ

Cílem kapitoly je definovat silné a slabé stránky a ohrožení a příležitosti (které lze v budoucnu očekávat) na trhu práce v Jihočeském kraji (dále jen JK), a které jsou strategicky významné a je třeba jim věnovat pozornost. Dalším cílem je navržení možných strategií a aktivit, které by mohly snížit negativní dopad trhu práce, kterým je zejména hrozba rostoucí nezaměstnanosti, a umožnit tak kraji jeho konkurenceschopný rozvoj. Budou stanoveny faktory ovlivňující trh práce v JK a určeny možné rezervy a zdroje pro rozvoj tohoto regionu.

JK má značný rozvojový potenciál, který vyplývá z jeho polohy, historického vývoje, surovinové základny. Základním předpokladem pro jeho ekonomický růst bude efektivní využití silných stránek a příležitostí a minimalizace negativních stránek. Rychlost vývoje a srovnání s jinými kraji však ukazuje na nedostatečné využívání potenciálu kraje.

Pokud chce jakýkoliv region obstát v ostrém konkurenčním boji, musí přesně vědět, čeho chce dosáhnout, jaký je jeho výhled do budoucna. Pouze kvalitně vypracovaná strategie a následné strategické řízení celého regionu může být cestou (tedy postupem), jak cílů dosáhnout. V dnešní době, kdy je podnikatelské prostředí vysoce konkurenční a interní i externí podmínky pro hospodaření se dynamicky mění, je pro každý region nezbytností mít jasně definovanou koncepci své budoucnosti. Tuto koncepci definují pomocí jasné a výstižné strategie, která je vyjádřena ve strategických cílech a operacích. Ke stanovení strategických přístupů vedoucí ke zlepšení situace na trhu práce v JK byla využita SWOT analýza.

7.1 SWOT analýza

SWOT analýza je základní metodou pro posouzení silných a slabých stránek regionu a příležitostí a ohrožení, která jsou závislá na vlivu vnějšího prostředí. Účelem této analýzy je zaměřit se na vyzdvižení těch faktorů, které mají strategický význam, a které budou mít rozhodující vliv do budoucna a určit významnost jednotlivých faktorů a ohodnotit jejich dopad na výběr strategie (upraveno dle [125]).

Vhodné strategie by měly vycházet ze silných stránek a využívat dobrých příležitostí:

Ø **SO strategie** jsou strategie využívající silných stránek regionu ke zhodnocení příležitostí identifikovaných ve vnějším prostředí. Protože se však kombinace SO umožňující realizaci těchto strategií vyskytuje v reálném životě zřídka, vymezuje tento kvadrant spíše žádoucí stav, ke kterému region směřuje.

- Ø **WO strategie** jsou zaměřeny na odstranění slabých stránek využitím příležitostí. Častým příkladem je získávání dodatečných zdrojů k využití příležitostí.
- Ø **ST strategie** jsou možné tehdy, je-li region dost silný na přímou konfrontaci s ohrožením.
- Ø **WT strategie** jsou obrannými strategiemi zaměřenými na odstranění slabé stránky a vyhnutí se ohrožení zvenčí (poupraveno dle [125]).

Při sestavování SWOT analýzy za trh práce JK autor vycházel z programu rozvoje JK, který v roce 2006 zpracovala regionální rozvojová agentura [53]. V daném dokumentu byla zpracována SWOT analýza pro 7 oblastí: Infrastruktura, Cestovní ruch, Podpora a rozvoj podnikání, Zemědělství a rozvoj venkova, Sociální oblast a zdravotnictví, Ochrana životního prostředí, Vzdělávání a sport. Dále byla použita kniha Jsme v Evropě zaměstnatelní [50]. Z daných sekundárních zdrojů byly vybrány, poupraveny a přidány dle provedené analýzy trhu práce (viz. kapitoly 5 - 6) slabé a silné stránky a ohrožení a příležitosti, které se váží k charakteristice trhu práce v JK [102]. Za trh práce JK byly vytipovány následující faktory, z nichž ty strategicky významné jsou i více charakterizovány.

Silné stránky:

- Ø dlouhodobě relativně nízká míra nezaměstnanosti na většině území kraje - koncem roku 2007 byla v JK druhá nejnižší obecná míra nezaměstnanosti hned po hlavním městě Praha. Navíc od roku 2003 každý rok klesá,
- Ø široká nabídka rekvalifikačních kurzů - z pohledu počtu uchazečů zařazených do kurzů (na které bylo v roce 2007 umístěno 3075 uchazečů) to byly tyto rekvalifikace: Obsluha osobního počítače, technicko administrativní dovednosti, pracovník sociální péče. Dá se předpokládat, že díky projektům EU, konkrétně z OP Lidské zdroje a zaměstnanost na programovací období 2007 - 2013, v blízké budoucnosti rekvalifikačních kurzů ještě přibude,
- Ø dobrý potenciál školství – existence významných vzdělávacích institucí, sídlo univerzity, fakult dalších vysokých škol, soukromé vysoké školy a dislokovaných pracovišť vysokých škol. V kraji se nachází mnoho oborů studia, ať už odborných učilišť, středních škol, jazykových škol či vyšších vysokých škol. Nově v tomto roce v Táboře otevřela Vysoká škola chemicko-technologická v Praze bakalářský studijní obor Technologie potravin,
- Ø nízký podíl dlouhodobě nezaměstnaných oproti průměru ČR,
- Ø výhodná geografická poloha na hranici s Rakouskem a Německem,
- Ø významné kulturní památky, zachovalá a turisticky atraktivní venkovská příroda a krajina,
- Ø relativně levná a technicky vzdělaná pracovní síla.

Slabé stránky:

- Ø nabídka vysokoškolských oborů nereflektuje poptávku po absolventech technických oborů na trhu práce – struktura a kapacita vysokého školství (poměrně vysoké zastoupení společenských věd) neodpovídá poptávce firemní sféry po lidských zdrojích. Nedostatek zaměstnanců s technickým zaměřením je problém celorepublikový, netýká se tedy jen JK. Středních technických škol v regionu je dostatek, problém je ovšem jinde - v malém zájmu žáků a jejich rodičů o technické obory,
- Ø nevyváženost sídelní struktury a velmi nízká hustota obyvatelstva - JK je nutno považovat za více venkovský než je průměr ČR. Podíl venkovského obyvatelstva je zhruba o 7 procentních bodů vyšší než je celostátní průměr (26,4 %). Na venkově je méně pracovních příležitostí, nejčastějším způsobem obživy je práce v zemědělství. Nízká hustota na jedné straně znamená menší zatížení životního prostředí, ale na druhé straně horší životní podmínky, nižší dostupnost služeb a vyšší náklady pro zkvalitňování technické i občanské vybavenosti sídel. V současné době se venkovské obce potýkají s nedostatkem peněz ze státního rozpočtu,
- Ø podprůměrná mzdová úroveň – za svou práci dostávají jihočeši méně peněz, než je celorepublikový průměr. Na druhou stranu je ale téměř každý zaměstnaný a za lepšími výdělky se stěhuje jen minimum lidí. Díky nepřeláčení zaměstnanců mohou firmy zachovat pracovní místa,
- Ø významný podíl zpracovatelského průmyslu v oborech s nižší přidanou hodnotou (potravinářství, dřevozpracující průmysl, papírenský průmysl) a nadproporcionální zastoupení zemědělství v kontextu České republiky (dále jen ČR),
- Ø nedostatečná a nerovnoměrná infrastruktura (dopravní napojení),
- Ø sezónně nevyvážená nabídka cestovního ruchu,
- Ø nedostatek zahraničních investic, nedostačující systém pobídek pro investory,
- Ø nízký počet malých a středních podniků, nižší výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti,
- Ø rostoucí podíl skupin nepřízpůsobivého obyvatelstva (vysoký podíl nezaměstnaných žen, zdravotně postižených a starších uchazečů o zaměstnání),
- Ø nízká účast obyvatel na dalším celoživotním vzdělávání.

Příležitosti:

- Ø možnost čerpání prostředků pro rozvoj lidských zdrojů včetně využívání nových nástrojů Evropského sociálního fondu (dále jen ESF) - za nejvyšší příležitost lze považovat efektivnější využívání prostředků z fondů EU, konkrétně z ESF, z Operačního programu

Lidské zdroje a zaměstnanost (z něho může ČR využít v programovacím období 2007 - 2013 celkem 2157 mil. EUR),

- Ø dostavba dálnice D3 Praha – Rakousko, 4. železničního koridoru Praha – České Budějovice a letiště Planá u Českých Budějovic – od počátku 90tých let naráží stavba dálnice na odpor ochránců životního prostředí. Dostavení celé dálnice, koridoru a letiště může přilákat firmy a podnikatele, tedy i vytvořit nové pracovní příležitosti v kraji. Dojde i k urychlení silničních a vlakových spojů, tzn. i k lepšímu dojíždění do zaměstnání,
- Ø rozvoj malých a středních podniků – převážně v oblasti cestovního ruchu - malé a střední podniky vytvářejí zdravé podnikatelské prostředí, zvyšují dynamiku trhu, mají schopnost absorbovat podstatnou část pracovních sil, uvolněných z velkých podniků a jsou stabilizujícím prvkem ekonomického systému. Z hlediska celkového počtu tvoří 99 % všech zaměstnavatelů a zajišťují zaměstnání pro více než 60 % všech zaměstnanců v JK,
- Ø přeshraniční a příhraniční spolupráce s Rakouskem a Německem,
- Ø vstup zahraničních investorů,
- Ø vybudování průmyslových parků, rozvoj technicky náročnějších druhů průmyslové výroby,
- Ø využití jedinečného přírodního prostředí pro rozvoj cestovního ruchu a lázeňství – propojení atraktivit regionu do zajímavé nabídky turistům,
- Ø rozvoj vzdělávací soustavy, rozšíření nabídky oborů na vysokých školách,
- Ø vyšší aktivita a nabídka kurzů celoživotního vzdělávání ze strany soukromých vzdělávacích společností a škol.

Ohrožení:

- Ø odliv kvalifikované pracovní síly - odchod mladých vysokoškoláků do velkých měst (hlavně Prahy) už několik generací nikoho nepřekvapuje a většina lidí odchod bere jako samozřejmost. Větší riziko je v odchodu těchto osob do zemí EU. Po vstupu ČR se otevřel společný trh, tzn. že si lidé mohou najít práci kdekoli v ostatních zemích EU. Hlavním motivem odchodu jsou pořád ještě peníze. Existují ovšem i motivy poznání nové kultury, naučení se novému jazyku nebo spolupráce s odborníky v oboru. Riziko můžeme spatřovat v tom, že do budoucna bude nedostatek technicky vzdělaných vysokoškoláků,
- Ø stárnutí populace a zhoršování ostatních demografických ukazatelů - stárnutí obyvatelstva je globální problém. Aby bylo možné financovat starobní důchody, zvyšuje se zaměstnancům věk odchodu do důchodu. Zatím tento problém není tolik aktuální, až osoby narozené po roce 1965 půjdou do důchodu v 65 letech. Postupný nárůst věku

odchodu do důchodu ovšem bude znamenat to, že se bude snižovat počet volných míst pro mladší generace,

- Ø nárůst nekvalifikovaných nezaměstnaných - nekvalifikované nebo méně kvalifikované osoby jsou problematickou skupinou na trhu práce. Zaměstnavatelé mají čím dál větší nároky na zaměstnance, vyžadují znalosti, které ovšem většinou tyto osoby nemají. Existuje pro ně spousta rekvalifikačních kurzů, většina je však odmítá absolvovat. Důvodem je neefektivní a nemotivační sociální systém, kdy tyto osoby raději pobírají štědré sociální dávky a k tomu si přivydělávají „na černo“,
- Ø zvyšující se počet zdravotně postižených občanů, rostoucí počet skupin ohrožených sociální exkluzí,
- Ø prohlubování ekonomických a sociálních rozdílů mezi venkovem a městy, zhoršení dostupnosti center z venkovského prostoru (práce, služby),
- Ø konkurenční prostředí EU,
- Ø útlum zpracovatelského průmyslu, odchod významných zaměstnavatelů,
- Ø vysídlování a vylidňování venkovských obcí,
- Ø pokles počtu žáků a studentů ve všech typech škol z důvodu nepříznivého demografického vývoje,
- Ø rostoucí nezaměstnanost padesátiletých a starších,
- Ø nedostatečná nabídka dalšího celoživotního vzdělávání ze strany škol.

7.2 Navržené strategie pro rozvoj trhu práce v Jihočeském kraji

Tabulka 68 obsahuje čtyři strategické alternativy, jejichž realizace by měla zlepšit situaci na trhu práce v JK [101]. Strategie charakterizuje, kam má v časovém horizontu kraj dospět. Rámcově určuje globální cíle vymezující základní cesty a výsledky rozvojového procesu. Strategie byly navrženy na základě předem stanovených silných a slabých stránek a příležitostí a ohrožení daného regionu.

Tabulka 68 SWOT matice s navrženými strategiemi pro rozvoj trhu práce v Jihočeském kraji

	Slabé stránky	Silné stránky
Příležitosti	rozvoj malých a středních podniků	rozvoj vzdělávací soustavy a celoživotního učení
Ohrožení	pobídky pro investory na venkově	uplatnění rizikových skupin obyvatelstva – např. osob se ZP

Zdroj: autor

7.2.1 Rozvoj malých a středních podniků (MSP)

Cíl: rozvíjet předpoklady pro malé a střední podnikání, obzvláště pak ve venkovských oblastech JK, a odstranit tak jejich zaostávání a vysídlování.

V rámci hospodářské politiky státu by měla být realizována účinnější podpora podnikání spojená s lepší dostupností úvěrů. Význam podpory MSP je dán jak jejich často rozhodující rolí v zaměstnanosti obyvatelstva, tak jejich flexibilitou a potenciálem rozvoje.

Kraj se svojí geografickou polohou, zachovalým přírodním bohatstvím, historickými a kulturními památkami se může stát v rámci ČR významnou rekreační a turistickou oblastí nejen pro české návštěvníky. Cestovní ruch a podnikání v něm se tak může stát vyhledávaným odvětvím. Je třeba zkvalitnit a rozšířit nabídky produktů cestovního ruchu a služeb cestovního ruchu a posílit informační infrastrukturu (zřízení nových informačních středisek, propojení s národními informačními systémy) a propagaci celého regionu. Vyhledávanými z pohledu turistů se stává nabídka speciálních služeb v různých oblastech – např. venkovská agroturistika, hippoturistika, kulturní turistika, sportovní vyžití atd. Také je nezbytné dbát na důslednou péči a údržbu veškerých přírodních a kulturních hodnot, a upravit a modernizovat stávající technickou infrastrukturu, což vyžaduje vícezdrojové financování (státní prostředky, prostředky EU). Podporu si zaslouží i nové ekonomické aktivity na venkově a rozvoj řemesel a tradičních živností a výroby.

Rozvoj MSP však naráží ve všech regionech na bariéry, charakterizované komplikovanou legislativou, nadměrným administrativním zatížením, neprůhledným daňovým systémem, obtížným přístupem k finančním zdrojům, vysokým provozně nákladovým zatížením především v období zahájení činnosti a stabilizace podniku.

Aktivity:

- Ø vytvořit příznivější podmínky pro zakládání a fungování MSP v podobě měkkých podpor a dotací,
- Ø usnadnění přístupu k finančním zdrojům,
- Ø zajistit vyšší informovanost o možnostech financování (vytvořit informační a poradenská centra),
- Ø zjednodušit administrativní náročnost při zakládání firem,
- Ø podpora spolupráce mezi podnikateli v regionu.

7.2.2 Rozvoj vzdělání (zejména celoživotního)

Cíl: rozvoj vzdělanosti v souladu s potřebami trhu práce.

V kraji je školská soustava tvořena všemi stupni od mateřských škol až po vysoké školy. Vysokoškolské vzdělání je možno získat na některé ze 7 fakult Jihočeské univerzity, v bakalářské formě na Vysoké škole evropských a regionálních studií a Vysoké škole technicko ekonomické v Českých Budějovicích nebo na Vysoké škole chemicko technologické v Táboře. V Jindřichově Hradci pak sídlí Fakulta managementu Vysoké školy ekonomické v Praze. Svoji kapacitou v JK však nedovoluje vysoké školství uspokojit zájem mladé generace o tento typ studia. Je tedy nutné podporovat rozvoj terciárního vzdělávání, zejména bakalářského studia, neboť lze do budoucna předpokládat výrazný nárůst potřeby osob s terciárním vzděláním. Současný nízký podíl mládeže účastníci se terciárního vzdělávání lze považovat za dlouhodobě nepříznivou okolnost pro budoucí konkurenční schopnost jihočeské pracovní síly.

Současná potřeba kvalifikovaných pracovních sil na trhu práce není v systému vzdělávání plně respektována, jedná se především o důraz na objem pasivních znalostí před aplikací znalostí a dovedností v praktickém životě. Způsob výuky by tedy měl přejít od předávání vědomostí k aktivnímu zpracování informací, řešení problémů a efektivnímu rozhodování. Potřebná je také aktivní výuka v cizích jazycích a rozšíření využití moderních informačních technologií ve všech formách vzdělávání.

Pro uplatnění se na trhu práce je rozhodujícím faktorem výše dosaženého vzdělání. Podniky, které se chtějí udržet na společném trhu EU, musí nabízet produkty s vyšší přidanou hodnotou a musí tedy nutně zvyšovat nároky na kvalifikace a dovednosti svých zaměstnanců. Předpokladem zvyšování vzdělanostní a kvalifikační úrovně pracovní síly je otevřený a motivující vzdělávací systém, který umožní všem skupinám populace celoživotního učení a tím i permanentní přizpůsobování jejich kvalifikace měnícím se potřebám trhu práce. Je třeba zvýšit zájem podniků o rozvoj lidských zdrojů a o vzdělávání svých zaměstnanců, jde zejména o finanční stimuly v podobě daňových nástrojů, dotací či cílených podpůrných programů.

V současnosti se dožívají důchodového věku velice početně silné ročníky narozených koncem 40. let a do období ekonomické aktivity v poslední době vstoupily nebo vstupují početně silné ročníky narozených v 70. letech. Počet občanů starších 65ti let se stále zvyšuje. Je třeba vyřešit integraci starších pracovníků do dynamického pracovního trhu, což předpokládá především systém celoživotního učení (podporovat by se měla působnost univerzity třetího věku) a dále řešení důchodového systému, motivujícího k pracovní aktivitě i ve vyšším věku.

Aktivity:

- Ø větší podpora rozvoje terciárního vzdělávání,
- Ø rozvoj klíčových kompetencí (schopnost pracovat s informacemi, domluvit se cizími jazyky, pracovat s PC (i při výuce), schopnost a ochotu stále se učit,
- Ø vytvoření podmínek pro účast podniků na rozvoji vzdělávacího systému,
- Ø prodloužení ekonomické aktivity starších osob,
- Ø vytvoření systému celoživotního vzdělání.

7.2.3 Pobídky pro investory

Cíl: umožnit strategickým investorům vstup do regionu (převážně do venkovských oblastí a zabránit tak jejich vysídlování) a k tomu jim vytvářet příznivé podmínky.

Úroveň výkonnosti hospodářství a tím i zaměstnanosti může zvednout vstup nových (nejen) zahraničních investorů. Stát se svojí průmyslovou politikou by měl vytvářet zahraničním investorům příznivé podmínky pro vstup do české ekonomiky. Úspěšnost v získávání přímých investic je však determinována investiční atraktivitou regionu.

Vnější kapitál hraje velice důležitou roli při urychlení procesu modernizace a restrukturalizace ekonomiky. Multiplikační efekty investic se projevují v tvorbě nových pracovních míst, ve zvýšených příjmech regionu či ve zvýšení exportu. Stejně tak noví investoři přinesou do regionu moderní technologie, otevřou nové trhy a způsobí i změnu podnikatelského klimatu. Stávající malé a střední podniky budou navazovat s příchozími investory nové obchodní kontakty. Proto vhodnou aktivitou pro získání investic je budování průmyslových zón (např. v Písku).

Pro realizaci a případné spolufinancování je možné využít existujících podpůrných programů státního rozpočtu, Ministerstva průmyslu a obchodu, Ministerstva pro místní rozvoj atd. Za předpokladu splnění stanovených zákonných podmínek je možno (dle zákona o investičních pobídkách č. 72/2000 Sb. [91]) poskytnout investiční pobídky na:

- Ø úplnou slevu na dani z příjmů, a to na dobu 10 let v případě výstavby nového závodu, nebo částečnou slevu na dani na dobu 10 let v případě rozšíření či modernizace stávajících výrobních kapacit,
- Ø hmotnou podporu vytváření nových pracovních míst,
- Ø hmotnou podporu rekvalifikace a školení zaměstnanců,
- Ø převod technicky vybaveného území za zvýhodněnou cenu,
- Ø regionálně cílené výhody,
- Ø výhody související s MSP.

7.2.4 Zlepšení postavení rizikových skupin na trhu práce

Cíl: podpora společenské integrace skupin ohrožených sociálním vyloučením ze společnosti a zlepšením jejich přístupu k zaměstnání a vzdělání.

V JK vzrůstá počet skupin, které nejsou schopny samostatně řešit své sociální problémy a kterým hrozí sociální vyloučení, jedná se zejména o neúplné rodiny, dlouhodobě nezaměstnané, zdravotně postižené, Romy, ženy na mateřské dovolené, starší obyvatele. Je třeba podporovat zaměstnávání občanů všech těchto ohrožených skupin. Ze strany zaměstnavatelů existuje vůči některým skupinám pracovníků diskriminace. Podporovat by se měl jejich návrat do vzdělávacího systému tak, aby získaly kvalifikace uplatnitelnou na trhu práce. Zaměstnavatelé by měly podporovat flexibilní pracovní úvazky a alternativní formy pracovního poměru.

Přes řadu již přijatých opatření k podpoře zaměstnávání osob se zdravotním postižením, a to jak v osobní stimulaci, tak v hmotné podpoře zájmu zaměstnavatelů, patří tato sociální skupina mezi nejohroženější na trhu práce. Možnosti mzdových příjmů vzhledem ke kvalifikaci těchto osob, a zejména charakteru práce, kterou mohou vykonávat, jsou obvykle plně srovnatelné s úrovní sociálních příjmů, které jim náleží vzhledem k jejich zdravotnímu omezení. Důležitá je podpora rozvoje pružných forem zaměstnávání (např. kratší úvazky), které by umožnily řešit vyšší nemocnost nebo jiné zdravotní problémy.

Porodnost, mateřská a rodičovská dovolená nesporně omezují pracovní uplatnění žen na trhu práce, na druhé straně zájem žen o profesní uplatnění zřejmě vede ke snížení porodnosti. Je třeba více otevřít rekvalifikační kurzy i pro ženy na mateřské dovolené, tak aby se po několikaleté nečinnosti úspěšně zařadily na trh práce.

U etnické menšiny Romů by měla být přijata taková opatření, aby Romové ze vzdělávání předčasně neodcházeli a bylo jim umožněno získat alespoň nějakou kvalifikaci. Romy primárně na trhu práce znevýhodňuje nízká úroveň vzdělání a vysoká diskriminace ze strany zaměstnavatelů. Nabídka míst v šedé ekonomice, jež Romy snadno využívá jako lehce dosažitelnou pracovní sílu v kombinaci se sociálními dávkami, se jim samotným jeví být relativně výhodnou alternativou, a tak pobídky ke vzdělávání zatím nejsou pro většinu Romů v mladé generaci dost silné.

Zavádění nové technologie, procesy modernizace a automatizace vytlačují starší osoby z trhu práce. Vzhledem k prodlužování věku odchodu do důchodu lze do budoucna očekávat výraznější problémy zejména s uplatněním osob s nižší kvalifikací. To je významný úkol pro rozvoj dalšího vzdělávání orientovaného na tuto skupinu osob. Snahou EU je zvyšovat věk

pro odchod do starobního důchodu, což znamená snížení výdajů na starobní důchody, ale zvýšení nabídky pracovních sil i s rizikem zvýšení nezaměstnanosti.

Problémem (i když ne už tak vážným) zůstává uplatnění absolventů škol na trhu práce, kteří hledají uplatnění obtížněji než lidé s praktickými zkušenostmi a pracovními návyky. Řada zaměstnavatelů není ani dostatečně motivována pro jejich přijetí finančním příspěvkem služeb zaměstnanosti na absolventská místa. Značné rezervy v plnění své společenské funkce lze spatřovat v dosud nefungujícím systému provázanosti požadavků praxe a zejména středního a vysokého školství v regionu. Zde je třeba z iniciativy orgánů státní správy a samosprávy uskutečňovat pravidelná pracovní setkání zástupců místních orgánů, úřadů práce, vedoucích pracovníků důležitých firem a vedoucích pracovníků škol za účelem předání požadavků podnikatelské sféry na profesní a kvalifikační kompetence absolventů škol.

Aktivity:

- Ø podpora zaměstnatelnosti ohrožených skupin na trhu práce rozšířením jejich přístupu ke vzdělání,
- Ø zavedení pobídek pro zaměstnavatele k zaměstnávání těchto ohrožených skupin obyvatelstva,
- Ø zvýšení podpory usnadnění přechodu mládeže ze škol do praxe, zapojování partnerů do těchto procesů s cílem dosažení rovnováhy mezi strukturou kvalifikace absolventů škol a potřebami trhu práce,
- Ø vytvoření stimulů pro zaměstnavatele a školy tak, aby budoucí absolventi získávali praxi v reálném pracovním prostředí již v průběhu studia.

7.3 Další možnosti zvýšení zaměstnanosti v Jihočeském kraji

Zvyšování zaměstnanosti je jedním z cílů makroekonomické politiky státu. Stát reguluje zaměstnanost pomocí státní politiky zaměstnanosti. Zvyšuje zaměstnanost např.:

- Ø vytvářením veřejných pracovních příležitostí,
- Ø vládními rekvalifikačními programy,
- Ø zmírněním nezaměstnanosti výplatou podpor v nezaměstnanosti,
- Ø zlepšením služeb spojených s trhem práce (přehledy pracovních míst),
- Ø podporou investičních aktivit, a tím přináší nové pracovní příležitosti.

Návrh opatření pro podporu zaměstnanosti v celé ČR:

- Ø úprava výše dávek vyplácených jako podpora v nezaměstnanosti – poměr mezi výší minimální mzdy a výší podpor v nezaměstnanosti by měl být co nejpříjemnější, protože jinak hrozí, že když budou obě hodnoty na podobné úrovni, tak lidé nebudou motivováni pracovat (bude pro ně výhodnější pobírat sociální dávky). Další pádný důvod, proč se lidem nevyplatí pracovat, je v tom, že náklady na dojíždění za prací jsou mnohdy příliš vysoké. Když si zaměstnanec propočítá, kolik mu po odečtení dopravného z platu zbude, je částka často srovnatelná s výší podpory v nezaměstnanosti,
- Ø zvýšená míra využívání flexibilních forem zaměstnávání a pracovní doby, které jsou u nás zatím velmi málo využívány (např. ve srovnání s Evropskou unií), tj. práce na snížený úvazek – buď zkrácená pracovní doba, nebo se o pracovní místo a příjem z něho dělí dvě osoby,
- Ø rozšíření celoživotního a dalšího vzdělávání, jehož potřeba bude stále významnější.

Zaměstnanost v JK pak také mohou podpořit následující opatření:

- Ø rozvoj cestovního ruchu, venkovské turistiky a agroturistiky – v krásné krajině je velký potenciál pro jejich rozvoj,
- Ø větší propagace kraje, jenž má památky zapsané na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO,
- Ø zlepšení dopravní obslužnosti kraje, jelikož zde není dálnice nebo rychlostní komunikace,
- Ø podpora vzniku průmyslových zón (z nichž většina stávajících stojí ve velkých městech),
- Ø tvorba fiktivních a reálných firem v rámci středních škol a vysokých škol, aby se absolventi naučili svoje znalosti použít v praxi a stali se tak pro firmy více žádanou pracovní silou,
- Ø využití nízkých mezd v kraji jako konkurenční výhody k přilákání nových zaměstnavatelů,
- Ø více prosazovat opatření aktivní politiky zaměstnanosti, zejména rekvalifikace (ty se ukazují jako nejúčinnější a zároveň nejlevnější). Tyto programy mohou pomoci především rizikovým skupinám obyvatel na trhu práce.

Oblast trhu práce spadá v Programu rozvoje JK 2007 – 2013, který je strategickým dokumentem pro rozvoj JK, do prioritní osy Lidské zdroje a sociální soudržnost, jejímž strategickým cílem je rozvoj vzdělávání, inovativních nástrojů trhu práce, rozvoj sociální infrastruktury i zařízení v oblasti sportu a zájmové činnosti, zlepšování kvality zdravotních a sociálních služeb a jejich optimalizace v JK. Operačními cíly jsou: snižování dlouhodobé

nezaměstnanosti; snižování nezaměstnanosti mladých do 25 let a skupin znevýhodněných na trhu práce; zvýšení participace starších osob na trhu práce s ohledem na prodloužení věku pro odchod do důchodu; prosazování principu rovných příležitostí pro všechny skupiny obyvatel na trhu práce, s důrazem na rovné příležitosti žen a mužů a různých věkových skupin; zvýšení informovanosti; zvýšení profesní mobility efektivním systémem rekvalifikací [110].

Pro splnění všech předchozích cílů, strategií a aktivit je zapotřebí spolupráce především lokálních aktérů – autorit veřejné správy, vzdělávacího sektoru, zaměstnavatelů, úřadů práce i spoluúčasti Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva průmyslu a obchodu. Slabá koordinace, především na regionální a lokální úrovni, je pokládána za vážný systémový problém. Souběžně je třeba nasadit důsledný monitoring dosahovaných výsledků: z hlediska rozsahu, cílenosti a účinků realizovaných opatření [37].

7.4 Stanovení rezerv a zdrojů pro rozvoj kraje z hlediska trhu práce

Pro stanovení možných rezerv a zdrojů trhu práce v JK byly stanoveny nejvýznamnější faktory, které trh práce v JK ovlivňují. K tomu byl využit tzv. Fullerův trojúhelník, který se zakládá na párovém srovnávání. Pro každý faktor se zjišťuje počet jeho preferencí vzhledem k ostatním kritériím souboru. Nejprve byly jednotlivé vybrané faktory (dle subjektivního hodnocení autora) ze SWOT analýzy očíslovány. Tyto čísla neznamenaají pořadí, v číslování bylo postupováno analogicky od prvního faktoru ze silných stránek až k poslednímu faktoru spadajícímu do ohrožení. Takto seřazeným faktorům byla poté přiřazena důležitost pomocí čísel 1, 3, 5 a 7, kde 1 je nejméně významný a 7 nejvýznamnější. Pořadí je následující:

Faktor	Důležitost
1. Nízká míra nezaměstnanosti	7
2. Široká nabídka rekvalifikačních kurzů	3
3. Široká nabídka oborů studia	5
4. Nedostatek pracovních sil v technických profesích	5
5. Podprůměrné mzdy	3
6. Nízká hustota obyvatelstva	3
7. Efektivnější využívání finančních prostředků z fondů EU	7
8. Rozvoj MSP	5
9. Dostavba dálnice D3 a železničního koridoru Praha – ČB	3
10. Odchod mladých vysokoškolsky vzdělaných osob do zemí EU	5
11. Zhoršení zaměstnatelnosti nekvalifikovaných nebo méně kval. osob	3
12. Stárnutí obyvatelstva	7

Po přiřazení důležitosti byly jednotlivé faktory párově srovnávány „každý s každým“ - viz. Obrázek 37. Jsou v něm podtržením vyznačené ty faktory, které při srovnání s jiným faktorem

byly důležitější. Pro názornost a vysvětlení – v prvním řádku byl porovnáván faktor č. 1 se všemi zbylými a ve všech případech párového srovnávání byl faktor č. 1 nejdůležitější.

Obrázek 37 Fullerův trojúhelník – párové srovnávání

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	2	4	5	6	7	8	9	10	11	12	2
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	3
			3	4	5	6	7	8	9	10	4
				4	5	6	7	8	9	10	5
					5	6	7	8	9	10	6
						6	7	8	9	10	7
							7	8	9	10	8
								8	9	10	9
									9	10	10
										10	11
											11

Zdroj: autor

Posledním krokem pro stanovení důležitosti jednotlivých faktorů bylo vynásobení přidělené důležitosti s četností jednotlivých faktorů:

Faktor	Důležitost	Četnost	Počet bodů	Pořadí
1.	7	11	77	1.
2.	3	7	21	8.
3.	5	6	30	5. – 6.
4.	5	7	35	4.
5.	3	1	3	10. – 12.
6.	3	1	3	10. – 12.
7.	7	10	70	2.
8.	5	5	25	7.
9.	3	1	3	10. – 12.
10.	5	6	30	5. – 6.
11.	3	3	9	9
12.	7	8	56	3.

Mezi 4 nejdůležitější faktory ovlivňující trh práce v JK, které byly určeny pomocí párového srovnávání, patří:

- Ø nízká míra nezaměstnanosti jako silná stránka,
- Ø efektivnější využívání finančních prostředků jako příležitost,
- Ø stárnutí obyvatelstva jako ohrožení,
- Ø nedostatek pracovních sil v technických profesích jako slabá stránka [105].

Míra nezaměstnanosti JK jakožto nejdůležitější faktor trhu práce a jeho silná stránka byla již charakterizována v předchozí části. Na druhém místě se umístil faktor efektivnější využívání finančních prostředků z fondů EU jako příležitost a zdroj pro další rozvoj trhu práce. I bez

použití metody párového srovnávání lze považovat tento faktor jako za jeden z nejdůležitějších. Pro rozvoj trhu práce je důležitý zejména ESF, přes který Evropská unie převádí své cíle strategické politiky zaměstnanosti do praxe. Pro ČR představuje současné plánovací období jedinečnou a neopakovatelnou příležitost jak využít poměrně štědrého podílu na фондах EU k vlastnímu rozvoji a ekonomickému růstu.

Stárnutí obyvatelstva je celosvětovým problémem a v oblasti trhu práce v JK představuje jeho ohrožení. Osob v důchodovém věku přibývá více než narozených dětí, proto je nutné reformovat důchodový systém. Současný systém je založen na principu průběžného financování, kdy zaměstnanci měsíčně odvádí pojistné a to je státem využíváno na výplatu pro důchodce. Při nereformování hrozí dlouhodobá finanční neudržitelnost tohoto systému. Prodlužováním délky života se tedy důchodci dožívají vyššího věku a i déle čerpají důchod. Naopak nízká porodnost způsobuje to, že bude méně zaměstnaných osob, kteří budou přispívat do systému.

Nedostatek osob v technických oborech je problém většiny regionů v ČR. Pro JK představuje slabou stránku, ale zároveň jeho možnou rezervu. V kraji je značný počet škol s technickým zaměřením, problém je ovšem v tom, že budoucí studenti nemají o tyto obory zájem. Jistou možností jak obnovit zájem o tyto obory, by bylo investovat peníze do kampaně, která by vyzdvihovala možnosti snadného uplatnění a získání zajímavých výdělků v tomto oboru. Účelná by také byla užší spolupráce technických škol se zaměstnavateli a to např. v oblasti finanční podpory při studiu a po absolvování školy zajištění pracovního místa.

8 ZÁVĚR

Hlavním cílem disertační práce byla celková analýza změn, k nimž došlo v oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti zejména v letech 1997 – 2007 v Jihočeském kraji (dále jen JK) a v jeho okresech. Tento cíl byl doplněn o rozbor současné situace s nastíněním budoucího vývoje. Předpoklad, že změny na tomto regionálním trhu se podobaly změnám na trhu práce probíhající v celé České republice (dále jen ČR), byl potvrzen. Všechny cíle práce byly dosaženy, a to následovně:

Vypracování reprezentativní datové základny charakterizující vývoj základních ukazatelů trhu práce v JK a ČR a to zejména od roku 1997 do roku 2007 a tyto údaje analyzovat

V práci bylo analyzováno více než 70 ukazatelů za JK v různém časovém období (nejčastěji v letech 1997 – 2007), 1/3 z nich byla srovnána s ČR. Pomocí zhruba 20 ukazatelů byl charakterizován trh práce i za jednotlivé okresy JK (nejvíce pak za stav ke konci roku 2007). Další hodnocené ukazatele jsou součástí přílohy.

Charakteristika vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti, průměrných mezd a politiky zaměstnanosti v JK (komparace s ČR)

Ve sledovaném období 1997 – 2007 vzrostl celkový počet obyvatel kraje, počet ekonomicky aktivních (a z toho zejména zaměstnaných v národním hospodářství) a ekonomicky neaktivních. Snížila se zaměstnanost v nejmladších věkových kategoriích, což souvisí s prodlužováním doby přípravy na budoucí povolání. Oproti ČR je v JK o téměř 9 % menší míra zaměstnanosti, naopak míra ekonomické aktivity je o 1 procentní bod vyšší. Současná sektorová struktura zaměstnanosti v JK se příliš neliší od struktury za celou ČR (snižování zaměstnanosti v primárním sektoru ekonomiky, nárůst zaměstnanosti v terciárním sektoru). Z hlediska odvětví postihl v JK dlouhodobý pokles všechny kategorie odvětví primárního sektoru (o 42 %). Nejvíce vzrostla zaměstnanost v kategorii odvětví nemovitosti, pronájem, podnikatelské činnosti (o 67 %).

Vývoj nezaměstnanosti v JK lze charakterizovat v obecné rovině stagnací, podle údajů úřadů práce se počty uchazečů o zaměstnání v posledních 2 letech snižují. Během posledních 10 let se však jejich počty zvýšily o 1/3. Uchazeči o zaměstnání jsou častěji ženy (55 %) než muži. Registrovaná míra nezaměstnanosti svého maxima dosáhla za uplynulých 17 let v roce 2003 (v JK téměř 7 %, v ČR byla přes 10 %). Od té doby se snižuje. V celém kraji i ČR se hodnota tohoto ukazatele oproti roku 1996 zvýšila, a to o více než 70 %.

JK je charakteristický podprůměrnou výší mezd, přičemž rozdíl mezi průměrnou mzdovou úrovní v ČR a kraji se v posledních letech spíše prohlubuje. V ČR vzrostly průměrné hrubé mzdy v přepočtu na fyzické osoby v roce 2007 proti roku 1998 o 84 % na 21692 Kč, v JK se zvýšily o 74 % na 19113 Kč. Nejdynamičtěji se mzdy vyvíjely v odvětví finančního zprostředkování, naopak nejpomalejší růst zaznamenala odvětví zemědělství a stavebnictví. Tento vývoj může vypovídat o růstu významu sféry služeb na úkor průmyslu a hlavně zemědělství. Z vývoje mezd podle zaměstnání (KZAM) vyplývají dlouhodobé trendy ve snižování průměrných mezd dělníků (osob se základním vzděláním), naopak rostou průměrné mzdy vedoucích pracovníků a vědeckých pracovníků (osob s vyšším dosaženým vzděláním). Z vývoje z hlediska pohlaví je patrný stále větší rozestup v průměrných mzdách mužů a žen. Dlouhodobě se v JK i ČR průměrná mzda žen pohybuje zhruba na třech čtvrtinách mzdy mužů.

Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) neustále rostou. V celém JK se za období 2000 až 2007 zvýšily dvojnásobně (v ČR jen o 1,5x). Pouze na Táborsku došlo k jejich snížení. Přes 40 % všech prostředků na APZ v kraji je vynaloženo na Českobudějovicku, nejméně (okolo 6 - 7 %) pak v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností, tj. na Jindřichohradecku a Českokrumlovsku. Pokračuje trend změny struktury výdajů na APZ způsobený rostoucím zapojením prostředků z Evropského sociálního fondu a klesá podíl výdajů na nástroje APZ realizované úřady práce. Cílem zvyšování výdajů na APZ je snižovat výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti, zvyšovat možnost uplatnění nezaměstnaných lidí a tím snižovat i celkovou nezaměstnanost.

Charakteristika úrovně nezaměstnanosti na konci roku 2007 v JK a jeho okresech

Ke konci roku 2007 se registrovaná míra nezaměstnanosti pohybovala v JK okolo 4,5 %, v ČR přes 6 %. Z hlediska jednotlivých okresů JK byla situace ve vybraných ukazatelích nezaměstnanosti následující:

- Ø okres České Budějovice – nejnižší míra nezaměstnanosti (od roku 1998), nejvyšší počet uchazečů celkem, nejvyšší zastoupení absolventů a mladistvích, uchazečů do 24 let a uchazečů s vyšším vzděláním,
- Ø okres Český Krumlov – nejvyšší míra nezaměstnanosti (od roku 1997), nejnižší zastoupení osob se ZP a uchazečů s vyšším vzděláním, nejvyšší zastoupení uchazečů se základním vzděláním,
- Ø okres Jindřichův Hradec – nejvyšší zastoupení žen,

- Ø okres Písek – nejnižší zastoupení absolventů a mladistvích a uchazečů do 24 let, nejvyšší zastoupení uchazečů evidovaných do 3 měsíců a uchazečů nad 55 let,
- Ø okres Prachatice – nejnižší počet uchazečů celkem, nejnižší zastoupení žen a uchazečů evidovaných déle než 1 rok, nejvyšší zastoupení osob se ZP,
- Ø okres Strakonice – nejnižší zastoupení uchazečů evidovaných do 3 měsíců a uchazečů nad 55 let, nejvyšší zastoupení uchazečů evidovaných déle než 1 rok,
- Ø okres Tábor – nejnižší zastoupení uchazečů se základním vzděláním.

Charakteristika rizikových skupin na trhu práce v celém kraji (komparace s ČR), i v jeho okresech

V JK se dlouhodobě projevuje ve věkové skladbě nezaměstnaných jeden významný trend. Pomalu se snižuje zastoupení mladších věkových kategorií a naopak v evidenci úřadů práce roste počet starších osob (za 7 let se zvýšil trojnásobně). Nejvyšší nárůst pak byl zaznamenán na Jindřichohradecku. Ke konci roku 2007 podíl této skupiny nezaměstnaných na celkovém počtu uchazečů o práci činil 15,1 % (za období 2000 – 2007 se zvýšil o téměř 11 procentních bodů). Počet absolventů a mladistvých se během 7 let snížil téměř o polovinu (v okrese Písek a ČR dokonce o 60 %). Na celkové nezaměstnanosti kraje se tak ke konci roku 2007 podíleli zhruba 7,2 % (to je o 0,8 p.b. více než je průměr v ČR).

Negativním trendem je také zvyšující se počet osob se ZP ve všech okresech JK (vyjma okresu Prachatice) a to o více než 43 % na Českobudějovicku a Táborsku, v celém kraji pak o 27 %, v ČR pouze o 11 %. Jejich podíl na nezaměstnaných celkem se již blíží 20ti procentní hranici (v ČR je o 1,2 p.b. nižší). Počet uchazečů, kteří jsou v evidenci déle než 6 měsíců, poklesl v kraji o 13 % (na Prachaticku o 34 %, v ČR o 26 %). Pouze na Jindřichohradecku se jejich počty za sledované období zvýšily. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (41,5 %) je v kraji o 12,2 p.b. nižší než je v celé ČR (i ve všech okresech JK je nižší).

Pomocí analýzy časových řad vytvořit prognózu vývoje nezaměstnanosti pro JK v nejbližším období

Při modelování časových řad bylo uplatněno klasické pojetí časových řad. Míra nezaměstnanosti v JK by se měla na konci roku 2008 s 95 % spolehlivostí pohybovat v rozmezí 2,61 – 5,05 % a v rámci celé ČR v intervalu 3,46 – 3,94 %. Míra nezaměstnanosti se dle vybraných modelů bude v JK zvyšovat, v celé ČR se naopak sníží (koncem roku 2008 by měla být dokonce nižší o 0,1 procentní bod než v JK). Pro časové řady počtu uchazečů o zaměstnání v ČR a na Prachaticku zvolené modely vypočetly, že se bude jejich počet

snižovat, na Táborsku a Českobudějovicku bude téměř obdobný stav, v ostatních okresech a celém JK se naopak v blízkém období budou zvyšovat počty uchazečů o zaměstnání.

Definování ukazatelů působící výrazně na rozvoj trhu práce na daném území, určit problémová území kraje a na základě výsledků metod vícerozměrné analýzy dat vytvořit syntetický ukazatel, který umožní porovnání jednotlivých regionů

Výsledky vícerozměrných analýz umožnily identifikovat proměnné, jejichž vliv na trh práce je nejsilnější a zejména kvantifikovat jejich váhu. V roce 2007 nejvíce působily na rozvoj trhu práce tyto indikátory: podíl zaměstnaných ve službách a v průmyslu a počet registrovaných jednotek na 1000 obyvatel. Při posuzování vývoje trhu práce má největší vliv počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, podíl dlouhodobě nezaměstnaných a míra nezaměstnanosti.

Na základě vypočteného syntetického ukazatele bylo jako nejhorší vyhodnoceno postavení okresů Jindřichův Hradec a Strakonice. Tyto regiony patří již dlouhodobě mezi postižené vyšší mírou nezaměstnanosti (a tedy i vysokým počtem uchazečů o zaměstnání) z důvodu snížení výroby a počtu pracovních míst v primárním a sekundárním odvětví. Českobudějovicko bylo vyhodnoceno jako okres s nejlepším postavením za rok 2007. Ve vývoji postavení okresů v letech 2000 – 2007 stanul na prvním místě Prachatický okres. Nejméně příznivý vývoj v čase zaznamenal okres Jindřichův Hradec.

Charakteristika trhu práce JK pomocí SWOT analýzy a návrh konkrétních strategií pro jeho další rozvoj.

V JK byla určena pomocí SWOT analýzy celá řada významných faktorů, které charakterizují trh práce. Kladem kraje je obecně nižší míra nezaměstnanosti než je celorepublikový průměr či vysoký potenciál vzdělávací soustavy. Slabinou kraje je vysoká míra nezaměstnanosti osob se ZP, nízký příliv investic a malá podpora rozvoje malých a středních podniků převážně v oblasti cestovního ruchu. Slabou stránkou je i nedostatek pracovních sil v technických profesích, což může být možná rezerva regionu. Efektivnější využívání finančních prostředků z fondů EU se jeví jako největší příležitost a zdroj rozvoje kraje a stárnutí obyvatelstva jako jeho ohrožení. Navrženými strategiemi pro odbourání problémů vyskytujících se na trhu práce v JK jsou: rozvoj malého a středního podnikání, rozvoj terciárního vzdělávání a zejména celoživotního učení, podpora investic do regionu a zvýšení zaměstnanosti ohrožených skupin obyvatelstva prostřednictvím rekvalifikací.

Závěrečné shrnutí

Zaměřit se na eliminaci nezaměstnaných je hlavním cílem Evropské strategie zaměstnanosti, tím je i podpora podnikání. Nejcitlivější na změny na trhu práce jsou právě malé a střední podniky, které tvoří v JK 99 % všech podniků. Jakákoliv podpora podnikání způsobuje růst pracovních míst. Vstupem ČR do Evropské unie se otevřela možnost čerpání dotací nejen pro tyto podniky. Finance jsou ČR poskytovány prostřednictvím Strukturálních fondů EU, ty jsou dále rozdělovány pomocí programů vyhlášených na národní i regionální úrovni jednotlivými ministerstvy. Programy se zaměřují na všechny druhy podnikání a rozvoj zaměstnanosti.

Kromě přímé podpory podnikání by bylo vhodné nezaměstnanost snižovat i změnou legislativy, např. snižovat sociální dávky, dále ochota firem zaměstnávat by se mohla zvednout snížením odvodů sociálního a zdravotního zabezpečení. Nyní raději firma „najme“ osoby pracující na živnostenský list, než aby byla nucena tyto poplatky hradit. Také je zde problém informovanosti. Nezaměstnaný nemá přehled o všech dostupných volných místech a jeho informovanost je tedy nízká a chaotická. Úřady práce v jednotlivých okresech by mohly více komunikovat, nabízet práci i v jiných okresech v kraji. Poslední věc je doporučení úřadům práce více spolupracovat se školami, v rámci oddělení střediska volby povolání, kdy by nabízely „nerozhodným“ žákům právě volbu školy se zaměřením na povolání v okrese žádoucím.

Jako řešení pro boj s nezaměstnaností v kraji se jeví efektivní využívání všech nástrojů APZ. Je také důležité používání těchto nástrojů vyšším počtem zaměstnavatelů. Tím se zvýší počet osob zařazených do programů APZ při zachování pravidel účelnosti a efektivnosti vynaložených prostředků.

Originální přínos disertační práce lze spatřit ve 2 oblastech:

- 1) metodická oblast – navržení syntetického ukazatele, který umožní komplexní posouzení stavu na trhu práce v jednotlivých regionech a jejich porovnání. K řešení problematiky byla použita kombinace statistických metod.
- 2) věcná oblast – byly identifikovány problémové oblasti a faktory, které mají zásadní vliv na rozvoj trhu práce v JK.

Dosažené výsledky práce mohou posloužit příslušným řídicím orgánům jako podklad pro zhodnocení vývojových trendů trhu práce a pro vytvoření žádoucích opatření pro jeho podporu. Práce se dále může stát důležitým podkladem při zpracování podobných analýz trhu práce v jiném kraji. Zajímavé by pak bylo vzájemné porovnání dosažených výsledků. Některé informace pak jistě budou zajímat širokou veřejnost či v rámci výuky i samotné studenty.

9 LITERATURA

- [1] BĚLOHLÁVEK, Z. Úřady práce a aktivní politika zaměstnanosti. *Práce a soc. politika*, 2004, roč. 1, č. 4, s. 4. ISSN 0049-0962.
- [2] BENEŠ, S. *Zaměstnanost, péče o nezaměstnané, rekvalifikace*. Praha: Vydavatelství nakladatelství Práce v Praze, 1991. 80 s. ISBN 80-208-0217-7.
- [3] BERÁNKOVÁ, K. *Nový zákon o zaměstnanosti pomůže snížit nezaměstnanost* [online]. 2004 [cit. 12.5.2007]. Dostupné z: < <http://archiv.noviny.mpsv.cz/clanek.php?id=111> >.
- [4] BERÁNKOVÁ, K. *APZ pomáhá zvyšovat zaměstnatelnost uchazečů z rizikových skupin* [online]. 2005 [cit. 12.5.2007]. Dostupné z: < <http://www.mpsv.cz/files/clanky/102/210205b.pdf> >.
- [5] BICÁKOVÁ, O. Podpora zaměstnávání zdravotně znevýhodněných osob. *Práce a soc. politika*, 2006, roč. 3, č. 10, s. 4. ISSN 0049-0962.
- [6] BOHATOVÁ, V. Pštroší politika vede z kopce. *Ekonom*, 2004, č.51, s. 32-34. ISSN 1213-7693.
- [7] BRABENEC, V., ŠAŘECOVÁ, P. *Statistické metody v marketingu a obchodu*. Praha: ČZU v Praze, 2001. 134 s. ISBN 80-213-0747-1.
- [8] BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2003. 140 s. ISBN 80-86429-16-4.
- [9] BROŽOVÁ, D. Kapitoly z ekonomie trhů práce. Praha: VŠE v Praze, *Oeconomica*, 2006. 173 s. ISBN 80-245-1120-7.
- [10] CZESANÝ, S. Problémem jsou dlouhodobě nezaměstnaní. *Ekonom*, 2004, 1.-8.7.2004, s. 44-45. ISSN 1213-7693.
- [11] ČSÚ. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS* [online]. 2007 [cit. 24.6.2007]. Dostupné z: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_vsps >.
- [12] ČSÚ. *Data* [online]. 2008 [cit. 10.7.2008]. Dostupné z: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/trh_prace_a_mzdy >.
- [13] ČSÚ. *Informace o regionech, městech a obcích* [online]. 2008 [cit. 18.7.2008]. Dostupné z: < <http://www.czso.cz/xc/ediciplan.nsf/aktual/ep-1> >.
- [14] DURDISOVÁ, J. *Sociální politika v ekonomické praxi (vybrané problémy)*. Praha: VŠE v Praze, *Oeconomica*, 2005. 246 s. ISBN 80-245-0850-8.
- [15] EVROPSKÁ KOMISE. *Employment in Europe 2002. Recent trends and prospects* [online]. 2002 [cit. 18.4.2007]. Dostupné z: < http://ec.europa.eu/employment_social/news/2002/sep/employment_in_europe2002.pdf >.
- [16] EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Evropská strategie zaměstnanosti. Více a lepších pracovních míst pro všechny* [online]. 2006 [cit. 25.5.2007]. Dostupné z: < http://ec.europa.eu/employment_social/publications/2006/ke7406693_cs.pdf >.
- [17] EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND ČR. *Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost 2007-2013* [online]. 2007 [cit. 21.7.2007]. Dostupné z: < http://www.esfcr.cz/files/clanky/3486/OPLZZ_pro_EK.pdf >.
- [18] EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND V ČR. *Evropský sociální fond 2007-2013* [online]. 2007 [cit. 16.7.2007]. Dostupné z: < <http://www.esfcr.cz/clanek.php?lg=1&id=1630> >.
- [19] FIALA, Z. Pět priorit pro Evropu. *Ekonom*, 2007, roč. 15.-21.2., č. 7, ISSN 1213-7693.
- [20] FISCHER, G. Introductory Remarks. In B. FUNCK, PIZZATI, L. *Labor, employment, and social policie in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options*. Washington: World Bank. 2002. s. 22-23. ISBN 8213-5008-0.
- [21] FRÁNEK, T., ŠMÍD, P. Lék mírnící nezaměstnanost: změňte profesi! *Hospodářské noviny*, 2003, 11.3., ISSN 1213-7693.
- [22] FRETWELL, D., JACKMAN, R. Labor markets: Unemployment. In N. Barr *Labor markets and social policy in Central and Eastern Europe; the transition and betone*. Oxford: Oxford University Press. 1994. s. 160-191. ISBN 0-19-520998-2.
- [23] FUCHS, K. Nezaměstnanost v ekonomické teorii. In B. Šmajsová Buchtová *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada Publishing. 2002. s. 57-74. ISBN 80-247-9006-8.

- [24] GALUŠČÁK, K., PAVEL, J. Past zaměstnanosti a nečinnosti. *Ekonom*, 2006, č. 41, s. 44-46. ISSN 1213-7693.
- [25] HALÁSKOVÁ, R. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Ostrava: Ostravská univerzita Ostrava, 2001. 93 s. ISBN 80-7042-595-4.
- [26] HANČLOVÁ, J. *Modelování a klasifikace regionálních trhů práce*. Ostrava: Vysoká škola báňská. Technická univerzita, 2002. 146 s. ISBN 80-248-0220-1.
- [27] HANČLOVÁ, J., TVRDÝ, L. *Úvod do analýzy časových řad* [online]. 2003 [cit. 20.9.2008]. Dostupné z: < http://gis.vsb.cz/pan/Skoleni_Texty/TextySkoleni/AnalyzaCasRad.pdf >.
- [28] HELÍSEK, M. *Makroekonomie: základní kurz*. Slaný: Melandrium, 2002. 326 s. ISBN 80-86175-26-X.
- [29] HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 583 s. ISBN 80-7367-123-9.
- [30] HINDLS, R., HRONOVÁ, S., NOVÁK, I. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. Praha: Management Press, 2000. 260 s. ISBN 80-7261-013-9.
- [31] HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. 420 s. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [32] HOLMAN, R. *Ekonomie*. Praha: C.H.Beck, 2002. 714 s. ISBN 80-7179-681-6.
- [33] HOLMAN, R. *Mikroekonomie: středně pokročilý kurz*. Praha: C.H.Beck, 2002. 591 s. ISBN 80-7179-737-5.
- [34] HORALÍKOVÁ, M. *Personální řízení*. 3. vyd. Praha: Credit, 1999. 249 s. ISBN 80-213-0562-2.
- [35] HORALÍKOVÁ, M. *Personální řízení*. Praha: ČZU v Praze. Provozně ekonomická fakulta, 2006. 260 s. ISBN 80-213-1585-7.
- [36] HOWE, J. Creating Decent Jobs: the Role of Regulation in Facilitating Transitions Between Employment and Unemployment in the Labour Market. *Australian Bulletin of Labour*, 2006, roč. 32, č. 3, s. 295-314.
- [37] HRABÁNKOVÁ, M., ROLÍNEK, L., ŘEHOŘ, P., et al. *Vliv socioekonomických faktorů na zvyšování potenciálu horských a podhorských oblastí*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích. Ekonomická fakulta., 2008.
- [38] HRABÁNKOVÁ, M., SVATOŠOVÁ, L., BOHÁČKOVÁ, I. *Vybrané diagnostické metody pro sledování regionálního rozvoje*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2006. 65 s. ISBN 80-7040-835-9.
- [39] CHALUPA, P., IVANIČKA, K. *Synergetický vztah sociálněekonomických a populačních procesů v ČSFR*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992. ISBN 80-210-0537-8.
- [40] JEŽEK, K. Recept k udržení v ekonomické superlize. *Ekonom*, 2004, č. 46, s. 36-38. ISSN 1213-7693.
- [41] JIRÁSEK, J. Lidé a trh práce. *Ekonom*, 2003, č. 47, s. 54-57. ISSN 1213-7693.
- [42] JÍROVÁ, H. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: VŠE v Praze, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9.
- [43] JÍROVÁ, H. *Deformace na českém trhu práce*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2002. 85 s. ISBN 80-238-9819-1.
- [44] JUF. Nezaměstnanost roste, zejména mezi mladými. *Ekonom*, 2004, č. 5, ISSN 1213-7693.
- [45] KÁBA, B., SVATOŠOVÁ, L. *Statistika*. Praha: ČZU v Praze, 2004. 152 s. ISBN 80-213-0746-3.
- [46] KOLEKTIV. *Jak dosáhnout rovnosti na trhu práce*. Praha: Český svaz žen, 2001. 47 s. ISBN 80-238-7835-2.
- [47] KOLEKTIV. *Prosazování rovnosti mužů a žen na trhu práce v České republice*. Praha: Český helsinský výbor, 2002. 95 s. ISBN 80-86436-11-X.
- [48] KOLEKTIV. *Lidské zdroje v ČR 2003*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Evropská vzdělávací nadace, 2003. 239 s. ISBN 80-86728-06-4.
- [49] KOLEKTIV. *Český venkov 2005 - Rozvoj venkovské společnosti*. Praha: ČZU v Praze, 2005. 165 s. ISBN 80-213-1274-2.
- [50] KOLEKTIV. *Jsmo v Evropě zaměstnatelní?* Praha: Národní vzdělávací fond, o.p.s., 2005. 128 s. ISBN 80-86728-27-7.

- [51] KOLEKTIV. *Společné zhodnocení politiky zaměstnanosti. Priority ČR*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2006. 72 s. ISBN 80-85529-78-5.
- [52] KOLEKTIV. *Labor Market* [online]. 2007 [cit. 28.5.2007]. Dostupné z: < www.ifebp.org/Glossary/comp gloss.asp >.
- [53] KOLEKTIV. *Program rozvoje Jihočeského kraje 2007 - 2013* [online]. 2007 [cit. 20.3.2008]. Dostupné z: < <http://www.kraj-jihocesky.cz> >.
- [54] KOLIBOVÁ, H., KUBICOVÁ, A. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě. Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2005. 233 s. ISBN 80-7248-321-8.
- [55] KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost. Výzvy a cesty vpřed do 21. století. Bílá kniha*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1994. 147 s. ISBN 80-85864-03-7.
- [56] KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. *Rozhodnutí rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států* [online]. 2006 [cit. 20.7.2007]. Dostupné z: < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2006/com2006_0815cs01.doc >.
- [57] KOTÍKOVÁ, J. Rizikové skupiny uchazečů o zaměstnání z pohledu úřadu práce. In T. Sirovátka, P. Mareš *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Fakulta sociálních studií. 2003. s. 128-138. ISBN 80-210-3048-8.
- [58] KOTÝNKOVÁ, M. *Trh práce na přelomu tisíciletí*. Praha: VŠE v Praze. Oeconomica, 2006. 256 s. ISBN 80-245-1149-5.
- [59] KOTÝNKOVÁ, M. *Vývoj zaměstnanosti na českém trhu práce z hlediska cílů Lisabonské strategie*. [online]. 2006 [cit. 5.8.2007]. Dostupné z: < <http://www.eaue.de/Best/BEST-Prag-KOTYNKOVA-Paper.PDF> >.
- [60] KOTÝNKOVÁ, M., NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha: Professional publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.
- [61] KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P. *Ekonomie. Teorie a příklady*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. 192 s. ISBN 80-7083-748-9.
- [62] LEITMANOVÁ, I. *Trh práce EU a ČR: stav a vývoj*. České Budějovice: Datapartner, 1999. 168 s. ISBN 80-902696-0-5.
- [63] LEITMANOVÁ, I., HLADKÝ, J. *Mikroekonomie I*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zemědělská fakulta, 1997. 93 s. ISBN 80-7040-201-6.
- [64] LENERT, J. Kandidáti musí změnit trh práce. *Hospodářské noviny*, 2003, 21.2., ISSN 1213-7693.
- [65] LINN, J., F. . Introductory Remarks. In B. FUNCK, PIZZATI, L. *Labor, employment, and social policie in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options*. Washington: World bank. 2002. s. 17-21. ISBN 0-8213-5008-0.
- [66] LUC. Hledají lidi schopné nést zodpovědnost a učit se. *Ekonom*, 2005, č. 2, s. 50. ISSN 1213-7693.
- [67] LUKÁŠ, Z., WOKOUN, R. Scénář by byl. *Ekonom*, 2003, č. 46, ISSN 1213-7693.
- [68] MACÁKOVÁ, L. *Mikroekonomie: základní kurz*. Praha: Melandrium, 2005. 275 s. ISBN 80-86175-41-3.
- [69] MAREŠ, P., VYHLÍDAL, J., SIROVÁTKA, T. *Nezaměstnaní na trhu práce* [online]. 2002 [cit. 17.1.2008]. Dostupné z: < www.vupsv.cz/zpravy.htm >.
- [70] MARŠÁLEK, V. *Analýza trhu práce 1993 až 2005* [online]. 2006 [cit. 22.6.2007]. Dostupné z: < http://www.spcr.cz/statistika/analyza_trhu_prace.pdf >.
- [71] MELOUN, M., MILITKÝ, M. *Kompendium statistického zpracování dat*. Praha: Academia, 2002. 767 s. ISBN 80-200-1008-4.
- [72] MĚŘÍNSKÁ, G. Problematika zaměstnávání absolventů. *Práce a soc. politika*, 2004, roč. 1, č. 11, s. 7. ISSN 0049-0962.
- [73] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Evropský sociální fond* [online]. 2007 [cit. 12.5.2007]. Dostupné z: < <http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf> >.
- [74] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Národní lisabonský program* [online]. 2005 [cit. 2.3.2007]. Dostupné z: < <http://www.mzv.cz/servis/soubor.asp?id=19758> >.
- [75] MORAVCOVÁ, J. *Sociální statistika*. Praha: VŠE v Praze, 1994. 243 s. ISBN 80-7079-508-5.

- [76] MPSV. *Národní akční plán zaměstnanosti na léta 2004 - 2006* [online]. 2003 [cit. 2.3.2008]. Dostupné z: < http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/narodni_akcni_plan/napz_2004_2006.pdf >.
- [77] MPSV. *Stárnutí a politika zaměstnanosti ČR*. Paříž: OECD. Překlad: MPSV ČR, 2004. ISBN 80-86552-97-7.
- [78] MPSV. *Zákon o zaměstnanosti* [online]. 2004 [cit. 21.7.2007]. Dostupné z: < <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zakony/zakon-o-zamestnanosti/1001184/8727> >.
- [79] MPSV. *Informace z úřadů práce* [online]. 2008 [cit. 20.8.2008]. Dostupné z: < <http://portal.mpsv.cz/sz/local> >.
- [80] MPSV. *Statistika výdělků* [online]. 2008 [cit. 20.9.2008]. Dostupné z: < <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydelky> >.
- [81] MPSV. *Statistiky* [online]. 2008 [cit. 1.8.2008]. Dostupné z: < <http://portal.mpsv.cz/sz/stat> >.
- [82] NOVÝ, I., A KOL. *Sociologie pro ekonomy*. Praha: Grada Publishing, 2006. 287 s. ISBN 80-247-1705-0.
- [83] ORNIAKOVÁ, P. *Sociální politika Evropské unie - základní dokumenty* [online]. 2001 [cit. 20.7.2007]. Dostupné z: < <http://www.cpkp.cz/jc/socpoleu.html> >.
- [84] PERTOLD, F. *Vzdělávání nade vše*. *Ekonom*, 2004, č. 51, s. 32. ISSN 1213-7693.
- [85] PITNER, J. *Změny ve struktuře zaměstnanosti v České republice a v zemích Evropské unie po roce 1989*. *Sociální politika*, 2003, roč. 29, č. 3, s. 10-13.
- [86] RIBOUD, M., SÁNCHEZ-PÁRAMO, C., SILVA-JAUREGUI, C. *Does Euroclerosis Matter?*. In B. FUNCK, PIZZATI, L. *Labor, employment, and social policie in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options*. Washington: World bank. 2002. s. 243-311. ISBN 0-8213-5008-0.
- [87] ROCHETEAU, G. *Understanding Unemployment* [online]. 2006 [cit. 10.6.2007]. Dostupné z: < <http://www.clevelandfed.org/Research/commentary/2006/1015.pdf> >.
- [88] ROLÍNEK, L., ŘEHOŘ, P. *Strategické přístupy v řízení regionálního rozvoje*. In *Sborník příspěvků z konference Venkov je náš svět. Sborník příspěvků z mezinárodní konference pořádané ČZU v Praze., Český Krumlov, 2006*. ISBN 80-213-1539-3.
- [89] RŮZNÍ. *Co EU doporučuje k financování* [online]. [cit. 11.7.2008]. Dostupné z: < http://www.sfcd.cpkp.cz/SF/doc/prorok_info_6.doc >.
- [90] RŮZNÍ. *Co je Lisabonská strategie Evropské unie?* [online]. [cit. 2.7.2008]. Dostupné z: < <http://lisabon.naseevropa.cz/lisabon.htm> >.
- [91] RŮZNÍ. *Zákon č. 72/2000 Sb. o investičních pobídkách* [online]. 2000 [cit. 27.6.2007]. Dostupné z: < http://www.compet.cz/fileadmin/user_upload/Legislativa/VP/CR/VP72-2000.pdf >.
- [92] RŮZNÍ. *Lisabonská strategie* [online]. 2003 [cit. 21.7.2008]. Dostupné z: < <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/lisabonska-strategie/1000521/9599> >.
- [93] RŮZNÍ. *Víc práce než v Unii?*. *Ekonom*, 2003, roč. 27.2.-5.3., č. 9, ISSN 1213-7693.
- [94] RŮZNÍ. *Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost* [online]. 2004 [cit. 21.7.2008]. Dostupné z: < http://knowledge.vsb.cz/files/w_kok_lisabon_strategie_zpravaii_cas_ekonom_30_11_04.pdf >.
- [95] RŮZNÍ. *Unemployment* [online]. 2007 [cit. 28.5.2007]. Dostupné z: < <http://encyclopedia.thefreedictionary.com/Unemployment> >.
- [96] ŘEHOŘ, P. *Nezaměstnanost v Jihočeském kraji*. In *Sborník příspěvků z konference Think together 2005. Sborník příspěvků z doktorského semináře pořádané ČZU v Praze., Praha, 2005*. s. 214-220. ISBN 80-213-1314-5.
- [97] ŘEHOŘ, P. *Analýza vývoje nezaměstnanosti*. *Acta Universitatis Bohemiae Meridionales. Vědecký časopis pro ekonomiku, řízení a obchod*, 2006, roč. 9, č. 2, s. 65-70. ISSN 1212-3285.
- [98] ŘEHOŘ, P. *Sektorová struktura zaměstnanosti v Jihočeském kraji*. In *Sborník příspěvků z konference Think together 2006. Sborník příspěvků z doktorské vědecké konference pořádané ČZU v Praze, Praha, 2006*. s. 405-411. ISBN 80-213-1474-5.

- [99] ŘEHOŘ, P. Analýza počtu uchazečů o zaměstnání v Jihočeském kraji. In *Sborník příspěvků z konference Think together 2007. Sborník příspěvků z doktorské vědecké konference pořádané ČZU v Praze*, Praha, 2007. CD. ISBN 978-80-213-1623-2.
- [100] ŘEHOŘ, P. Příklady použití faktorové analýzy při hodnocení trhu práce. *Auspicia*, 2007, roč. 4, č. 2, s. 73-77. ISSN 1214-4967.
- [101] ŘEHOŘ, P. Strategie rozvoje trhu práce. In *Sborník příspěvků z konference International Academic Conference on INCREASING COMPETITIVENESS or Regional, National and International Markets.*, Ostrava, 2007. s. CD. ISBN 97880-248-1457-5.
- [102] ŘEHOŘ, P. SWOT analýza trhu práce Jihočeského kraje. *Auspicia*, 2007, roč. 4, č. 1, s. 77-80. ISSN 1214-4967.
- [103] ŘEHOŘ, P. Využití shlukové analýzy při hodnocení trhu práce. *Acta Universitatis Bohemiae Meridionales. Vědecký časopis pro ekonomiku, řízení a obchod*, 2007, roč. 10, č. 1, s. 27-32. ISSN 1212-3285.
- [104] ŘEHOŘ, P. Zhodnocení vybraných ukazatelů nezaměstnanosti v České republice. In *Sborník příspěvků z konference INPROFORUM. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference pořádané Jihočeskou univerzitou v Č. Budějovicích*, České Budějovice, 2007. s. CD. ISBN 978-80-7394-016-4.
- [105] ŘEHOŘ, P. Možné rezervy a zdroje pro rozvoj regionu z hlediska trhu práce. *Acta Universitatis Bohemiae Meridionales. Vědecký časopis pro ekonomiku, řízení a obchod* 2008, roč. 11, č. 1, ISSN 1212-3285.
- [106] ŘEHOŘ, P. Uplatňování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti v oblastech LFA. *Auspicia*, 2008, roč. 5, č. 2, ISSN 1214-4967.
- [107] ŘEHOŘ, P., HOLÁTOVÁ, D. Jihočeský kraj - vybrané demografické aspekty. *Auspicia*, 2005, roč. 2, č. 2, s. 53-56. ISSN 1214-4967.
- [108] ŘEHOŘ, P., HOLÁTOVÁ, D. Trh práce a nezaměstnanost - NUTS III: Jihočeský a Ústecký kraj. *Auspicia*, 2006, roč. 3, č. 2, s. 62-69. ISSN 1214-4967.
- [109] ŘEHOŘ, P., HOLÁTOVÁ, D. Analýzy regionálního trhu práce v České republice. In *Sborník příspěvků z konference 2nd Central European Conference in Regional Science. Sborník z mezinárodní vědecké konference pořádané Technickou univerzitou v Košicích a Ekonomickou univerzitou v Bratislavě Nový Smokoves*, 2007. s. 862-867. ISBN 978-80-8073-957-7.
- [110] ŘEHOŘ, P., HOLÁTOVÁ, D. Chose labour market indicators of South Bohemia countryside and possibilities of his development. In *Sborník příspěvků z konference Venkov je náš svět. Sborník z mezinárodní vědecké konference pořádané ČZU v Praze*, Kutná Hora, 2008. ISBN
- [111] SEGER, J. *Statistické metody pro ekonomy průmyslu*. Praha: SNTL, 1988. 548 s. ISBN 04-313-88.
- [112] SCHILLER, B. R. *Makroekonomie dnes*. Brno: Computer Press, 2004. 412 s. ISBN 80-251-0169-X.
- [113] SIROVÁTKA, T. *Politika pracovního trhu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně. Ekonomicko-správní fakulta, 1995. 172 s. ISBN 80-210-1251-X.
- [114] SIROVÁTKA, T. *Marginalizace na pracovním trhu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997. 152 s. ISBN 80-210-1716-3.
- [115] SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 80-7329-059-6.
- [116] SOBÍŠEK, P. Jak řešit nezaměstnanost. *Ekonom*, 2004, č. 28, ISSN 1213-7693.
- [117] STANEK, P. *Otázky strategie zamestnanosti*. Bratislava: Výskumný ústav práce a sociálnych vecí, 1991. 25 s. ISBN 80-7138-017-2.
- [118] SVATOŠOVÁ, L., BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. *Regionální rozvoj z pozice strukturální politiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. 173 s. ISBN 80-7040-749-2.
- [119] SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., PRÁŠILOVÁ, M. *Zdroje a zpracování sociálních a ekonomických dat*. Praha: ČZU v Praze, 2005. 196 s. ISBN 80-213-1189-4.
- [120] ŠAFARÍKOVÁ, V. *Transformace české společnosti 1989 - 1995*. Brno: Doplněk, 1996. 299 s. ISBN 80-85765-57-8.
- [121] ŠIMEK, M. *Ekonomika trhu práce* [online]. 2006 [cit. 12.2.2007]. Dostupné z: <<http://www.ekf.vsb.cz/>>.

- [122] ŠIMEK, M. *Politika zaměstnanosti* [online]. 2006 [cit. 12.2.2007]. Dostupné z: < <http://www.ekf.vsb.cz/> >.
- [123] ŠMEJKALOVÁ, E. Zaměstnávání na částečný úvazek a trh práce u nás. *Práce a soc. politika*, 2006, roč. 3, č. 4, s. 4. ISSN 0049-0962.
- [124] ŠVEJNAR, J., MUNICH, D., PERTOLD, F. Kde se vzala skleróza? *Ekonom*, 2006, č. 41, s. 42-44. ISSN 1213-7693.
- [125] TICHÁ, I., HRON, J. *Strategické řízení*. Praha: ČZU v Praze, 2002. 240 s. ISBN 80-213-0922-9.
- [126] VIDOVIC, H. Labor market trends in Central and Eastern European countries. In B. FUNCK, PIZZATI, L. *Labor, employment, and social policie in the EU enlargement process: changing perspectives and policy options*. Washington: World bank. 2002. s. 24-46. ISBN 0-8213-5008-0.
- [127] VILÍM, I. Úřady práce nepomáhají obcím, ale nezaměstnaným. *Práce a soc. politika*, 2006, roč. 3, č. 3, s. 7. ISSN 0049-0962.
- [128] VYHLÍDAL, J., MAREŠ, P. *Měníci se rizika a šance na trhu práce*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006. 67 s. ISBN 80-870007-07-7.
- [129] WHITING, E. The labour market participation of older people. *Labour Market Trends*, 2005, roč. 113, č. 7, s. 285-296.
- [130] WILDMANNOVÁ, M. *Sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2005. 131 s. ISBN 80-210-3657-5.
- [131] ZELENKOVÁ, D. O rovných příležitostech pro ženy a muže. *Práce a soc. politika*, 2006, roč. 3, č. 3, s. 7. ISSN 0049-0962.
- [132] ZEMÁNEK, J. 9. lekce - *Trh práce* [online]. 2006 [cit. 27.6.2008]. Dostupné z: < <http://www.euroekonom.cz/ekonomie/e9.html> >.
- [133] ZEMÁNEK, J. 10. lekce - *Nezaměstnanost* [online]. 2006 [cit. 27.6.2008]. Dostupné z: < <http://www.euroekonom.cz/ekonomie/e10.html> >.
- [134] ZUKAL, J. Evropská unie: Zapojení starší generace na trhu práce jednou z podmínek hospodářského růstu. *Veřejná správa*, 2004, č.17,
- [135] ŽÍTEK, V. *Regionální ekonomie a politika*. Brno: Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta., 2002. 146 s. ISBN 80-210-2763-3.

10 PŘÍLOHY

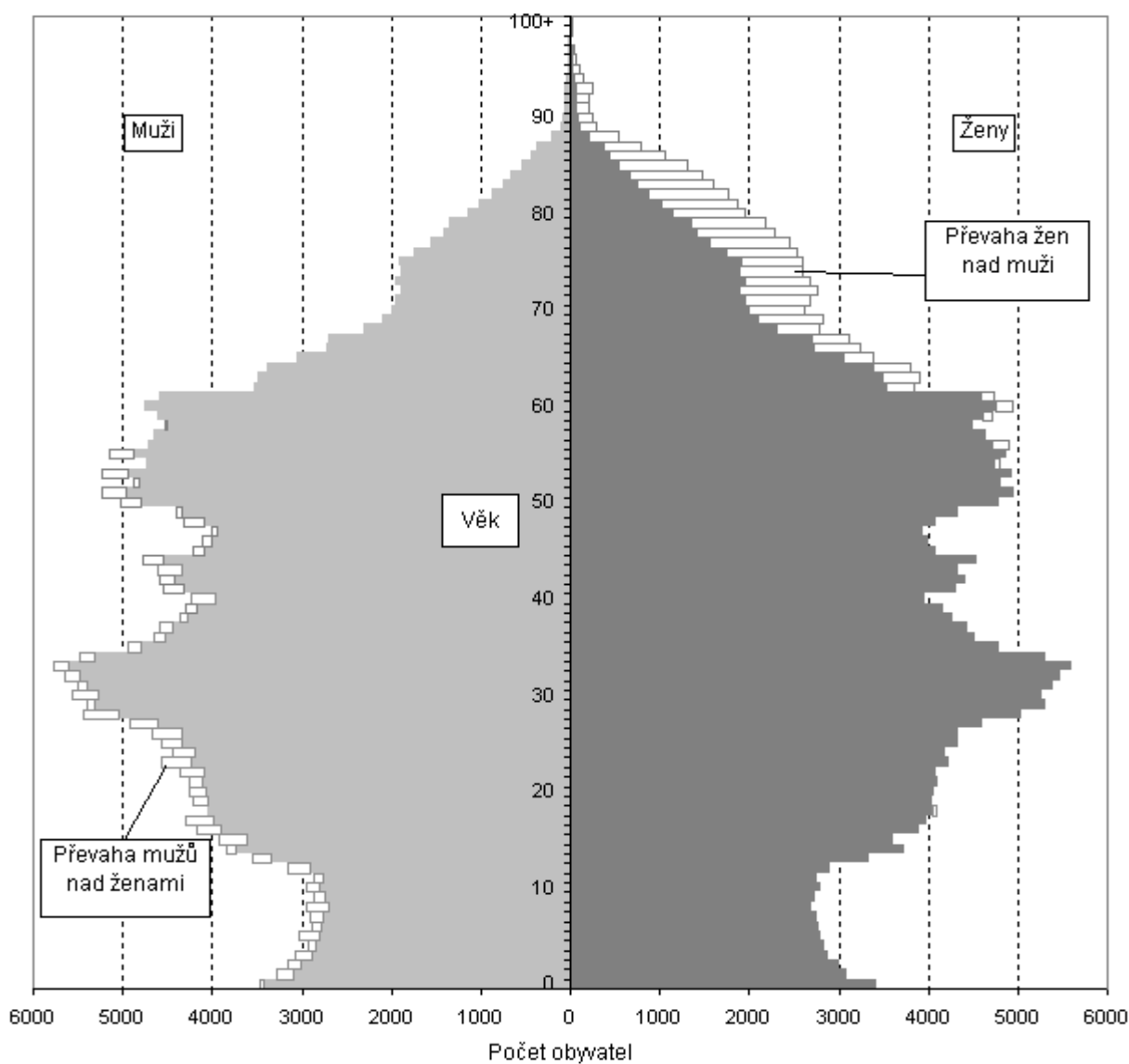
Tabulka 69 Vybrané demografické údaje Jihočeského kraje k 31.12.

	Měřicí jedm.	1993	2000	2003	2006	2007	Rozdíl 2007- 2006	Rozdíl 2007- 1993
Na 1000 obyv. přiroz. přírůstek	‰	0,9	-1,2	-1,3	0,3	1,1	0,8	0,20
Na 1000 obyv. přírůstek stěhováním	‰	1,2	0,8	2,0	3,2	4,1	0,9	2,90
Na 1000 obyv. celkový přírůstek	‰	2,1	-0,4	0,7	3,6	5,2	1,6	3,1

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 38 Věkové složení obyvatelstva Jihočeského kraje ke konci roku 2007

Věkové složení obyvatelstva Jihočeského kraje k 31. 12. 2007

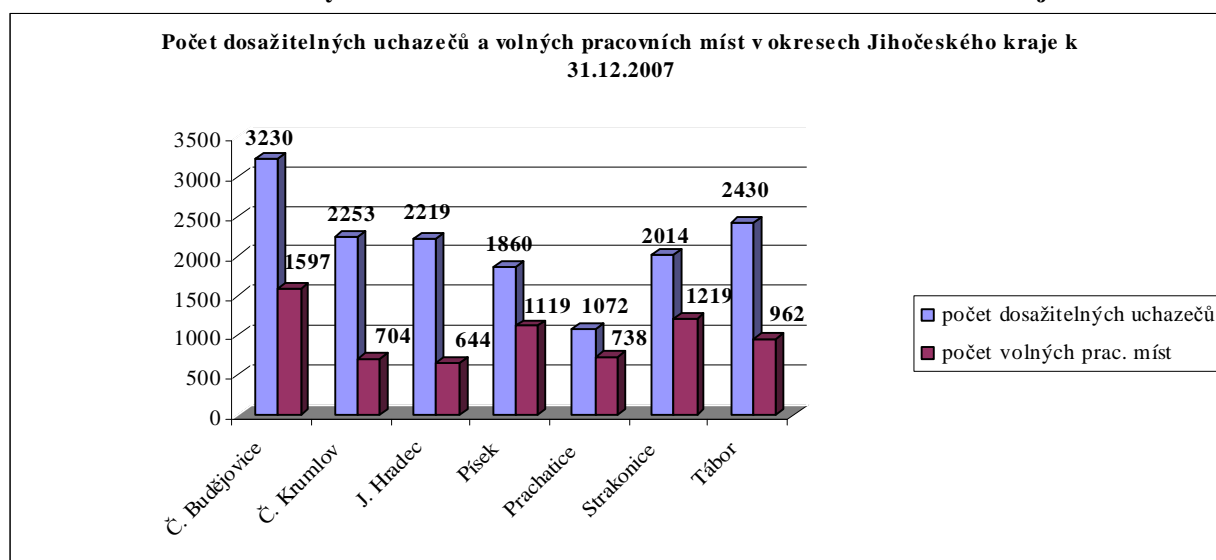
Zdroj: ČSÚ

Tabulka 70 Největší podniky Jihočeského kraje k 31.12.2007

Název podniku	Sídlo	Kategorie počtu zaměstnanců	Ekonomická činnost
Nemocnice Budějovice, a.s.	Č. Budějovice	2500 - 2999	Ústavní zdravotní péče
VLTAVA-LABE-PRESS, a.s.	Č. Budějovice	2000 - 2499	Vydávání novin
Robert Bosch, spol. s r.o.	Č. Budějovice	2000 - 2499	Výroba dílů a příslušenství pro motorová vozidla (kromě motocyklů) a jejich motory
E.ON Česká republika, s r.o.	Č. Budějovice	2000 - 2499	Rozvod elektřiny a obchod s elektřinou
Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích	Č. Budějovice	1500 - 1999	Vysokoškolské vzdělávání

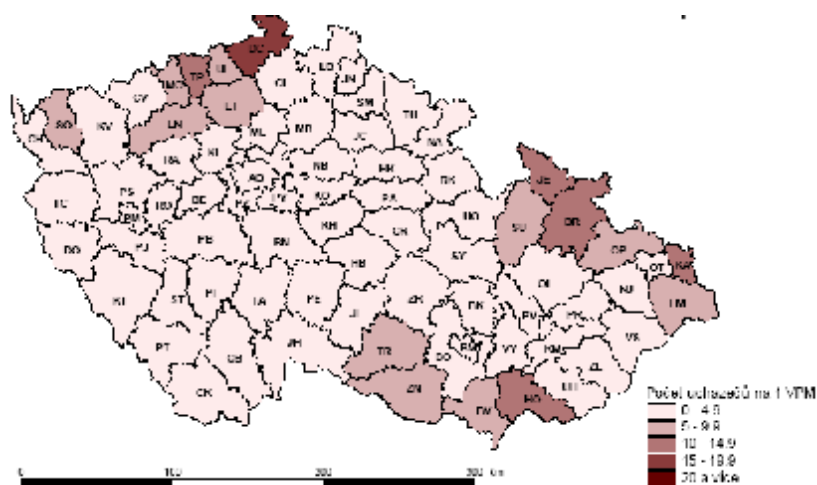
Zdroj: ČSÚ

Obrázek 39 Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání a VPM v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

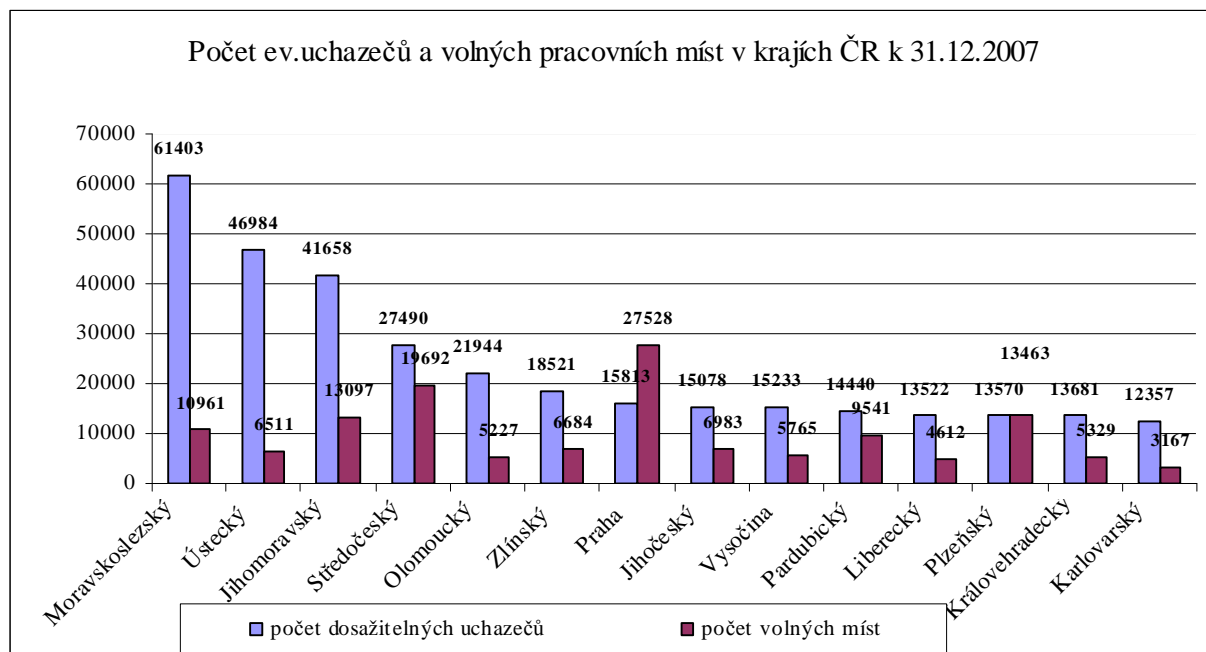
Zdroj: autor, data z MPSV

Obrázek 40 Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v okresech ČR k 31.12.2007

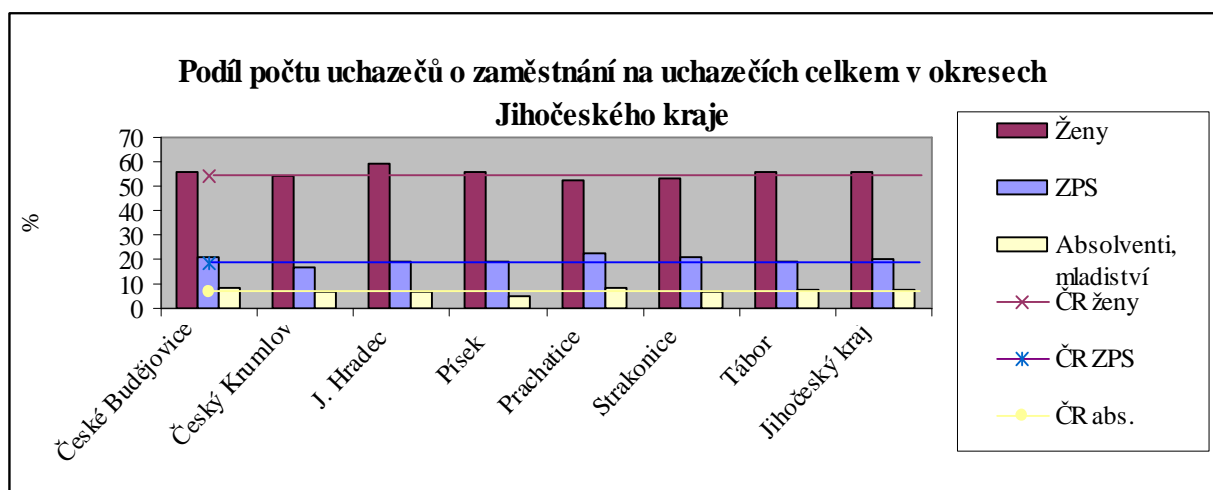
Zdroj: MPSV

Obrázek 41 Počet evidovaných uchazečů a volných pracovních míst v krajích ČR k 31.12.2007

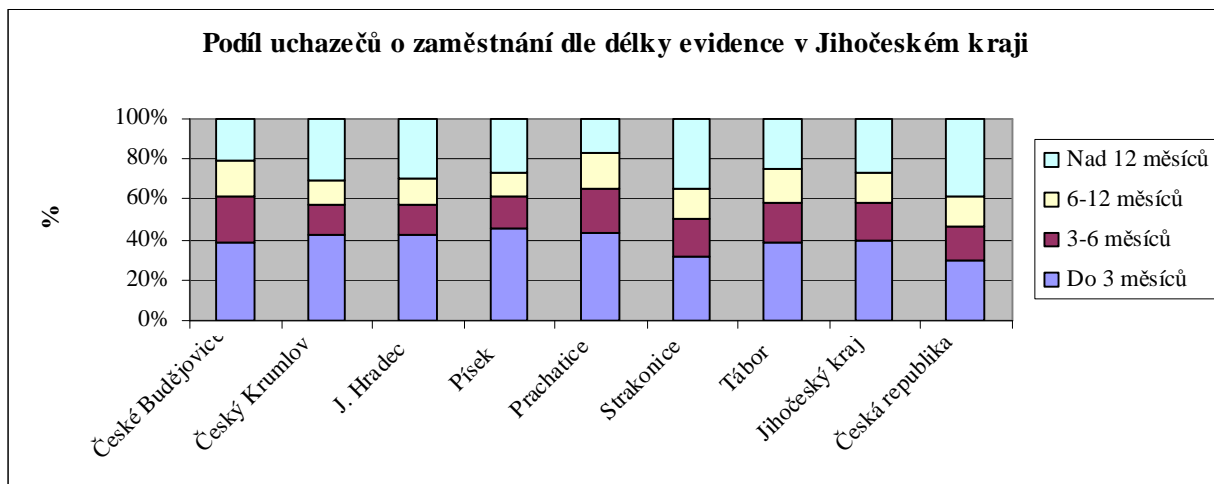
Zdroj: autor, data z MPSV

Obrázek 42 Podíl počtu vybraných uchazečů o zaměstnání na uchazečích celkem v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %

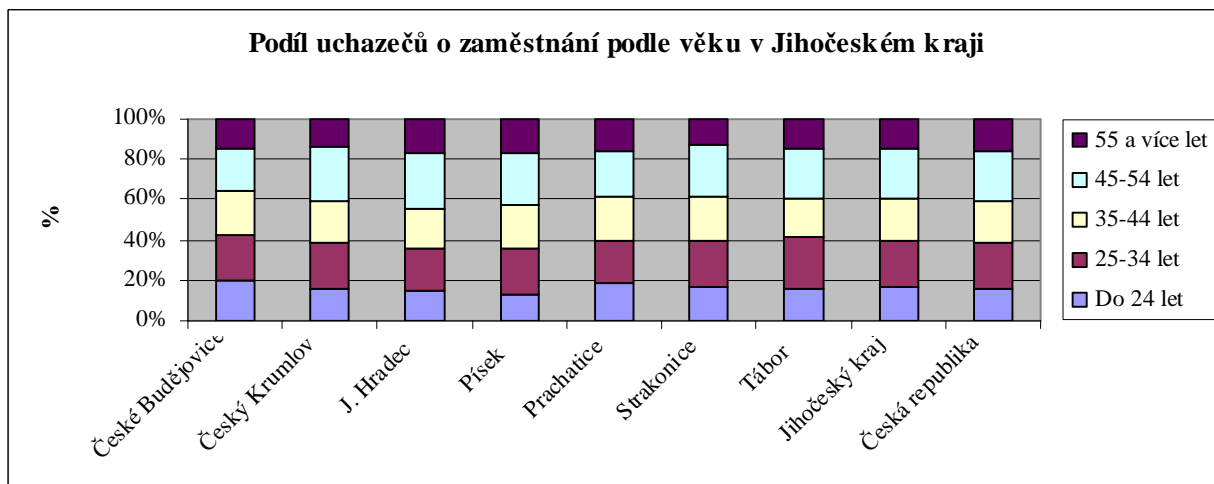
Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Obrázek 43 Podíl uchazečů o zaměstnání dle délky evidence v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %

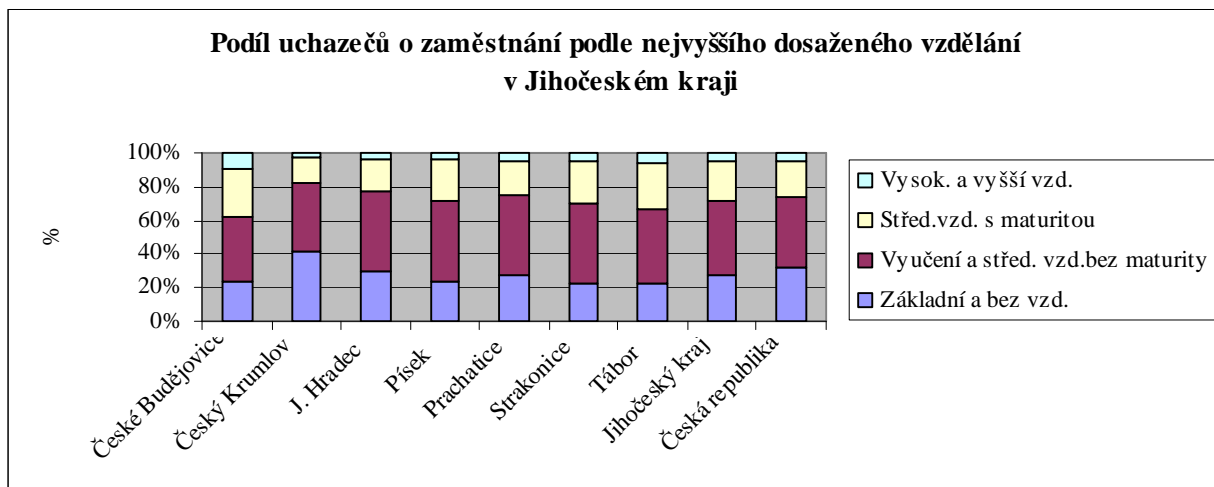
Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Obrázek 44 Podíl uchazečů o zaměstnání podle věku v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %

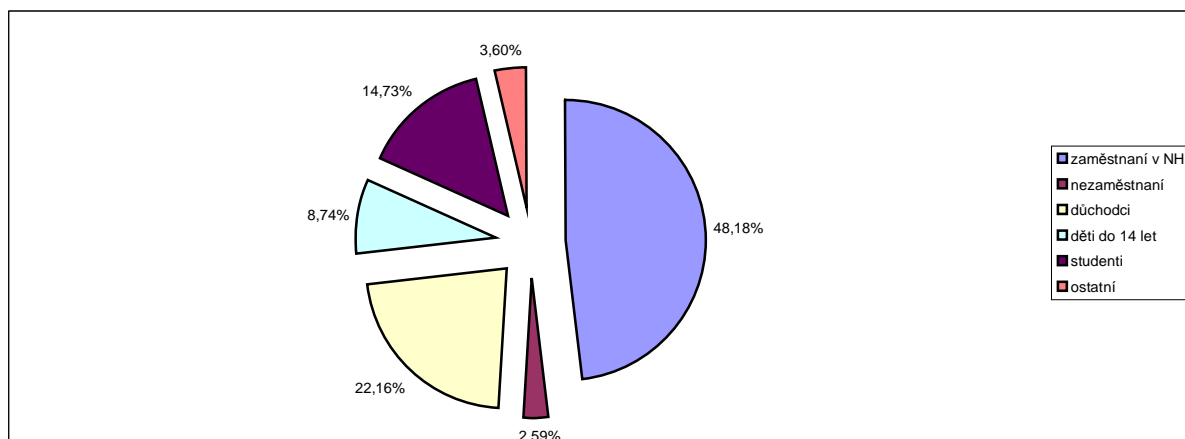
Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Obrázek 45 Podíl uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007

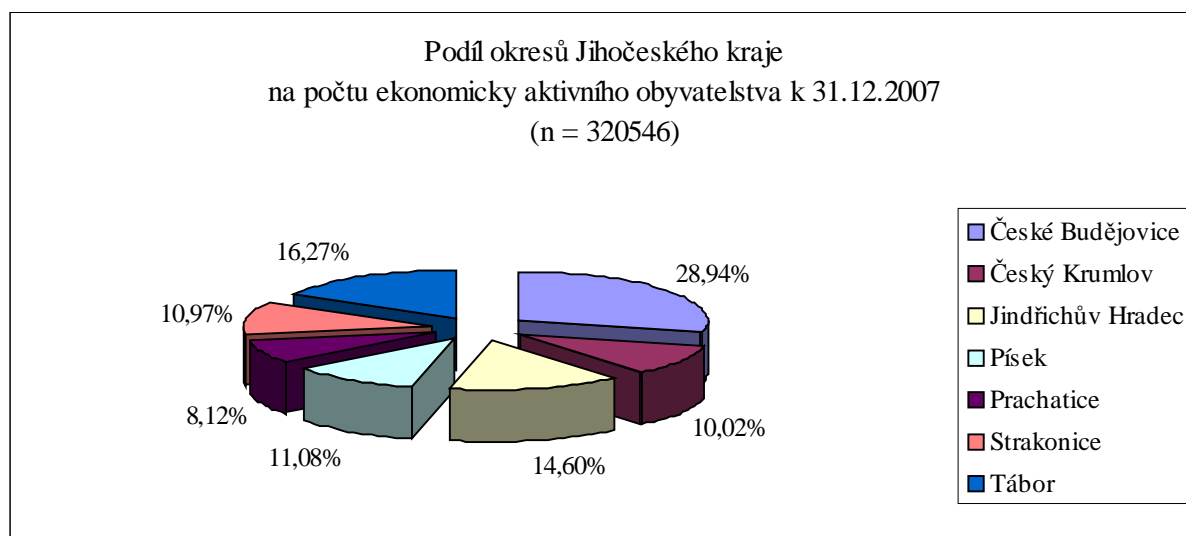
Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z MPSV

Obrázek 46 Podíl skupin obyvatelstva (v %) v Jihočeském kraji podle ekonomické aktivity v roce 2007

Zdroj: autor, vlastní výpočty dle dat z ČSÚ

Obrázek 47 Podíl jednotlivých okresů Jihočeského kraje na počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva ke konci roku 2007

Zdroj: autor, data z MPSV

Tabulka 71 Věková struktura ekonomicky neaktivního obyvatelstva (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Ek. neaktivní	<i>n</i>	195,1	200,1	201,9	202,3	204,7	209,8	213,9	214,7
15-29 let	<i>n</i>	62,2	61,9	59,6	60,2	61,3	64,9	66,1	66,1
	%	31,88	30,93	29,52	29,76	29,95	30,93	30,90	30,79
30-44 let	<i>n</i>	9,3	10,2	10,9	10,5	10,4	11,7	12,5	13,3
	%	4,77	5,10	5,40	5,19	5,08	5,58	5,84	6,19
45-59 let	<i>n</i>	22,7	25,2	27,0	25,6	26,3	25,3	25,5	25,0
	%	11,64	12,59	13,37	12,65	12,85	12,06	11,92	11,64
60 a více let	<i>n</i>	100,9	102,7	104,3	106,0	106,8	107,9	109,8	110,3
	%	51,72	51,32	51,66	52,40	52,17	51,43	51,33	51,37

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Ek. neaktivní	<i>n</i>	215,1	216,8	218,0	100,55	111,74	22,9	208,4	3,77
15-29 let	<i>n</i>	65,5	64,2	63,4	98,75	101,93	1,2	63,2	3,69
	%	30,45	29,61	29,08	x	x	-2,8	30,3	x
30-44 let	<i>n</i>	11,9	12,6	15,4	122,22	165,59	6,1	11,7	14,68
	%	5,53	5,81	7,06	x	x	2,29	5,6	x
45-59 let	<i>n</i>	24,5	23,9	21,8	91,21	96,04	-0,9	24,8	6,11
	%	11,39	11,02	10,00	x	x	-1,64	11,9	x
60 a více let	<i>n</i>	113,2	116,1	117,4	101,12	116,35	16,5	108,7	4,89
	%	52,63	53,55	53,85	x	x	2,13	52,1	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

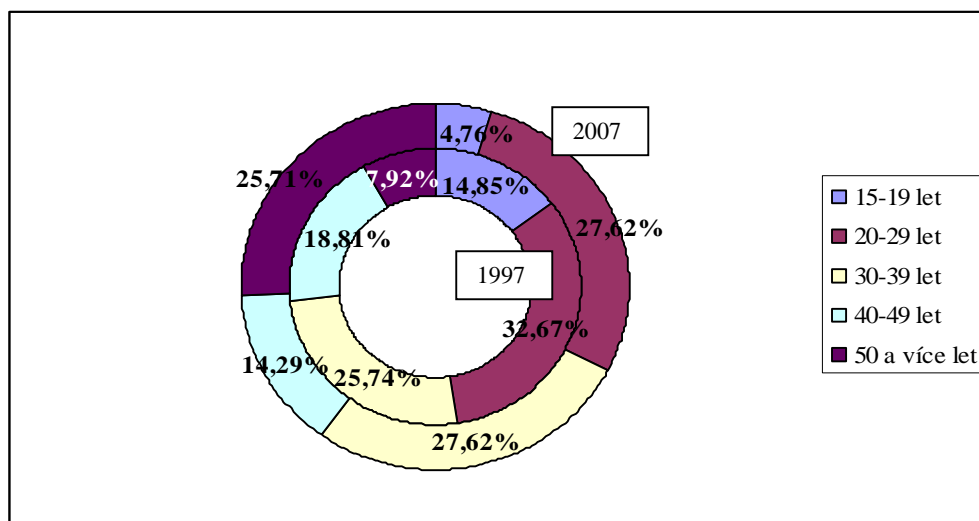
Tabulka 72 Nezaměstnaní (v tis.) podle věkových skupin (VŠPS) v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
15-19 let	n	1,5	1,8	2,0	1,7	1,1	0,9	1,2	0,8
	%	14,85	11,92	10,15	9,19	6,21	5,77	7,41	4,47
20-29 let	n	3,3	5,9	6,6	6,1	5,7	5,3	5,5	6,5
	%	32,67	39,07	33,50	32,97	32,20	33,97	33,95	36,31
30-39 let	n	2,6	2,8	4,2	4,4	4,4	3,6	3,0	3,5
	%	25,74	18,54	21,32	23,78	24,86	23,08	18,52	19,55
40-49 let	n	1,9	2,9	3,9	3,9	4,0	3,5	3,8	3,9
	%	18,81	19,21	19,80	21,08	22,60	22,44	23,46	21,79
50 a více let	n	0,8	1,7	3,0	2,4	2,5	2,3	2,7	3,2
	%	7,92	11,26	15,23	12,97	14,12	14,74	16,67	17,88

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
15-19 let	n	1,2	1,3	0,5	38,46	33,33	-1	1,3	35,50
	%	7,59	8,13	4,76	x	x	-10,09	8,2	x
20-29 let	n	4,9	4,5	2,9	64,44	87,88	-0,4	5,2	23,38
	%	31,01	28,13	27,62	x	x	-5,05	32,9	x
30-39 let	n	3,7	3,5	2,9	82,86	111,54	0,3	3,5	18,18
	%	23,42	21,88	27,62	x	x	1,88	22,6	x
40-49 let	n	3,2	2,9	1,5	51,72	78,95	-0,4	3,2	26,58
	%	20,25	18,13	14,29	x	x	-4,52	20,2	x
50 a více let	n	2,8	3,8	2,7	71,05	337,50	1,9	2,5	30,96
	%	17,72	23,75	25,71	x	x	17,79	16,2	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 48 Věková struktura nezaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007 podle VŠPS

Zdroj: autor, data z ČSÚ

Tabulka 73 Nezaměstnaní (v tis.) podle vzdělání (VŠPS) v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Základní a bez vzdělání	<i>n</i>	2,8	3,9	5,3	4,2	4,6	3,6	5,1	4,1
	%	27,72	25,32	26,90	22,46	25,99	23,08	32,28	23,43
Střední bez maturity a vyuč.	<i>n</i>	4,5	5,4	8,9	8,3	8,3	7,0	7,1	8,9
	%	44,55	35,06	45,18	44,39	46,89	44,87	44,94	50,86
Střední s maturitou	<i>n</i>	2,8	5,3	5,0	5,5	4,3	4,2	3,6	4,5
	%	27,72	34,42	25,38	29,41	24,29	26,92	22,78	25,71
Vysokoškolské vzdělání	<i>n</i>	0	0,8	0,5	0,7	0,5	0,8	0	0
	%	0,00	5,19	2,54	3,74	2,82	5,13	0,00	0,00

		2005	2006	2007	Index 2007/2006 v %	Index 2007/1997 v %	Rozdíl 2007-1997	Průměr	VK v %
Základní a bez vzdělání	<i>n</i>	3,3	5,1	2,4	47,06	85,71	-0,4	4,0	23,72
	%	21,29	31,48	23,53	x	x	-4,19	25,8	x
Střední bez maturity a vyuč.	<i>n</i>	7,2	6,3	4,8	76,19	106,67	0,3	7,0	22,58
	%	46,45	38,89	47,06	x	x	2,51	44,5	x
Střední s maturitou	<i>n</i>	5,0	4,0	3,0	75,00	107,14	0,2	4,3	20,83
	%	32,26	24,69	29,41	x	x	1,69	27,5	x
Vysokoškolské vzdělání	<i>n</i>	0	0,8	0	0,00	0,00	0	0,4	99,73
	%	0,00	4,94	0,00	x	x	0	2,2	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

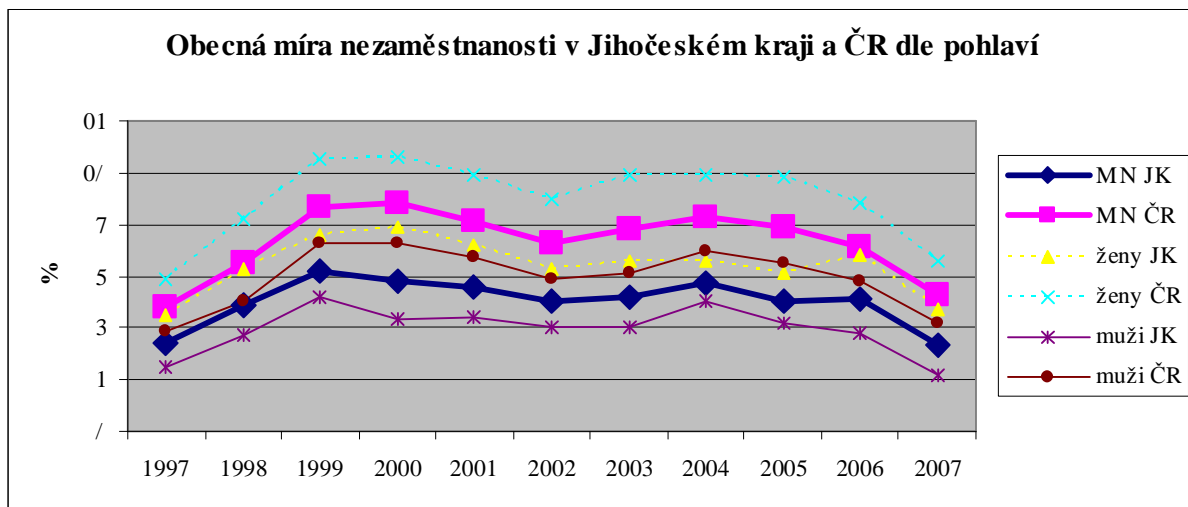
Tabulka 74 Míra nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Míra nezaměst.	3,4	4,9	6,2	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7
ženy	4,5	6,3	7,6	7,9	7,2	6,3	6,6	6,6
muži	2,5	3,7	5,2	4,3	4,4	4,0	4,0	5,0

	2005	2006	2007	Index 2007/1997	Rozdíl 2007-2006	Rozdíl 2007-1997	Průměr
Míra nezaměst.	5,0	5,1	3,3	97,06	-1,8	-0,1	5,0
ženy	6,1	6,8	4,7	104,44	-2,1	0,2	6,4
muži	4,2	3,8	2,2	88,00	-1,6	-0,3	3,9

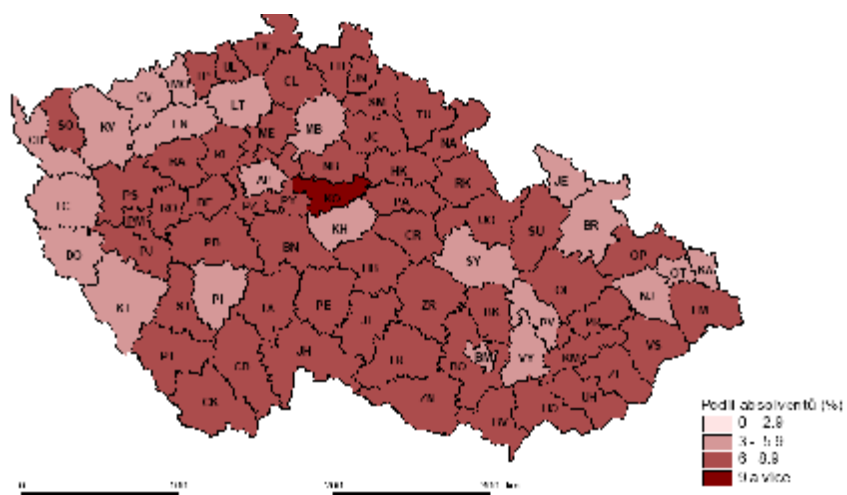
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 49 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice dle pohlaví v letech 1997 až 2007

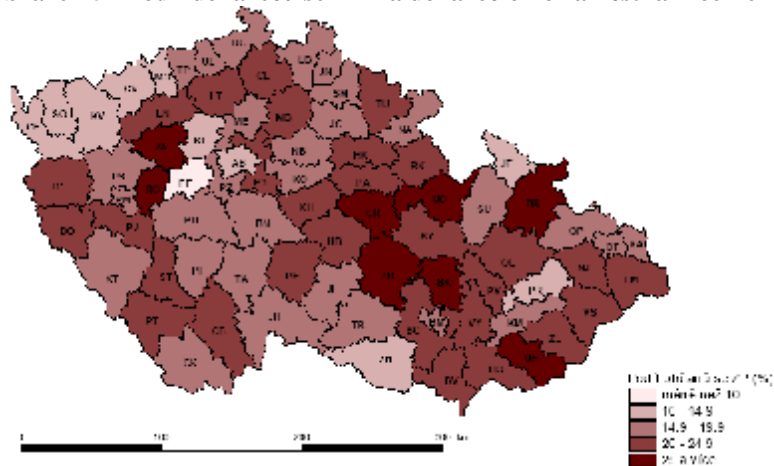
Zdroj: autor, data z ČSÚ

Obrázek 50 Podíl absolventů na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007

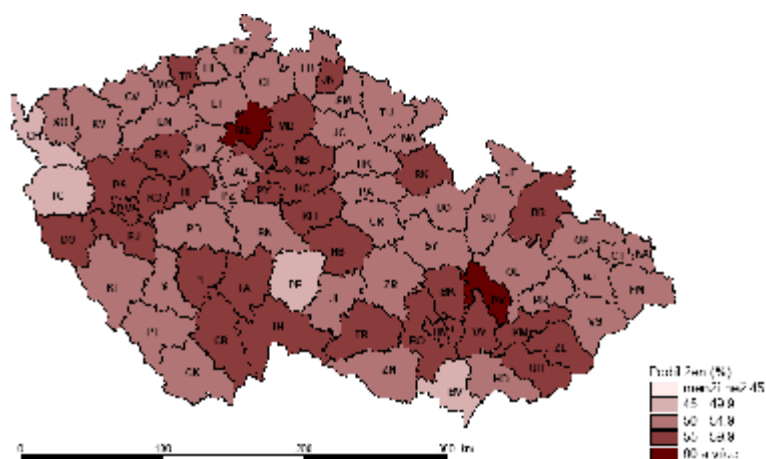
Zdroj: MPSV

Obrázek 51 Podíl uchazečů se ZP na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007

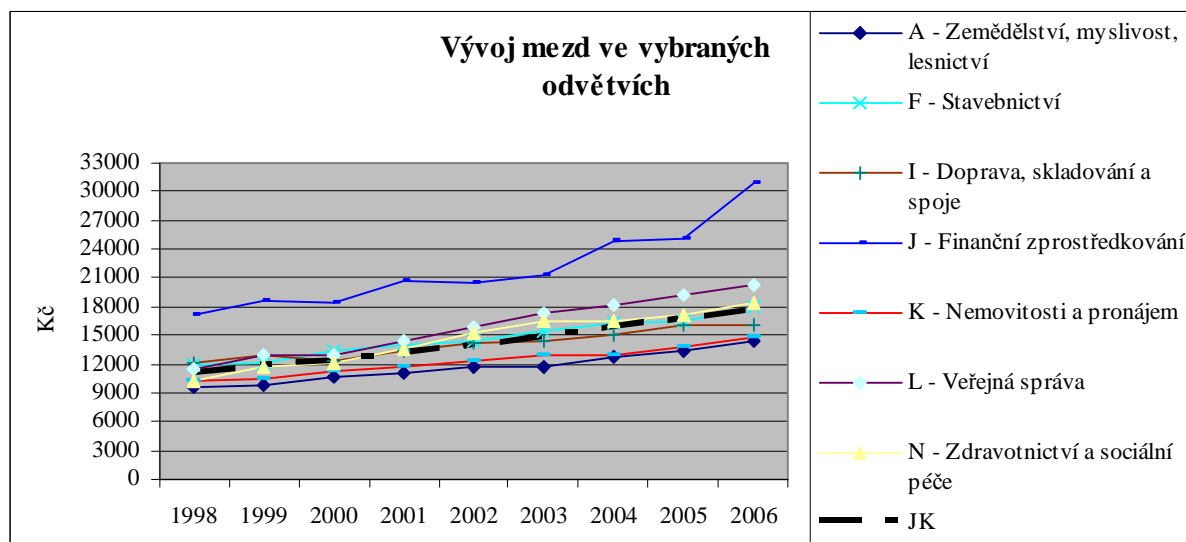
Zdroj: MPSV

Obrázek 52 Podíl žen na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007

Zdroj: MPSV

Obrázek 53 Vývoj mezd (v Kč) ve vybraných odvětvích Jihočeského kraje v letech 1998 až 2006

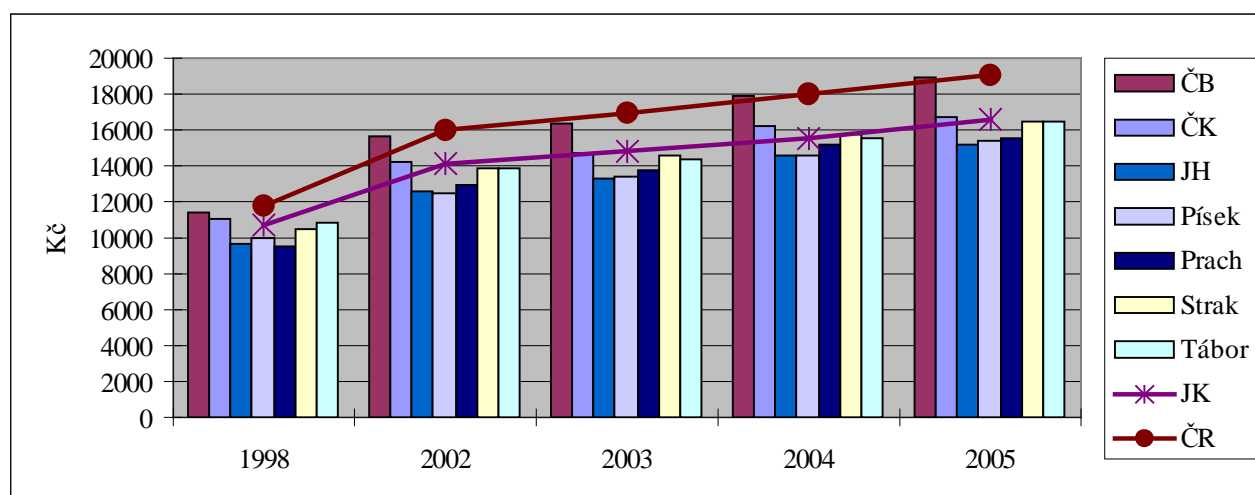
Zdroj: autor, data z ČSÚ

Tabulka 75 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle odvětví OKEČ v ČR v letech 1998 a 2007

	A - Zemědělství, myslivost, lesnictví	B - Rybolov a chov ryb	C - E - PRŮMYSL CELKEM	F - Stavebnictví	G - Obchod, opravy	H - Ubytování a stravování	I - Doprava, skladování a spoje	J - Finanční zprostředkování	K - Nemovitosti a pronájem	L - Veřejná správa	M - Vzdělávání	N - Zdravotnictví a sociální péče	O - Ost. Veř., soc. a osobní služby	A - O CELKEM
1998	9222	11543	11871	12129	11889	8947	12616	21177	13003	13250	9 851	9945	9986	11801
2007	16357	17370	20962	21956	21875	15529	23174	41541	24013	24636	19429	19916	18867	21692
2007/1998	177,37	150,48	176,58	181,02	183,99	173,57	183,69	196,16	184,67	185,93	197,23	200,26	188,93	183,81
2007-1998	7135	5827	9091	9827	9986	6582	10558	20364	11010	11386	9578	9971	8881	9891
Průměr	12221	14076	16074	16486	16682	12094	17762	31809	18183	18746	14497	15093	13749	16476

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Obrázek 54 Průměrné mzdy v okresech Jihočeského kraje v letech 1998 – 2005

Zdroj: autor, data z ČSÚ

Tabulka 76 Průměrné měsíční mzdy v Jihočeském kraji a jeho okresech v letech 1998 – 2005

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2005 - 1998	2005/1998	Průměr	VK v %
ČB	11411	12566	13370	14535	15602	16330	17849	18958	7547	166,14	15078	17,28
ČK	11064	11386	12442	13070	14204	14746	16235	16755	5691	151,44	13738	15,41
JH	9676	10226	10913	11880	12531	13290	14625	15215	5539	157,24	12295	16,33
Písek	9944	10666	11057	11637	12466	13357	14582	15445	5501	155,32	12394	15,66
Prach	9535	10484	10836	11833	12937	13749	15159	15495	5960	162,51	12504	17,59
Strak	10426	11061	11922	13025	13866	14561	15820	16438	6012	157,66	13390	16,29
Tábor	10838	11350	12166	12950	13853	14368	15556	16522	5684	152,45	13450	14,87
JK	10676	11680	12258	13201	14172	14881	15499	16632	5956	155,79	13357	14,93
ČR	11801	12797	13614	14793	15999	16920	18041	19024	7223	161,21	15374	16,69
Max – min.ok res	1876	2340	2534	2898	3136	3040	3267	3743	2046	x	2783	x
Kraj = 100 %												
Min. okres	89,31	87,55	88,40	88,15	87,96	89,31	94,08	91,48	2,17	x	92,05	x
Max okres	106,88	107,59	109,07	110,11	110,09	109,74	115,16	113,99	7,11	x	112,88	x
Max-min. (% body)	17,57	20,03	20,67	21,95	22,13	20,43	21,08	22,50	4,93	x	20,83	x
ČR = 100 %												
Min. okres	80,80	79,91	79,59	78,67	77,92	78,55	80,83	79,98	-0,82	x	79,97	x
Max okres	96,70	98,19	98,21	98,26	97,52	96,51	98,94	99,65	2,95	x	98,07	x
Max-min. (% body)	15,90	18,29	18,61	19,59	19,60	17,97	18,11	19,67	3,77	x	18,1	x

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Tabulka 77 Procentní podíly mezd v jednotlivých třídách na celkové průměrné mzdě v Jihočeském kraji v letech 2003 až 2007

	2003	2004	2005	2006	2007	Rozdíl 2007-2003
1	209,07	201,38	202,32	197,32	188,36	-20,72
2	137,85	135,55	145,95	141,90	128,90	-8,96
3	114,23	119,84	116,39	116,99	117,21	2,98
4	83,82	84,61	83,19	82,34	85,61	1,79
5	68,90	71,08	66,07	66,20	65,20	-3,70
6	70,46	71,38	71,44	76,11	80,94	10,48
7	92,01	91,19	90,82	91,10	92,80	0,79
8	89,24	89,15	87,83	88,17	88,60	-0,63
9	68,96	69,34	68,90	62,99	60,65	-8,31

Zdroj: vlastní výpočty, data z MPSV

Tabulka 78 Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) v okresech Jihočeského kraje

	2000	2007	Index 2007/2000 v %	Rozdíl 2007- 2000	Součet	Průměr	VK v %
České Budějovice	76161	110359	144,90	34198	757918	94740	14,27
Český Krumlov	31613	46829	148,13	15216	344293	43037	16,00
J. Hradec	33089	53349	161,23	20260	387689	48461	23,99
Písek	38073	47724	125,35	9651	379889	47486	16,58
Prachatice	25913	32393	125,00	6480	260275	32534	16,50
Strakonice	33709	45171	134,00	11462	323017	40377	14,40
Tábor	52422	69543	132,66	17121	497968	62246	15,58
Jihočeský kraj	292980	407375	139,05	114395	2967078	370885	15,87
Česká republika	5680468	7014672	123,49	1334204	44814727	5601841	31,0

Tabulka 79 Počet vytvořených veřejně prospěšných míst a umístěných uchazečů v okresech Jihočeského kraje za rok 2007

	Vytvořená místa				Umístění uchazeči			
	Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku		Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku	
	n	%	n	%	n	%	n	%
České Budějovice	30	11,45	58	10,23	30	16,85	71	11,47
Český Krumlov	70	26,72	102	17,99	49	27,53	91	14,70
J. Hradec	0	0,00	74	13,05	0	0,00	67	10,82
Písek	43	16,41	77	13,58	31	17,42	101	16,32
Prachatice	43	16,41	113	19,93	18	10,11	140	22,62
Strakonice	60	22,90	92	16,23	41	23,03	96	15,51
Tábor	16	6,11	51	8,99	9	5,06	53	8,56
Jihočeský kraj	262	100,00	567	100,00	178	100,00	619	100,00
Česká republika	4491	5,83	11747	4,83	3292	5,41	12374	5,0

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Tabulka 80 Společensky účelná pracovní místa v okresech Jihočeského kraje v roce 2007

	Vytvořená místa				Umístění uchazeči			
	Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku		Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
České Budějovice	45	7,34	126	11,11	109	11,96	157	11,25
Český Krumlov	44	7,18	88	7,76	97	10,65	120	8,60
J. Hradec	77	12,56	136	11,99	93	10,21	143	10,25
Písek	195	31,81	301	26,54	205	22,50	399	28,60
Prachatice	65	10,60	178	15,70	78	8,56	188	13,48
Strakonice	101	16,48	176	15,52	207	22,72	242	17,35
Tábor	86	14,03	129	11,38	122	13,39	146	10,47
Jihočeský kraj	613	100,00	1134	100,00	911	100,00	1395	100,00
Česká republika	9168	6,69	14098	8,04	12192	7,47	16706	8,35

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Tabulka 81 Chráněné pracovní dílny a pracovní místa v okresech Jihočeského kraje v roce 2007

	Vytvořená místa				Umístění uchazeči			
	Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku		Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
České Budějovice	79	39,30	19	32,76	67	37,02	49	33,11
Český Krumlov	2	1,00	0	0,00	1	0,55	0	0,00
J. Hradec	0	0,00	0	0,00	1	0,55	10	6,76
Písek	5	2,49	17	29,31	6	3,31	31	20,95
Prachatice	22	10,95	13	22,41	22	12,15	23	15,54
Strakonice	75	37,31	0	0,00	66	36,46	18	12,16
Tábor	18	8,96	9	15,52	18	9,94	17	11,49
Jihočeský kraj	201	100,00	58	100,00	181	100,00	148	100,00
Česká republika	1966	10,22	569	10,19	1848	9,79	1284	11,53

Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Tabulka 82 Překlenovací příspěvek a příspěvek na provoz chráněných pracovních dílen a míst v okresech Jihočeského kraje v roce 2007

	Překlenovací příspěvek - zaměstnanci				Příspěvek na provoz chráněných pracovních dílen a míst - zaměstnanci			
	Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku		Stav k 31.12.07		Celkem od počátku roku	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
České Budějovice	0	0,00	0	0,00	244	15,56	280	26,92
Český Krumlov	8	24,24	28	25,45	101	6,44	50	4,81
J. Hradec	0	0,00	0	0,00	100	6,38	102	9,81
Písek	8	24,24	13	11,82	247	15,75	134	12,88
Prachatice	0	0,00	10	9,09	578	36,86	279	26,83
Strakonice	17	51,52	59	53,64	108	6,89	114	10,96
Tábor	0	0,00	0	0,00	190	12,12	81	7,79
Jihočeský kraj	33	100,00	110	100,00	1568	100,00	1040	100,00
Česká republika	239	13,81	898	12,25	9705	16,16	8235	12,63

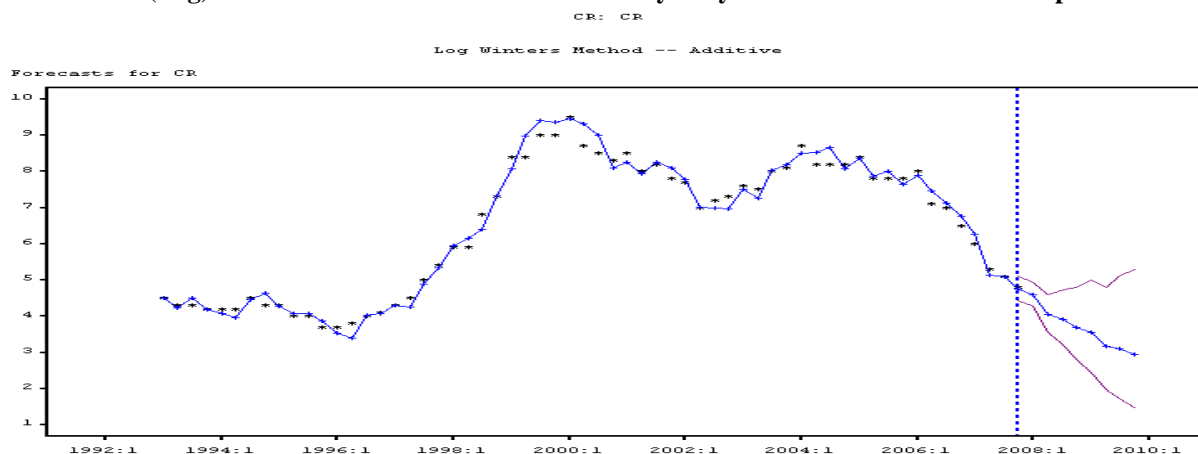
Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Tabulka 83 Uchazeči v rekvalifikaci a umístění uchazeči v rámci projektů ESF v okresech Jihočeského kraje v roce 2007

	Uchazeči		Zařazení uchazeči		Projekty ESF – umístění uchazeči			
	Stav k 31.12.07		Celkem od poč. roku		Stav k 31.12.07		Celkem od poč. roku	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
České Budějovice	32	20,38	1042	32,18	320	15,28	616	22,76
Český Krumlov	22	14,01	297	9,17	287	13,71	335	12,38
J. Hradec	5	3,18	309	9,54	130	6,21	257	9,49
Písek	21	13,38	637	19,67	668	31,90	836	30,88
Prachatice	20	12,74	219	6,76	243	11,60	356	13,15
Strakonice	40	25,48	439	13,56	257	12,27	307	11,34
Tábor	17	10,83	295	9,11	189	9,03	0	0,00
Jihočeský kraj	157	100,00	3238	100,00	2094	100,00	2707	100,00
Česká republika	4802	3,27	54846	5,90	40680	5,15	37655	7,19

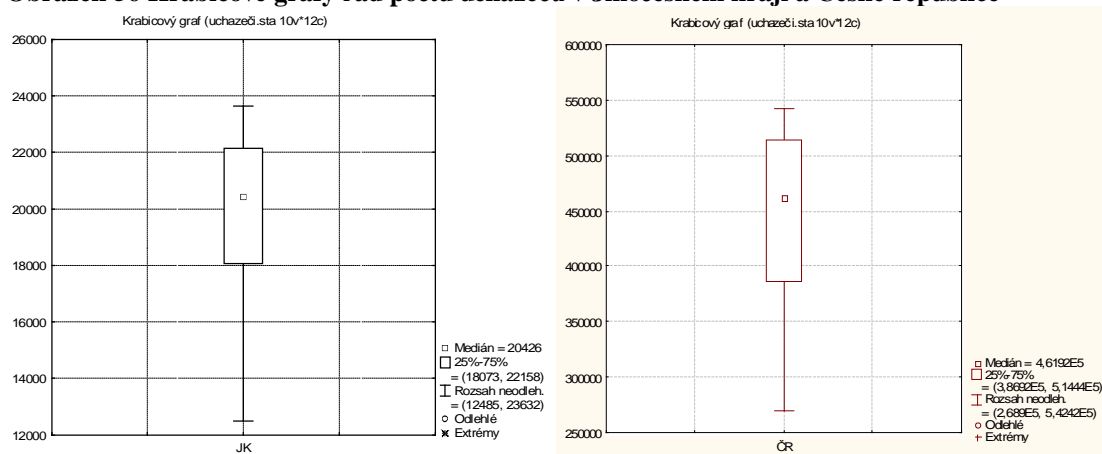
Zdroj: MPSV, vlastní výpočty

Obrázek 55 (Log) Wintersův aditivní model u časové řady míry nezaměstnanosti v České republice

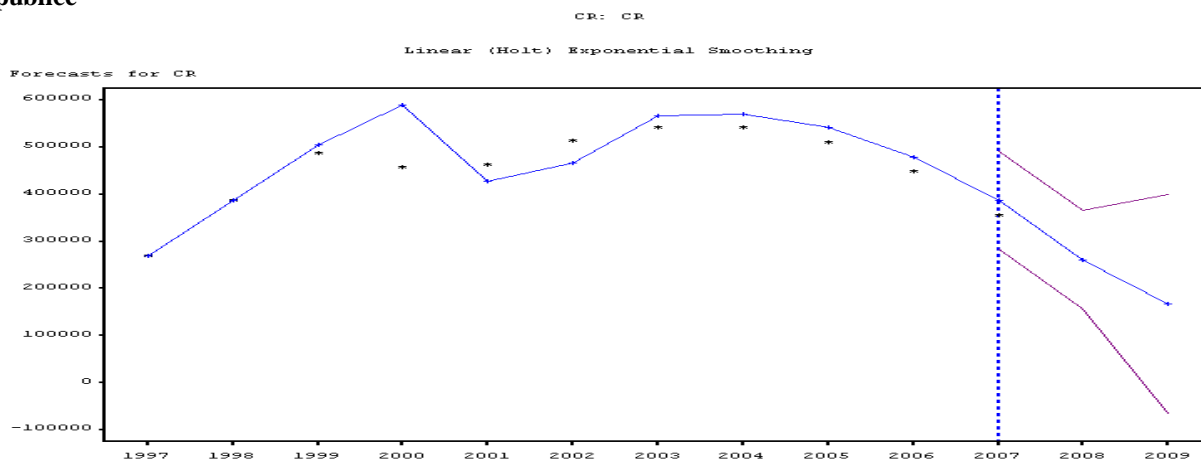
Zdroj: autor

Obrázek 56 Krabicové grafy řad počtu uchazečů v Jihočeském kraji a České republice

Zdroj: autor

Obrázek 57 Lineární (Holtovo) exponenciální vyrovnání u časové řady míry nezaměstnanosti v České republice

Zdroj: autor

Tabulka 84 Pořadí okresů Jihočeského kraje v jednotlivých ukazatelích

Ukazatel	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	6	1	5	4	3	7	2
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	7	6	1	3	2	4	5
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	7	1	2	6	4	2	5
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	1	4	7	3	5	6	2
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	1	5	7	4	2	6	3
Míra nezaměstnanosti	1	7	4	5	2	6	3
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	5	1	3	4	7	6	2
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	4	2	6	7	5	1	3
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	2	6	5	4	1	7	3
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	4	6	7	3	1	2	5
Podíl APZ na PZ	1	5	6	2	3	4	7

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 85 Normované hodnoty jednotlivých ukazatelů

Ukazatel	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	-0,46	2,24	-0,29	-0,22	-0,20	-1,25	0,18
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	-1,87	-0,61	1,40	0,54	0,60	0,48	-0,55
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	-1,85	1,06	0,84	-0,92	0,35	0,84	-0,31
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	2,07	-0,37	-1,20	0,32	-0,51	-0,76	0,46
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	1,15	-0,04	-1,86	0,08	1,08	-0,91	0,49
Míra nezaměstnanosti	-1,55	1,75	-0,20	0,42	-0,85	0,72	-0,29
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	0,64	-1,91	-0,32	-0,20	1,45	0,75	-0,40
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	-0,15	-0,85	1,11	1,50	0,37	-1,56	-0,43
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	-1,02	0,80	0,62	0,05	-1,65	1,47	-0,27
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	-0,30	1,16	1,66	-0,87	-1,03	-0,94	0,33
Podíl APZ na PZ	1,38	-0,57	-1,18	1,05	0,67	-0,01	-1,35

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 86 Vzdálenost normovaných hodnot od antioptima

Ukazatel	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	0,78	3,49	0,95	1,02	1,05	0,00	1,43
Podíl zaměstnanců v zemědělství k celkovému počtu zaměstnanců	0,00	1,26	3,27	2,41	2,47	2,35	1,32
Podíl zaměstnanců v průmyslu k celkovému počtu zaměstnanců	0,00	2,90	2,68	0,92	2,20	2,68	1,54
Podíl zaměstnanců ve službách k celkovému počtu zaměstnanců	3,27	0,83	0,00	1,52	0,69	0,44	1,66
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	3,01	1,82	0,00	1,94	2,93	0,95	2,34
Míra nezaměstnanosti	3,30	0,00	1,95	1,33	2,60	1,03	2,04
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	0,81	3,35	1,77	1,65	0,00	0,70	1,85
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	1,65	2,35	0,39	0,00	1,13	3,06	1,94
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	2,49	0,67	0,85	1,42	3,12	0,00	1,74
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	1,97	0,50	0,00	2,53	2,69	2,60	1,33
Podíl APZ na PZ	2,73	0,79	0,17	2,40	2,03	1,35	0,00

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 87 Pořadí okresů JK v jednotlivých ukazatelích – změna postavení v letech 2000 - 2007

Ukazatel	ČB	ČK	JH	PI	PR	ST	TA
Podíl EAO k počtu obyvatel regionu	6	7	1	3	4	5	2
Počet registrovaných podnikatelských jednotek (25 a více zaměstnanců) na 1000 obyvatel	7	3	2	4	5	6	1
Míra nezaměstnanosti	4	3	7	2	1	6	5
Podíl osob se ZP na počtu nezaměstnaných	5	4	2	6	1	3	7
Podíl osob nad 55 let na počtu nezaměstnaných	5	1	7	4	2	3	6
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu uchazečů	4	2	7	3	1	5	6
Počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo	4	1	7	3	2	5	6
Podíl APZ na PZ	1	4	6	2	3	5	7

Zdroj: vlastní výpočty

Seznam tabulek

Tabulka 1 Ukazatele pro rozdílný výpočet oficiálních měř nezaměstnanosti	40
Tabulka 2 Základní charakteristiky Jihočeského kraje k 31.12.2007	42
Tabulka 3 Velikostní struktura obcí v Jihočeském kraji k 31.12.2007	43
Tabulka 4 Vybrané demografické údaje Jihočeského kraje k 31.12.	47
Tabulka 5 Počet ek. subjektů zapsaných v RES podle kategorie počtu zaměstnanců v Jihočeském kraji k 31.12. 2001 a 2007.....	48
Tabulka 6 Vývoj míry nezaměstnanosti v % v Jihočeském kraji a České republice v letech 1990 - 1996	52
Tabulka 7 Míra registrované nezaměstnanosti (v %) v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007 (k 31.12.)	55
Tabulka 8 Obecná míra nezaměstnanosti (v %) podle krajů České republiky k 31.12.	57
Tabulka 9 Počet uchazečů na 1 VPM v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007 (k 31.12.)	59
Tabulka 10 Uchazeči o zaměstnání v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	61
Tabulka 11 Uchazeči o zaměstnání podle délky jejich evidence v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	63
Tabulka 12 Uchazeči o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	64
Tabulka 13 Uchazeči o zaměstnání podle věku v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	66
Tabulka 14 Uchazeči o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007	69
Tabulka 15 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007	70
Tabulka 16 Uchazeči o zaměstnání podle věku v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007	71
Tabulka 17 Uchazeči o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007	72
Tabulka 18 Absolventi a mladiství v okresech Jihočeského kraje k 31.12.	73
Tabulka 19 Starší uchazeči o zaměstnání nad 55 let v okresech Jihočeského kraje k 31.12.	74
Tabulka 20 Uchazeči se ZP v okresech Jihočeského kraje k 31.12.	75
Tabulka 21 Uchazeči o zaměstnání evidovaní na úřadech práce déle než 6 měsíců v okresech Jihočeského kraje k 31.12.	76
Tabulka 22 Nezaměstnané ženy v okresech Jihočeského kraje k 31.12.....	77
Tabulka 23 Struktura obyvatelstva (v tis.) dle VŠPS v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	81
Tabulka 24 Věková struktura obyvatelstva nad 15 let (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	82
Tabulka 25 Vzdělání populace ve věku nad 15 let (VŠPS) (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	84
Tabulka 26 Zaměstnanost v odvětvích NH (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	85
Tabulka 27 LQ koeficienty v jednotlivých odvětvích v okresech Jihočeského kraje za rok 2007	87
Tabulka 28 Zaměstnanost v NH (v tis.) podle KZAM v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007.....	89
Tabulka 29 Struktura populace (v tis.) dle VŠPS v České republice a Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007.....	90
Tabulka 30 Vybrané ukazatele (v %) dle VŠPS v České republice a Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007	91
Tabulka 31 Mzdy (v Kč) v krajích České republiky v letech 1998 až 2007	92
Tabulka 32 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (v Kč) podle odvětví OKEČ v Jihočeském kraji v letech 1998 - 2006.....	94
Tabulka 33 Průměrná hrubá mzda (v Kč) v Jihočeském kraji dle zaměstnání v letech 2003 až 2007..	96
Tabulka 34 Průměrné hodinové výdělky (v Kč) podle pohlaví v Jihočeském kraji v letech 2001 až 2007	96
Tabulka 35 Výdaje na politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) a podíl APZ v % v Jihočeském kraji a České republice.....	98
Tabulka 36 Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) v okresech Jihočeského kraje	99
Tabulka 37 Výdaje APZ dle jednotlivých nástrojů včetně závazků z minulého období (v tis. Kč) v Jihočeském kraji	101

Tabulka 38 Počet vytvořených pracovních míst v rámci jednotlivých nástrojů APZ s finančním příspěvkem úřadu práce v Jihočeském kraji.....	102
Tabulka 39 Počet uchazečů o zaměstnání v rekvalifikacích v Jihočeském kraji	103
Tabulka 40 Vykázaný podíl plnění cílů APZ k 31.12.2007 v okresech Jihočeského kraje v %	104
Tabulka 41 Popisné charakteristiky míry nezaměstnanosti (v %) dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) v letech 1993 - 2007	107
Tabulka 42 Průměrné tempo růstu (v %) časových řad měř nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice	108
Tabulka 43 Průměrná míra nezaměstnanosti v České republice a Jihočeském kraji v letech 1993 - 2007	110
Tabulka 44 Vybrané modely a hodnoty MAPE pro zhodnocení kvality předpovědí časových řad měř nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a v České republice	111
Tabulka 45 Předpovědi míry nezaměstnanosti (v %) na čtvrtletí roku 2008 u vybraných modelů Jihočeského kraje a České republiky v %	112
Tabulka 46 Chyby předpovědí pro časové řady míry nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice	112
Tabulka 47 Předpovědi na rok 2008 pro časové řady míry nezaměstnanosti Jihočeského kraje a České republiky po korekci v %	113
Tabulka 48 Popisné charakteristiky počtu uchazečů o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje a v České republice za období 1997 – 2007	114
Tabulka 49 Průměrné tempo růstu časové řady počtu uchazečů v okresech Jihočeského kraje a v České republice.....	115
Tabulka 50 Vybrané modely, hodnoty MAPE, předpovědi na konec roku 2007 a skutečně dosažené hodnoty, chyby předpovědí pro časové řady	116
Tabulka 51 Předpovědi na rok 2008 pro časové řady počtu uchazečů o zaměstnání po korekci	117
Tabulka 52 Popisné statistiky zaměstnanosti (v %) v sektorech národního hospodářství dle VŠPS v Jihočeském kraji a České republice v %	118
Tabulka 53 Vybrané ukazatele k predikci	119
Tabulka 54 Výpočet Theilova koeficientu nesouladu pro primární sektor Jihočeského kraje	121
Tabulka 55 Ukazatele použité v meziokresním srovnání v Jihočeském kraji	123
Tabulka 56 Průměry hodnot sledovaných proměnných a zjištěných shluků	126
Tabulka 57 Členy shluků a vzdálenosti od příslušného středu shluku	127
Tabulka 58 Vlastní čísla korelační matice a související statistiky	128
Tabulka 59 Korelace komponent a proměnných	128
Tabulka 60 Komponentové souřadnice případů podle korelací.....	130
Tabulka 61 Základní popis kraje - výsledky AHK – nejvýraznější proměnné trhu práce a míra jejich vlivu (rok 2007).....	131
Tabulka 62 Vývoj základních ukazatelů v kraji - výsledky AHK (koeficienty růstu) – nejvýraznější proměnné a míra jejich vlivu (za období 2000 – 2007)	131
Tabulka 63 Vstupní data pro ukazatele trhu práce v okresech Jihočeského kraje	133
Tabulka 64 Antioptimum, směr působení a váha pro jednotlivé proměnné	134
Tabulka 65 Postavení okresů Jihočeského kraje v roce 2007.....	135
Tabulka 66 Postavení okresů Jihočeského kraje v období 2000 - 2007.....	136
Tabulka 67 Charakteristika mikroregionů s největší nezaměstnaností v okresech Jihočeského kraje 138	
Tabulka 68 SWOT matice s navrženými strategiemi pro rozvoj trhu práce v Jihočeském kraji	143
Tabulka 69 Vybrané demografické údaje Jihočeského kraje k 31.12.	165
Tabulka 70 Největší podniky Jihočeského kraje k 31.12.2007.....	166
Tabulka 71 Věková struktura ekonomicky neaktivního obyvatelstva (v tis.) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	170
Tabulka 72 Nezaměstnaní (v tis.) podle věkových skupin (VŠPS) v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007	171
Tabulka 73 Nezaměstnaní (v tis.) podle vzdělání (VŠPS) v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 172	
Tabulka 74 Míra nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	172
Tabulka 75 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců podle odvětví OKEČ v ČR v letech 1998 a 2007	174

Tabulka 76 Průměrné měsíční mzdy v Jihočeském kraji a jeho okresech v letech 1998 – 2005.....	175
Tabulka 77 Procentní podíly mezd v jednotlivých třídách na celkové průměrné mzdě v Jihočeském kraji v letech 2003 až 2007	176
Tabulka 78 Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti (v tis. Kč) v okresech Jihočeského kraje	176
Tabulka 79 Počet vytvořených veřejně prospěšných míst a umístěných uchazečů v okresech Jihočeského kraje za rok 2007.....	176
Tabulka 80 Společensky účelná pracovní místa v okresech Jihočeského kraje v roce 2007.....	177
Tabulka 81 Chráněné pracovní dílny a pracovní místa v okresech Jihočeského kraje v roce 2007 ...	177
Tabulka 82 Překlenovací příspěvek a příspěvek na provoz chráněných pracovních dílen a míst v okresech Jihočeského kraje v roce 2007	177
Tabulka 83 Uchazeči v rekvalifikaci a umístění uchazeči v rámci projektů ESF v okresech Jihočeského kraje v roce 2007	178
Tabulka 84 Pořadí okresů Jihočeského kraje v jednotlivých ukazatelích	179
Tabulka 85 Normované hodnoty jednotlivých ukazatelů.....	180
Tabulka 86 Vzdálenost normovaných hodnot od antioptima	180
Tabulka 87 Pořadí okresů JK v jednotlivých ukazatelích – změna postavení v letech 2000 - 2007... ..	181

Seznam obrázků

Obrázek 1 Vývoj přirozeného přírůstku v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007.....	44
Obrázek 2 Vývoj přírůstku stěhování v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007.....	45
Obrázek 3 Vývoj přírůstku stěhování v Jihočeském kraji v letech 2000 až 2007.....	45
Obrázek 4 Podíl ekonomických subjektů v RES dle odvětví v Jihočeském kraji k 31.12.2001 a 2007	49
Obrázek 5 Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v % v okresech Jihočeského kraje v období 1996 – 2007	54
Obrázek 6 Vývoj registrované míry nezaměstnanosti v % v Jihočeském kraji a České republice v roce 2007	56
Obrázek 7 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v % v ČR podle krajů v letech 1997, 2002 a 2007 ...	58
Obrázek 8 Vývoj počtu uchazečů připadajících na 1 VPM v okresech Jihočeského kraje v letech 1996 - 2007	59
Obrázek 9 Vývoj podílu vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na nezaměstnaných celkem v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %	62
Obrázek 10 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %	63
Obrázek 11 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %	65
Obrázek 12 Vývoj podílu uchazečů o zaměstnání podle věkových skupin v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007 v %	68
Obrázek 13 Podíl jednotlivých okresů Jihočeského kraje na počtu uchazečů o zaměstnání celkem k 31.12.2007.....	68
Obrázek 14 Vývoj počtu ekonomicky aktivního a neaktivního obyvatelstva v Jihočeském kraji v letech 1997 až 2007	80
Obrázek 15 Struktura zaměstnaných v NH podle odvětví OKEČ v Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007	86
Obrázek 16 Vývoj průměrných mezd v letech 1998 – 2007 v krajích České republiky (index 2007/1998 v %)	93
Obrázek 17 Průměrné hrubé měsíční mzdy (v Kč) podle odvětví OKEČ v roce 2006 v Jihočeském kraji a České republice.....	95
Obrázek 18 Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti v okresech Jihočeského kraje v letech 2000 až 2007	99
Obrázek 19 Výdaje na APZ v okresech Jihočeského kraje v letech 2000 až 2007.....	100
Obrázek 20 Krabicový graf (boxplot) měř nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice	108

Obrázek 21 Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a České republice během uplynulých 14 let	109
Obrázek 22 Vývoj míry nezaměstnanosti (v %) v Jihočeském kraji a její sezónní vyhlazení v letech 1993 - 2007	110
Obrázek 23 Wintersův aditivní model u časové řady míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji.....	111
Obrázek 24 Krabicové grafy řad počtu uchazečů v okresech Jihočeského kraje.....	114
Obrázek 25 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v okresech Jihočeského kraje v období 1997 - 2007	115
Obrázek 26 Model Lineární (Holtovo) exponenciální vyrovnání u časové řady míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji	117
Obrázek 27 Sektorová struktura zaměstnanosti v období 1997 - 2007 v Jihočeském kraji a České republice v %	119
Obrázek 28 Zaměstnanost (v %) v primárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007.....	120
Obrázek 29 Zaměstnanost (v %) v sekundárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007 ...	120
Obrázek 30 Zaměstnanost (v %) v terciárním sektoru v Jihočeském kraji v letech 1997 - 2007	121
Obrázek 31 Dendrogram objektů (okresů JK) vytvořený metodou nejbližšího souseda matice dat (úplné spojení)	125
Obrázek 32 Graf rozvrhu hierarchického shlukování	126
Obrázek 33 Vlastní čísla korelační matice	127
Obrázek 34 Korelace proměnných s komponentami 1 a 2	129
Obrázek 35 Komponentové souřadnice případů (okresů Jihočeského kraje)	130
Obrázek 36 Postavení okresů Jihočeského kraje	136
Obrázek 37 Fullerův trojúhelník – párové srovnávání	151
Obrázek 38 Věkové složení obyvatelstva Jihočeského kraje ke konci roku 2007	165
Obrázek 39 Počet dosažitelných uchazečů o zaměstnání a VPM v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007.....	166
Obrázek 40 Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo v okresech ČR k 31.12.2007	166
Obrázek 41 Počet evidovaných uchazečů a volných pracovních míst v krajích ČR k 31.12.2007.....	167
Obrázek 42 Podíl počtu vybraných uchazečů o zaměstnání na uchazečích celkem v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %	167
Obrázek 43 Podíl uchazečů o zaměstnání dle délky evidence v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %	168
Obrázek 44 Podíl uchazečů o zaměstnání podle věku v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007 v %	168
Obrázek 45 Podíl uchazečů o zaměstnání podle nejvyššího dosaženého vzdělání v okresech Jihočeského kraje k 31.12.2007.....	169
Obrázek 46 Podíl skupin obyvatelstva (v %) v Jihočeském kraji podle ekonomické aktivity v roce 2007	169
Obrázek 47 Podíl jednotlivých okresů Jihočeského kraje na počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva ke konci roku 2007	170
Obrázek 48 Věková struktura nezaměstnaných v Jihočeském kraji v letech 1997 a 2007 podle VŠPS	171
Obrázek 49 Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v Jihočeském kraji a České republice dle pohlaví v letech 1997 až 2007	173
Obrázek 50 Podíl absolventů na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007	173
Obrázek 51 Podíl uchazečů se ZP na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007.....	173
Obrázek 52 Podíl žen na uchazečích o zaměstnání celkem v okresech ČR k 31.12.2007	174
Obrázek 53 Vývoj mezd (v Kč) ve vybraných odvětvích Jihočeského kraje v letech 1998 až 2006..	174
Obrázek 54 Průměrné mzdy v okresech Jihočeského kraje v letech 1998 – 2005.....	175
Obrázek 55 (Log) Wintersův aditivní model u časové řady míry nezaměstnanosti v České republice	178
Obrázek 56 Krabicové grafy řad počtu uchazečů v Jihočeském kraji a České republice.....	178
Obrázek 57 Lineární (Holtovo) exponenciální vyrovnání u časové řady míry nezaměstnanosti v České republice.....	179